Arne

DAHL

MISTERIOSO

baltos lankos

ARNE
DAHL

Misterioso

Iš švedų kalbos vertė
Virginija Jurgaitytė

– KRIMINALINIS ROMANAS –

baltos lankos

UDK 821.113.6-31
Da88

Versta iš:
Arne Dahl, *Misterioso*,
Stockholm: Månpocket, 1999

Redaktorė
Dalia Kižlienė

Viršelio dailininkas
Zigmantas Butautis

Maketavo
Eglė Jurkūnaitė

ISSN 2029-2597
ISBN 978-9955-23-454-8

1

Kažkas brovėsi per žiemą.

Jis negalėjo apibūdinti, bet kažkas vyko – gal šiltesnis vėjo gūsis, banguotas šviesus rėmas viduryje vienodai pilko debesų dangalo, o gal tik tiek, kad nebe gurgždėjo, o pliauškėjo pėdinant bala, kuri visą žiemą buvo įrėminusi jo asmeninę automobilio stovėjimo vietą, vis dar pažymėtą jo vardu.

Minutėlę pastovėjo prisimerkęs, spoksodamas į ryto debesų uždangą. Atrodė kaip visada. Kybojo kaip saugus stogas virš banko ir kvietė jį užeiti.

Tokia pati ramybė kaip visada.

Truputį toliau buvo kaimas, tarsi nepaliestas, tik rodė vienintelį gyvybės ženklą, siųsdamas nedidelius dūmų kamuolius iš vieno kito kamino. Jis girdėjo monotonišką pilkosios zylės giesmę, matė, kaip ji dairosi iš savo lizdo iškart po stogo kraigu. Tada užrakino automobilio dureles ir nuėjo tuos kelis metrus iki nedidelių, neįspūdingų tarnybinio įėjimo durų, išsitraukė žymiai įspūdingesnį raktų ryšulį ir vieną po kitos atrakino trejetą rimtų spynų.

Banko kabinete kvepėjo įprastu pirmadieniu, oras truputį užsistovėjęs po savaitgalio, bet Lisbeta greitai išvėdins,

kai ateis, kaip įprasta, antra, ir atsineš savo geraširdiško kvaksėjimo nuotaiką.

O jis visada ateidavo pirmas, tokia tvarka.

Viskas buvo visai kaip visada.

Pasakė sau keletą kartų: viskas visai kaip visada.

Galbūt pasakė vienu kartu per daug.

Stovėdamas prie savo kasos ištraukė stalčių. Išėmė pailgą paauksuotą dėklą ir atsargiai pasvėrė rankoje vieną ilgą, plunksnuotą strėlytę. Jo ypatingas ginklas.

Nedaug kas iš tikrųjų žinojo, net ir besidomintieji, kaip atrodo smiginio strėlytė. Jo strėlės buvo ilgos, specialiai pagamintos, pagrindinė dalis dvylikos centimetrų, iš kurių beveik septyni – smaigalys, visada nustebindavęs priešininkus, ir gana trumpi, plunksnuoti sparneliai.

Jis išėmė visas tris strėlytes ir apėjo aplink tarpinę sieną į kabineto vidų. Ten kabėjo lenta. Nežiūrėdamas žemyn atsistojo prie nedidelio juodo brūkšnio tiksliai per du metrus ir trisdešimt septynis centimetrus nuo lentos ir ritmiškais judesiais nusviedė strėlytes. Visos trys pataikė į vieneto išorinį didįjį lauką; tai buvo apšilimas.

Viskas taip, kaip reikia.

Viskas taip, kaip ir turi būti.

Jis sunėrė pirštus, pasuko delnus į viršų, kol pasigirdo tylus trakštelėjimas, keletą sekundžių laisvai pavirpino pirštus. Tada iš palto kišenės vėl išsitraukė raktų ryšulį, grįžo aplink tarpinę sieną į banko patalpas, nuėjo prie saugyklos ir atrakino. Durys atsivėrė lėtai, sunkiai, dusliai dundėdamos.

Garsas toks pat kaip visada.

Į savo vietą kasoje atsinešė maišelį storų pakelių su banknotais ir paskleidė juos ant darbo stalo. Minutėlę apžiūrinėjo, visai kaip visada.

Greitai pro tarnybines duris įsmuks Lisbeta ir ims berti šeimos istorijas, tada ateis Albertas, truputį išdidžiai atsi-

krenkš ir sustingęs linktels jiems, o galiausiai ateis Mija – tamsi, tyli ir uždara, žiūrinti pro kirpčiukus. Netrukus Lisbetos kavos kvapas išstums užsistovėjusio oro likučius ir suteiks biurui ramaus žmogiškumo aurą.

Paskui pakriki klientų būreliai: ūkininkai, grabaliojantys savo senų seniausias banko knygeles, namų šeimininkės, pedantiškai užsirašančios savo minimalias paimtas sumas, pensininkai, kovojantys, kad nereikėtų maitintis kačių ėdalu.

Jis čia gerai jautėsi labai ilgai. Bet kaimas vis tuštėjo, klientų vis mažėjo.

„Viskas visai kaip visada", – pagalvojo jis.

Vėl grįžo už tarpinės sienos, kad greitai spėtų sušaudyti „Penkis šimtus vieną". Nuo penkių šimtų vieno iki nulio. Pora trigubų dvidešimtinių ir keletas „buliaus žiedų" paspartino atbulinį skaičiavimą. Visai kaip visada. Strėlės pataikydavo ten, kur reikia; truputį neįprastas virpantis skrydis, būdingas jo ilgoms strėlytėms, visada padėdavo pataikyti taikliai. Buvo likę aštuoniasdešimt septyni taškai, kai skambtelėjo laikrodis.

Devynios trisdešimt.

Visiškai paniręs į mintis apie strategiją prieš paskutinį etapą, jis nuėjo prie laukujų durų ir atrakino.

Viskas buvo visai kaip visada.

„Padarykime paprastai, – pagalvojo jis, – vieną paprastą penkiolika ir vieną paprastą dvidešimt, o paskui vienintelę ryto „buliaus akį", penkiasdešimt taškų, kaip puikią pabaigą. Aštuoniasdešimt penki. Tada liks tik užbaigti, padvigubinti vienetą. Aštuoniasdešimt septyni." Jokių problemų. Sunkiausia trečią strėlę įsmeigti į mažą juodą „buliaus akies" viduriuką. Gera dienos pradžia.

Gera visiškai įprastos dienos pradžia.

Jis surinko penkiolika išoriniame lauke ir dvidešimt vidiniame, kad būtų daugiau įtampos; strėlytė balansavo prie metalinio siūlo į apgailėtino vieneto pusę, bet liko,

kur įsmigusi. Paliestas siūlas vos virpėjo. Liko tik „buliaus akis“, į patį vidurį. Jis labai susikaupė, pakėlė strėlytę, ilgu smaigaliu nusitaikė į žiedą ir atitraukė strėlę atgal dešimt centimetrų, tiksliai akių aukštyje.

Tada kažkas trenkė durimis.

Kažkas ne taip. Taip negali būti. Taip buvo anksčiau. Tada.

Jis nuleido strėlytę ir nuėjo į banko salę.

Didžiulis į jautį panašus vyras nukreipė į jį didelį pailgą pistoletą. Jis stovėjo kaip suakmenėjęs. Viskas subiro. Negerai, visai negerai. Ne dabar. Tik ne dabar. Grindys išslydo iš po kojų. Vyras priėjo prie langelio ir ištiesė jam tuščią kelioninį krepšį. Jis padėjo į šalį strėlytę, atidarė langelį ir kaip nesavomis rankomis paėmė krepšį.

– Prikrauk, – liepė į jautį panašus vyras laužyta anglų kalba.

Jis lėtai ir metodiškai sudėjo banknotų pakelius į krepšį. Šalia gulėjo strėlytė ilgu smaigaliu. Mintys šokinėjo viena nuo kitos. „Liko tik viena „buliaus akis“, – pagalvojo jis, galvojo apie Lisbetą, apie devynias trisdešimt, apie senu įpročiu atidarytas banko duris, apie užbaigimą dvigubame žiede ir apie anoniminį rudą voką iš aukščiausiosios instancijos, ir apie kumščius mėlynų džiazo tonų fone, apie Lenos minkštumą, apie dantis, klibančius po liežuviu, ir vėl apie „buliaus akį“.

Į jautį panašus vyras akimirkai nuleido pistoletą ir neramiai apsidairė.

O jis pats galvojo apie galėjimą parodyti ypatingus sugebėjimus ypatingo streso situacijoje.

– *Hurry up!** – sušvokštė jautis, nervingai dairydamasis pro langą. Akys buvo visiškai juodos, o aplink jas paraudę.

„Buliaus akis“, – pagalvojo jis ir čiupo strėlytę.

Paskui liko tik užbaigti žaidimą iki nulio.

* Paskubėk! (Angl.)

2

Pirmiausia Polis Jelmas bandė prisiminti, kada paskutinį kartą sėdėjo policijos automobilyje su blyksinčiomis mėlynomis švieselėmis ir kaukiančiomis sirenomis. Dabar glaudėsi ant galinės sėdynės, suspaustas tarp dviejų uniformuotų policijos asistentų ir vieno civiliškai apsirengusio kriminalisto, kuris atrodė visai taip pat kaip Polis. Jis pasilenkė į priekį ir uždėjo ranką vairuotojui ant peties kaip tik tada, kai tas svilino automobilio padangas staigiame posūkyje į kairę, į Butšiurkos kelią.

– Manau, kad geriausia būtų išjungti sirenas, – ramiai pasakė Polis Jelmas.

Vairuotojas ištiesė ranką link mygtuko, bet tyliau nepasidarė; dėl cypiančių padangų ir riaumojančio variklio garsas išliko toks pat.

Jelmas stebėjo civiliškai vilkintį kolegą. Svantė Ernstsonas laikėsi mėšlungiškai įsikibęs į mažą kilpą, pritvirtintą prie lubų. „Negi moderniuose automobiliuose iš tiesų kybo kilpos?“ – pagalvojo Jelmas ir susigriebė, kad turbūt turėtų galvoti ne apie tai.

Tada pagalvojo, kad dažnai galvoja apie tai, apie ką neturėtų galvoti.

Ir kad taip galvoja vis dažniau.

Svantė Ernstsonas vos prieš mėnesį nesužalotas išlipo iš visiškai suknežinto automobilio Tegelengsvegeno gatvėje po absurdiškų automobilio gaudynių Fitjos pramoniniame rajone. Ernstsonas tyliai nusijuokė, kai automobilis išlėkė į intensyvaus eismo greitkelį prie Fitjos sankryžos, pasviro į kairę ilgame posūkyje link Slagstos ir kirto sankryžą. Tegelengsvegeno gatvė driekėsi dešinėje, o Svantės Ernstsono kiek sustingęs žvilgsnis ryškiai krypo į kairę. Tada jis truputį atsipalaidavo.

Jelmas tarėsi matantis ir jaučiantis būtent tai, ką mato ir jaučia Svantė Ernstsonas. Beveik septynerius metus artimai bendradarbiaudami viename iš sunkiausių policijos rajonų šalyje, jie pažinojo vienas kitą kaip nuluptą. Nors tuo pat metu žinojo, kad iš tikrųjų pažįsta tik mažulytę vienas kito asmenybės dalį. Ar tai iš tikrųjų viskas, ko jis išmoko?

Pats buvo visiškai tuščias. Kaip tik todėl įsijautė į laikiną kolegos baimę. Kad trumpam pabėgtų nuo savęs paties.

Diena prasidėjo taip bjauriai, kaip tik begalima sugalvoti. Miegamasis visai tvankus, į žaliuzes valandėlę švietė ankstyva pavasario saulė ir užkonservavo uždarą erdvę. Kieta, ryžtinga rytinė erekcija, ir jis pasislinko arčiau Cilos, o ši kaip įmanydama nepastebimiau pasitraukė į priešingą pusę. Jis nepaisė, nenorėjo paisyti, jo atkaklus, troškus geismas vertė ropštis arčiau. O Cila slinko tolyn, centimetras po centimetro, kol staiga per daug priartėjo prie lovos krašto ir nukrito ant grindų. Jis pašoko, visiškai atsibudęs, sėdėjo tiesus ant lovos, jo geismas iškart užgeso. Cila lėtai pakilo nuo grindų, purtydama galvą, įsiutusi, be žodžių. Įkišo ranką į kelnaites ir ištraukusi parodė krauju permirkusį higieninį paketą. Jo grimasa reiškė ir pasišlykštėjimą, ir atsiprašymą tuo pat metu. Tada juodu pamatė, kad tarpduryje stovi Danielis; spuoguotas keturiolikmečio veidas buvo atvirai pasibaisėjęs. Išbėgo. Girdėjo, kaip pasisuka

raktas, kaip „Public Enemy“ ima repuoti visu garsu. Pažiūrėjo vienas į kitą. Staiga juos vėl suvienijo sutrikimas ir kaltė. Cila išbėgo iš kambario, veltui beldėsi į Danielio duris.

Jie sėdėjo prie pusryčių stalo.

Tuva ir Danis išėjo į mokyklą. Danis pusryčių nevalgė, nepasakė nė žodžio, nepažiūrėjo nė į vieną iš jų. Atsukusi Poliui nugarą Cila Jelm pasakė žvirbliams lesyklėlėje prie kotedžo lango Nošborge:

– Tu stebėjai du gimdymus. Po velnių, kodėl moters kūno funkcijos vis dar kelia tau pasišlykštėjimą?

Jis buvo visiškai tuščias. Pravažiavo Slagstos kolektyvinius sodus dešinėje ir Brunos mokyklą kairėje. Netrukus bus prie Tomtbergavegeno gatvės, kurios didžiulė pasaga supa visą sunkiai nusakomą ribinę vietovę tarp Halundos ir Nošborgo, beveik keturis šimtus numerių kilpoje, prasidedančioje ir pasibaigiančioje Halundos gatvėje. Automobilis staigiai pasuko į kairę link Halundos aikštės; sekundę Svantė Ernstsonas atsidūrė jam ant kelių. Jie metė vienas į kitą pavargusį žvilgsnį ir sužiuro pro langą į pralekiančias trumpas, bet tankiai apgyventas Linų, Miežių, Kanapių, Avižų gatveles. Tarsi agronomijos vadovėlis. Visur kilo priešingybė agrarinei visuomenei, aukšti, vienodi, atšiaurūs septintojo ir aštuntojo dešimtmečio namai, pastatyti be jokios vaizduotės. „Dirva dygimui“, – pagalvojo Polis Jelmas, pats nesuprasdamas, ką nori pasakyti. Per jį vaiduokliškai aidėjo išmirusios žemdirbių visuomenės balsai.

Aikštėje stovėjo trys policijos automobiliai atviromis durelėmis. Už poros jų slėpėsi uniformuoti policininkai, išsitraukę ginklus. Jie buvo nukreipti į visai priešingas puses. Kiti policininkai lakstė aplinkui ir stūmė šalin smalsuolius, vaikų vežimėlius ir šunų šeimininkus.

Jų automobilis sustojo šalia kitų. Policijos asistentai iššoko padėti atlikti tai, kas vėliau buvo pavadinta „teritorijos evakuacija“. Jelmas sėdėjo pusiau išlindęs iš automobilio, o

Ernstsonas išlipo ir nuėjo prie šalia stovinčio automobilio. Iš jo ropštėsi drimba Johanas Bringmanas. Jis lėtai ištiesė nesveiką nugarą.

– Imigracijos tarnyba, – rąžydamasis tarė jis įtemptu balsu. – Trys įkaitai.

– Gerai, ką mes žinome? – paklausė Ernstsonas, pažiūrėjęs iš savo aukštybės į Bringmano kuprą, ir atsisegė odinę striukę prieš besibaigiančios žiemos saulę.

– Šratinis šautuvas, antras aukštas. Didžioji pastato dalis evakuota. Laukiame specialiųjų pajėgų.

– Iš Kungsholmeno? – įsiterpė Jelmas, sėdėdamas automobilyje. – Jie gerokai užtruks. Ar matei, koks eismas E4 kelyje?

– Kur Brunas? – paklausė Ernstsonas.

Bringmanas papurtė galvą.

– Nežinau. Manau, kad laukia garbių svečių. Šiaip ar taip, vienai tarnautojai pavyko išsmukti iš biuro. Ateik, Johana, va šitaip. Čia Johana Nilson, ji ten dirba.

Iš policijos automobilio išlipo šviesiaplaukė maždaug keturiasdešimties metų moteris ir atsistojo priešais Ernstsoną, vieną ranką pakėlusi prie kaktos, o kitos nagus susikišusi tarp dantų. Svantė Ernstsonas globėjiškai uždėjo jai ant peties ranką ir kuo lygiausiu balsu ištarė:

– Pasistenk nusiraminti. Mes tai sutvarkysime. Ar žinai, kas jis toks?

– Jis vardu Dritera Frakula, – atsakė Johana Nilson trūkinėjančiu balsu, bet aiškia sąmone. – Kosovo albanas. Šeima gyvena čia jau ilgokai, o dabar pateko į bendrą išsiuntimo iš šalies bangą. Jie manė, kad viskas gerai, laukė tik pilietybės, ir staiga gavo visiškai priešingą žinią. Manau, kad tai išmušė pagrindą, žemė išslydo iš po kojų. Man ši situacija ne naujiena.

– Ar pažįsti jį?

– Pažįstu? Dėl Dievo, jis mano draugas! Tai buvo mano byla. Pažįstu jo vaikus, jo žmoną, jo prakeiktas kates. Iš tikrųjų jam turbūt reikia manęs. Santūrus vyras, nė musės nėra nuskriaudęs. Aš jam pamelavau! – ji pakėlė balsą: – Prakeikimas, pati nežinodama aš jam visą laiką melavau! Taisyklės vis keičiasi, keičiasi ir keičiasi. Kaip, po velnių, mums dirbti, kai viskas, ką pasakome, nuolat virsta melu?

Polis Jelmas sunkiai atsistojo. Nusivilko storą džinsinę striukę su avikailio apykakle, nusisegė ginklo dėklą ir įmetė į automobilį, o ginklą užsikišo už kelnių juosmens iš nugaros, tada vėl apsivilko striukę.

Jis buvo visiškai tuščias.

– Ką, po velnių, darai? – vienu balsu paklausė Svantė Ernstsonas ir Johanas Bringmanas.

– Einu vidun.

– Specialusis būrys atvyks bet kurią akimirką, velniai griebtų! – šūktelėjo Ernstsonas jam pavymui, kai jis ėjo per Tomtbergavegeno gatvę. Pasivijo ir sugriebė jį už rankos. – Palauk, Poli, nedaryk kvailysčių. Nereikia. Palik tai ekspertams.

Jų žvilgsniai susidūrė. Ernstsonas pamatė Jelmo akyse tuščią ryžtingumą ir paleido ranką.

„Mudu per daug gerai vienas kitą pažįstame“, – pamanė Ernstsonas ir linktelėjo.

Polis Jelmas lėtai sėlino Imigracijos tarnybos laiptais. Nieko nematyti, nieko negirdėti. Tuščiame pastate nė menkiausio dvelktelėjimo. Tik betonas. Nuteptas tokiu storu dažų sluoksniu, kad atrodo kaip plastikinis ir pilkas, kokia spalva bedažytum, papuoštas spalvotomis dėmėmis, primenančiomis vidutiniškas dekoracijas. Keistas karštis, virpantis tarsi dykumoje, sugėrė šlapimo, prakaito ir alkoholio kvapą. „Švedijos kvapas“, – pagalvojo Jelmas ir pasiekė laiptų viršų.

Dešimtojo dešimtmečio vidurys.

Jis lėtai ėjo į priekį tuščiu, nuobodžiu tarnybiniu koridoriumi, kol atsidūrė prie uždarų durų. Giliai įkvėpė ir sušuko:

– Frakula!

Buvo visiškai visiškai tylu.

Kad nespėtų apsigalvoti, Jelmas kalbėjo toliau:

– Mano vardas Polis Jelmas, aš policininkas. Esu vienas ir neginkluotas. Noriu tik pakalbėti su tavimi.

Už durų pasigirdo triukšmas. Tada žemas balsas beveik negirdimai tarė:

– Įeik.

Jelmas dar kartą giliai įkvėpė ir atidarė duris.

Ant biuro grindų sėdėjo dvi moterys ir vyras, susidėję rankas ant pakaušio. Visai šalia, prie sienos be langų, stovėjo neaukštas tamsus vyras, vilkintis rudu kostiumu su liemene, pasirišęs kaklaraištį, pasiėmęs šratinį šautuvą. Šautuvas buvo nutaikytas tiesiai Poliui Jelmui į šnerves.

Jelmas uždarė paskui save duris ir iškėlė rankas.

– Aš žinau, kas tau nutiko, Frakula, – tarė jis visai ramiai. – Mes turime išspręsti šią problemą taip, kad niekas nenukentėtų. Jei dabar pasiduosi, vis dar galėsi apskųsti nutarimą; antraip sėsi į kalėjimą, o paskui iškart būsi išsiųstas iš šalies. Žiūrėk, aš neginkluotas, – kalbėjo jis, atsargiai išsinerdamas iš striukės ir paleisdamas ją ant grindų.

Dritera Frakula smarkiai sumirksėjo. Šautuvą nukreipdavo čia į Jelmą, čia į tris tarnautojus ant grindų.

„Neprašyk manęs apsisukti, – pagalvojo Jelmas, – reikia kalbėti, kalbėti. Svarbu supratimas. Vartok žodžius, kurie reikalauja mąstymo. Nukreipk dėmesį.“

– Pagalvok apie savo šeimą, – jam pavyko rasti reikiamus žodžius. – Ką vaikai darys be šeimos maitintojo? O tavo žmona, ar ji dirba? Kokį darbą ji gaus, Frakula? Koks jos išsilavinimas?

Dabar šautuvas buvo nukreiptas tik į jį; kaip tik to jis ir siekė. Staiga Frakula prabilo, beveik deklamuodamas aiškia švedų kalba:

– Kuo sunkesnį nusikaltimą padarysiu, tuo ilgiau galėsime čia pasilikti. Ar apie tai pagalvojai? Be manęs jie šeimos neišsiųs. Pasiaukosiu dėl jų. Argi negalima į šį reikalą žiūrėti šitaip?

– Tu klysti, Frakula. Tada šeima iš karto išvažiuos, be jokios apsaugos atsidurs pas serbus. Kaip manai, ką serbai padarys moteriai ir porai ikimokyklinio amžiaus vaikų, bandžiusių nuo jų pabėgti? Ir kaip manai, kas nutiks tau areštinėje, jei nužudysi policininką, neginkluotą policininką?

Vyras sekundei nuleido šautuvą kelis centimetrus ir atrodė visiškai sutrikęs. Jelmui to užteko. Užčiuopė ginklą už kelnių juosmens, greitai išsitraukė ir vieną kartą iššovė.

Jo viduje pagaliau nutilo balsas: „Po velnių, kodėl moters kūno funkcijos vis dar kelia tau pasišlykštėjimą?"

Vieną akimirką, kuri atrodė išimta iš laiko, niekas nė nekrustelėjo. Frakula tebelaikė savo ginklą visiškai sustingęs. Jo nenusakomas žvilgsnis gręžė Jelmą. Galėjo nutikti bet kas.

– Ai, – ištarė Frakula, išmetė ginklą ir griuvo į priekį.

„Visi pokyčiai įvyksta per veiksmą", – pagalvojo Jelmas ir jam pasidarė bloga.

Vyras tarnautojas griebė ginklą ir stipriai įrėmė gulinčiajam į galvą. Po dešiniuoju petimi ėmė plėstis kraujo dėmė.

– Mesk ginklą, kad tave velniai! – suriko Polis Jelmas ir apsivėmė.

3

Iš pradžių tik pianino keisti maži pasivaikštinėjimai pirmyn atgal klavišais; šalia silpnai girdėti lėkštės ar lengvas cimbolų skambesys, o gal ir šluotelės liečia solinį būgną. Kartais pirštai truputį nuklysta, gan maloniai, nuo pažymėto kelio, nenutraukdami trepenančio dvitakčio trūkčiojančio ritmo. Tada trumpa pauzė, saksofonas prisijungia prie tos pačios schemos, o paskui viską pakeičia. Dabar kontrabosas, ramiai keliaujantis aukštyn žemyn, perima saksofonas, pianinas paskleidžia giliai garso paveiksle atsitiktinai pabirusius akordus, kuriuos pertraukia vienas kitas paklajojimas už tariamai tingių saksofono improvizacijų.

Pincetas nusileidžia į skylę, traukia, traukia. Saksofonas čiulba šiek tiek už tono ribų, bet nedelsdamas grįžta atgal į melodiją. Dabar pianino nebėra, viskas taip tylu, kad akimirką fone girdėti publika. Pincetas randa tai, ko ieškojo. Saksofonistas tarp dviejų greitų paklajojimų porą kartų ištaria „jee". Publika ištaria „jee". Ilgi tonai. Pianino vis dar nėra. Pavieniai plojimai.

Perima pianinas. Tos pačios klajonės kaip ir pradžioje, nuoseklūs nukrypimai, bambėjimas, vis laisvesnis bėgimas. Tik pianinas, kontrabosas, būgnai. Pincetas įsmunka į kitą

skylę. Šį kartą lengviau. Abu gabaliukai įkrinta į kišenę. Jis atsisėda ant sofos.

Pianino klajonės vėl prasideda ten, kur buvo nutrūkusios. Kontraboso taip pat neliko. Dabar jis grįžta, kartu su saksofonu. Dabar visi keturi vaikštinėja migloje. Tada plojimai. Jee.

Jis paspaudžia nuotolinio valdymo pultą. Pasidaro nepaprastai tylu.

Lėtai pakyla. Akimirką stovi dideliame kambaryje. Keletas netikėtų dulkelių sukiojasi nesančiame skersvėjyje aukštai aukštai aplink krištolinį sietyną. Aptakios formos grotuvo matinis metalas visai neatspindi silpnos šviesos. „Bang & Olufsen".

„Bang bang", – pagalvoja jis. „Olufsen", – pagalvoja jis. Tada nieko nebegalvoja.

Prieš žengdamas per jaukiai girgždantį parketą pirštinėta ranka lengvai perbraukia blizgų odinės sofos paviršių. Aplenkia dvidešimt penkių kvadratinių metrų pakistanietišką kilimą, surištą pakistaniečių vaikų rankomis per mėnesį vergiško darbo, ir patraukia koridoriumi link verandos. Atidaro duris ir akimirką stovi verandoje, visai šalia hamako. Įtraukia pilnus plaučius ramaus, šaltoko pavasario nakties oro, žvilgsnis apsistoja prie obelų eilių: „Astrakan" ir „Åkerö", „IngridMarie" ir „Lobo", „Transparente blance" ir „Kanik". Kiekviena obelis pažymėta nedidele lentele, matė pakeliui. Obuoliai visą laiką kaba tik nupiešti lentelėse, pūpso ryškių spalvų, nors dar net žiedų nėra. Plokšti surogatiniai obuoliai.

Norėtų tikėti, kad čia žiogai čirpia, bet tai čirpia jo galva. „Garso banga, – pagalvoja jis. – Ir Olufsen." Nors iš tiesų nėra jokios tikros bangos.

Uždaro paskui save verandos duris, grįžta atgal ilgu koridoriumi į didžiulę svetainę. Vėl aplenkia raudonai liepsnojančias rankomis rišto kilimo freskas, prieina prie

muzikos grotuvo ir paspaudžia mygtuką „Eject". Nedideliu puslankiu iš grotuvo lėtai išlenda garsajuostė. Paima ją ir įsideda į kišenę. Išjungia grotuvą.

Apsidairo po kambarį. „Atmosfera", – pagalvoja jis. Atrodo, kad net ir dulkės padarytos pagal specialų užsakymą, kad pritiktų prie krištolinio sietyno, aplink kurį stilingai sūkuriuoja.

Įsivaizduoja sąrašą. Mintyse vieną išbraukia.

„Kunas, – pagalvoja jis ir nusišypso. – Ar tai ne grupinis žaidimas?"

Iš didžiosios svetainės išeina kiek kitokiu keliu. Tikmedžio stalas su keturiomis derančiomis kėdėmis aukštomis atkaltėmis stovi ant kito rankomis rišto kilimo, jis įsivaizduoja, kad kilimas persiškas. Jo tonas smėlinis, kitoks nei raudono pakistanietiškojo.

Nors dabar jie gana panašūs.

Palei pat stalą jis turi perlipti per tai, kas raudonai dažo persišką kilimą. Mintyse peržengia dar per porą kitų.

Sode iš savo pūkuoto debesies patalo spokso mieguista pilnatis ir žiūri, kaip šydu prisidengę elfai šokdami susiduria su plikomis obelimis.

4

Kriminalinės policijos komisaras Erikas Brunas bus paspaudęs žalią mygtuką kažkur ant savo rašomojo stalo, nes, akompanuojant zvimbiančiam garsui, koridoriuje ant durų staktos esančią lentelę su jo pavarde apšvietė žalia lemputė. O štai Polis Jelmas paspaudė amžinai uždarytų durų rankeną ir įžengė vidun.

Šį policijos komisariatą būdino keista geografinė maišalynė, maždaug tokia: stovi Fitjoje, o pašto adresas – Nošborgas, Butšiurkos savivaldybė, Hudingės policijos komisariatas. Jei dėl įvairių asociacijų nori išvengti pavadinimo Fitja, visada gali sakyti: Butšiurkos savivaldybė, kurioje yra bažnyčia ir kelios gana mielos seniūnijos – Vošta, Griodingė ir Nošborgas, stalo teniso genijaus J. O. Valdnerio ir madingos grindų riedulio komandos „Balrogs“ gimtinė, arba gali išsisukti su Hudinge, kurios pavadinimas skamba kaip miegamojo priemiesčio. Pats Jelmas gyveno kotedže Nošborge, tik per keletą namų nuo tų, kuriuose gimė Valdneris. Tačiau vis tiek niekada negalėjo tiksliai pasakyti, kokioje vietovėje jis sukinėjasi. Ypač dabar.

„Dievo pamiršta vieta“, – pagalvojo jis lemtingai ir įžengė į vadinamąjį Rudąjį kambarį – šis kasmet būdavo

išklijuojamas naujais apmušalais, bet vis tiek per keletą dienų paruduodavo; Erikas Brunas visada pašventindavo naujuosius apmušalus pūsdamas ant sienų savo juodų cigarų dūmus iš tokių pat juodų plaučių. Jelmas niekada nebuvo viešėjęs Bruno namuose, senbernio bute Eriksberge, apie kurį jau sklido mitams prilygstantys gandai, bet galėjo įsivaizduoti, kaip sienos atrodo ten. Pats Jelmas nerūkė, tik kartais atsitiktinai užtraukdavo vieną kitą cigaretę, kad netaptų dorovės vergu, kaip pasakė vienas išmintingas vyras.

Šiandien surūkė jau šešias ir žinojo, kad surūkys ir daugiau. Nikotinas jau veikė smegenis, todėl buvo keista, kad jo iš karto neištiko šokas, vos tik įžengė į Bruno kabinetą, kurį higienos tarnyba jau keletą kartų buvo apibūdinusi kaip labai pavojingą sveikatai. Vienas per daug uolus tarnautojas kartą ant durų užklijavo ženklą su kaukole, ir Jelmas su Ernstsonu praleido tris brangias darbo valandas, kol nugramdė lipduką.

Erikas Brunas kambaryje buvo ne vienas. Sėdėjo prie savo apkrauto stalo ir papsėjo cigarą, labai panašų į rusišką. Ant sofos prie sienos su langu buvo įsitaisę du labai gerai apsirengę ponai, maždaug Jelmo amžiaus, maždaug keturiasdešimties, bet kam kiltų mintis pavadinti Jelmą ponu? O šiems žodis „ponai“ tiko. Jelmas jų nepažinojo, bet atpažino griežtumą jų veiduose.

Taip, taip, turbūt kaip tik tai, ko jis tikėjosi.

Didžiulis ir dramblotas Brunas sunkiai pakilo ir žengė pasitikti Jelmo; toks „pabėgiojimas“ buvo retenybė. Paspaudė ranką ir pasikasė papilkėjusią raudoną barzdą.

– *Aš* noriu pasveikinti, – tarė jis, labai aiškiai pabrėždamas „aš“. – Puikus darbas. Kaip jautiesi? Ar kalbėjai su Cecilija?

– Ačiū, – padėkojo Jelmas, metęs žvilgsnį į ponus ant sofos. – Dar neradau jos. Spėju, kad ji apie tai sužinos kitais būdais...

Brunas lėtai palinksėjo ir grįžo į mėgstamą kėdę.

– Kaip sakiau – aš ir kiti šiame komisariate sveikiname ir palaikome tave... Neatsakei į klausimą, kaip jautiesi...

– Ne, – tarė Jelmas ir atsisėdo ant kėdės priešais rašomąjį stalą.

Brunas vėl lėtai ir iškalbingai linktelėjo.

– Suprantu, – pripažino jis ir pačiulpė cigarą. – Čia Niklasas Grundstriomas ir Ulfas Mortensonas iš Vidaus tyrimų skyriaus. Ar *jie* ketina tave pasveikinti, kol kas yra atviras klausimas.

Kadangi trumpa Bruno tirada nuskambėjo kaip atsisveikinimas, abu ponai pakilo nuo sofos. Jie akimirką suabejojo, kai komisaras liko kur sėdėjęs ir toliau pūtė juodą cigarą, – abu pasijuto šiek tiek nejaukiai, tačiau bet kokia kaina stengėsi to neparodyti. Jelmas padėkojo Brunui apsimestinai abejingu žvilgsniu, ir jam buvo atsakyta tokiu pačiu. Komisaras įtraukė paskutinį dūmą ir pavargęs atsistojo.

– Apsaugos ombudsmenas nutarė, kad neturiu teisės išeiti iš savo kabineto su cigaru rankoj, – atsiprašė jis ir išėjo iš kabineto, gaubiamas cigaro kvapo. Nuo užgesintos nuorūkos iš peleninės kilo rudi dūmai.

Grundstriomas pastūmė nuo savęs peleninę, lyg tai būtų mėnesį prastovėjusi kanalizacijos statinė, ir nenoriai atsisėdo į dūmų prisigėrusią, į fotelį panašią Bruno darbo kėdę. Mortensonas vėl susmuko ant sofos. Grundstriomas pasidėjo ant rašomojo stalo portfelį ir išsitraukė beveik apskritus akinius, kuriais ceremoningai pasibalnojo nosį. Tada išėmė didelį rudą voką ir vakarinį laikraštį. Pastatė portfelį ant grindų ir parodė pirmąjį *Expressen* puslapį. Riebios antraštės šaukė: „Ekstra. Fitjos didvyris. Policininkas didvyris įkaitų dramoje.“ Po jomis buvo įdėta beveik dešimties metų senumo tuometinio policijos asistento Polio Jelmo nuotrauka.

– Žiniasklaida paskirstė vaidmenis, – skambiu balsu gudriai tarė Niklasas Grundstriomas ir sulankstė laikraštį. Įrėmė žvilgsnį į Jelmą. – Šiais laikais tai įvyksta greitai, ar ne? Tik pamanyk, įdėjo jau į vakarinį tiražą. Rašiklis juda greičiau už mintį.

– Sena džiunglių patarlė, – nepagalvojęs leptelėjo Jelmas. Prikando liežuvį.

Grundstriomas stebėjo jį nepakitusia veido išraiška. Pasilenkė ir išsitraukė iš portfelio mažą garso grotuvą.

– Tikėjausi šito išvengti, – tarė jis ir įjungė. – Kriminalinės policijos inspektoriaus Polio Jelmo apklausa, atliekama Grundstriomo ir Mortensono Hudingės policijoje šių metų kovo trisdešimtąją, septyniolika valandų šešios minutės.

– Apklausa? – paklausė Jelmas.

– Apklausa, – atsakė Grundstriomas. – Tu pats pasirinkai.

Jelmas vėl prikando liežuvį. Dabar nė vieno nereikalingo žodžio. Ir prasidėjo:

– Ar tu priklausai arba kada nors esi priklausęs kokiai nors imigrantams priešiškai organizacijai?

– Ne, – atsakė Jelmas, stengdamasis būti visiškai ramus.

– Koks tavo požiūris į imigrantus?

– Nei geras, nei blogas.

Grundstriomas pasirausė dideliame rudame voke, išsitraukė kažką panašaus į sąrašą ir perskaitė:

– Per tą laiką, kai dirbi šiame rajone, keturiasdešimt du procentai tavo sulaikytųjų yra kilę iš užsienio. O pastaraisiais metais šis skaičius išaugo iki penkiasdešimt septynių.

Jelmas atsikrenkštė ir rimtai susikaupė.

– Pagal naujausią statistiką, visoje Butšiurkos savivaldybėje trisdešimt du procentai gyventojų yra kilę iš užsienio, iš jų dvidešimt procentų turi užsienio pilietybę. Čia,

šiaurėje – Albyje, Fitjoje, Halundoje, Nošborge – procentas žymiai didesnis, gerokai daugiau nei penkiasdešimt, gerokai daugiau nei penkiasdešimt septyni. Keturiasdešimt du procentai sulaikytų imigrantų greičiau rodo, kad šioje teritorijoje labiau linkę nusikalsti švedų kilmės asmenys. Šiaip ar taip, šis skaičius nėra joks rasizmo įrodymas, jeigu jums rūpi būtent tai.

Jelmas buvo labai patenkintas savo atsakymu, bet Grundstriomas – ne.

– Kodėl, po velnių, tau kilo mintis įeiti vidun ir šauti į tą vyrą, lyg būtum koks Purvinasis Haris?

– Šis vyras, kaip sakai, vardu Dritera Frakula ir priklauso prie albanų mažumos Kosovo provincijoje Pietų Serbijoje, o tu tikrai žinai, kokia ten situacija. Faktiškai visi Kosovo albanai, su kuriais esame turėję reikalų šiame rajone, yra žmonės, kurie jau aklimatizavosi ir išmoko švedų kalbą, jų vaikai eina į švediškas mokyklas, o dabar beveik visi bus išsiųsti iš šalies. Taip paprastai tai neįvyks.

– Juo mažiau priežasčių įeiti ir šauti į jį. Juk Švedijos policijos valdybos įkaitų skyrius buvo pakeliui, specialistai, ekspertai. Kodėl, po šimts perkūnų, tau reikėjo ten eiti vienam?

Jelmas nespėjo prikąsti liežuvio:

– Kad išgelbėčiau jam gyvybę, velniai griebtų!

Buvo beveik aštunta vakaro. Jelmas ir Brunas sėdėjo Rudajame kambaryje, Brunas savo fotelyje, Jelmas pusiaugula ant sofos. Priešais juos ant rašomojo stalo stovėjo didelis garso grotuvas. Skambėjo įrašas:

„Kad išgelbėčiau jam gyvybę, velniai griebtų!“

Brunas vos neprarijo cigaro. Kirtęs ranka išjungė grotuvą.

– Tu, – parodė į Jelmą tokiu pačiu kertančiu mostu, – labai rizikuoji.

– Idiotiška, žinau... – sutiko Jelmas ant sofos. – Taip pat idiotiška, kaip paslapčia įrašyti Vidaus tyrimų skyriaus apklausą.

Brunas trūktelėjo pečiais ir vėl įjungė grotuvą. Iš pradžių trumpa pauzė, paskui vėl Jelmo balsas:

– Įkaitų skyriaus specialistai sugeba tik vieną dalyką, ir tai jūs žinote taip pat gerai kaip ir aš – nukenksminti nusikaltėlį nesužeidžiant įkaitų. Nukenksminti reiškia eliminuoti, o paprastai tariant – nužudyti.

– Rimtai nori pasakyti, kad mes turime tikėti, jog šovei į jį norėdamas išgelbėti?

– Galvokit, po velnių, ką norit.

Brunas pažiūrėjo į jį ir niūriai papurtė galvą; dabar buvo Jelmo eilė trūktelėti pečiais.

– Čia kaip tik tai, ko mes negalime daryti, – tarė Grundstriomas įprastu balsu. Porą replikų buvo ištaręs visai kitokiu. – Mes čia tam, kad atskirtume tai, kas teisinga, nuo to, kas neteisinga, patikrintume, ar nepadarei kokio tarnybinio prasižengimo, ir nuspręstume, ar galima apsieiti be papeikimo. Šitaip pažeidžiama teisinė sistema. Jei reikės, turėsime skirti tau papeikimą. Tai niekaip nesusiję su mūsų asmeniniu tikėjimu.

– Protokolui, – tarė Jelmas. – Šoviau aštuonios valandos keturiasdešimt septynios minutės, specialusis būrys atvyko devynios trisdešimt aštuonios. Ar mums reikėjo tupėti lauke ir laukti beveik valandą, kai ten bet kokią viltį praradęs ir viskam pasiryžęs vyras su ginklu, persigandę įkaitai ir paralyžiuotas Halundos centras?

– Gerai, dabar palikime klausimą „kodėl“ ir pereikime prie to, ką tu padarei *de facto*.

Pauzė. Grundstriomas ir Mortensonas apsikeitė vietomis. Jelmas mąstė, kokie būna žmonės, sakantys „*de facto*“.

Nugludintą balsą pakeitė žymiai šiurkštesnis:

– Štai kaip. Iki šiol mes tik slydome paviršiumi. O dabar išsiaiškinsime rimtesnius dalykus.

Brunas išjungė grotuvą, suraukė antakius ir atsisuko į Jelmą nuoširdžiai nustebęs:

– Nori pasakyti, kad jie žiauriai rimtai varė tą vaidinimą – „geras policininkas – blogas policininkas"? Prieš patyrusį tardytoją?

Jelmas vėl trūktelėjo pečiais ir pajuto, kad pradeda imti miegas. Jau ir taip ilga diena vargu ar sutrumpėjo nuo to, kad dabar laikas slinko lėčiau. Vėl pasigirdęs Mortensono balsas sumišo su kitokiais, iš pasąmonės atplaukiančiais žodžiais ir vaizdais. Jelmas ėmė snūduriuoti, trumpą laiką tikrovė varžėsi su pasąmone. Tada jis užmigo.

– Žingsnis po žingsnio. Pirma: tu šūktelėjai per duris be įspėjimo; vien tai galėjo sukelti katastrofą. Antra: tu teigei, kad esi neginkluotas, nors pistoletas kyšojo gerokai virš kelnių juosmens; jam būtų užtekę paprašyti, kad apsisuktum, ir būtų įvykusi katastrofa. Trečia: tu melavai nusikaltėliui; jei jis būtų žinojęs tam tikrus faktus, būtų įvykusi katastrofa. Ketvirta: kai šovei, darei tai pagal reglamentą netinkamoje vietoje; tai galėjo baigtis katastrofa.

– Kaip jis? – paklausė Jelmas.

– Ką?

– Kaip jis jaučiasi?

– Kas, po velnių?

– Dritera Frakula.

– Kas tai, velniai griebtų? Apelsinų veislė? Transilvanijos grafas? Dabar sutelk dėmesį į faktus, po paraliais!

– Tai *yra* faktas. *Tai* yra faktas.

Pauzė buvo tokia ilga, kad Brunas ėmė sukiotis kėdėje, svarstydamas, ar čia jau viskas. Jelmas negalėjo jam padėti, nes kietai miegojo. Kaip atsakymas toli fone nuskambėjo Grundstriomo balsas:

– Jis guli Hudingės chirurgijos skyriuje ir saugomas visą parą. Būklė stabili. Deja, to negalima pasakyti apie šią situaciją. Pratęsime rytoj, pusę vienuolikos. Ačiū už šiandien, Jelmai.

Sugirgždėjo kėdės, grotuvas buvo išjungtas, popieriai surinkti, portfelis užsegtas, durys uždarytos. Komisaras Erikas Brunas prisidegė nelygiai susuktą juodą kaip anglis cigarą ir susikaupė. Tada išgirdo tai, ko laukė. Kalbėjo Grundstriomas.

– Jis nepaprastai sumanus. Kaip, po velnių, galėjai jam leisti taip lengvai išsikapstyti? „Transilvanijos grafas". Po velnių, Ufe! Šitas tipas neturi išsisukti. Vienas Purvinasis Haris, išnešęs sveiką kailį per mūsų institucijos kontrolės sistemą, atvers kelią šimtams įvairaus plauko rasistų visoje šalyje.

Visa kita dingo migloje. Mortensonas kažką sumurmėjo, Grundstriomas atsiduso, sugirgždėjo kėdės, atsidarė ir užsidarė durys. Brunas sustabdė įrašą ir dar šiek tiek pasėdėjo.

Giedra pavasario diena nusileido į ledinę akliną tamsą už policijos pastato langų. Brunas lėtai išsikapanojo iš fotelio ir priėjo prie kietai miegančio Jelmo. Prieš giliai įtraukdamas dūmą ir išpūsdamas tiesiai Jelmui į veidą, pažiūrėjo į jį ir lėtai papurtė galvą.

„Nebeilgai aš jį turėsiu, – pagalvojo ir išpūtė dūmus. – Vienaip ar kitaip jis dings."

Jelmas ėmė kosėti ir atsibudo. Akys ašarojo, ir tai, ką pirmiausia pamatė pro dūmų uždangą, buvo dviguba pasmakrė, apžėlusi rusvai pilka barzda.

– Pusę vienuolikos, – priminė Brunas ir susidėjo daiktus į savo seną nutriušusį portfelį. – Išsimiegok iki ryto. Rytoj pasistenk būti aiškaus proto ir susikaupęs. Labiau nei šiandien.

Jelmas nukėblino prie durų. Apsisuko. Brunas jam geraširdiškai linktelėjo. Tai buvo jo būdas apkabinti.

★

„Ką jie paprastai sako? – galvojo Jelmas atidarydamas šaldytuvą ir imdamas alų. – Heteroseksualūs vidutinio amžiaus visą darbo dieną dirbantys baltaodžiai vyrai yra visuomenės norma. Ja pagrįstos visos įprastinės vertybės." Sveikatos standartas. Iš kažkur iškilo kita frazė: „Būti moterimi – ne liga." Tačiau užribis. Nekalbant apie homoseksualumą, jaunystę, senatvę, tamsią odą ir laužytą kalbą. Jo pasaulis atrodė šitaip: jo viduje – visi tie heteroseksualūs vidutinio amžiaus baltaodžiai policininkai, už jo ribų – visi kiti. Jis stebėjo užribį ant sofos: jo – kiek jai dabar? – trisdešimt šešerių metų žmona Cecilija ir dvylikametė dukra Tuva. „Public Enemy" buvo kitoje vietoje, aiškiai girdimas.

– Dabar, tėti! – sušuko Tuva. – Rodo!

Jis atėjo į svetainę, siurbdamas pro dantis alų. Cila stebėjo šią dešimtmečio senumo ydą su tam tikru pasibjaurėjimu, bet greitai sutelkė dėmesį į televizorių. Nuskambėjo žinių programos „Aktuellt" melodija. Vienas iš pagrindinių pranešimų. „Proporcijos, – pagalvojo jis, – proporcijos."

„Šįryt Halundos imigracijos tarnyboje į pietus nuo Stokholmo įvyko įkaitų drama. Vos atidarius biurą, į jį įsibrovė ginkluotas vyras ir nupjautu šratiniu šautuvu grasino trims darbuotojams. Tačiau drama baigėsi laimingai."

„Laimingai", – pagalvojo jis. O garsiai ištarė:

– Butšiurkos imigracijos tarnyba. Halundoje.

Šeimos moterys stebėjo jį vertindamos, kas pasakyta, kiekviena savaip. Tuva pamanė: „Juk tai nesvarbu", o Cila galvojo: „Tu, kaip visada, pabrėži savo bendrą nepasitenkinimą atrasdamas dalykinių klaidų, jausmai tampa mintimis, pojūčiai – faktais."

Suskambo telefonas. Jelmas atsirūgo ir atsiliepė.

– Halundos imigracijos tarnyba? – paklausė Svantė Ernstsonas.

– Nupjautas šratinis šautuvas? – paklausė Polis Jelmas.

Juokas abiejuose galuose, abiem suprantamas. *On the Nobel Art of Talking Shop Without Getting Noticed.**

Reikia išsaugoti vaikiškumą.

Juokas būna visoks.

Kai iš skambesio girdėti, kad jis skirtas aplinkiniams.

Ir kaip jis pasikeičia, kai tampa nuoširdus.

– Kaip laikaisi? – galiausiai paklausė Ernstsonas.

– Prieštaringai.

– Jau, – tarė Cila, Tuva ir Svantė tuo pat metu.

Senas visko matęs reporteris stovi Tomtbergavegeno gatvėje, jam už nugaros – Halundos aikštė. Popietė, šviečia pavasario saulė. Aikštė pilna žmonių. Viskas atrodo visiškai įprastai. Kompanija su AIK futbolo komandos šalikais sustoja už entuziastingai nusiteikusio reporterio ir parodo V ženklą.

– Dvidešimt po aštuonių... – sako reporteris.

– Aštuntą dvidešimt aštuonios, – patikslina Jelmas.

– ...Kosovo albanų kilmės vyras, ginkluotas šratiniu šautuvu, įžengė į Imigracijos tarnybos patalpas Halundoje. Iš keturių buvusių darbuotojų tris paėmė įkaitais. Ketvirtajai pavyko išbėgti. Vyras nuvarė įkaitus į trečią aukštą ir susodino ant grindų. Maždaug po dvidešimties minučių policininkas Polis Jelmas iš Hudingės policijos komisariato...

Dešimties metų senumo nuotrauka uždengė visą ekraną.

– Iš kur šita? – nustebo Jelmas.

– Koks saldainiukas, – replikavo Ernstsonas.

– Jie buvo ligoninėje, – tarė Cila ir pažiūrėjo į jį. – Matyt, tavęs nerado spaudos archyvuose. Tai ta nuotrauka, kurią nešiojuosi piniginėje.

– Nešiojiesi?

* Pasiplepėjimų Nobelio mene nė nepastebėti. (Angl.)

– Nešiojausi.

– ...įsigavo į pastatą. Nepastebėtas užlipo laiptais, sugebėjo patekti į užbarikaduotą kambarį...

– Užbarikaduotą, – pakartojo Ernstsonas ragelyje.

– ...ir šovė nusikaltėliui į dešinį petį. Anot trijų ten buvusių tarnautojų, Jelmo elgesys buvo pavyzdinis. Deja, mums nepavyko išgirsti paties Polio Jelmo ar Jelmo viršininko iš Hudingės policijos kriminalistikos skyriaus komentaro.

– Senis Svempa, – tarė Ernstsonas į ragelį.

Reporteris kalbėjo toliau:

– Brunas pareiškė, kad vyksta tyrimas ir komentuoti draudžiama. Bet tu, Arvidai Svensonai, buvai vienas iš įkaitų. Papasakok.

Reporterio pašonėje išdygo vidutinio amžiaus vyras. Jelmas atpažino tarnautoją, kuris buvo įrėmęs ginklą be sąmonės gulinčiam Frakulai į galvą. Susiurbė pro dantis paskutinį alaus šlakelį.

– Aš tau paskambinsiu, – pasakė Ernstsonui ir nuėjo į tualetą.

Žiūrėjo į save veidrodyje. Veidas kaip veidas. Jokių ypatingų požymių. Tiesi nosis, siauros lūpos, ne visai šviesūs trumpai kirpti plaukai, marškinėliai, sutuoktuvių žiedas. Nieko daugiau. Net jokio ženklo, kad pliktų. Jaunesnysis vidutinis amžius. Du vaikai, beveik paaugliai. Jokių ypatingų požymių.

Apskritai jokių požymių.

Kai nusijuokė, juokas nuskambėjo anaiptol ne linksmai. Kartus, apmaudus atleisto žemesniojo rango policijos pareigūno juokas.

Ulfas Mortensonas pareiškė:

– Vis dar neaiškios dvi didelės kraujosruvos pakaušyje.

– Ar dar nekalbėjote su įkaitais? – paklausė Polis Jelmas.

– Mes rūpinamės savo reikalais, o tu – savo. Gal kalbėjome, o gal ir ne. Anot teismo medicinos gydytojo, kaukolės sužalojimai padaryti šratinio šautuvo vamzdžiu. Ar tu paėmei šautuvą iš pašautojo ir trenkei juo per galvą?

– Vadinasi, jūs *nekalbėjote* su įkaitais...

Mortensonas ir Grundstriomas dabar sėdėjo šalia vienas kito paprastame, šaltame, steriliame apklausų kabinete. Galbūt jie įtarė Bruną dėl jo nedidelės gudrybės – apklausos įrašinėjimo. Sėdėjo visiškai tylūs ir laukė, kol Jelmas pratęs savo kalbą. Jis taip ir padarė.

– Kai Frakula pargriuvo, jo ginklas nukrito visai šalia tarnautojo Arvido Svensono. Tarnautojas Arvidas Svensonas paėmė jį ir įrėmė pargriuvusiajam į galvą.

– O tu leidai?

– Aš buvau už penkių metrų.

– Bet leidai tam tarnautojui užtaisytą, parengtą šratinį šautuvą įremti į galvą žmogui be sąmonės?

– Niekas negalėjo žinoti, ar jis sąmoningas, ar ne, tad tarnautojas Arvidas Svensonas pasielgė visiškai teisingai paimdamas iš jo ginklą. Tačiau nebuvo teisus įremdamas ginklą jam į galvą. Todėl sušukau, kad liautųsi.

– Tačiau nesiėmei jokių tiesioginių veiksmų?

– Ne. Bet netrukus jis padėjo ginklą į šalį.

– Netrukus... po kiek laiko?

– Tiek, kiek užtrukau, kol išvėmiau savo prakeiktus pusryčius.

Pauzė. Galiausiai Mortensonas lėtai ir tulžingai pasakė:

– Vadinasi, per patį nebaigtos savarankiškos operacijos vidurį, tuo metu, kai derėjo laukti ekspertų, tu iškritai iš žaidimo dėl savo virškinimo funkcijų. Pagalvok, o jei Svensonas būtų nužudęs nusikaltėlį, o jei nusikaltėlis visai ne-

būtų buvęs nukenksmintas, kas būtų nutikę tada? Palikai daug palaidų siūlų galų.

– Sviestas sviestuotas, – atšovė Jelmas.

– Ką? – nesuprato Mortensonas.

– Aš apsivėmiau kaip tik dėl to, kad nusikaltėlis *buvo* nukenksmintas. Nes pirmą kartą gyvenime šoviau į žmogų. Turėtumėte būti susidūrę su tuo ir anksčiau.

– Žinoma. Bet ne per tokią svarbią ir visiškai savarankišką operaciją.

Mortensonas pavartė savo popierius ir netrukus pareiškė:

– Taigi, tai bus nedidelis jau ir taip ilgo abejotinų aplinkybių sąrašo papildymas. Dabar jis apskritai atrodo šitaip. Pirma: įėjai vienas, nors specialusis būrys buvo pakeliui. Antra: šūktelėjai per duris be įspėjimo. Trečia: teigei, kad esi neginkluotas, nors pistoletas kyšojo gerokai virš kelnių juosmens. Ketvirta: melavai nusikaltėliui bandydamas jį perkalbėti. Penkta: šovei pagal reglamentą netinkamoje vietoje. Šešta: nenuginklavai pašautojo. Septinta: leidai vienam iš įkaitų iš desperacijos sužeisti nusikaltėlį, nedaug trūko, kad būtų jį nušovęs. Ar pradedi suprasti, su kokia problema susiduriame?

Grundstriomas atsikrenkštė ir pratęsė kalbą:

– Šalia šio formalaus sąrašo yra dar pora dalykų, į kuriuos verta atkreipti dėmesį. Jie taip pat svarbūs ir susiję su politika ir disciplina. Iš dalies tai nepasitikėjimas policijos institucija, iš dalies imigracijos klausimas. Kartu sudėjus, tai atveria kelią išties nemaloniam radikaliai nusiteikusių rėksnių mentalitetui, kuriam neturi būti vietos mūsų organizacijoje. Aš nesakau, kad tu rasistas, Jelmai, bet tavo veiksmai ir šlovinantis žiniasklaidos choras kelia pavojų, kad gali būti įteisintos tam tikros pažiūros, kurios, deja, nesvetimos daugeliui policijos pareigūnų, tik viešai nedeklaruojamos. Ar supranti, ką sakau?

– Jūs norite nubausti mane kaip pavyzdį...

– Ne norime – privalome. Faktas tas, kad aš manau, jog tu priklausai mažiausiai pažeistai policijos daliai, tu moki kalbėti, mąstai, gal truputį net *per daug* mąstai. Bet mūsų darbas yra visiškai aiškus: iš tikrųjų ne išmesti pavienius supuvusios moralės policininkus, – tai yra didesnės užduoties dalis, – o pasirūpinti, kad netikusios nuotaikos policijoje negalėtų oficialiai įsitvirtinti. Tada būtume žiauriai arti policinės valstybės. Ir šitaip atrodo visa visuomenė. Mumyse žioji praraja. Mūsų pačių nesėkmių projekcijos. Liaudies balsas, paprastų sprendimų balsas. O šio netvirtai sukibusio visuomenės kūno oda yra teisėsauga. Mes esame pačiame pakraštyje, arčiausiai pavojaus, labiausiai pažeidžiami. Jei oda kurioje nors vietoje pratrūks, išvirs visuomenės kūno viduriai. Ar supranti, kokią košę galėjai užvirti savo savarankišku žygiu? Tikrai noriu, kad suprastum.

Jelmas pažiūrėjo Grundstriomui tiesiai į akis. Nežinojo tiksliai, ką mato. Gal garbėtrošką ir karjeristą, besiblaškantį tarp pareigos ir nuoširdumo? Gal net tikrą susirūpinimą dėl nuotaikų, kurios neabejotinai kunkuliuoja po uniformuotu paviršiumi? Grundstriomas niekada negalėjo tapti kolega tarp kolegų, jo vaidmuo visada išliks ypatingas, už kolegiškumo ribos. Jis norėjo būti viršesnysis policijos „aš". Tik dabar Jelmas suprato, kokio lygio valdžia pas jį atsiųsta. Ir kodėl, galbūt kodėl.

Įsmeigė žvilgsnį į stalą ir tyliai tarė:

– Aš tik norėjau kuo greičiau, paprasčiau ir kiek įmanoma geriau išspręsti sunkią situaciją.

– Nėra pavienių veiksmų, – tarė Grundstriomas ir pagavo jo žvilgsnį. Balso tonas buvo beveik asmeniškas. – Kiekvienas veiksmas visada būna susijęs su daugybe kitų veiksmų.

– Žinojau, kad galiu jį išgelbėti. Tai viskas, ko norėjau.

Grundstriomas pažiūrėjo tiesiai į jį.

– Ar tikrai taip? Pažvelk sau į širdį, Jelmai.

Juodu minutėlę sėdėjo tyrinėdami vienas kitą. Laikas išnyko. Kažkas nutiko, įvyko mainai.

Galiausiai Grundstriomas atsidusdamas pakilo. Mortensonas pasekė jo pavyzdžiu. Kol Niklasas Grundstriomas krovėsi portfelį, Jelmas pamatė, koks jis atrodo jaunas. O juk juodu vienmečiai.

Mortensonas tarė:

– Iš pradžių norime paimti tavo pareigūno pažymėjimą ir tarnybinį ginklą. Kol kas tu nušalintas nuo tarnybos. Bet apklausą pratęsime rytoj. Niekas nesibaigė, Jelmai.

Jelmas padėjo pareigūno pažymėjimą ir tarnybinį ginklą ant stalo ir išėjo iš apklausų kabineto. Duris paliko vos vos praviras – kad galėtų slapčia pasiklausyti – ir priglaudė ausį prie siauro tarpelio.

Galbūt išgirdo balsą, kuris pasakė: „Dabar mes jį turime.“

O gal buvo visiškai tylu.

Stovėjo ir šlapinosi visiškoje tamsoje, ilgai ilgai. Penki vėlyvi vakarinio alaus buteliai iškeliaus vienu naktiniu mostu. Kol taip stovėjo, iš klozeto kylant šlapimo smarvei, aplink jį ėmė ryškėti vonios kambario kontūrai. Tapo pakankamai šviesu, kad aklina tamsa pasidarytų permatoma. Prieš pusę minutės buvo taip tamsu, kad net nepagalvojo apie tamsą. Ją iš tikrųjų pajuto tik tada, kai nukratė paskutinius lašus.

Nuleisdamas vandenį pagalvojo, kad nesmirdi tik savo paties šlapimas.

Jis vėl veidrodyje, truputį šviesesnė juosta aplink tamsą. Toje tamsoje, tamsoje, kuri visą laiką buvo jis pats, pamatė

Grundstriomą. Šis pasakė: pažvelk sau į širdį, Jelmai. Tada išdygo Mortensonas: niekas nesibaigė, Jelmai. Ir Svantė: palauk, Poli, nedaryk kvailysčių. Paskui Danis, sūnus, šviesios plėvelės viduje, pakraupęs paauglio žvilgsnis nukreiptas tiesiai į Polį. Dabar čia buvo Frakula ir sustingęs balsas: pasiaukosiu dėl jų. Ir Cila čia, Cila taip pat tilpo beveidėje tamsoje: po velnių, kodėl moters kūno funkcijos vis dar kelia tau pasišlykštėjimą?

Pažvelk sau į širdį, Jelmai.

Taip tuščia, taip siaubingai tuščia.

Viskas sugriuvo. Suspenduotas, atleistas. Net negaus bedarbio pašalpos. Socialinės pašalpos. Kas norės nebereikalingo policininko?

Poilsio kambarys policijos komisariate, panieka socialinėms pašalpoms, juočkių žargonas. Aišku, kad jis prisidėjo, niekino tuos, kurie ima pašalpas, iš pašalpų sočiai gyvenančius padugnes. Dabar jis pats toks. Pagrindas išsprūdo iš po kojų. Jis kybojo nemalonioje tuštumoje.

Kur policijos vadovybė? Visi jį apleido. Galėtų visus išžudyti.

Grundstriomas: tada būtume žiauriai arti policinės valstybės.

Vonios kambario detalės iškilo iš savo kontūrų, tapo reljefiškos, užėmė savo tikrąsias vietas. Šviesa buvo ištraukta iš nakties, ją ištraukė jo akys. Dabar jau ir jo veidas turėjo išryškėti.

Bet ne. Jis tebeskendėjo tamsoje.

Siluetas.

Pažvelk sau į širdį, Jelmai.

5

Jis sėdi visiškai ramus tamsoje, kuri nėra visiškai tamsi. Pro balkono duris iš paradinės gatvės skverbiasi gatvės žibintų šviesa. Jei pasuktų galvą, pamatytų du didelius muziejaus pastatus, kurie ramiai stovi neryškiai apšviesti iš vidaus. Tačiau jis galvos nepasuka. Žvilgsnis visą laiką krypsta skersai didelės svetainės grindų link pravirų dvivėrių durų į prieškambarį. Jis jau apžvelgė kambarį. Koklinė krosnis ir židinys tame pačiame kambaryje. Šalia židinio – matinis juodas plačiaekranis televizorius ir vienas ant kito sukrauti vaizdo ir garso grotuvai. Ant grindų – trys rankomis rišti meniški kilimai, du valgomieji stalai su kėdėmis ir penkių dalių tamsus, raudonas kaip kraujas odinių baldų komplektas. Ant sienų – originalūs modernaus švediško meno kūriniai: trejetas Peterio Dalio, pora Bengto Lindstriomo, pora Olos Bilgreno. Ant židinio atbrailos tupi didelė Ernsto Bilgreno mozaikinė antis. Per abu buto aukštus iš viso yra septynios koklinės krosnys. Pirmoji svetainė buvo perkrauta, o šioji nepaprastai stilinga.

Jis sėdi tokia pačia poza daugiau kaip valandą.

Tada išgirsta, kaip atsidaro lauko durys. Raktų ryšulys nepasiduoda vyrui, kuris, kaip jis žino, yra vienas. Vyras

tyliai nusikeikia prieškambaryje, akivaizdžiai, bet ne mirtinai apgirtęs. Regis, tiksliai žino, koks apgirtimas teikia didžiausią malonumą, ir sugeba visą vakarą nepadauginti. Taip elgėsi ir dabar. Jis girdi, kaip vyras nusiauna batus ir tvarkingai įsispiria į šlepetes; netgi manosi girdįs, kaip atsiriša kaklaraištį ir abu galai nukąra virš šilkinių marškinių. Atsisega švarką.

Vyras atidaro jau pravirą beveik trijų metrų aukščio dvivėrių durų pusę. Įeina į svetainę, nuo kojos nusmunka viena šlepetė, vyras nusikeikia, pasilenkia, šiaip ne taip ją vėl apsiauna, atsitiesia ir per svaigulio miglą pamato jį. Stengiasi užfiksuoti jo vaizdą.

– Kas čia dabar, kad tave kur griausmas skradžiai pragaran! – pasipūtėliškai nusikeikia.

*Famous Last Words.**

Jis pakelia pistoletą, gulėjusį ant kelių, ir paleidžia du greitus, tylius šūvius.

Vyras akimirką pastovi nejudėdamas, visiškai nejudėdamas.

Tada atsisėda ant grindų ir palinksta į priekį.

Taip išsėdi dešimt sekundžių. Paskui nugriūva ant šono.

Jis padeda pistoletą ant stiklinio staliuko ir giliai įkvepia.

Įsivaizduoja sąrašą. Mintyse vieną išbraukia.

Tada prieina prie muzikos grotuvo ir įjungia. Palaukia, kol atsiveria garsajuostės dėklas, ji nusileidžia, dėklas vėl užsidaro, ir kambaryje pasklinda pirmieji pianino garsai. Pirštai bėgioja aukštyn žemyn, ranka juda aukštyn žemyn. Tada prisijungia saksofonas ir lydi pianiną. Tie patys žingsniai, tas pats nedidelis pasivaikščiojimas. Kai saksofonas atsiplėšia ir ima šokti ir šokinėti, o pianinas fone pažeria

* Garsieji paskutiniai žodžiai. (Angl.)

lėtus akordus, jis pincetu ištraukia iš sienos pirmąją kulką. Įsimeta ją į kišenę, pakelia pincetą prie antros skylės ir laukia. Pora nedidelių bumbtelėjimų per būgną. Tada tas savotiškas arabiškai skambantis saksofono čiulbėjimas, poros sekundžių rytietiška ekskursija. Ir pianinas dingsta. Dabar saksofonas, kontrabosas ir būgnai. Jis įsivaizduoja, kaip laukdamas linguoja pianistas. Jee, uhu. Jis irgi laukia. Pincetas iškeltas.

Saksofonas lipa toliau į aukštumas, vis greičiau. Ei. Ar čia tarp savo pasažų tikrai šūkčioja pats saksofonistas?

Ir kaip tik tada, kai pasigirsta aplodismentai, publikos murmesys, perėjimas nuo saksofono prie pianino, jis su jėga išlupa antrąją kulką. Kaip tik tada. Iš sienos pabyra pjuvenos. Susiplojęs gumulėlis įkrinta į kišenę šalia pirmojo.

Saksofoną pakeičia pianinas. Jis pradeda tariamai negrabiais klajojančiais žingsniais. Tada atsiplėšia nuo pastovių struktūrų. Vis laisvesnis klajojimas, vis gražesnis. Jis ir dabar girdi grožį. Savyje. Ne tik kaip... prisiminimo foną.

Kontrabosas dingsta. Pianinas vėl klajoja. Visai kaip pradžioje. Jis galėtų išmokti suprasti tai iš tikrųjų. Dabar prisijungia saksofonas.

Paskutinis pakartojimas.

Plojimai, švilpimai.

Jis nežymiai nusilenkia.

Gali klausytis šito begalę kartų.

6

Balandžio pirmoji. Polis Jelmas sėdėjo apklausų kabinete ir be perstojo trynė rankas. Laikrodis ant sienos rodė 10.34. Ar jie nori mane paspirginti? Ar viskas yra tik balandžio pirmosios pokštas?

Jis nebežinojo, kaip atsakinėti. Buvo galutinai užspeistas. Galbūt Grundstriomas teisus. Galbūt jiems tikrai reikia pamokyti kitus. Juk jis jautė nuotaikas policijos komisariate, pritarė ir pasidavė joms.

Durys lėtai prasidarė. Jelmas jau įsivaizdavo apgailestaujančią Grundstriomo miną, bet negalėjo suprasti, ar ji nuoširdi.

– Apgailestauju, Jelmai. Jau ryte priėmėme sprendimą. Tavo atsistatydinimo prašymas turi gulėti ant komisaro Bruno stalo vėliausiai trečią valandą po pietų. Kadangi išeini savo noru, problemų nebus nei su išeitine kompensacija, nei su bedarbio pašalpa.

Tačiau pasirodęs veidas buvo jam nematytas.

Vyriškis buvo beveik šešiasdešimties, gana paprastas, tvarkingai apsirengęs, švariai nusiskutęs, praplikęs. Įspūdinga nosis. Akimirką stebėjo Jelmą, tyrinėdamas, be jokios išraiškos, tada ištiesė ranką.

– Aš – kriminalinės policijos komisaras Janas Olovas Hultinas. Suprantu, kad laukei kažko kito.

– Polis Jelmas, – apmiręs atsakė Jelmas.

Žinoma, štai kaip bus. Turėjo ateiti jų viršininkas. Įgaliojimai, pareigybinė hierarchija. Buvo sunku įsivaizduoti žmogų, viršesnį už Grundstriomą. Tad štai kaip jis atrodo, tas daugiau ar mažiau slaptas Vidaus tyrimų skyriaus vadovas.

– Kur Grundstriomas? – išspaudė Jelmas. Nepažino savo paties balso.

– Et, – tarė kriminalinės policijos komisaras Janas Olovas Hultinas. – Liko tik prisiminimas.

Iš portfelio jis ištraukė dviejų Stokholmo rytinių laikraščių naujienų puslapius ir juos iškėlė. Abiejų pirmuosius puslapius puošė dešimties metų senumo nuotrauka. *Dagens Nyheter* antraštė skelbė: „Įkaitų drama Halundoje." Ir paantraštė: „Policininkas išgelbėja tris žmones." *Svenska Dagbladet* parašė: „Nošborgo didvyris", o paantraštėje: „Kriminalinės policijos inspektorius Polis Jelmas – gelbėtojas bėdoje."

Tai buvo tarsi baisi patyčia, sadisto režisieriaus sukurta scena.

– Ar matei? – paklausė Hultinas.

– Ne.

Polis Jelmas gal ir norėjo atsakyti trumpai ir glaustai, bet veikiausiai tiesiog nieko nepajėgė išspausti.

Hultinas sulankstė laikraščius ir kalbėjo toliau:

– Tokių antraščių neturėtų būti. Nesuprask klaidingai, aš *džiaugiuosi*, kad jos atrodo šitaip. Tai reiškia, kad tarp mūsų dar nėra tokio, kuris nutekintų informaciją. Reikalas tas, kad mieste vyksta kažkas daug daug reikšmingesnio.

Polis Jelmas sėdėjo it kuolu trenktas.

Janas Olovas Hultinas užspaudė pusinius skaitymo akinius ant savo milžiniškos nosies ir pervertė bylą su Jelmo pavarde, ryškiai šviečiančia ant rudo aplanko.

– Kaip sugebėjai išdirbti tokiame sudėtingame rajone tiek daug metų ir nepalikti jokių pėdsakų? Jokių pranešimų apie pažeidimus, jokių pasižymėjimų, nieko. Retai kada matau tokius švarius lapus tokioje senoje byloje. Kas tau atsitiko šiomis dienomis?

Jelmas sėdėjo kaip suakmenėjęs. Hultinas smalsiai dirstelėjo į jį. Tikriausiai nelaukė jokio atsakymo. Bet išgirdo.

– Per šiuos metus aš sukūriau ir išsaugojau šeimą. Ne visi policininkai gali tai pasakyti.

Didžianosis garsiai nusijuokė, – jo juokas, laimei, buvo skirtas aplinkiniams ir kartu nuoširdus, – ir nutarė, taip sakant, atskleisti kortas:

– Anksti ryte Valstybės kriminalinėje policijoje susikūrė visai naujas skyrius. Šiuo metu jis paprasčiausiai pavadintas gan kvailai – „A grupė". Turbūt galima pasakyti, kad jo struktūra yra savotiška „Palmės* grupės" antiversija. Jokių kolosalių padalinių, jokio nuolatinio vadovų keitimo, jokių abejonių dėl viršesnių struktūrų. Tai bus naujoviškas skyrius, mažas, kompaktiškas, kviečiami nauji žmonės, taip bandoma išplėsti ir tuo pat metu truputį suspausti Valstybės kriminalinę policiją. Skyriuje dirbs jauni, bet jau pasižymėję specialistai iš visos šalies. Aš esu šios grupės vadovas ir noriu, kad tu prie jos priklausytum. Kai žiniasklaida aptiks šią istoriją, mums prireiks tokio jos geranoriškumo, kokį parodė tavo atveju. Be to, manau, kad tai buvo velniškai drąsus poelgis. Aš susipažinau su Vidaus tyrimų skyriaus medžiaga ir, taip sakant, išlaisvinau juos nuo jos. Šitam reikalui teikiama visiška pirmenybė, o kai įsijungia pati Valstybės policijos valdyba, net ir Vidaus tyrimai turi nulenkti galvą.

– Juk tik prieš keletą sekundžių manęs vos neatleido...

* Olofas Palmė – Švedijos socialdemokratų partijos pirmininkas, 1982–1986 m. buvęs Švedijos premjeru. Jo nužudymas 1986 m. taip ir liko neatskleistas. (Vert. past.)

Hultinas apžiūrinėjo jį tiriančiu žvilgsniu.

– Pamiršk, tai – istorija. Dabar klausimas tik toks – ar esi pakankamai sveikas, kad galėtum dirbti nepriekaištingai veikiančioje struktūroje, kur viršvalandžių žymiai daugiau nei įprasto darbo laiko. Atrodai šiek tiek pavargęs.

Jelmas atsikrenkštė ir pasitempė. Akimirką manėsi supratęs, kas yra laimė.

– Buvo keletas siaubingų dienų. Bet duokite man darbo, ir aš, velniai griebtų, dirbsiu tiek, kad išspausiu iš savęs šūdą. *Tiesiogine* prasme, taip sakant.

– Tikiuosi, gal ne visai tiesiogine, – atsakė Hultinas ir trumpam nutilo. – Mums reikia tokios iniciatyvos, kokią parodei Imigracijos tarnyboje. Bet ne per daug. Dabar svarbiausia suburti veikiantį kolektyvą, bet jis turi būti sudarytas iš vaizduotę ir sąžinę turinčių asmenybių. Grundstriomo užrašai ir įrašas rodo, kad visus tuos metus buvai paslėpęs šią savo asmenybės pusę kažkur už tuščių bylos lapų. Manau, kad čia yra galimybė leisti jai pražysti. Taip pat galimybė gerokai persidirbti.

– Koks tai reikalas?

– Serijinės žmogžudystės. Bet ne įprastinės, žudo ne mažus berniukus ar mergaites, ne prostitutes ar olandų turistus kempinguose. Ne, čia naujas variantas, ir daug kas rodo, kad tik pradžia.

– Politikai?

Hultinas vos šyptelėjo ir linktelėjo, bet paprieštaravo:

– Ne. Bet visgi gera mintis. Ne, kalbama apie, kaip čia juos pavadinus, verslo viršūnes. Išvakarėse, prieš tau didvyriškai įpuolant į Imigracijos tarnybą, savo namuose Danderyde buvo nušautas vyras vardu Kunas Dagfeltas. Jau tada buvo ženklų, kad tuo nesibaigs, matėsi tam tikras ypatingas tikslumas, šaltakraujiškumas, kuris yra arba profesionalus arba, kaip sakoma, už desperacijos ribų. Šios dvi galimybės turi stebėtinai daug panašumų. Dagfeltas paliko

dvi dideles įmones, žmoną, du vaikus ir šešis butus šalyje ir užsienyje. Vakar vėlai vakare tai pasikartojo. Šįkart Strandvegeno gatvėje, viename iš mažesnių prabangių butų – aštuoni kambariai su balkonu. Iš šio pasaulio lygiai taip pat išsiųstas direktorius Bernhardas Strand-Julenas. Du šūviai į galvą, kulkos išimtos iš sienos replėmis arba didesniu pincetu. Visiškai jokių pėdsakų. Įprastas devynių milimetrų kalibras, nieko daugiau pasakyti neįmanoma. Tik tiek, kad tai galingas šaunamasis ginklas: visos keturios kulkos perėjo kiaurai per kaukoles. Kaip nusikaltėlis įėjo ir išėjo, šiandien dar nieko nežinome. Asmeninių sąsajų tarp Dagfelto ir Strand-Juleno – kiek tik nori ir, žinoma, reikės patikrinti; jie sukosi tuose pačiuose sluoksniuose, kartu dalyvavo kelių organizacijų veikloje, buriavo toje pačioje buriuotojų draugijoje, žaidė golfą tame pačiame golfo klube, priklausė prie to paties ordino, kartu dirbo keliose valdybose ir taip toliau, ir taip toliau. Iš paviršiaus jokių keistenybių ar nukrypimų.

– Vis dėlto specialios tyrimo grupės sukūrimas yra tikrai rimtas sprendimas. Ką mano į šoną nustumta Stokholmo policija?

– Dar nežinome. Bendradarbiausime toliau. Bet, žinoma, tai tikrai rimtas sprendimas. Gresia pavojus, kad gali būti nuleista gerokai kraujo iš centrinių Švedijos verslo kraujagyslių, be to, yra nelabai malonių organizuoto nusikalstamumo požymių. Tikras profesionalas, anksčiau Švedijoje nesu matęs nieko panašaus. Būsime protingi, jei imsimės šito iš karto. Bent sykį.

Hultinas patylėjo.

– Žinoma, gal tai bloga lemiantis ženklas – sukurti naują specialiąją grupę balandžio pirmąją...

– Spėju, kad geriau negu tryliktą dieną, penktadienį...

Hultinas vos šyptelėjo ir slapčia dirstelėjo į laikrodį. Jelmas suprato, kad Hultinas jaučia didelį spaudimą, nors

to niekuo neparodo. Hultinas atsistojo ir ištiesė ranką. Jelmas ją paspaudė.

– Susirinkimas jau šiandien po pietų, trečią valandą, naujajame policijos pastate. Įėjimas iš Polhemo gatvės 30. Ką pasakysi?

– Iki pasimatymo, – tarė Jelmas.

– Taip, pasimatysime. Dabar važiuoju į Senąją Vermdės gatvę paimti tokio Gunaro Nybergo iš Nakos rajono. Pažįsti? Žiauriai geras policininkas. Kaip ir tu.

Jelmas papurtė galvą. Jis vargiai pažinojo ką nors daugiau nei kolegas iš Hudingės. Eidamas pro duris Hultinas priminė:

– Vadinasi, turi kiek daugiau nei keturias valandas atsisveikinti su kolegomis neapibrėžtam laikui ir susirinkti daiktams. Juk turėtų užtekti?

Jis dingo ir vėl grįžo kaip tik tada, kai Jelmas buvo spėjęs atsisėsti ir atsikvėpti.

– Galbūt tai nėra savaime suprantama, kad šiuo metu šis reikalas yra *superduper top secret**...

– O ne, – atsakė Polis Jelmas. – Tai savaime suprantama.

Pirmiausia ketino paskambinti ir papasakoti Cilai, bet persigalvojo. Pagalvojo apie viršvalandžius ir vasarą, apie atostogas, kurios, labai tikėtina, bus įšaldytos, ir apie vasarnamį Dalariotorpete, kurį jie pigiai išsinuomodavo visai vasarai. Pirmiausia jis truputį pasimėgaus.

Galiausiai įėjo į personalo kambarį, negalėdamas nuslėpti džiaugsmo.

Ten sėdėjo keturi bendradarbiai ir šlamštė nesveikus sausus pietus. Čia buvo Andersas Lindbladas, Ana Vas ir

* Didžių didžiausia paslaptis. (Angl.)

Johanas Bringmanas. Ir Svantė Ernstsonas. Jie pažiūrėjo nustebę. Galbūt jo veido išraiška nebuvo tokia, kokios jie tikėjosi.

– Atėjau atsisveikinti, – visai rimtai tarė Jelmas.

Bringmanas ir Ernstsonas atsistojo.

– Ką, po velnių, čia kalbi? – paklausė Bringmanas.

– Pasakok, – liepė Ernstsonas. – Nori pasakyti, kad tie šunsnukiai tave išgrūdo?

Jelmas atsisėdo šalia jų ir parodė į Svantės Ernstsono pietus.

– Mėsainis iš mikrobangės. Juk sakiau, kad padažas sušils.

Ernstsonui palengvėjo ir jis nusižvengė.

– Ne, velniai griebtų, jie tavęs nepašalino! Pasakok.

– Iš tikrųjų atėjau atsisveikinti. Galima sakyti, kad mane išspyrė, bet aukštyn.

– O kaip Vidaus tyrimai?

– Ne, tas košmaras baigėsi. Čia Valstybės kriminalinė, petys į petį su pačiu generaliniu komisaru.

– Atseit bus geriausia ištraukti tave iš pietinio rajono mėšlo ir juočkių krūvos?

– Kažkas panašaus, galbūt. Tai... *superduper top secret*, anot generalinio. Ko gero, greitai perskaitysite laikraščiuose. Bet kol kas tai juodai slaptas reikalas.

– Ir kada?

– Jau šiandien po pietų. Trečią valandą.

– Geriau nebūna. Pavešiu tave pas Išmetą, galėsi nupirkti patį brangiausią, labiausiai medumi varvantį atsisveikinimo tortą.

Brunas susiurbė rudus juodo cigaro dūmus ir plačiai išsišiepė. Iškėlė rankas aukštyn ir pasiraižęs dusliai suurzgė.

Kelios pelenų dulkės nukrito į jo įspūdingą pilkšvai raudoną barzdą.

– Taigi taigi, jie iškepė dar vieną viršininką Valstybės kriminalinėje, – tarė jis, be galo patenkintas savimi. – Žinai, kartą ten patekęs, niekada nebeišeisi. Išneš puošniame karste. Su antspaudu „Valstybės kriminalinė policija".

Jelmas pasiėmė savo pareigūno pažymėjimą ir tarnybinį ginklą nuo Bruno rašomojo stalo ir ėmė segtis ant pečių dėklą.

– Dar vieną? – paklausė Jelmas.

– Hultinas čia dirbo aštuntojo dešimtmečio pabaigoje, nežinojai? Prakeiktas futbolininkas. Hultinas Medinė Koja, kiečiausias vidurio gynėjas mieste. Visai nejautė kamuolio. Antakių skaldymo galva specialistas.

Jelmą apėmė nenusakomas jausmas. Nepasakysi, kad nemalonus.

– Jis sakė, kad apie mane perskaitė laikraštyje. Žiniasklaidos geranoriškumas.

– Taip taip, laikraščių skaitytojas Hultinas.

– Ar judu vis dar bendraujate?

– Kai kada paskambinu ir primenu apie senas paslaugas, taip. Man rodos, jis tebežaidžia futbolą Stokholmo policijos veteranų komandoje. Žinoma, kai turi laiko, o tai nedažnai pasitaiko. Tik įsivaizduok, kaip jis galva daužo savo kai kurių į pensiją išėjusių kolegų antakius. Dieviškas vaizdelis.

Jelmas apsisprendė paklausti tiesiai šviesiai.

– Ar tik ne tu kartais?..

Brunas akimirką užmiršo įsivaizduojamą dievišką vaizdelį su žilais iki kraujo pramuštais antakiais ir įsmeigė į jį gudrias akis.

– Pasisekė, kad jie kaip tik dabar kuria naują grupę. Tą *superduper* slaptą „A grupę".

– Ne tiek daug kelių veda aplink Vidaus tyrimus...

– Darau, ką galiu. Medinė Koja visada mano mintyse, – Brunas sučiulpė cigarą iki galo, lūpas sudėjęs kaip dulkių siurblio antgalį. – Žiūrėk, gerai pasirodyk. Nenoriu dar kartą bristi per šitą mėšlą.

7

Pirmasis „A grupės“ susirinkimas vyko vienoje iš mažiausių auditorijų didžiuliame policijos pastatų komplekse tame stačiakampyje, kurį sudaro Kungsholmo, Polhemo, Bergo ir Agnegateno gatvės. Į pastarąją vis dar išsikiša pirmojo policijos pastato, pradėto statyti 1903 metais, gelsva krūtinė, besipučianti nuo svajonės apie didžiąją valstybę. Čia yra Stokholmo policijos vyriausioji būstinė. Priešinga stačiakampio pusė atsukta į Polhemo gatvę ir atspindi visiškai kitokį, bet lygiai tiek pat absurdišką architektūros idealą – aštuntąjį dešimtmetį. Ten įsikūrusi Valstybės policijos valdyba. Kaip tik per čia Polis Jelmas įsmuko vidun likus kelioms minutėms iki trijų. Jo laukė. Budėtojas prie įėjimo kabančiame pastato plane parodė jam kelią iki mažos auditorijos. Jis nieko nesuprato, tad prisistatė truputį pavėlavęs. Kambaryje aplink stalą jau sėdėjo penki žmonės, kurie atrodė beveik taip pat sutrikę kaip ir jis. Įsmukęs kuo tyliau atsisėdo ant laisvos kėdės. Kaip užsakytas iškart išdygo rimtas, šviesiaplaukis, geru kostiumu vilkintis penkiasdešimtmetis vyras, atsistojo gale stalo ir uždėjo dešinę ranką ant diaprojektoriaus lempos, panašios į teleskopą. Apsidairė ieškodamas kažkieno veido, bet taip ir nepamatė.

Kiek pavėluotai atsikrenkštė ir išėjo iš kambario. Vos uždarė duris, atsivėrė durys priešingoje pusėje ir vidun įžengė kriminalinės policijos komisaras Janas Olovas Hultinas. Apsidairė ieškodamas kažkieno veido, bet taip ir nepamatė.

– Kur Miorneris? – paklausė jis.

Būsimosios „A grupės" nariai sutrikę susižvalgė.

– O kas tas Miorneris? – klausimu į klausimą atsakė Jelmas.

– Čia ką tik buvo vyras, – pasakė vienintelė moteris grupėje, tamsiaplaukė geteborgietė, kurios veide jau ėmė rastis pirmosios raukšlės, nors ji, regis, visai nekvaršino sau dėl to galvos. – Bet jis vėl išėjo.

– Panašu į jį, – tarė Hultinas santūriu balsu, sunkiai atsisėdo ir ant milžiniškos nosies užsikabino nedidelius skaitymo akinius. – Tai Valdemaras Miorneris, Valstybės policijos valdybos skyriaus viršininkas ir formalus grupės vadovas. Jis ketino pasakyti trumpą įžanginę kalbą. Ką gi, žiūrėsime, gal grįš.

Jelmui buvo sunku įsivaizduoti šį elegantišką, įspūdingą vyrą, nuolat kalbantį santūriu balsu, kaip šiurkštų futbolininką. O Hultinas kalbėjo toliau:

– Gerai, jūs žinote, koks čia reikalas. „A grupė" gimė todėl, kad reikėjo suburti geriausias pajėgas – tai jūs visi. Jūs tiesiogiai pavaldūs Valstybės kriminalinei policijai, tačiau gana artimai bendradarbiausite su Stokholmo policija, pirmiausia, žinoma, su jų kriminaliniu skyriumi, kuris įsikūręs pastate Kungsholmo gatvėje, čia, už kampo. Juk nusikaltimo vieta yra Stokholmas, bent jau iki šiol. Na, ką gi, svarbiausia tai, kad jūs, nepaisant rango, esate viršiau tų, kurie jums padės, ar tai būtų Stokholmo, ar Valstybės policija. Šis atvejis – didžiausios svarbos. Kadangi esate specialiai atrinkti ir atvykote iš įvairių šalies rajonų, nemanau, kad vieni kitus pažįstate, tad, ko gero, galėtume pradėti nuo susipažinimo. Kaip žinote, mano vardas...

Smarkiai atsidarė durys ir vyras, kuris jau buvo pasirodęs, įėjo vėl, uždusęs ir įsikarščiavęs.

– Štai kur tu, Hultinai. Visur tavęs ieškau.

– Taip taip. Štai tavo „A grupė".

– Puiku, puiku, puiku, – greitakalbe išbėrė Valdemaras Miorneris, atsistojo priekyje ir atrėmė ranką į išsikišusią diaprojektoriaus dalį, visai kaip pirma. – Taip, mano ponai. Ir ponia. Taigi, jūs esate specialiai surinktas skyrius iš šešių vyrų, tai yra iš penkių vyrų ir vienos moters, ir spėju, kad kriminalinis komisaras Hultinas jau supažindino jus su būsimomis pareigomis. Dabar varykit kietai. Šis reikalas turi išskirtinę svarbą šalies saugumui, ir jūs privalote sustabdyti tą išprotėjusį serijinį žudiką, kol valstybė dar neprarado visų savo geriausių pajėgų. Jūs ir tik jūs stosite jam skersai kelio, kai jis ims siautėti. Taip. Būtent. Taigi. Matau, kad jūs jauni ir garbėtroškos, kad esate pasiruošę vykdyti užduotį ir žinote, kuo rizikuojame. Pradėkime. Telydi jus policininkų angelas sargas.

Jis išėjo iš kambario tokiu pačiu tempu, kaip ir įėjo. Atkarę kai kurių klausytojų žandikauliai grįžo į vietas. Janas Olovas Hultinas užsimerkė ir per akinių viršų santūriai pasikrapštė abu akių kampučius.

– Ką gi, dabar visi žinote, apie ką kalbama, – tarė jis ramiai. Praėjo šiek tiek laiko, kol sėdintieji aplink stalą nusišypsojo. Dar negreitai jie perpras subtilų Hultino humorą. – Tęskime ten, kur baigėme. Taigi, esu Janas Olovas Hultinas, dirbu čia jau keletą metų, dažnai esu tiesiogiai pavaldus ankstesniam Valstybės kriminalinės policijos viršininkui, žinomam šalyje, tačiau jo pavardės nebegalima minėti. Jie kaip tik ruošiasi paskirti naują, o naujajam suteikti Valstybės kriminalinės policijos viršininko pareigas ir generalinio direktoriaus statusą. Bet šalin policijos rangus. Prisistatykite pagal laikrodžio rodyklę.

Toks staigus perėjimas kai kuriuos truputį sutrikdė. Pagaliau sureagavo praplikęs, truputį aptukęs vos penkiasdešimties vyras, šioje mažoje nykioje auditorijoje sėdintis toliausiai dešinėje. Kalbėdamas jis tyliai barškino rašikliu.

– Taigi. Taip, esu Vigas Norlanderis. Su šiuo atveju dirbu nuo pat pradžių. Tai yra – į šią grupę buvau perkeltas tiesiai iš Stokholmo kriminalinės, čia, už kampo. Galima sakyti, kad mano kelionė iki čia buvo trumpiausia. Matau, kad aš, ko gero, esu ir vyriausias. Išskyrus poną Janą Olovą, žinoma.

Hultinas vos linktelėjo, jo veido išraiška nepasikeitė. Akivaizdu, kad juodu gana gerai vienas kitą pažįsta.

Arčiausiai Vigo Norlanderio sėdėjo moteris.

– Aš Kerstina Holm. Be abejo, jau girdėjote, kad esu tiesiogiai importuota iš Šiaurės jūros pakrantės. Visą brandų gyvenimą dirbau Geteborgo kriminalinėje. Beje, ir gerą laiko tarpą prieš tai.

Tada atėjo eilė jauniausiam ir mažiausiam – tamsiaplaukiam vaikinui, kuriam kažin ar buvo daugiau kaip trisdešimt. Jis kalbėjo aiškiai ir raiškiai.

– Vadinuosi Chorchė Čavesas ir iki vakar buvau vienintelis juočkis faras visame Sundsvalio policijos rajone. Po savęs palikau didelę tuštumą, prisiekiu. Akivaizdu, kad čia bus atstovaujama visoms mažumoms. Taip pat ir didvyrių, kaip matau.

Jis reikšmingai pažiūrėjo į greta sėdintį Jelmą. Šis prieš prasižiodamas kelis kartus sumirksėjo. Kažkur toli pamatė šmėkštelint Hultino šypseną.

– Aš čia atsidūriau per kvailą drąsą, o ne didvyriškumą, ir turbūt paaiškės, ar čia bus bausmė, ar apdovanojimas. Taigi, esu Polis Jelmas, aš iš Hudingės policijos. Pastarosiomis dienomis žiniasklaidoje tikrai matėte mano žavingą jaunystės nuotrauką.

„Gana padoriai, turint omenyje visas aplinkybes", – pagalvojo jis, tada ėmė prakaituoti ir praleido pro ausis kai kurias kito prisistatymo detales. Šiaip ar taip, vyriškis kairėje atrodė gan panašus į suomį ir buvo keleriais metais už jį vyresnis. Aukštas ir lieknas, labai šviesių plaukų ir beveik baltos odos. Jelmas prisiminė Martį Vainio, dopingą vartojusį ilgųjų distancijų bėgiką, tapusį konservatyviu politiku. Būsimojo kolegos akcentas buvo vos pastebimas, bet žymiai labiau girdimas, palyginti su Čaveso.

– Artas Siodesrstetas, iš Suomijos, – prisistatė lakoniškai. – Bet greičiau Suomijos švedas su suomišku vardu – diplomatiškos motinos klaida. Atskraidintas šįryt privačiu generalinio komisaro lėktuvu iš Vesteroso.

Liko tik vienas vyras, tikras milžinas netvarkingomis drapanomis, raumeningas, bet ir su riebalų sankaupomis, kokias palieka anaboliniai steroidai, kai nederinami su reguliariomis treniruotėmis. Paviršutiniškai užmetęs akį, Jelmas stengėsi neskubėti daryti išvadų.

– Aš esu Gunaras Nybergas iš Nakos policijos, – prisistatė Gunaras Nybergas iš Nakos policijos. Tęsinio, kurio visi tikėjosi, nebuvo. Žodį perėmė Hultinas.

– Mums priklauso penki kambariai: mano kabinetas, šita patalpa – kaip ją pavadinsime? – auditorija, čia darysime susirinkimus, ir dar trys kabinetai. Trys kabinetai reiškia, kad kiekviename sėdės po du žmones, tad grupė turbūt iš dalies dirbs poromis. Iš esmės nieko naujo. Siūlau pasidalyti šitaip: Norlanderis ir Sioderstetas kabinete 302, Holm ir Nybergas kabinete 303, Jelmas ir Čavesas kabinete 304. Kiekviename kambaryje rasite po du rašomuosius stalus, du telefonus, vieną vidaus ryšio telefoną, du mobiliojo ryšio telefonus ir kompiuterį su visais priedais. Mano kabinetas 301, jis ne ką mažesnis už kabinetą 300. Ant kiekvieno rašomojo stalo guli aplankas su išsamia šios bylos informacija. Paaiškinęs šitas administracines smulkmenas,

noriu paprašyti, kad Norlanderis apžvelgtų žymiai svarbesnes detales, kurios žinomos policijai. Tada paskirstysiu užduotis. Prašau, Vigai.

Norlanderis išėjo į priekį ir atsisėdo ant stalo krašto šalia Hultino. Pasiėmė žymeklį, gulintį prie lentos jam už nugaros, ir kalbėdamas sukiojo jį tarp pirštų:

– Kalbant apie techninę pusę, šiuo metu iš viso nėra už ko užsikabinti. Nusikaltėlis nepaliko jokių pėdsakų, nė mažiausio plaukelio. Būtent pėdsakų nebuvimas verčia manyti, kad čia veikia profesionalas. Taigi klausimą dėl techninių įrodymų kol kas paprasčiausiai galime atidėti į šalį. Įprastinis devynių milimetrų kalibras. Tačiau galingas šaunamasis ginklas. Kulkos perėjo kiaurai kaukoles ir buvo iškrapštytos kažkokiomis replėmis. Abiem atvejais nusikaltėlis sėdėjo ant sofos svetainėje, kai auka grįžo namo, ir nuo ten paleido abu šūvius. Nepaisant to, kad abu nužudytieji turėjo žmonas, o Dagfeltas netgi turėjo kartu gyvenantį sūnų, atrodo, jog nusikaltėlis *žinojo*, kad auka grįš namo viena ir vėlai vakare. Aš nupiešiu abi svetaines, kad aiškiai matytumėte, jog schema kartojasi.

Norlanderis lentoje nupiešė du mėlynus kvadratus ir užpildė mažesniais kvadratukais ir stačiakampiais. Galiausiai skersai kambario nubrėžė trumpą brūkšnį, toje pačioje pusėje abiejuose kvadratuose.

– Svetainės durys, – patikslino. – Kaip matote, abu kambariai beveik kvadratiniai. Ir apskritai apstatymas ir dizainas beveik vienodi. Jis sėdėjo čia, ant sofos palei sieną, kampe toliausiai nuo durų. Palaukė, kol auka paėjo į šoną tiek, kad kulkos įsmigtų į sieną, o ne išlėktų nežinomais keliais pro duris, ir tada paleido du šūvius į galvą.

Norlanderis nubrėžė įstrižą brūkšnį per abu kvadratus – šūvio trajektoriją nuo sofos iki sienos, prie pat durų.

– Vienodi veiksmai gali turėti dvi funkcijas. Arba ritualinę, vadinasi, kalbame apie tam tikrą sąmoningai pasirink-

tą žudymo būdą, kurį kažkas gal turi atpažinti ir jausti grėsmę. Arba tai manevras, skirtas būtent mums, kad dar kartą tikėtumės tokios pačios schemos; jei veiksmai bus kitokie, mes galbūt pamanysime, jog nusikaltimas nepriklauso prie šios serijos. Vis dėlto manau, kad kas nors turi patikrinti būtent *modus operandi** per Interpolą, Europos Sąjungos koordinavimo skyrių ir likusį tarptautinį kontaktų tinklą ir pažiūrėti, ar toks žudymo būdas nėra būdingas kokiai nors teroristų arba mafijos organizacijai. Bet dabar mūsų svarbiausias darbas yra, savaime suprantama, numatyti, kas gali būti kita auka. Tai nėra lengva; tikrai suprantate, kad tarp Kuno Dagfelto iš Danderydo ir Bernhardo Strand-Juleno iš Estermalmo yra daugybė sąsajų. Jas galima suskirstyti į penkias dalis ir pavesti grupės nariams: bendri priešai, bendrų draugų ratas, bendri laisvalaikio užsiėmimai, bendri verslo interesai, bendri įsipareigojimai valdybose. Šios sritys, žinoma, susilies, ir yra sugalvotos tik kaip apytikrės orientacinės linijos.

Norlanderis grįžo į savo vietą. Hultinas jam linktelėjo ir perėmė žodį:

– Gerai, jei tartume, kad vienodas bus ir laiko tarpas, šiąnakt nieko neįvyks. Pirmoji žmogžudystė įvykdyta naktį iš kovo 29-osios į 30-ąją, antroji – naktį iš kovo 31-osios į balandžio 1-ąją. Šiandien balandžio pirmoji. Spėju, kad skyriaus viršininkas Miorneris ką tik išsklaidė visas abejones. Jei schema kartosis, nors ši prielaida, žinoma, iš tikrųjų nėra pakankamai pagrįsta, tai trečioji žmogžudystė įvyks jau kitą naktį. Iki to laiko nustatyti planuojamą auką, kad galėtume rimtai saugoti, yra, žinoma, visiškai neįtikėtina, bet būtų gerai bent jau nustatyti apytikrę sferą, kad galėtume pasikliauti malonia Stokholmo policijos pagalba ir saugoti kokius penkis šešis labiausiai tikėtinus kandidatus.

* Veikimo būdas. (Lot.)

Taip pat pagalvokite apie tokius momentus kaip „vienas namuose“ ir „namo grįžta vėlai“. Siūlau pasidalyti darbus šitaip: Vigas pats imasi Interpolo ir *modus operandi* reikalo, Nybergas ieško aiškesnių bendrų priešų, gal kur nors tolimoje praeityje – Verslo aukštoji mokykla ir panašiai, kelias į didybę; Holm bando apibrėžti asmeninių draugų ratą ir patikrina, ar yra kokių slaptų meilužių ar dar ko nors; Jelmas ima laisvalaikio pomėgius, buriavimą, golfą, ordinus ir draugijas, gal ką nors daugiau, jei tik kas nors yra; Sioderstetas griebia verslo interesus, pasinaudok visa pagalba, kokią gali suteikti Ekonominė policija – tikriausiai tai pats kebliausias dalykas; o Čavesas patikrins abiejų aukų nesusijusius esamus ir buvusius įsipareigojimus valdybose. Aš pats visą laiką dirbsiu su bendrais dalykais, struktūrizuosiu, atrinkinėsiu ir taip toliau; šita prakeikta balta lenta turi būti iki pakraščių užpildyta įvykių schemomis. Greitai išmuš ketvirtą. Siūlau keletą valandų paplušėti, kad sukurtume padorią rytojaus darbotvarkę.

Hultinas nutilo ir pagalvojo. Tada vos linktelėjo galva, parodydamas, kad viskas jau pasakyta. Ruošėsi kilti, bet pasigirdo Arto Siodersteto krenkštelėjimas, ir Hultinas vėl atsisėdo ant kėdės.

– Ar galėtum paaiškinti apie darbo laiką? – paprašė Sioderstetas.

– Taip, kaip sakyta, tikriausiai turėsime ganėtinai daug darbo, kol ištirsime bylą. Kurį laiką galite pamiršti visas profsąjungos sutartis ir darbo teisės nutarimus; iš principo turite būti pasiekiami kiaurą parą septynias dienas per savaitę. Galite patys pasirinkti, ar žiūrėti į tai iš šviesiosios pusės, mat yra skirtos specialios lėšos, kuriomis galėsime apmokėti maksimalų viršvalandžių skaičių, o jei tai užsitęs, galime netikėtai praturtėti; arba galite žiūrėti iš tamsiosios pusės, juk santuoka ir panašūs dalykai patirs nemažai išbandymų, ypač jei tai užsitęs per vasarą.

Hultinas vėl ketino stotis ir vėl atsisėdo ant kėdės. Sioderstetas klausinėjo toliau:

– Tik trumpas klausimas. Saugumas?

Hultinas linktelėjo. Buvo neįmanoma suprasti, ką reiškia jo trumpa pauzė.

– Tiesa... Taip, bus įtrauktos Vidaus saugumo tarnybos. Kaip paprastai, jų paralelinis tyrimas bus visiškai nepastebimas, bet mintis tokia, kad mes „dalysimės informacija“, – Hultinas sumosavo, vaizduodamas kabutes, tarsi kambaryje būtų suplasnoję mažyčiai rusvi drugeliai. – Kurią nors dieną, gana greitai, jų grupė ateis čia susipažinti ir aptarti bylos saugumo aspektų. Galima sakyti, gavau tam tikrų ženklų, kad bus įtrauktos net karinės saugumo tarnybos, jei iškils bent menkiausias įtarimas, jog čia gali būti tarptautinis karinio pobūdžio incidentas. Tad dėl įvairių priežasčių tikėkimės, kad šis reikalas ir toliau išliks nacionalinio lygio.

Čia ir baigėsi subjektyvi Hultino pastaba.

Jis atsistojo ir išėjo į koridorių. Jie vorele lėtai nusekė iš paskos, gerai suvokdami, kas jų laukia. Poromis dingo jiems paskirtuose kabinetuose.

Chorchė Čavesas ir Polis Jelmas įžengė į kabinetą Nr. 304. Jis buvo toks mažas, kad vietos iš tikrųjų užteko tik dviem sustumtiems stalams. Per patį sujungimą tarp jų stovėjo kompiuteris; monitorių buvo galima atsukti į abi puses. Kampe glaudėsi mažas staliukas su kavos aparatu. Skurdus kabinetas visgi turėjo langą į kiemą. Jelmas iškart priėjo prie jo; aplink buvo matyti tik policijos pastatai, supantys nedidelį cementuotą vidinį kiemą. Po palange stovėjo nedidelis stalas su senu spausdintuvu; kabeliai nuo kompiuterio tįsojo ant grindų kaip spąstų kilpos.

– Jei greitai nurysime kartėlį, kad negavome atskirų kabinetų, tai pavyks prisitaikyti, – pasakė Chorchė Čavesas. – Kurį rašomąjį stalą renkiesi?

– Man jokio skirtumo, – tarė Jelmas.

Čavesas atsisėdo ant kėdės toje pusėje, kuri buvo arčiau durų, o Jelmas susmuko kitoje. Abu išbandė kėdes pasisupdami ant jų ir atsainiai pavartė prieš save gulinčius aplankus.

– Geriau nei Sundsvalyje, – nutarė Chorchė Čavesas.

– Kas?

– Kėdės. Bent jau kėdės.

Jelmas linktelėjo ir pajuto, kad tarp jų tvyro neužduoti klausimai; jam pasirodė, kad ir anas taip jaučiasi. Čavesas nutraukė nejaukią tylą pašokdamas ir paklausdamas:

– Kavos?

– Būtų gerai.

Čavesas pakėlė kavos indelio dangtelį ir pasilenkęs pauostė.

– Aha, – tarė jis ir perleido kavos miltelius tarp pirštų. – Aha. Kaip jie tai vadina – „Karališka kava“? Ar tu nieko prieš, jei rytoj atsinešiu iš Lotynų Amerikos atvežtos kavos?

– Tik šitą palik.

– Žinoma. Bet... – pridūrė Čavesas ir grįžo prie stalo su tuščiu kavinuku rankoje. Palinko prie Jelmo. – Bet manau, kad galėčiau padėti tau atrasti tikrą kolumbietišką rankomis maltą kavą.

Jelmas stebėjo jo mažą energingą figūrą.

– Ar tokią galima ruošti paprastu švedišku kavos aparatu?

– Aha. Jis turi neišnaudotų galimybių.

Čavesas dingo koridoriuje ir grįžo su pilnu kavinuku. Priėjo prie kampinio staliuko ir lėtai palenkė kavinuką prie kavos aparato.

– Ta istorija apie didvyrį... – pradėjo Jelmas ir išgirdo, kaip pirmieji lašai teška ant staliuko.

Dar keli nulašėjo ant grindų. Likęs vanduo pateko ten, kur reikia, ir Čavesas paspaudė aparato mygtuką, tuo pat metu įdėjo filtrą ir įbėrė keletą šaukštelių „Karališkos kavos". Vis dar atsukęs nugarą į Jelmą tarė:

– Ta replika per susirinkimą... Tiesiog išsprūdo. Man kartais taip būna...

– Ar turi kokių abejonių dėl darbo su manimi?

– Aš tavęs nepažįstu, – atsakė Čavesas sienai.

– Liaukis.

Čavesas atsisuko, priėjo ir atsisėdo prie stalo, nuleido akis.

– Aš tikrai tavęs nepažįstu. Nežinau, kas iš tiesų nutiko per tą... įkaitų dramą. Bet žinau, kokia buvo reakcija.

– Sundsvalyje?

– Tarkime šitaip: džiaugiuosi, kad esu čia, o ne ten.

– Su manimi?

– Uždarame kambaryje.

– Žiniasklaidos sukurtas vaizdas yra neteisingas.

– Nesvarbu.

– Man svarbu. Nes tai svarbu mūsų darbo santykiams.

Tyla. Jie nežiūrėjo vienas į kitą. Už lango ėmė temti. Jelmas pakilo ir spragtelėjo jungiklį. Kambaryje pamažu pasklido bjauri liuminescencinės lempos šviesa. Jelmas tebestovėjo, nemaloniai kiaurai peršviestas.

– Rytoj paprašysiu Hultino, kad paskirtų tau kitą partnerį, – tarė jis ir išėjo į koridorių.

Tualetas buvo visai šalia; nusišlapinęs jis dar ilgokai pastovėjo. Užmerkė akis ir palinko prie sienos. „Nėra pavienių veiksmų." Prakeiktas Grundstriomas. Ir Hultinas. Aišku, kad pasodino jį su Čavesu norėdamas išmėginti. Iškrapštė krislą iš akies kampučio ir tas nukrito tiesiai į pisuarą. Nuleido vandenį ir vengdamas žiūrėti į veidrodį ilgai ir kruopščiai plovėsi rankas.

– Dabar suprantu, – tarė Čavesas, kai jis sugrįžo. – Tai *tu* nori kito partnerio. Toliau nuo Sundsvalio juočkio palaidais žabtais.

– Geriau Sundsvalio juočkis palaidais žabtais negu pagarsėjęs juočkių naikintojas, – atsiliepė Jelmas ir įpylė du puodelius kavos.

– Tik vienas klausimas, – tarė Čavesas ir paėmė puodelį. – Ar būtum ėjęs vidun, jei jis būtų buvęs švedas?

– Jis *yra* švedas, – atsakė Jelmas. Akimirką stojo tyla. – Tai gal pradedam?

Čavesas keletą kartų bilstelėjo aplanku į stalą ir atvertė.

– *Let's roll,* – tarė jis ir iškėlė smilių. – *And hey...*

– *...Let's be carefull out there,** – užbaigė abu juokingu unisonu.

– Pradedu senti, – pasakė begėdiškai jaunai atrodantis Čavesas.

Buvo beveik septynios, kai Jelmas užbaigė sąrašą. Kunas Dagfeltas ir Bernhardas Strand-Julenas buvo ŠKBD nariai. Dar nežinodamas, ką tai reiškia, ėmė svarstyti, kad ponai bus groję pankų grupėje kokiame nors pietiniame priemiestyje. Tačiau ŠKBD reiškė „Švedijos karališkoji buriuotojų draugija", o jos būstinė įsikūrusi Saltšiobadene. Akivaizdu, kad daugybė švedų buriuotojų yra jos nariai, todėl vargu ar pavyks rasti kokių ypač įdomių sąsajų. Tačiau abiejų ponų burlaiviai laikomi toje pačioje vietoje, jei tik jie jau nuleisti į vandenį, – Vigbiuholmo mažųjų laivų uoste Tebyje, į šiaurę nuo Stokholmo. Ponai taip pat priklausė prie Vigbiuholmo laivų klubo. Jelmas pats sau pagalvojo,

* Judėkime. Ir, ei... Būkime atsargūs. (Angl.) Tai frazės iš JAV televizijos muzikinio policijos serialo „Cop Rock". (Vert. past.)

kodėl Strand-Julenas, kurio namas stovi prie pat Jurgordeno mažųjų laivų uosto, savo laivą laikė taip toli. Šiaip ar taip, į rytojaus programą bus įtrauktas vizitas į Vigbiuholmą.

Ponai taip pat žaidė golfą tame pačiame klube, Stokholmo golfo klube, kurio būstinė yra prie Nevingės golfo laukų Danderyde. Kaip tik ten jie žaisdavo ir tada, kai būdavo mieste. Reikės ir ten nuvažiuoti.

Galiausiai jie buvo ir to paties ordino nariai, Mimiro ordino. Kadangi Jelmas ničnieko neišmanė apie ordinus, turėjo nemažai pasiskaityti. Akivaizdu, jog ši visuomenei praktiškai nežinoma veikla buvo labai paplitusi aukštesniuosiuose sluoksniuose visoje šalyje. Vien Laisvųjų mūrininkų ordinas turėjo daugiau kaip dvidešimt penkis tūkstančius narių, kuriuos vienijo šimtas dvidešimt penkios ložės visoje Švedijoje. Net ir perskaitęs visą prieinamą medžiagą ir susipažinęs su vienuolių ir kariniais, valstybiniais ir labdaros, dideliais ir mažais ordinais, net ir išmokęs įvairių ordinų įkūrėjų vardus nuo viduramžių iki šių dienų ir sužinojęs apie keisčiausius rangus bei paaukštinimo tvarką, net ir tada nė per nago juodymą nesuprato, kuo ordinai užsiima iš tikrųjų. Tikroji veikla faktiškai buvo slapta ir apsaugota nuo visuomenės keistais šimtamečiais nuostatų paragrafais, tačiau knygose buvo užuominų, kad aukštuomenėje vykdavo ir vyksta patys keisčiausi ritualai. Moterys praktiškai nepriimamos.

Mimiro ordinas buvo vienas iš mažiausių ir menkiausiai žinomų, todėl ši sąsaja buvo žymiai įdomesnė, nei būtų buvusi ponų narystė Laisvųjų mūrininkų ar Gerųjų templierių organizacijose (pastaroji, beje, buvo išbraukta iš sąrašo dėl visiems žinomo ponų pomėgio išgerti). Jelmas nerado jokios literatūros apie Mimiro ordiną, bet vienoje nuslėptų mokesčių byloje, į kurią ordinas buvo įpainiotas prieš šešerius metus, jam pavyko atkasti adresą. Jis palaimino kompiuterio funkciją „Paieškos žodis“.

Atrodo, kad daugiau nėra jokių bendrų laisvalaikio užsiėmimų. Lyg tų trijų nepakaktų daug dirbantiems verslininkams.

Taigi Jelmas rytdienai sudarė trumpą darbų sąrašą:

1. Vigbiuholmo laivų klubas, Uosto gatvė 1, Tebis.

2. Stokholmo golfo klubas, Ševingestrandeno gatvė 20 A, Danderydas.

3. Mimiro ordinas, Stalgrendo 2, Senamiestis.

Kalbant apie aplinkos pakeitimą...

Pasirąžė. Jie buvo išjungę lubinį šviestuvą – buvo nereikalingas, nebent jei esi mazochistas, labiausiai mėgstantis galvos skausmą, – ir dirbo savo senų stalinių lempų skleidžiamoje visiškai įprastoje keturiasdešimties vatų šviesoje. Dangus tebebuvo šviesus, bet kabinete tos šviesos jau nepakako.

Čavesas buvo perkėlęs klaviatūrą į savo pusę ir barškino kaip pašėlęs.

– Ar kas nors ryškėja dėl įsipareigojimų valdybose? – paklausė Jelmas ir atsistojo.

– Palauk truputį, – atsakė Čavesas ir rašė toliau. – Čia žiauri košė.

– Ketinau eiti namo. Kur gyveni? Tau į pietus?

Čavesas kiek pabrėžtinai paspaudė „Enter“ ir senas spausdintuvas po palange garsiai sutarškėjo. Čavesas siurbtelėjo kavos ir bjauriai susiraukė.

– Aš gyvenu čia, – pasakė jis ir melodramatiškai užbaigė: – Čia mano namai.

Jelmas pažiūrėjo į jį kilstelėjęs kairį antakį.

– Tai tiesa, – patikino Čavesas. – Turiu kambarį dviem aukštais aukščiau. Rytoj jie suorganizuos tikrą butą. Tikiuosi.

– Gerai. Pasimatysime rytoj.

– O kaipgi, – pritarė Chorchė Čavesas ir nuėjo prie šokinėjančio spausdintuvo.

8

Balandžio antrosios rytą Polis Jelmas sėdėjo prie pusryčių stalo ir naujomis akimis stebėjo savo šeimą. Pastaruosius pusryčius valgė paniekintasis; dabar naujai gimusysis pranešė jiems apie pasikeitusią situaciją. Žinią apie perkėlimą į miestą jie priėmė su saikingu entuziazmu.

– Juk čia nieko keisto, – pasakė Danis ir pažiūrėjo tokiu pačiu žvilgsniu, kokiu, kaip jam pasirodė, prieš keletą dienų spoksojo į motinos menstruacinį kraują. – Juk tu Halundos didvyris.

– Aišku, kad tai apdovanojimas, kad gali palikti šitą getą, – pareiškė Tuva ir dingo jam nespėjus paklausti, iš kur ištraukė tokį žodį.

Iš jo?

Ar jis negalvodamas žarstė nesąmones? Ar sujaukė protą ateinančiai kartai, kuri turi daug geresnes galimybes už jį bendrauti su tuo, kas svetima? Kažką paimti iš to svetimo? Nebijoti to, kas svetima?

Pažvelk sau į širdį, Jelmai.

Sekundę ji buvo apnuoginta, bet tik sekundę, o dabar jis slėps tą vaizdą po susikaupusiais darbais. Ir niekas iš šeimos

nenujautė, kaip arti prarajos jis stovėjo. Jie matė didvyrį, jis – lavoną.

Jis išgelbėtas, bet perkeltas. Galbūt jo vietą Fitjoje užims imigrantų kilmės policininkas ir galbūt Hudingės policija neapsakomai išloš iš šio pasikeitimo.

Vaikai išlėkė, ir kaip tik tada, kai ketino pakalbėti apie tai su Cila, išėjo ir ji.

Kai pakilo važiuoti į miestą, Jelmas jautėsi vienišesnis nei bet kada anksčiau. Bet taip pat ir pasiruošęs. Tapti kitoks.

Galbūt jau nujautė, kad ši byla bus nepanaši į visas kitas, su kuriomis buvo susidūręs.

Svetima.

Jis paėmė laikraštį ir greitai užmetė akį į pagrindinę antraštę: „Dviguba verslo viršūnių žmogžudystė. Italų mafija Stokholme?"

Sunkiai atsiduso ir išvažiavo.

Žvarbūs vėjai, nesuprasi, žiemiški ar jau pavasariniai, lengvai šiaušė vandens paviršių. Kiek tankesnių bangų juosta slankiojo pirmyn ir atgal, kartais per kelis metrus pastumdama į šoną kurį nors iš mažesnių laivelių. Dešimtys nedidelių laivų suposi ant Neptūno pečių ir atrodė kaip įvairaus dydžio taškeliai, išsibarstę Didžiojo Vertano uoste beveik iki pat horizonto.

– Siaubinga istorija, – pakartojo vyriškis su jūreivio kepure. – Abu. Vieni iš žymiausių mūsų narių. Ką daryti, jei net savo namuose nebesi saugus? Ar dabar kiekvienas padorus žmogus turi samdytis asmens sargybinį?

Jelmas ir vyriškis stovėjo lauke, ant vieno iš šešių ilgų, lygiagrečiai įrengtų pirsų, besitęsiančių nuo kranto iki ban-

golaužio ir sudarančių Vigbiuholmo mažųjų laivų uostą. Vandenyje prie pirsų buvo prisišvartavę tik keletas laivų, bet krante laivai buvo karštligiškai ruošiami sezonui. Žmonės lakstė apsirengę lyg ir darbiniais drabužiais, džeržgiančios šlifavimo mašinos skleidė sunkų, slogų epoksidinių dažų ir lako dvoką.

– Tai čia turėjo būti Bernhardo Strand-Juleno laivas? – Jelmas parodė į vandenį.

– Taip, o Dagfelto tenai, prie trečio pirso. Dar ankstoka leisti į vandenį. Turiu pasakyti, kad patyriau rimtą šoką, kai šįryt atsiverčiau laikraštį.

– Aš taip pat, – pritarė Jelmas.

– Kokios antraštės! Ar tikrai Sicilijos mafijos žudikas nori išnaikinti visus švedų verslininkus? Arba, kaip rašė kitas laikraštis, tai prisikėlę Baderis ir Meinhof*. Skamba neįtikėtinai. O ką daro policija?

– Štai ką, – tarė policininkas ir patraukė vidun.

– Aš nenorėjau kritikuoti, – atsiprašė vyriškis ir truputį pasipūtęs nusekė iš paskos. – Greičiau norėjau paklausti, ką policija *gali* padaryti prieš tokias jėgas?

– Štai ką, – pakartojo policininkas.

Jie įėjo į įspūdingą klubo pastatą Uosto gatvėje. Vyriškis parodė kelią iki biuro. Pats atsisėdo prie rašomojo stalo, bet jo mintys klaidžiojo kažkur kitur. Išsitraukė peilį popieriui ir ėmė plėšti vieną laišką. Jelmas atsikrenkštė.

– Atsiprašau, – tarė vyriškis ir padėjo į šalį peilį ir laišką. – Nekaip jaučiuosi.

– Taigi pažinojai juos asmeniškai?

– Na, tik tiek, kiek pažįstame savo narius. Truputį pasikalbame apie laivus, burių plotą, vėjus, oro prognozes. Apie tokius dalykus.

* Andreas Baaderis ir Ulrike Meinhof 1970 m. Vokietijoje įkūrė Raudonosios armijos frakciją – kairiųjų radikalų teroristinę pogrindinę organizaciją. (Red. past.)

– Ar juodu buvo pažįstami? Ar bendraudavo šiame klube?

– Tiesą sakant, nežinau. Jie buvo gana skirtingi buriuotojai, tad nemanau. Dagfeltas plaukiodavo su šeima, visada pasiimdavo Ninę ir vaikus į „Maxi". Kiek pamenu, vyresniajai dukrai – jai turbūt aštuoniolika ar devyniolika – ėmė nusibosti, o vaikinukui, kuris pora metų jaunesnis, irgi nebuvo itin linksma. O Ninei jau prieplaukoje pasidarydavo bloga. Bet ji vis tiek labai džiaugdavosi ir trykšdavo entuziazmu. „Ant kranto žvitruolė, ant vandens – ligonė", – sakydavo Dagfeltas ir garsiai nusijuokdavo. Bet jam vis dėlto buvo svarbu, kad plauktų visa šeima. Turbūt kaip tik tada jie iš tiesų bendraudavo. Nors ten, tarp salelių jūroje, atmosfera galėdavo gerokai įkaisti. Man taip atrodydavo.

Jelmas nustebo, kiek daug galima sužinoti truputį pasikalbėjus apie burių plotą ir orų prognozes.

– O Strand-Julenas? – paklausė jis, kad pakurstytų plepį.

– Visai kitas reikalas. Rimtų rimčiausias buriuotojas. Vienas iš mažesnių „Swan" tipo laivų, bet labai gražiai tilpdavo ir mažųjų laivų uoste. Įgulos visada atrodė profesionalios, du trys jauni vaikinai su puikiausia įranga, kaskart vis kiti. Naujutėliai žymiausių gamintojų drabužiai.

– Kaskart kiti?

– Tai yra – skirtingos įgulos. Tačiau visada atrodydavo gerai treniruotos. Išmanančios šį dalyką, tokie vaikinai paprastai dalyvauja „Whitebread Round the World Race", kiekvienas gali įsivaizduoti. Nors jaunesni, žinoma. Jų išvaizda išskirtinė. Kaip plaukikai – jų visų kūno sudėjimas toks pat.

– Taigi jie būdavo labai jauni, šviesiaplaukiai, įdegę saulėje? O įranga kaskart nauja?

Vyriškis keletą kartų sumirksėjo ir kažkodėl truputį suraukė nosį. Turbūt dėl savo paties plepumo. Truputį

per stipri reakcija, kad būtų tik tai. „Čia esama kažko daugiau, – pagalvojo Jelmas. – Spausk toliau."

– Gerai, – pamėgino jis. – Man nusispjauti, ar Bernhardas Strand-Julenas buvo pedofilas ir mėgdavo iš karto pasiimti trisdešimt penkis vaikinukus į... kaip tai vadinasi... triumą. Tai tu nežinai, kur galima rasti bent vieną iš tų vaikinukų? Juk tas vyras dabar stovi tarsi aukščiau įstatymo. Neliečiamas.

– Jo reputacija nėra neliečiama... Nuosprendis po mirties ir taip toliau. Juk jis turi žmoną...

– Gali būti, – pabandė Jelmas dar kartą, – kad tu pats nedalyvavai kaip sąvadautojas rimtų rimčiausiuose Bernhardo ir Bjankos* buriavimuose. Bet jeigu nesužinosiu daugiau, tai pasirūpinsiu, kad šis reikalas būtų labai atidžiai ištirtas. Homoseksualų sąvadautojas, kai, ko gero, įtraukti nepilnamečiai, viename iš žymiausių šalies laivų klubų. Nagi. Užtenka ir gando, tu tai žinai, pone Lindvikenai. Bernhardo nebėra, duok man Bjanką. Bent vieną iš Bjankų.

Vyriškis kandžiojosi krumplius. Reikalas staiga pakrypo nemalonia linkme. „Pasinaudok sutrikimu, – pagalvojo Jelmas. – Jis lyg ir jaučiasi kaltas."

Akimirką šmėkštelėjo mintis, kad kalbasi pats su savimi.

– Dešimt sekundžių, o tada pasiimsiu tave į policiją rimtai apklausti.

– Viešpatie, bet juk aš nieko nepadariau! Tik tiek, kad neskalambiju apie tai, ką matau, didelė mano darbo dalis yra nieko nematyti ir nieko nekalbėti.

– Šiuo metu krypstame link to, kad tu, Arturai Lindvikenai, esi pagrindinis didelio pedofilų tinklo organizatorius Vigbiuholme. Kuo daugiau vardų ir pavardžių prisiminsi

* Užuomina į JAV animacinį filmą „Bernardas ir Bjanka". (Red. past.)

per minėtas dešimt sekundžių, tuo didesnė galimybė, kad tau neteks matyti siaubingų įtarimų visų klubo narių akyse. Jau nekalbant apie teisėją. Liko septynios sekundės. Penkios.

– Palauk! – suriko Arturas Lindvikenas. – Aš turiu atsinešti...

Klupinėdamas nuėjo ir nukabino nuo sienos paveikslą. Įnirtingai pasukiojo kodinę seifo spyną, išsiėmė nemažą archyvą ir pasirausė skyriuje „S". Ištraukė atviruką su visais atžvilgiais stotinga Dioniso skulptūra. Iš tiesų iškilus dievas. Šviesiu pieštuku buvo užrašyta „Strand-Julenas", o rašikliu – „Mes dingstam. Visada gali skambinti. 641 12 12. P. S. Tu esi didžiausias iš ožių, Bruse*. D. S."

– Jis pametė atviruką čia, biure. Čia saugau pamestus daiktus. Ir pastebiu, ar jie nori juos atgauti.

– Radiniai seife... Ar turi kokių radinių prie raidės D?

– Dagfeltas? Ne.

– Pažiūrėk.

– Netiki, kad tiksliai žinau, ką turiu?

Lindvikenas atidarė skyrių „D" ir parodė Jelmui. Tuščia.

Jelmas atsistojo ir pamojavo atviruku su Dionisu:

– Šitą pasiimu. Tau jau turbūt nebeprireiks. O archyvą pasilik. Man jis dar gali praversti.

Praeidamas pro langą matė, kad Arturas Lindvikenas tebesėdi už rašomojo stalo. Archyvą tebelaikė ant kelių. Keliai drebėjo.

Akimirką pasvarstė, ar ne per daug prispaudė. Nebuvo pratęs dirbti su žmonėmis, kurie nėra daugybę kartų sėdėję policijos apklausose, kurie nemoka taisyklių atmintinai, nežino visų triukų ir išeičių, nežino, kada patylėti, o kada meluoti.

* Norvegų pasakos personažas. (Vert. past.)

Vėjas gerokai sustiprėjo. Mažieji laiveliai dingo iš Didžiojo Vertano uosto, lyg juos kas būtų nupūtęs.

Tebebuvo priešpietė, kai Jelmas pasistatė savo tarnybinę anoniminę mazdą prie Ševingės golfo laukų. Šią eilinės dienos priešpietę balandžio pradžioje stebėtinai daug žmonių mušė kamuoliukus, tuštindami kibirėlį po kibirėlio. Jelmas pasiėmė mobiliojo ryšio telefoną ir surinko numerį.

– Abonentų informacija, – atsiliepė moteris.

– Prašau 08-641 12 12.

– Minutėlę, – atsakė moteris ir po minutėlės iš tiesų pranešė: – Jorgenas Lindenas, Dailidės gatvė 34.

– Ačiū, – padėkojo Jelmas ir užsirašė. Priešakyje parašė ketvertą. Ko gero, iki trečios valandos susirinkimo spės padaryti ir šitai.

Jis paliko automobilį ir ėmė risnoti laiptais į golfo klubą. Registratūroje stovėjo jauna mergina.

– Sveiki, – pasilabino ji.

– Sveiki, – atsakė jis ir parodė savo pažymėjimą. – Kriminalinė policija. Tai susiję su dviem jūsų buvusiais nariais.

– Turbūt žinau kokiais, – mergina linktelėjo į rytinį *Svenska Dagbladet* egzempliorių ant stalo. Jelmas taip pat linktelėjo.

– Jie buvo nariai, ar ne?

– Taip. Regis, žaisdavo dažnai. Abu atėję pasisveikindavo, truputį pasikalbėdavo.

– Gal žinai, ar jie žaisdavo kartu? Ar kada nors matei juos kartu?

– Na, jie nebuvo pastovi pora... Negaliu prisiminti, kad būčiau mačiusi juos vienu du. Kartais turbūt pasėdėdavo

su kokia didesne grupe. Juk tokie tipai pažaidę dažnai susirenka aptarti kitų dalykų nei golfas.

– Ką turi omenyje sakydama „tokie tipai"?

– Nežaidėjus.

Jelmas patylėjo.

– Tu dalyvauji varžybose, ar ne?

– Mhm.

– Ir tau nelabai patinka tokie, kurie čia ateina tik tam, kad, na, pasitrintų tarp žmonių, užmegztų ryšius ir susitiktų su kolegomis. Nors tikrai esi Danderydo mergina* iki kaulų smegenų, bet nelabai mėgsti „nežaidėjus", nes būtent per juos įsitvirtina sporto, kaip tingių turtuolių užsiėmimo, įvaizdis.

– Labai psichoanalitiška, – įvertino Danderydo mergina iki kaulų smegenų.

– Kaip tai daroma? Ar iškart galima eiti į lauką ir žaisti, ar reikia kaip nors užsiregistruoti?

– Turime svečių knygą, kurioje užsirašo visi žaidėjai.

– Ar galiu pažiūrėti?

– Tavo alkūnės ant jos. Atsiprašau, ateina svečiai.

– Ne. Kol peržiūrėsiu paskutinių savaičių įrašus, malonėk užmesti akį į tą puikų kompiuterį ir sužinoti, kada Dagfeltas ir Strand-Julenas įstojo į klubą.

– Tuojau jums padėsiu, atsiprašau, – tarė ji per Jelmo petį porai žilų vyrų su ėriuko vilnos megztiniais, papuoštais klasikiniais golfo langeliais. Vartydamas vadinamąją svečių knygą, Jelmas slapčia klausėsi jų pokalbio.

– O Viešpatie, taip, – tarė vyresnysis. – Ko tik šiame pasaulyje neišgirsi... Turbūt skaitei *Svenska Dagbladet*?

– Taip, prisiminsi mano žodžius. Ar dabar kiekvienas padorus žmogus turės samdytis asmens sargybinius? Pui-

* Danderydas – savivaldybė netoli Stokholmo. Vietovė garsėja brangiomis vilomis ir aukščiausiu pasiturinčių bei labiausiai išsilavinusių gyventojų vidurkiu Švedijoje. (Vert. past.)

kūs žmonės, aš tau sakau, brolau, puikūs žmonės. Ir Dagstetas, ir Julen-Strandas. Pažinojau juos asmeniškai. Kaip manai, ar tai komunistų darbas?

– Jėzau švenčiausias, iš kur man žinoti?! Bet, mielas mano, tais tipais negalima pasitikėti nė per nago juodymą. Sako, kad vienas netgi dirba *Svenska Dagbladet* kultūros skyriuje.

– Eik sau, ką tu sakai? Infiltruotas? Trombas pačioje širdyje? Iš tiesų, Motina Svėja* ritasi žemyn.

– Taip, nesu matęs nieko panašaus nuo tada, kai tas... kuo jis ten vardu... tas komunistas, kuris rašydavo apybraižas laikraštyje?

– Lundstedtas.

– Taigi, Arvidas Lundstedtas. Jau nekalbant apie raudoną vyriausiąjį redaktorių, kuriam kažkoks kvailys, iškreiptai suprantantis toleranciją, leido užimti žurnalistų sostą.

– Turi omenyje Ikskulį**? Raudonąjį Ikskulį?

– Tą patį.

Jelmas paliko ponus likimo valiai ir paėmė iš merginos prirašytą lapelį, o ji su šypsena pasisuko į juos.

– Dar ne viskas. Ponas D prisijungė 1982-aisiais, – tarė Jelmas neminėdamas pavardžių, kad neatkreiptų ponų dėmesio. – Ponas SJ tik 1985-aisiais. Ar turite tų metų svečių knygas?

Mergina dar kartą atsiprašė ponų, o šie iš karto prasiskydo, pamatę jos baltus dantis.

– Žavi mergaitė, – išgirdo Jelmas sau už nugaros. – Dešimta Europoje, tikrai, girdėjau kalbant.

– Ar galime užeiti į kabinetą? – paklausė Jelmas.

Jie taip ir padarė.

– Dešimta Europoje? – išsprūdo jam įėjus.

* Simbolinis Švedijos pavadinimas. (Vert. past.)

** Jakobas von Uexkullis – švedų žurnalistas ir filatelininkas, 1980 m. įsteigęs tarptautinę premiją „Už deramą gyvenseną", dar vadinamą alternatyviąja Nobelio premija. (Red. past.)

Mergina nusišypsojo.

– Na, tie mieli senukai painioja mane su Lota Noiman. Jų amžiaus žmonėms dešimt metų šen ar ten nieko nereiškia.

– Ar tebeturite senąsias svečių knygas?

– Taip, jos archyve. Galiu atnešti.

– Puiku. Visas nuo 1982-ųjų iki dabar. Turėsiu jas pasiimti. Grąžinsime. Turiu pasiimti ir tą iš fojė. Gausite užvesti naują. Vos tik peržiūrėsime, atiduosime. Daugių daugiausia už keleto dienų.

– Ne, tos iš fojė negaliu duoti. Juk mes ją naudojame.

Jelmas atsiduso. Tikėjosi išvengti valdžios kalbos.

– Dabar klausyk. Tai susiję su dviguba žmogžudyste, o jų bus ir daugiau. Greitai išžudys visą jūsų klientūrą. Aš turiu tokius įgaliojimus, kad net tie mieli senukai imtų kalbėti apie policinę valstybę. Aišku?

Mergina nuėjo knygų.

Polis Jelmas niekada nesiliovė stebėtis, koks menkas skirtumas tarp paprastos kalbos ir valdžios kalbos. Tokie nežymūs niuansai, o sulauki visai kitokios reakcijos. Gerai, kai žmogus tuo naudojasi tinkamai. Siaubinga, kai naudojasi netinkamai.

Jis išėjo į staiga suspindusią pavasario saulę, nešdamasis didelę dėžę senų svečių knygų. Visiškai jokio vėjo. Puikus oras golfui, spėjo jis.

Vienintelis ženklas, kad atėjo ten, kur reikia, buvo pusiau nuplėšta sena pageltusi ranka rašyta kortelė prie mygtuko – „Mimiras“. Vienas iš dešimties kitų mygtukų žemame įėjime į požemį Stalgrendo gatvėje, senamiestyje. Jelmas paspaudė, ir per aprūdijusias groteles – telefonspynę – pasigirdo griausmingas balsas:

– Klausau?

– Nežinau, ar čia pataikiau. Ieškau Mimiro ordino.

– Čia Mimiro ordinas. Ko jums reikia?

– Aš iš kriminalinės policijos. Tai susiję su pora jūsų narių.

– Įeikite.

Spyna sudūzgė, ir Jelmas pastūmė žemas apšiurusias duris. Įeidamas turėjo pasilenkti. Fojė buvo nedidelė ir gana tamsi, oras dulkėtas ir drėgnas. Viduramžių pastatas, regis, niekada nerenovuotas. Jelmas pastovėjo, kol akys apsiprato su tamsa. Pro vienas duris įžengė aukštas gyslotas senis, apsisiautęs keista šviesiai alyvine mantija. Jis ištiesė Jelmui ranką, ir jei tas nebūtų pakankamai pasiskaitęs apie ordino esmę, tikriausiai būtų bandęs užlaužti seniui ranką arba vengęs atidengti kaklą.

– Laba diena, – pasisveikino senis tokiu balsu, kuris atrodė tiek pat mažai priklausąs prie šio pasaulio kaip ir pats šeimininkas. – Aš Davidas Kliofvenhielmas, Mimiro ordino sergėtojas.

– Polis Jelmas, – prisistatė Jelmas ir paspaudė seniui ranką. Kaip ir tikėjosi, paspaudimas buvo labai tvirtas. Ko nepasakysi apie ordino pastatą, jei galima palyginti.

– Kol kas dar nematėte vidaus, – nuaidėjo iš auksinės Davido Kliofvenhielmo gerklės. – Ir galbūt nepamatysite. Kaip arti prieisite, priklausys nuo to, koks tas jūsų reikalas.

– Sergėtojas... Ar čia kažkas panašaus į ordino magistrą?

– Mes vengiame tokių įprastų titulų, nes tada iškiltų pavojus, kad mūsų ordinas bus vertinamas kaip mažesnis Laisvųjų mūrininkų variantas. Beje, o tu ar žinai, kas yra Laisvųjų mūrininkų magistras?

Jelmas papurtė galvą.

– Princas Bertilis, – atsakė Kliofvenhielmas.

– Ar jis dar gyvas?

Kliofvenhielmas griausmingai sududeno, ir tik kai garsas nuaidėjo dešimt kartų, galėjai suprasti, jog jis juokėsi. Akivaizdu, kad tarp ordinų esama tam tikro priešiškumo.

– Įeik, komisare.

– Ačiū, – padėkojo Jelmas, net nepagalvojęs pataisyti. Tokioje situacijoje aukštesnis laipsnis turbūt gali tik praversti.

Jie lėtai leidosi ilgais įvijais laiptais. Nuo masyvių akmeninių sienų lašėjo drėgmė, o lubos buvo tokios žemos, kad priekyje žengiantis ilgšis Kliofvenhielmas atrodė dvilinkas. Vienur kitur jie praeidavo pro drėgmei atsparius deglus, šviečiančius ant sienos. Galiausiai nusileido į mažulytį kambarį; čia išmėtyti ant sienų kabėjo keli herbai, galinę sieną dengė stora, iš pažiūros atlasinė užuolaida, riogsojo didžiulis ąžuolinis rašomasis stalas. Ant jo stovėjo du gaubtai; ant matinių plastikinių rasotų paviršių nuolat susidarydavo ir dingdavo maži drėgmės dryželiai. Kliofvenhielmas pakėlė vieną gaubtą ir įjungė nedidelį, itin šiuolaikišką nešiojamąjį kompiuterį, anachronizmo keistenybę. Atsisėdo prie stalo.

– Spėju, kad vienaip ar kitaip norėsite pasidomėti mūsų registru, – sugriaudėjo jis. Balsas, kuris taip nederėjo ten, viršuje, dienos šviesoje, dabar visiškai atitiko aplinką. – Prašau sėstis, intendante.

„Tokiu tempu per penkiolika minučių tapsiu generaliniu komisaru“, – pagalvojo Jelmas ir atsisėdo ant mažos kėdės priešais Sergėtoją.

– Jūsų spėjimas visiškai teisingas, Sergėtojau, – tarė pataikaudamas. – Tai susiję su dviem jūsų ordino nariais. Abu buvo nužudyti per porą dienų.

Kliofvenhielmas neatrodė labai sukrėstas, gal kiek susimąstęs. Pasitaisė prie kaklo alyvinę mantiją.

– Mimiro ordino broliai paprastai užima tokią padėtį visuomenėje ir priklauso prie tokių sluoksnių, kur smurtas

vargu ar pasitaiko. Ar čia užuomina, kad tai susiję su Mimiro ordinu?

– Anaiptol. Ieškome visur, kur galima rasti sąsajų tarp abiejų aukų, kad pirmiausia galėtume užkirsti kelią būsimiems nusikaltimams. Abiejų narystė šiame išskirtiniame ordine yra viena iš tokių sąsajų.

– Suprantu. Apie ką kalbame?

– Ar jūs, Sergėtojau, neskaitote dienraščių?

– Ir jau seniai, – atsakė Kliofvenhielmas. – Kad galėčiau tvarkyti ordino reikalus visą dieną, ne tik pirma laiko išėjau į pensiją, bet ir pasitraukiau iš tų išorinio pasaulio sričių, kurios man atgrasios. Tam tikrame amžiuje galima sau tai leisti.

– Ir turint tam tikrą finansinį statusą.

– Savaime suprantama, – ramiai atsakė Kliofvenhielmas.

– Kiek narių turi Mimiro ordinas?

– Šešiasdešimt tris, – ir pridūrė: – Labai kruopščiai išrinktus. O dabar, vadinasi, šešiasdešimt vieną, – pasitaisė.

– Savaime suprantama, – ramiai atsakė Jelmas. – Ar pažįstate juos asmeniškai?

– Tai, kas vyksta ordine, labai mažai susiję su asmeniniais dalykais. Be to, per ritualus paprastai dėvime mantijas, panašias į maniškę, ir įvairias skandinavų dievų kaukes. Aš retai matau veidus. Bet dabar jau artėjame prie to, kas slapta.

– *Superduper* paslaptis.

– Taip, iš tiesų, – atsakė Kliofvenhielmas, nėmaž nesutrikęs dėl tokio keisto žodžių derinio.

– Man įdomus vienas dalykas, – tarė Jelmas. – Paaiškinkite man, neišmanėliui: kodėl ordinai tokie populiarūs tam tikrose visuomenės grupėse?

– Galėčiau idealizuoti ir sakyti, kad mus vienija noras išplėsti sąmonę, atverti kelius į nepažintas dvasines sferas,

bet tai ne visai atitiktų tiesą. Negaliu užsimerkti, kai paskui ordino brolius atseka daug nepageidaujamų reiškinių iš to pasaulio, kurį palikau: prestižo vaikymasis, išrinktojo ir viršenybės jausmas, naudingų ryšių paieškos, noras pabėgti nuo moterų, dažnai dirbtinis tradicijos jausmas; Mimiro ordinas remiasi devyniolikto amžiaus pradžioje susiformavusiu Geijerio goticizmu*; devyniasdešimt procentų narių neturi apie tai nė menkiausio supratimo. Jei iš brolių reikalaučiau tokio paties tyrumo ir entuziazmo kaip iš savęs, tikriausiai sėdėčiau čia ir pamokslaučiau sau vienas. O tai nebūtų taip jau blogai, – Kliofvenhielmas padūsavo ir vėl sugriaudėjo įprastu balsu: – Gerai, tai kuo vardu tuodu anapilin iškeliavę broliai?

– Kunas Dagfeltas ir Bernhardas Strand-Julenas.

Mimiro ordino Sergėtojo pirštai ėmė bėgioti kompiuterio klavišais.

– Suprantu, – tarė neskubėdamas. – Mes ir vėl truputį peržengėme magišką ribą į tylą.

– Turite omenyje, kad tai susiję su slaptais dalykais?

– Šiaip ar taip, esame ant ribos. Leiskite pagalvoti.

Davidas Kliofvenhielmas gavo laiko pagalvoti.

– Ne, – tarė galiausiai. – Be abejo, pirmenybę reikia teikti teisėsaugai, tiriančiai dviejų mūsų ordino brolių nužudymą. Ateikite čia, Jelmai.

Jelmas taip ir padarė. Stebėjo monitorių Kliofvenhielmui per petį.

– Kaip matote, aš palyginti greitai perbėgu per vardus ekrane, kad jums nekiltų pagundos per daug įsiminti. Kartais priešais vardą išvysite mažą žvaigždutę. Ji yra prieš tuos du jūsų paminėtus vardus. Čia turime Dagfeltą, o čia

* Kultūrinis ir patriotinis judėjimas Švedijoje, aukštinantis senuosius herojiškus Skandinavijos laikus, teigiantis, kad senieji gotai kilę iš Švedijos. 1811 m. buvo įkurta „Gotų sąjunga“ (*Götiska förbundet*). Erikas Gustafas Geijeris pavertė ją literatūriniu klubu ir savo kūriniuose aukštino nebe gotus, o vikingus ir germanus. (Vert. past.)

Strand-Juleną. Žvaigždutės prie abiejų. Iš viso tokių apie dešimt. Galite vėl atsisėsti, Jelmai.

Jelmas padarė kaip lieptas. Jautėsi kaip mokinukas. Akivaizdu, kad karjeros laiptai apvirto.

– Žvaigždutė reiškia, paprastai tariant, kad jie nebėra Mimiro ordino nariai.

– Turite omenyje, kad jie nesumokėjo metinio mokesčio?

Kliofvenhielmas vėl griausmingai nusikvatojo, nuo jo juoko galėjo sprogti ausų būgneliai.

– Čia ordinas, mano berniuk, o ne golfo klubas. Ne, žvaigždute pažymėjau dėl visai kitų priežasčių. Šie vyrai Mimiro ordine nutarė įkurti kitą, mažesnį, ordiną, vadinamąjį Skidbladniro ordiną. Supaprastintai galima pasakyti, kad jis veikia kaip dukterinė įmonė, savarankiškai, tačiau visada yra atsakingas pagrindinei įmonei. Jie ketino plėtoti tam tikras ritualines mintis, kurios nesulaukė pritarimo Mimiro ordine, tiksliau tariant, nesulaukė mano pritarimo, bet jie vis dėlto nenorėjo palikti ordino. Iš tikrųjų nebuvo jokių prieštaravimų, kad būtų įkurtas Skidbladniras, noriu tai pabrėžti.

– Jokio šnabždėjimosi koridoriuose?

– Čia nėra jokių koridorių, taip pat ir jokio šnabždėjimosi. Jei buvo pasitaikę kokių nors prieštaravimų, jie liko labiau asmeninėje erdvėje, o ji, kaip minėjau, manęs nedomina.

– Ar prisimenate, kas toks arba kas tokie buvo šio atsiskyrimo iniciatoriai?

– Tą kartą, kai man buvo užduotas šis klausimas, gal prieš pusmetį ar panašiai, mes visi buvome po intensyvios ceremonijos ir užsidėję kaukes. Nežinau, kas toks ar kas tokie visa tai pradėjo. Bet aš sutikau su jų pasiūlymu; čia tikrai ne auklėjimo įstaiga. Administracinė tvarka man atrodė visiškai nepriimtina. Tačiau tikėjausi tam tikrų ataskaitų apie pažangą ir taip toliau, tik nieko panašaus nesulaukiau.

– O koks skirtumas tarp Mimiro ir Skidbladniro ordinų? Ką norėta išplėtoti?

– Taip toli į tylėjimo prievolės teritoriją jūs manęs neįviliosite, policininke. Tai susiję su ritualo detalėmis. Nieko radikalaus. Noras žengti toliau tam tikrais ceremonijos aspektais.

– Bet aš beveik neabejoju, kad jūs galite duoti man sąrašą su žvaigždutėmis pažymėtais vardais, – pasakė staiga visai pažemintas Jelmas.

Tik du paspaudimai, barškesys po antruoju gaubtu, ir Mimiro ordino Sergėtojas Davidas Kliofvenhielmas nukėlęs jį ištraukė iš mažulyčio rašalinio spausdintuvo du A4 formato lapus.

– Tikiuosi, kad į šiuos dokumentus pažiūrėsite su tokiu pat taktu ir subtilumu, kokį jūs, Jelmai, parodėte mūsų ordinui šiandien. Labai pasipiktinčiau, jei jie patektų į žiniasklaidą.

– Aš taip pat.

Abu pakilo ir paspaudė rankas.

– Esu labai dėkingas, Sergėtojau, – tarė Jelmas. – Tik vienas klausimėlis. Kokią veiklą iš tikrųjų vykdo ordinai?

– Vykdo? – nustebo Kliofvenhielmas. O tada pratrūko.

Atrodė, kad tolygiai pasikartojančios juoko bangos išstums Jelmą laiptais į Stalgrendo gatvę.

„Balandžio oras“, – pagalvojo Jelmas ir jo žvilgsnis nuslydo palei lietvamzdžius prie kavinės lango. Kaprizingas kaip likimas. Keli žmonės kirto Vesterlongo gatvę, pasistatę paltų ir striukių apykakles, ir bėgo palei namo sieną, bet veltui ieškojo prieglobsčio, nes terasos neturėjo nė men-

kiausio stogelio. Lietus talžė didelius kavinės „Pilkasis vienuolis“ langus, diena buvo tamsi ir apniukusi. Jelmas prisimerkė ir pabandė įsižiūrėti į Mimiro ordino sąrašus. Staiga kavinę apšvietė žaibas, trumpam apakindamas Jelmą savo alyvine šviesa.

– Labai ačiū, – garsiai padėkojo žaibui Jelmas.

– Labai prašom, – atsiliepė mergaitė balta prijuoste ir įpylė dar kavos. Jis pažiūrėjo nustebęs. Matė tik alyvinį siluetą.

Kai regėjimas sugrįžo, jis toliau studijavo sąrašą. Čia buvo brolių, priklausančių prie tos keistos atsiskyrusios ordino frakcijos, namų ir darboviečių adresai. Rado du adresus senamiestyje, vieną – namų Pastoriaus gatvėje, kitą – darbovietės. Kadangi buvo vos kelios minutės po dvylikos, jis pasirinko darbovietę – kompiuterių firmą Esterlongo gatvėje. Neturėjo laiko laukti, kol liausis lietus, tad paskubomis išgėrė likusią kavą ir išpuolė lauk, ėjo Vesterlongo gatve iki Jerntorjeto aikštės ir pasuko į to paties pavadinimo gatvę. Priėjęs reikiamą namą paspaudė „ComDatas“ mygtuką, ir sekretorė, atsiliepusi ištęstu balsu, nenoromis įleido. Jelmas užlipo į antrą aukštą ir įžengė į penkių kambarių butą, paverstą biuru. Sekretorė buvo smarkiai išsidažiusi ponia su kuodu. Jelmas ištiesė jai savo pareigūno pažymėjimą taip, kad ant tvarkingai sudėtų popierių nutekėjo lietaus vandens čiurkšlės ir popieriai susiraukšlėjo.

– Patrauk šitą, – supyko sekretorė.

– Kriminalinė policija. Noriu pakalbėti su Akseliu Strandelijumi.

– Direktorius šiuo metu užsiėmęs. Spėju, kad jūs neužsiregistravęs.

– Turi pusę minutės pranešti apie mane. Paskui įsiveršiu pats.

Šiandien tai jau kartą padėjo. Padėjo ir dabar. Atsivėrė durys ir nepriekaištingai apsirengęs penkiasdešimtmetis,

atrodantis kaip A tipo vadovas, be žodžių pakvietė Jelmą užeiti į kabinetą.

– Sara sakė, kad jūs iš policijos, – tarė jis ir atsisėdo už rašomojo stalo. – Kuo galiu pasitarnauti?

– Ar jūs Akselis Strandelijus?

– Taip. Užtikrinu šimtu procentų.

– Ar jūs Skidbladniro ordino narys?

Strandelijus patylėjo.

– Dabar jau artėjame prie to, kas slapta, – pagaliau pratarė jis.

Jelmas atpažino jau girdėtus žodžius.

– Aš žinau taisykles. Vienintelis slaptas dalykas yra ritualai. Pati narystė yra oficiali.

– Juk pats ordinas dar nėra oficialus...

– Jūs žinote, ko atėjau. Čia guli dienraščiai *Dagens Nyheter, Svenska Dagbladet, Dagens Industri*. Visi trys išspausdino pranešimus pirmuose puslapiuose. Čia tikrai ne žaidimas ir ne policijos persekiojimas, o gyvybės ir mirties klausimas. Jūsų gyvybės ir mirties. Dagfeltas ir Strand-Julenas priklausė prie mažos atskalūnų grupės, kuri maždaug prieš pusmetį atsiskyrė nuo Mimiro ordino. Tai reiškia, kad ir jūs esate rizikos zonoje.

Akivaizdu, kad Strandelijaus mintys taip toli nesiekė. Jis susigūžė ant kėdės, sumažėjo gal dvidešimčia centimetrų.

– Viešpatie, betgi Mimiro ordinas yra pats taikiausias, kokį tik galima įsivaizduoti. Juk nėra nė vieno, kuris...

– Aiškiausia sąsaja tarp abiejų vyrų, nužudytų per tris dienas lygiai tokiu pat būdu, yra mažytis Skidbladniro ordinas, tarp kurio dvylikos narių, pasirodo, buvo ir tuodu. Man to visai pakanka. Noriu atsakymo į du klausimus. Pirmas: kokios jėgos inicijavo atsiskyrimą? Antras: kas aršiausiai priešinosi atsiskyrimui?

Strandelijus galvojo. Jis buvo kompiuterininkas. Minutėlę struktūrizavo ir analizavo. Ir atsakė tokia pačia tvarka, kaip Jelmas buvo paklausęs:

– Pirma, Dagfeltas ir Strand-Julenas iš tikrųjų buvo tarp atsiskyrimo iniciatorių, bet idėja kilo Rikardui Franzenui. Ko gero, jis buvo ir aktyviausias vykdytojas. Maždaug tokią pat padėtį kaip Dagfeltas ir Strand-Julenas užėmė ir Johanesas Norvikas. Aukščiausiai Franzenas, tada Dagfeltas, Strand-Julenas, Norvikas. Mums, likusiems, atrodė, kad tai įdomi idėja, todėl prisijungėme. Antra. Čia, deja, nelabai galiu padėti. Egzistavo bendra povandeninė pasipriešinimo srovė, kurios dvasingasis Kliofvenhielmas nė nepastebėjo. Manau, kad būtent Franzenui labiausiai kliuvo nuo atsiskyrimo priešininkų. Šiaip ar taip, jis turėtų žinoti, kas priešinosi aršiausiai. Jeigu, sakau *jeigu*, žmogžudystės įvykdytos kaip tik dėl to, tai labiausiai tikėtina, kad kita auka bus Franzenas.

– Labai gera santrauka, – pagyrė Jelmas ir atsisveikino.

Dabar lietus buvo nupūstas. Ne *lyg* kas būtų nupūtęs, bet paprasčiausiai nupūstas. Smarkūs pavasariniai vėjai šiaušė Saltšiono ežero paviršių ir jis atrodė tarsi nutūptas žąsų.

„Balandžio oras“, – pagalvojo Jelmas.

Jis stovėjo prie raudono šviesoforo ties Siodermalmo aikšte ir prisimerkęs žvelgė virš Sluseno kanalo, žiūrėjo į skulptūrą, kabančią prie restorano „Gondolen“ ir veikiau primenančią metro traukinio vagoną ant kankinimų suolo, o ne gondolą.

„Kabantys Babilono sodai“, – pagalvojo Polis Jelmas ir sulaukė žalios.

Pasuko savo mazdą į Horno gatvę, pravažiavo pro ką tik sustatytas kartonines dėžutes – biurų pastatus, siūbuojančius virš Sioderledo tunelio, o tada vėl užsidegė raudona.

„Kabantys Babilono sodai", – pagalvojo Polis Jelmas ir sulaukė žalios.

Pralėkė pro Horngatspukelno gatvę vienoje pusėje ir Marijos Magdalietės bažnyčią kitoje, ir jam vėl užsidegė raudona. Žmonės keistomis įstrižainėmis zujo per perėją į Marijos aikštę ir iš jos, jų drabužiai plaikstėsi vėjyje. Jelmas pastebėjo du vyrus, žaidžiančius kiltakio kėgliais ant žvyro tako „Café Tivoli" kavinės pusėje; tarėsi akies kampučiu pamatęs, kaip vėjo gūsis pakelia sunkų metalinį rutulį ir bloškia tiesiai į nugarą praeinančios ponios kišeniniam šuniukui.

Tada užsidegė žalia. Jis persirikiavo į kairę juostą, privažiavus kitą sankryžą užsidegė raudona, bet jis pasuko į Dailidės gatvę.

Įėjimas buvo užrakintas kodine spyna. Suirzęs aklai paspaudė mygtukus. Tada stypsojo dvi minutes spaudydamas šimtus atsitiktinių kodų. Nieko neįvyko. Žengė žingsnį atgal ir pamatė, kad šalia stovi jauna mergina nušiurusiais juodais plaukais ir odine striuke. Mergina įtariai žiūrėjo į jį.

– Policija, – prisistatė Jelmas.

– Ar tai šitaip jūs tiriate bylas? – paklausė ji.

Kai mergina nužingsniavo Marijos Klebonijos gatvės link, Polis Jelmas ilgai žiūrėjo jai pavymui.

– Taip, – tarė tada ir toliau kaip paklaikęs spaudinėjo spynos mygtukus. Galiausiai suspindo raudona diodinė lemputė ir spyna tyliai klaktelėjo. „Viskas per vieną dieną", – pagalvojo Jelmas, įžengė vidun, lentoje prie pat įėjimo surado pavardę ir užlipo į ketvirtą aukštą.

Ant pašto dėžutės buvo užrašyta „Lindenas". Jelmas paskambino į duris. Kartą. Du kartus. Tris kartus. Keturis

kartus. Po ketvirto skambučio viduje pasigirdo bildesys ir duris atidarė maždaug aštuoniolikos metų vaikinukas rugių spalvos plaukais. Nerūpestingai užsimestas sportinio kostiumo „Champion“ švarkas daugmaž pakenčiamai pridengė kūną, o plaukai stovėjo piestu.

– Miegojai? – paklausė Polis Jelmas ir parodė pažymėjimą. – Tu tikriausiai Jorgenas Lindenas?

Vaikinukas linktelėjo ir veltui bandė įsižiūrėti į pažymėjimą, kuris švystelėjo ir dingo jam prieš akis.

– Koks reikalas? – pasipūtėliškai paklausė Jorgenas Lindenas.

– Serijinė žmogžudystė, – paaiškino Jelmas ir prasibrovė pro jį į butą.

– Ką, po velnių, sakai? – tarė vaikinukas ir nusekė iš paskos, kišdamas sportinį švarką į kelnes.

Viename kambaryje ant sofos gulėjo sujauktas pledas. Šalia sofos – krūva drabužių, o ant jos viršaus – kepuraitė; Jelmas pastebėjo, kad ji pasukta snapeliu į sieną. Kitame kambaryje lova buvo pedantiškai paklota. „Dvi to paties medalio pusės“, – praskriejo klišė Jelmui galvoje ir, norėdamas įleisti gryno oro, jis priėjo prie lango į gerai sutvarkytą galinį kiemą su nedideliais medeliais ir mediniais suolais.

– Pirma valanda. Ar visada taip ilgai miegi?

– Kaip čia pasakius. Vakar vėlai atsiguliau.

– Kuo užsiimi?

Lindenas kruopščiai sulankstė pledą ir atsisėdo ant sofos.

– Aš bedarbis.

– Regis, neblogai gyveni iš bedarbio pašalpos.

– Ko nori?

– Spėju, kad neskaitei šios dienos laikraščio?

– Ne.

– Nužudytas Bernhardas Strand-Julenas.

Nors Jorgenas Lindenas buvo labai jaunas, jis turėjo daugiausia patirties su policija iš tų, su kuriais Jelmas buvo susitikęs per dieną. Jam pavyko išlaikyti neaiškią, nekaltą sutrikusio žmogaus išraišką, kuri nepasikeitė tiek, kad būtų žymu. Gal tik žvilgsnis pasidarė įdėmesnis. Jis sukluso.

– Kas? – paklausė jis.

– Juk žinai, direktorius Bernhardas Strand-Julenas.

– Ne, nežinau.

Iš džinsinės striukės kišenės Jelmas ištraukė atviruką su itin vyriškai galingu Dionisu ir parodė.

– Kietoka kuoka, ar ne?

Lindenas be žodžių žiūrėjo į atviruką. Jelmas kalbėjo toliau:

– Ar čia tavo firminis ženklas, ar kažkas panašaus? Rinkodara? Dalini juos metro?

Lindenas tebesėdėjo tylėdamas. Pažiūrėjo pro langą. Audra, vaizdžiai tariant, buvo privertusi žemai gulinčius kamuolinius debesis prašvilpti pro šalį. Jelmas neatlyžo:

– Tada apverčiame blyną ir ką ten randame? „Mes dingstam. Visada gali skambinti." Ir būtent šito, o ne kokio kito telefono numeris, – Jelmas parodė į belaidį telefoną ant sienos prie lango. – Bet kas tai? Dar ne viskas. Nedidelis P. S.: „Tu esi didžiausias iš ožių, Bruse." Ir, žinoma, užbaigta trumpu D. S. Manau, kad rašysenos palyginimas su anuo užrašų bloknotu ant telefoninio staliuko atskleis daug įdomaus.

Jelmas atsisėdo fotelyje priešais Lindeną.

– Ir tada didysis ožys Brusė puolė trolį, užsimetė jį ant ragų ir dideliu lanku nusviedė taip toli, kad trolis dingo visiems laikams. Tada ožiai nubėgo į kalnų ganyklą. Ten buvo tiek daug skanios žolės ir ožiai taip nusipenėjo, kad nepajėgė pareiti namo. Ir jei dar nesulyso, tikriausiai ir šiandien ten tebėra.

Jorgenas Lindenas vis dar neištarė nė žodžio. Jelmas kalbėjo:

– Vaikystės šalis. Beveik prieš dešimt metų skaičiau šią pasaką savo vaikams. Kiekvieną vakarą. Prisimenu kiekvieną žodį. Koks ten trolis nuskrido dideliu lanku ir dingo visiems laikams, ten, „Swan“ laive? Skurdo trolis? Abstinencijos trolis? Ar tu vis dar kalnų ganykloje?

Lindenas užsimerkė, bet tebetylėjo.

– Mano sūnus yra tik keleriais metais jaunesnis už tave. Bent jau tikiuosi, kad taip. Atsakyk čia ir dabar arba gausi atsakyti policijos komisariate: kokį trolį nuvijo didysis ožys Strand-Julenas-Brusė?

– Šiaip ar taip, ne skurdo trolį, – atsakė Lindenas prislėgtu balsu. – Jis nenorėjo jokių pakartojimų. Nebenorėjo mūsų matyti. Iš tų šlamančiųjų pragyvenau porą mėnesių, vargu ar daugiau. O su narkotikais tai nesusiję. Aš švarus.

– Jokių reivo vakarėlių ir jokio ekstazio? Kaip šiąnakt?

– Čia kitas dalykas. Tai nesukelia priklausomybės.

– Žinoma, ne, – Jelmas atsilošė fotelyje. – Tačiau jei toliau parsidavinėsi, tau gana greitai prireiks to, kas sukelia priklausomybę. Gerai, dabar neturiu tam laiko. Mano svarbiausias klausimas: ar kada nors esi suteikęs kokių nors paslaugų direktoriui vardu Kunas Dagfeltas iš Danderydo?

– Ne visada sužinai, kuo jie vardu...

– Jis atrodo šitaip, – tarė Jelmas ir atkišo nuotrauką stotingo penkiasdešimtmečio, kuris garbingai kovoja su metais, kad visada gerai atrodytų, deja, ta kova prieš porą dienų nutrūko. „Niekas taip aiškiai neparodo tuštybės kaip mirtis“, – pagalvojo Jelmas ir buvo įsitikinęs, kad mintyse kažką cituoja.

– Ne, – atsakė Jorgenas Lindenas. – Aš jo nepažįstu.

– Įsitikinęs visu šimtu procentų? Pasirausk atmintyje.

– Aš juos prisimenu, patikėk manim. Prisimenu visus.

– Visa banda ožių Brusių... Gerai, tavo sąvadautojo vardas ir adresas?

– Prašau...

– Kitokioje situacijoje turbūt bandyčiau ištraukti tave iš gatvės, sugriebti už sprando kaip kačiuką ir numesti tavo tėvams...

– Būtų sunku.

– ...bet dabar viskas truputį kitaip. Aš tik ieškau kuo daugiau informacijos apie Dagfeltą ir Strand-Juleną. Taigi man reikia tavo sąvadautojo vardo, dabar.

– Ar žinai, ką jis man padarys, jei sužinos, kas išpliurpė?

– Iš manęs nesužinos, garantuoju.

– Johanas Stakė. Nežinau, ar čia jo tikrasis vardas, o adreso neturiu. Tik telefono numerį.

Lindenas užrašė numerį ant lapelio ir padavė Jelmui.

– Ir galiausiai – mėgstamiausi Strand-Juleno seksualiniai žaidimai, kaip įmanoma išsamiau.

Jorgenas Lindenas pažiūrėjo į jį maldaujančiu žvilgsniu ir pravirko.

„Valdžios kalba“, – pagalvojo Polis Jelmas ir nesuprato, ką jaučia.

Dešimt ilgų sekundžių į langą pliekė kruša. Paskui liovėsi.

„Balandžio oras“, – pagalvojo Jelmas ir neprisidengęs nusičiaudėjo.

Buvo jau antra valanda, kai Jelmas paskambino į vilos duris Nokebyje. Klausėsi, kaip viduje trečią kartą skamba pirmieji penkiolika Bethoveno „Odės džiaugsmui“ taktų ir nekentė kurtumo. Jis truputį suklydo studijuodamas policijos žemėlapį ir turėjo vinguriuoti keliukais iš Bromaplano, užuot važiavęs Drotningholmo gatve tiesiai iki Nokebio tilto. Stovėdamas erdvioje verandoje prie Grionviko gatvės ir laukdamas, kol kas nors atidarys, jis vis dar keikė pietinių

priemiesčių ribas. Iš karto už namo sklypas stačiu šlaitu leidosi tiesiai į Melareno ežerą gražiausioje jo vietoje, į įlanką tarp Šešiono salos ir Nokebio, tarp Stokholmo savivaldybės ir Ekerės salos. Namas nebuvo viena iš tų Nokebio vilų, kurios panašiausios į rūmus, tačiau puikiai atrodė šioje vakarinės dalies oazėje, virš kurios kaprizinga balandžio saulė teikėsi skleisti savo spindulius.

Galiausiai duris atidarė sena ponia, kurią Jelmas palaikė ūkvede.

– Kriminalinė policija, – prisistatė jis ir pasibodėjo tuo žodžiu. – Ieškau Rikardo Franzeno.

– Jis nuėjo pamiegoti pokaičio, – atsakė ponia. – Kas nutiko?

– Kai kas labai svarbaus. Jei nebus per daug sunku, būsiu priverstas prašyti jį pažadinti.

– Čia jums spręsti, – paslaptingai atsakė ponia.

– Ką?

– Čia jums spręsti, ar nebus per daug sunku paprašyti mane jį pažadinti. Galbūt jūs netiesiogiai jau atsakėte į netiesioginį klausimą ir lygiai taip pat netiesiogiai paprašėte manęs jį pažadinti?

Jelmas spoksojo į ją išsižiojęs. Ponia mostelėjo kviesdama vidun ir tyliai šyptelėjo.

– Nekreipkite į mane dėmesio. Aš visą gyvenimą išliksiu gimtosios kalbos mokytoja. Sėskitės, o aš pakviesiu savo vyrą.

Ji stebėtinai vikriai užlipo laiptais. Jelmas liko stovėti dideliame prieškambaryje, nagrinėdamas sakinį. „Jei nebus per daug sunku, būsiu priverstas prašyti jį pažadinti." Juk šitaip galima sakyti, ar ne?

Čia valdžios kalbos viršenybė išnyko kaip dūmas.

Vos po poros minučių ponia sugrįžo, kartu su ja leidosi aptukęs pagyvenęs vyras, apsivilkęs chalatu, su šlepetėmis. Vyras ištiesė ranką.

– Rikardas Franzenas, – prisistatė jis. – Devyniasdešimt procentų mano popiečio miego sudaro pastangos užmigti, o likusius dešimt procentų – pastangos susitaikyti su nesėkme. Taigi aš nemiegojau. Sunku priprasti būti pensininku, kai visą gyvenimą sunkiai dirbai. Turbūt jau pastebėjote, kad tai tinka ir mano žmonai.

– Polis Jelmas, – prisistatė Jelmas. – Iš kriminalinės policijos.

– Stokholmo policijos?

– Ne, Valstybės kriminalinės, – Jelmas buvo pamiršęs, kad vyras dirbo teisėju.

– Ar įkurtas koks nors specialus skyrius?

– Taip.

– Beveik taip ir maniau. Ir tikrai manau, kad suprantu, kodėl jūs čia. Labai greitai išsiaiškinote.

– Ačiū. O ką jūs pats manote?

– Manau, kad visai galimas daiktas, jog būsiu trečia auka. Kalbėjomės apie tai priešpiet, mudu su žmona. Birgita mano, kad reikia paskambinti policijai. Aš abejojau. Mano nuomonė laimėjo. Prisipažinsiu, taip būna ne visada.

– Ar manote, kad už to slypi kas nors iš Mimiro ordino?

– Nedrįstu gvildenti tokios minties, bet suprantu, kad įžvelgiate sąsają.

Franzeno supratingumas daug ką pagreitino. Jelmas nutarė kalbėti atvirai, o ne valdžios kalba.

– Trečią valandą turėsime svarbų susirinkimą. Kaip manote, ar galėčiau paprašyti jus važiuoti kartu į policiją, norėtume užduoti keletą klausimų apie Skidbladniro ordiną ir nutarti dėl apsaugos jau šįvakar?

Franzenas pagalvojo. Tada tarė:

– Žinoma, vienodas braižas. Jūs manote, kad vienoda nusikaltimų aplinka leidžia tikėtis ir vienodų laiko intervalų ir kad trečioji žmogžudystė įvyks jau šįvakar. Kas trečią parą. Gali būti, kad jūs teisūs. Tik duokite man keletą minučių.

Jis nuėjo į tualetą. Be abejonės, laikas smarkiai pakenkė Švedijos teisėjų luomui. Jelmas pamanė, jog Rikardas Franzenas bus buvęs labai geras teisėjas.

Birgita Franzen priėjo prie Jelmo.

– Ar manote, kad jam gresia rimtas pavojus?

– Tikrai nežinau. Labai gali būti. Ar šįvakar būsite namuose?

– Aš retai išeinu.

– O jis?

– Jis važiuoja į namus pas seną kolegą. Jie susitinka kartą per mėnesį.

Jelmas linktelėjo patvirtindamas.

– Ar grįžta vėlai?

Ji šyptelėjo.

– Pakankamai, – tiek teatsakė.

– Jūsų miegamasis antrame aukšte?

– Trečiame.

– O svetainė čia, apačioje?

– Tiesą sakant, joje ir stovite. Prieškambaris susiaurėja ir tarsi virsta koridoriumi, o ten, dešinėje, pereina į svetainę.

Jelmas truputį paėjėjo į dešinę. Prieškambaris tikrai priminė piltuvėlį, išplatėjantį į svetainę. Labai originalus išplanavimas, apie kurį žudikas turėtų žinoti iš anksto, kad susidorotų su užduotimi. Atsukta į langą, prie priešingos sienos stovėjo ilga, išlenkta odinė sofa. Jelmas grįžo į prieškambarį ir rado Rikardą Franzeną jau apsirengusį. Atrodė labai ryžtingas, beveik užsidegęs.

– Ar susidarėte galimos žmogžudystės vietos vaizdą? – paklausė jis šypsodamasis.

Tada apkabino žmoną ir pirma Jelmo nuėjo link automobilio, pasiruošęs laikinai sugrįžti į išsiilgtąją teisėsaugos atmosferą.

Saulė tebešvietė.

9

Janas Olovas Hultinas vėl įžengė pro paslaptingąsias duris į kambarį, kurį Chorchė Čavesas kiek ironiškai vadino „mūšio vadaviete". Pusapvaliai akiniai jau tupėjo ant stambios nosies. Jis atsisuko į susirinkusią „A grupę". Visi sėdėjo ir sklaidė savo popierius ir užrašų sąsiuvinius.

– Taigi šįryt viskas buvo paviešinta, – niūriai prabilo Hultinas. – Be to, vienu metu visuose laikraščiuose. Kažkas visiems apskambino. Arba tarp visų žiniasklaidos priemonių yra kažkoks savaime suprantamas bendradarbiavimas. Dar nenustatėme nutekėjimo šaltinio. Gal paprasčiausiai buvo neįmanoma nuslėpti tokio svarbaus dalyko. Vis dėlto turėjome keleto dienų pranašumą.

Jis priėjo prie lentos, nuėmė vieno rašiklio dangtelį ir pasiruošė šaudyti. Dabar rašiklis atstojo jam tarnybinį ginklą.

– Šiaip ar taip, atrodo, kad šiandien jums teko gerokai pasukti galvas. Pažiūrėkime, ar yra kokių rezultatų? Norlanderi?

Vigas Norlanderis pasilenkė prie savo tamsiai mėlynos užrašų knygelės ir prabilo šitaip:

– *Modus operandi.* Kreipiausi į visus, pradedant FTB, baigiant Lichtenšteino saugumo tarnyba; siaubingai daug

visokiausių nuorodų pasauliniame telefonų tinkle. Dabar trys veikiančios grupės nuosekliai tiria šūvius į galvą, susijusius tik su nužudymais: viena amerikiečių mafijos šaka, vadovaujama boso Karponio Čikagoje – klasikiniame gangsterių mieste; leisgyvė grupė, atskilusi nuo Raudonosios armijos frakcijos, vadovaujama Hanso Kopfo, ir nedidelis rusų ir estų nusikaltėlių klanas, kuriam vadovauja ponas Viktoras X ir kurį galbūt galima vadinti rusų mafijos dalimi, kad ir kaip keistai skambėtų šis pavadinimas. Visais atvejais kalbama visų pirma apie išdaviko arba skundiko nužudymą ir nė vienu atveju nėra dviejų ir tik dviejų šūvių. Kaip tik tokio atvejo su būtent dviem šūviais į galvą aš neaptikau. Ieškau toliau.

– Ačiū, Vigai, – padėkojo Hultinas. Jis buvo prirašęs visą lentos kampą. – Nybergas ir atrasti priešai?

Atrodė, kad impozantiškasis Gunaras Nybergas gana prastai jaučiasi, didelėje dešinėje rankoje laikydamas rašiklį.

– Tai atrodo panašu į nukrypimą nuo pagrindinio pėdsako, – tarė jis nepatikliai. – Aš neradau jokių tiesioginių bendrų priešų. Žinoma, abu baigė tą pačią aukštąją, bet Strand-Julenas septyneriais metais vyresnis, tad nėra bendrų studijų metų, kuriais būtų galima remtis. O šiaip jau kaip tik ten įsigyjami draugai ir priešai visam gyvenimui. Dagfeltas prieš dvidešimt metų išspyrė kolegą iš įmonės, kurią buvo drauge įkūręs ir pavadinęs „ContoLine“. Vyras vardu Unkas Stormas, radau jį smarkiai prasigėrusį nedidelėje metalo laužo įmonėje Bandhagene. Jis iki šiol nuoširdžiai nekenčia Dagfelto ir, cituoju, „šokęs ant jo karsto“, kai sužinojęs apie žmogžudystę. Tačiau Strand-Juleno nepažįsta. Strand-Julenas po skyrybų 1972-aisiais paliko be lėšų savo buvusią žmoną Johaną. Joks žmogus negali jausti didesnės neapykantos; tačiau tai grynai asmeninė neapykanta. Ji tikėjosi, cituoju, „suvalgyti jo kepenis dar prieš

kremuojant tą niekšą. Beje, tai reikėję padaryti, kol jis dar galėjęs jausti, kaip liepsnos čirškina mėsą." Pakalbėjau su daugiau ar mažiau gedinčiomis šeimomis ir padariau išvadą, kad Dagfelto, nepaisant visko, labiau gedima. Ir septyniolikmetis Markusas, ir duktė Maksė...

– Maksė? – pertraukė Jelmas.

– Ji, matyt, taip pakrikštyta, – tarė Nybergas ir skėstelėjo rankomis.

– Atsiprašau. Dagfelto burlaivis vadinasi „Maxi", todėl aš... Tęsk.

– ...ir Maksė, devyniolikos, atrodo, nuoširdžiai gedi tėvo, nors namie jo beveik nematydavo. Žmona Ninė, galima sakyti, priėmė netektį santūriai. Kalbant apie burlaivį, ji paklausė, ar gali nedelsdama jį parduoti. Aš pasakiau „taip". Tas pat ir su Strand-Juleno našle Lilijana. Ji irgi reagavo santūriai. Ji, galima sakyti, jau nebegyveno bute Strandvegeno gatvėje, net jei skyrybos buvo *out of the question**; ji matė, kas nutiko pirmajai žmonai, minėtajai Johanai. Turėjo tam tikrų užuominų apie Strand-Juleno seksualinį polinkį. Cituoju: „Lyginant su šventuoju Bernhardu, Tailando pedofilai yra paties Dievo angelai." Galbūt verta patikrinti.

– Jau pradėjau tai narplioti, – įsiterpė Jelmas. – Laisvalaikio užsiėmimų skyrius. Jei tu jau baigei?

– Tik norėjau dar pasakyti, kad neradau vaikų – dukters Silvijos, trisdešimties, iš pirmosios santuokos, ir Bobo, dvidešimties, iš antrosios. Abu, žinoma, dirba užsienyje.

Jelmas pratęsė pasakojimą:

– Strand-Juleno „Swan" laivas buvo, matyt, malonumų jachta tikrąja šio žodžio prasme. Kalbėjau su vienu iš įgulos narių; jaunų šviesiaplaukių berniukų įgula būdavo nuolat atnaujinama. Nežinau, kokį šleikštulį galite atlaikyti, bet man buvo labai smulkiai papasakota, kas vykdavo laive.

* Nesvarstytinos. (Angl.)

– Smulkiai nereikia, – lakoniškai tarė Hultinas.

– O jis ir nesismulkindavo. Stebėdavo ir įsakinėdavo, kurdavo nedidelius, cituoju, „paveikslus“, kai įgulos nariai turėdavo stovėti visiškai nejudėdami viduryje akto, o jis pats vaikščiodavo aplinkui ir vertindavo erekciją. Pavyzdžiui, berniukas su į išangę įkištu peniu ar kokiu panašiu objektu penkiolika minučių negalėdavo pajudėti nė milimetro, kol Strand-Julenas vėl leisdavo pratęsti veiklą. Pats niekada nebūdavo aktyvus, nebent kaip tramdytojas. Tačiau neatrodo, kad būtų kokių sąsajų su Dagfeltu. Ieškau toliau. Turiu tam tikrų pėdsakų, vedančių pas vestuvių tarpininką.

– Holm ir draugų ratas, – Hultinas klausinėjo pagal tai, kaip buvo paskirstęs užduotis. Tekstas jau buvo užpildęs žymią lentos dalį. Jis pamažu vis mažino raides.

Kerstina Holm sučiulbėjo skambia Geteborgo tarme.

– Mes su Nybergu visą laiką kirsdavome vienas kito sritis; esama aplinkybių, kai draugus ir priešus gana sunku atskirti. Yra pavojus, kad imsi galvoti šabloniškai, bet visgi galima pasakyti, kad tokio lygio asmenys retai įsigyja draugų dėl to, kad tie žmonės jiems patinka. Žinoma, gerai, jei tie žmonės patinka, bet dažniausiai tai antraeilis dalykas, priedas prie naudos. Trumpai tariant, jie susiranda draugų, nes turi iš jų naudos: didelis ir įspūdingas draugų ratas pakelia prestižą, platūs ryšiai naudingi verslui – tai alfa ir omega, taip pat naudinga seksualiai – susipažįsti su kitų menamai išbadėjusiomis žmonomis. Mano įspūdis panašus į tą, kurį susidariau Švedijos vakaruose, tai yra Geteborge: daugiau ar mažiau įteisintas partnerių keitimas yra toks įprastas, kad galima kalbėti apie toli nužengusią kraujomaišą ir nesantuokinius vaikus. Ar manote, kad perdedu?

– Kalbėk, – nepaprastai lakoniškai paliepė Hultinas.

– Ninė Dagfelt užsiminė apie kai kuriuos keistus, bet heteroseksualius nuotykius per vyro keliones po šalį ir visų

pirma po užsienį – Vokietiją, Austriją, Šveicariją. Tačiau namuose jis, atrodo, buvęs pakankamai monogamiškas. O atostogos visada būdavo praleidžiamos garsiajame burlaivyje su šeima ir tik su šeima. Dukra, kaip minėta, vardą gavo pagal aštuntojo dešimtmečio pradžioje turėto laivo tipą, būtent tipą, ne laivą – patį laivą maždaug kas treji metai keisdavo į vis didesnį. Ninė nekentė, cituoju, „to šlykštaus laivo", tačiau oriai atlaikydavo išbandymą, o Dagfeltas visada vienodai apie ją pašmaikštaudavo.

Kerstina Holm pavartė savo užrašų knygutę.

– Ant kranto žvitruolė, ant vandens ligonė, – priminė Jelmas.

Ji vertinamai pažiūrėjo į jį ir kalbėjo toliau:

– Tikrai taip. Vėl cituoju: taigi Ninė oriai atlaikydavo išbandymą, bet šlykštėdavosi „gličiu šeimos intymumu, kuris ateidavo kaip laiškas ir trukdavo dvi savaites per metus, bet šiaip daugiau niekada". Lilijana Strand-Julen apibūdino aiškiau; Gunaras jau citavo ištrauką apie šventąjį Bernhardą, o... Polis, ar ne? kuo aiškiausiai pateikė faktus apie linksmybes laive „Swan". Žinoma, galima įtarti, kad abi našlės, kurios dabar laisvos ir ekonomiškai nepriklausomos iki gyvenimo pabaigos, kad ir kuo užsiimtų, bus paprasčiausiai kartu nusamdžiusios profesionalų žudiką, ir tada atkrinta mintis apie serijinę žmogžudystę. Problema ta, kad jos nepažįstamos. Yra daugybė bendrų draugų ir pažįstamų, juk vis dėlto abi priklauso prie tų pačių sluoksnių, bet jos pačios viena kitos neprisimena. Jos taip sako. Žinoma, mes tai patikrinsime. Yra tokia Ana Klara Humelstrand, Džordžo Humelstrando, „Nimco Finans" generalinio direktoriaus, žmona, kuri atrodo esanti gana artima abiejų draugė. Šįryt ji išvyko į Nicą, o tai gali būti įdomu. Žinoma, galima pagalvoti, kad ponia Humelstrand suvaidino tam tikrą tarpininkės vaidmenį tarp Ninės ir Lilijanos. Apskritai galima sakyti, kad abi pusės turi nemažai motyvų, bet jokių tikrų sąsajų.

– Ačiū, – padėkojo Hultinas ir baigė rašyti tiradą ant lentos. – Jelmai.

– Jei jūs nieko prieš, norėčiau pateikti ataskaitą paskutinis. Turėsime padiskutuoti apie apsaugą vakare.

– Ar tai reiškia, kad turi tokį aiškų kandidatą, jog jau šiąnakt galėsime nusiųsti stiprią apsaugą?

– Kaip tik tai ir turėsime nutarti. Manau, kad būtų gerai, jei pirma išgirstume tai, kas liko. Žinoma, jei tik Sioderstetas ir Čavesas irgi neturi aiškių kandidatų?

Abu paminėtieji papurtė galvas. Hultinas vos linktelėjo.

– Gerai. Siodersteta?

– Aš mąsčiau būtent apie serijinės žmogžudystės idėją, – nuskambėjo Suomijos švedų tarmė. – Žiūrint iš tarptautinės perspektyvos, mes juk labai anksti pradėjome. Dvi vienodos žmogžudystės iš tikrųjų juk reiškia tik dvi vienodas žmogžudystes.

– Be abejo, – pertraukė Hultinas. – Bet pagal tas orientacines linijas, kurias nubrėžė skyriaus vadovas Miorneris ir generalinis komisaras bei Valstybės policijos valdybos vidinis ratas, visų pirma išryškinamas būtent prevencinis momentas. Kaip tik todėl šią bylą tiriame kaip serijinę žmogžudystę, kol ji netapo tokia formaliai. Be to, esu įsitikinęs, kad ji kaip tik tokia ir yra. O būtent mano vertinimas ir diktuoja tyrimo kryptį.

„Oho, – pagalvojo Jelmas, – Janas Olovas Hultinas pirmą kartą pademonstravo valdžią.“ Bet Sioderstetas nepasidavė.

– Aš tik pagalvojau, kad šiuo metu serijinės žmogžudystės yra *madingos*. Amerikietiški iškrypimai gali lengvai suklaidinti. Beprotis Džefris L. Hameris neseniai buvo nuteistas iki gyvos galvos už tai, kad nužudė, supjaustė ir suvalgė septyniolika tamsiaodžių jaunuolių. Jo tėvas parašė bestselerį, ką reiškia būti pabaisos tėvu. Ir tėvas, ir pats Hameris iš to praturtėjo; prijaučiantieji, beje, ir iš Pietų

Afrikos, siunčia jam į kalėjimą pinigų, o JAV yra keletas žurnalų, kurie šlovina serijines ir masines žmogžudystes. Žinoma, kalbama apie visiškai žlugusią visuomenę, kur visuotinai paplitęs frustracijos jausmas lemia, kad visa tauta įsigilina į ekstremalią, visiškai liguistą atskirtį. Visų socialinių taisyklių sulaužymas sukelia stiprų susižavėjimą, tokį stiprų, kad, štai, serijiniam žudikui siunčiami pinigai. Retroaktyvi alga. Bet tai visada susiję su mažomis ir silpnomis aukomis, kurių vienintelis bendras charakterio bruožas yra būtent aukos vaidmuo. Juk galima pasvarstyti, kokį poveikį tokia painiava turėtų švedų tautos sielai. Nėra jokių pavienių veiksmų.

Jelmas šoktelėjo.

– Iš Vesteroso girdėjau, Sioderstetai, kad tu mielai įsisiūbuoji įvairiais klausimais, – santūriu balsu pasakė Hultinas. – Eik prie reikalo apie finansus.

– Tik nereikėtų užmiršti perspektyvos, – sumurmėjo Sioderstetas ir pavartė ilgą sąrašą. – Kaip sakei, Hultinai, čia tikra košė. Pradėjau krapštyti tík patį paviršių. Dagfeltas turėjo dvi nemažas įmones, kurios priklausė jam vienam: finansų įmonė „DandFinans AB" su keturiomis dukterinėmis įmonėmis ir importo firma „MalackaImport AB". Jis taip pat buvo aštuonių mažesnių įmonių dalininkas, iš kurių trys buvo holdingo įmonės, ir dar nuo akcijų sprogstantis portfelis, kuriame visų pirma penkių didžiausių šalies eksporto įmonių akcijos. O pagrindinė Strand-Juleno firmą vadinasi paprasčiausiai „AB Strand-Juleno finansai", prie jos prikibusi kekė holdingo įmonių, turinčių daug savininkų. Šitą koncerną dar sunkiau perprasti nei Dagfelto, jei tik apskritai gali būti sunkiau.

– Tik trumpas klausimas, – įsiterpė Jelmas. – Kas yra holdingo kompanija?

Atrodė, kad visa „A grupė" gręžte gręžia jį žvilgsniu.

– Kai turi jėgos, proto nereikia, – atsiprašė jis.

– Holdingo įmonė yra administruojanti įmonė, kuriai priklauso kitų įmonių akcijos, – paaiškino Sioderstetas.

– Ar jie užsiima tik tuo?

– Taip. Vienintelė mano rasta įmonė, kuri bent kiek susijusi su tuo, kas mums paprastai asocijuojasi su verslu – gamyba – yra Dagfelto importo įmonė, kuri įveža konservus iš Tolimųjų Rytų; jų yra kiekvienoje plataus asortimento maisto prekių parduotuvėje. Bet net ir tai yra *netiesioginė* gamyba. Vis dar naudojame pramoninius mato vienetus, kai stebime postindustrinį verslo pasaulį. Taigi, šiuo atžvilgiu Strand-Julenas turėjo akcijų *kartu su kitais*, bet taip pat turėjo asmeninį portfelį, kaip ir Dagfeltas. Neradau jokių sąsajų tarp jų tiesioginės verslo veiklos. Tačiau abu turi „Electrolux“, „Volvo“ ir ABB akcijų. Bet ne jie vieninteliai. Galbūt iki šiol aiškiausia sąsaja būtų tai, kad abu turi šiek tiek akcijų mažame stiklo fabrikėlyje „Hyltefors“ Smolando regione. Gali būti, kad ten kažko esama.

– Ar patikrinai Ekonominėje policijoje?

– Tai padariau pirmiausia. Abu yra įsipainioję į tiriamą mokesčių bylą, tokios paprastai užsitęsia keletą metų, o paskui tiesiog dingsta, nes mokesčių įstatymai nuolat švelnėja. Dagfeltas sėdėjo už sukčiavimą, kai sužlugdė savo pirmąjį partnerį Unką Stormą, kurį minėjo Nybergas. Buvo paleistas. O šiaip daugiau nieko.

– Čavesai, – kreipėsi Hultinas. – Įsipareigojimai valdybose.

– Taip pat painiava, – tarė Čavesas ir įniko į ilgą duomenų sąrašą. – Nors gal kiek mažesnė. Įskaitant tas valdybas, prie kurių jie *nepriklausė* tuo pat metu, jų yra septyniolika. Jei skaičiuotume tik tas, prie kurių priklausė tuo pat metu, bus aštuonetas: „Sandvik“ 1978–1983, „Ericsson“ 1984–1987, „SellFinans“ 1985, „Skanska“ 1986–1988, „Bosveden“ 1986–1989, „Sydbanken“ 1987–1991, „Memab“ 1990, o atsiskyrimo metu kartu priklausė tik prie vienos

bendros valdybos, kur netrūksta svorio: laidotuvių biuras „Fonus“, nuo 1990-ųjų.

– Tada bent jau aišku, kokį laidojimo biurą jie pasirinks, – konstatavo Sioderstetas.

– Bet tai, vadinasi, reiškia, kad jie tikrai pažinojo vienas kitą? – pasakė Vigas Norlanderis.

– Taip, – patvirtino Jelmas.

– Iš kitos pusės, – pratęsė savo ataskaitą Čavesas, – yra daug žmonių, sėdinčių valdybose, kurios reguliariai susitinka tik keletą kartų per metus. Galima sėdėti valdyboje ir nepersimesti nė žodžiu, gal net nežinoti, kad tas kitas irgi egzistuoja.

– Ar tai nėra gan trumpi laiko tarpai? – paklausė Kerstina Holm. – Vos po keletą metų kiekvienoje valdyboje.

– Čia yra jų *bendro* darbo valdybose laikas, – patikslino Čavesas. – Abu atskirai dažniausiai priklausydavo žymiai ilgiau. Pavyzdžiui, Dagfeltas liko „Skanska“ valdyboje iki mirties, o Strand-Julenas išėjo 1988-aisiais. Bet jis prie jos priklausė nuo 1979-ųjų. Maždaug taip pat atrodo ir kitais atvejais.

– Tai „Fonus“ pėdsakai niekur neveda? – paklausė Norlanderis.

– Gal į karstą... Bet, žinoma, gali būti įdomu, kad prieš mirtį jie abu įėjo į tą pačią valdybą. Nors Dagfeltas išbuvo aštuonerius metus, o Strand-Julenas – keturiolika.

– Gerai, – tarė Hultinas, užrašė ir nubrėžė streles. – Laikas Jelmui.

– Laivų klube nebuvo jokių sąsajų, tačiau radau vieną poną vardu Arturas Lindvikenas, kuris savo seife turi visą archyvą šantažui tinkančių daikčiukų. Akivaizdu, kad jis ten, Vigbiuholmo mažųjų laivų uoste, bus nemažai matęs. Prie S raidės radau standų atviruką, – Jelmas iškėlė atviruką su Dionisu, – ant kurio vaikinukas vardu Jorgenas

Lindenas užrašė savo telefono numerį kartu su meiliu palinkėjimu. Tai jis papasakojo apie Strand-Juleno nuotykius „Swan" jachtoje. Prie D raidės nebuvo nieko.

– Ar tu sulaikei Lindvikeną ir Lindeną? – santūriai paklausė Hultinas. – Atrodo, kad abu yra nusikaltėliai.

– Ne, – atsakė Jelmas.

– Gerai, – tarė Hultinas.

– Golfo klube taip pat neradau tiesioginių sąsajų, tik tiek, kad abu lankydavosi gana dažnai. Tačiau paėmiau vadinamąsias klubo svečių knygas, kur žaidėjai užsirašo prieš eidami žaisti. Jas dar reikės peržiūrėti. Trečias bendras ponų laisvalaikio užsiėmimas buvo narystė nedideliame Mimiro ordine, kuris, matyt, užsiima kažkokiais senojo skandinavų tikėjimo ritualais, bet kaip visi žino, jie yra *superduper* slapti.

Hultinas suraukė antakius.

– Lankiausi jų patalpose rūsyje senamiestyje, žinoma, į pačius švenčiausiuosius dalykus nebuvo leista įsibrauti. Ordino Sergėtojas Davidas Kliofvenhielmas, vadovaudamasis daugumos ordinų devizu „Paklusnumas aukščiau stovinčiajam", geranoriškai papasakojo, kad Mimiro ordine buvo įkurtas nedidelis atsiskyręs ordinas, Skidbladniro ordinas, pagal dievo Frėjo laivo pavadinimą; tas buvęs pakankamai didelis, kad vietos užtektų visiems dievams, bet vis tiek toks mažas, kad jį buvę galima sulankstyti ir įsidėti į maišą.

– O kas, po velnių, yra Mimiras? – paklausė Čavesas.

– O tu neišmanai savo senosios skandinavų mitologijos? – paklausė Jelmas.

– Manau, aišku, kad aš geriau išmanau senąją inkų mitologiją.

– Mimiras buvo išminties šaltinio saugotojas po pasaulio medžiu Igdrasiliu. Odinas gėrė iš to šaltinio, kad taptų išmintingiausias iš dievų.

– Nutraukiam, – tarė Hultinas.

– Dvylika iš maždaug šešiasdešimties Mimiro ordino brolių perėjo į dar nesuvienytą Skidbladniro ordiną. Kaip supratau, toks atsiskyrimas patiko ne visiems Mimiro ordino nariams, jie pažiūrėjo į tai kaip į šventų amžinųjų ordino įžadų išdavystę. Atsiskyrimui vadovavo keturių asmenų grupė, vienas, taip sakant, priekyje ir trys iš karto po jo; tie trys – tai Johanesas Norvikas, Kunas Dagfeltas ir Bernhardas Strand-Julenas, – Jelmas padarė dirbtinę pauzę ir pažiūrėjo, kokį įspūdį padarys jo žodžiai. Nepadarė jokio. Tad Jelmas kalbėjo toliau: – Prekybos teisės profesorius Johanesas Norvikas šiuo metu išvykęs į akademinę kelionę po Japoniją, bet pagrindinis atsiskyrimo sumanytojas ir vykdytojas šiuo metu sėdi 304-ame kabinete ir įtariai uostinėja Chorchės kolumbietiškas kavos pupeles. Manau, kad tu jį pažįsti, Hultinai. Tai į pensiją išėjęs Švėjos apeliacinio teismo teisėjas Rikardas Franzenas.

– Aha, – pabrėžtinai ištarė Hultinas, bet veido išraiška nepasikeitė.

– Ką pasakysi? Ar laikysime šią sąsają pakankamai akivaizdžia, kad praleistume vakarą Franzenų viloje Nokebyje? Susidariusi ir tokia pati situacija: buvęs teisėjas šįvakar išeis iš namų ir grįš vėlai. Vienas.

Hultinas sėdėjo ir braukė smiliumi sau per nosį.

– Ką manote? – paklausė tiesiai į kambarį.

„Demokratiškas puolimas“, – pagalvojo Jelmas, bet tarė:

– Nematau jokio kito pėdsako, kuris prilygtų šitam.

– Aš taip pat ne, – pritarė Vigas Norlanderis.

– Tai turėtų priklausyti nuo to, ar nedidelius prieštaravimus tokiame mažame ordine laikysime pakankamu pagrindu žmogžudystei, – nesutiko Kerstina Holm. – Atrodo silpnokai.

– Žinoma, paprastu atveju to nepakaktų, – pasakė Hultinas. – Bet dabar kalbame apie tai, ko imtis jau šį vakarą. Sioderstetai?

– Nedideli prieštaravimai mažame ordine nėra tokie nereikšmingi, kaip gali pasirodyti žiūrint iš šalies. Įžeistas vyriškas orumas. Yra ne vienas pavyzdys Suomijoje, kai ordinai iškrypo iš vėžių. Aš pasisakyčiau už apsilankymą Nokebyje.

Čavesas linktelėjo. Gunaras Nybergas sėdėjo tylus ir žiūrėjo į stalą.

– Gunarai? – kreipėsi Hultinas.

– Žinoma, – atsakė Nybergas. – Tik turėjau kitokių planų šiam vakarui.

– Pagalvosiu, ar galime tave paleisti. Šiaip ar taip, mes, likusieji, ten važiuojame. Vieni ir slaptai. Niekam nė žodžio. Nenorime, kad Franzenų avietyne tupėtų žurnalistai. O dabar gal pasikvieskime čionai gerbiamąjį teisėją?

– Pasinaudok vidiniu telefonu, – pasiūlė Jelmas.

Hultinas paspaudė 304 ir pakvietė:

– Įeikite, Franzenai. Kabinetas 300, – jis nuėjo prie visiškai prikeverzotos lentos ir užtempė uždangą. – Rega senus teisėjus apleidžia paskiausiai, – pasakė.

Atsidarė durys ir didingai įžengė aptukęs buvęs Svėjos apeliacinio teismo teisėjas. Priėjo tiesiai prie Hultino ir paspaudė ranką.

– Komisare Hultinai, – kreipėsi guviai. – Tikiuosi, kad metai išgydė mūsų bendras žaizdas.

– Man reikia nedidelio brėžinio, kaip atrodo jūsų namas ir jo aplinka, – tepasakė Hultinas. – Ir papasakokite, kaip ketinote praleisti vakarą. Nekeiskite jokių planų. Žudikas tikrai apie juos žino. Ar galima įsigauti į namą pro galinę pusę?

Franzenas minutėlę žiūrėjo į jį. Tada iš liemenės kišenės išsitraukė rašalinį rašiklį, palinko ir ėmė piešti ant tuščio lapo, gulinčio ant stalo.

– Namas, – parodė. – Takas, kelias, abu kaimyniniai namai. Medžiai, krūmai, tvora, vartai. Čia, viduje, laiptai, prieškambaris, koridorius, svetainė. Mano žmona miega trečiame aukšte. Galinėje pusėje yra durys iš virtuvės į verandą. Čia. Ant kelio niekuomet nebūna pastatytų automobilių, taigi to turėtumėte vengti. Lygiai devynioliktą valandą aš būsiu pas savo seną kolegą Eriką Blomgreną Jurholme. Jį taip pat pažįstate, Hultinai. Pas jį ir atgal visada važiuoju taksi. Mes žaidžiame šachmatais ir artėjant vidurnakčiui būname išgėrę pusę butelio „Remy Martin". Dalijamės prisiminimais. Jaučiu, kad šįvakar jie bus susiję su jumis, komisare. Ar viskas?

– Kol kas. Dabar turiu paprašyti jūsų trumpam grįžti į tą kabinetą, iš kurio atėjote. Jelmas greitai ateis ir išklausys kitus jūsų parodymus. Ačiū už bendradarbiavimą.

Išeidamas iš „mūšio vadavietės" Franzenas garsiai nusijuokė. Visi, išskyrus Hultiną, pažiūrėjo nustebę.

– Ką gi, – tarė Hultinas be jokios išraiškos. – Į namą įeisime iš galo, jei jis kartais jau sėdi ir tyko kur nors viduje. Turbūt galima iki ten ateiti per kitus sklypus. Franzeną, važiuojantį taksi ir Jurholme, turi stebėti du vyrai, jei kartais nusikaltimo schema būtų pakeista. Automobilyje bus Čavesas ir Norlanderis. Jūs gausite prisidėti Drotningholmo gatvėje.

Jie atrodė nusivylę. Hultinas kalbėjo toliau ir parodė į Franzeno brėžinį:

– Du vyrai stebi įėjimą iš priekio, po vieną iš kiekvienos pusės šioje gatvėje, kaip ji vadinasi?

– Grionviko gatvė, – priminė Jelmas.

– Grionviko gatvė, – pakartojo Hultinas. – Bus šalta. Sioderstetas ir Holm su racijomis pasislėps krūmuose.

Net ir tuodu atrodė nusivylę.

– Jelmas ir aš namo viduje. Mums teks saugoti tetulę, stebėti virtuvės duris ir apatinio aukšto langus. Kaip ma-

nai, ar patys susitvarkysime, ar mums reikės Nybergo? Aš, deja, manau, kad mums jo reikės. Kaip manai, ar gali atidėti savo naktinius planus?

– Taip, taip, – niūriai sutiko Nybergas. – Tai generalinė repeticija.

– Dainuoji chore? – paklausė Kerstina Holm.

– Iš kur žinai?

– Aš dainuoju. Geteborge. Koks tavo choras?

– Nakos bažnyčios choras, – atsakė stambus ir flegmatiškas Gunaras Nybergas ir nušvito visai kitokia šviesa.

– Apgailestauju, – tarė Hultinas. – Generalinė atšaukiama. Neabejoju, kad ir taip gerai padainuosi. Gerai, čia ir baigiame. Siūlau nueiti į kavinę apačioje pavalgyti. Operacija prasideda septyniolika trisdešimt, kiek daugiau kaip po valandos. Jelmai, trumpam pasilik.

Hultinas ir Jelmas kambaryje liko vieni. Hultinas susirinko savo popierius ir nepakeldamas akių tarė:

– Puiki diena.

– Viskas gana gerai sutapo, jei tai turi omenyje.

– Kaip tik tai, – patvirtino Hultinas ir išėjo iš kambario pro savo paslaptingąsias duris kairėje sienoje.

10

Jis gulėjo lipnioje rudoje masėje. Pabandė atsistoti, bet nepavyko, pabandė ropoti, bet nepavyko, pabandė šliaužti, bet net ir tai nepavyko. Kuo daugiau judėjo, stengėsi ir muistėsi, tuo labiau ta ruda košė lipo prie kūno ir siurbė gilyn. Jis išsižiojo ir jau ruošėsi rėkti, bet ruda masė pliūptelėjo į burną. Kai paniro ir nosis, kai šnervės prisipildė masės ir liko tik siaubinga šiurpios mirties nuskęstant minutė, jis pirmą kartą užuodė, kad dvokia.

– Ap-šūd... – išsižiojo Nybergas ir nusičiaudėjo.

Jelmas per smarkiai krūptelėjo.

– Pasistenk nemiegoti, – priminė Hultinas.

– Aš nemiegojau, – paprieštaravo staiga pabudęs Jelmas.

Nybergas išsišnypštė nosį ir pradėjo vėl:

– Šūdinas oras, – tarė jis, stovėdamas palei prieškambario langą. Nuo Melareno traukianti balandžio audra kėlė nerimastingą drebulį. – Turiu padėkoti už postą viduje.

– Būtų galima apkaltinti mus nepotizmu, – tarė Jelmas. – Stokholmo kriminalistas ir juočkis iš Sundsvalio sėdi ir dreba iš šalčio automobilyje, o suomis iš Vesteroso ir geteborgietė tupi krūmuose ir dreba dar labiau. O čia, ši-

lumoje, sėdime mes su savo pietinių priemiesčių praeitimi ir geriame kavą. Sąsajų esama.

– Paranoja yra sunkiausia mūsų profesinė liga, – pareiškė Hultinas ir vienu mauku išklіaukė tobulą Birgitos Franzen espreso kavą. – Velnias, kokia stipri!

– Čia espreso, – priminė Nybergas. – Reikia mėgautis mažais mažais gurkšneliais.

– Būtent todėl ir puodelis yra toks mažas, – paslaugiai paaiškino Jelmas.

– Aš turiu galvoti apie kitką, – sumurmėjo Hultinas ir pakėlė prie ausies nešiojamąją radijo stotį. Jie visi turėjo po tokią, pasikabinę ant diržo ant krūtinės. – Alio, ar pirma grupė vietoje?

Traškesys stotyje prieš pasigirstant Čaveso balsui:

– Mes sėdime automobilyje Gubšešvegeno gatvėje, iškart už bažnyčios. Laukiame. O jums ten, viduje, jauku?

– Taksi užsakytas aštuonioliktą keturiasdešimt, – nukirto Hultinas. – O kaip laikosi liaudis krūmuose? Leisiu sau dar kartą pabrėžti, kad svarbu laikyti ausinę ausyje, nejudėti ir nekelti nė menkiausio triukšmo.

– Oi, – sutraškėjo Siodersteto balsas. – O aš kaip tik kabojau žemyn galva kriaušėje ir rėkavau kaip laukinis.

– Gal būtų visai neblogai, – pasigirdo virpantis Holm balsas. – Kažin ar ištupėsiu spygliuotuose krūmuose kelias valandas. Vėjas siaubingas.

– Jei nenori, kad trečdalis pajėgų atgultų dėl plaučių uždegimo, turėsi ką nors sugalvoti, – pasakė Siodersteta s.

– Jūs teisūs, šitaip negerai. Orų dievai mums nelabai palankūs. Gausite paprasčiausiai kartais įsmukti vidun pasišildyti, po vieną, ir apsirengti kuo šiltesniais drabužiais, kokius tik rasime šitame name.

Rikardas ir Birgita Franzen nusileido laiptais. Jis vilkėjo baisiai senovišką, bet vis dar elegantišką kostiumą su baltais dryželiais, su pritinkančia liemene ir kišeniniu laikrodžiu.

Pasitaisė kaklaraištį ir turėjo pasilenkti į šoną, kad galėtų pažiūrėti pro langą, kurį užstojo galingas Nybergo stotas.

– Taip, bjaurus oras sėdėti lauke ir saugoti, – pasakė jis kaip tik tada, kai privažiavo taksi. – Kartais turėtumėte pasikeisti su savo kolegomis, visi trys. Trys dideli, stiprūs vyrai čia, viduje, o moteris lauke. Gražu. O dabar pasirūpinkite mano žmona. Ji brangiausia, ką turiu.

Senukai pasibučiavo, ir Franzenas, užsimetęs paltą, išėjo į vėją. Ji ilgai žiūrėjo jam pavymui.

– Taksi atvažiavo kiek per anksti, – perdavė Hultinas per radijo stotį. – Dabar jis apsisuks ir išvažiuos. Juodas mersas, CDP 443.

– Juodas mersedesas, CDP 443, – pakartojo Čavesas.

Hultinas nuleido radijo stotį ir ji pakibo ant diržėlio per krūtinės vidurį. Tada kreipėsi į ponią Franzen:

– Taip, nuo šios akimirkos būti apačioje pavojinga. Tikiuosi, galėsite įsitaisyti viršutiniuose aukštuose, ir be reikalo čia verčiau nenusileiskite.

Birgita Franzen minutėlę spoksojo į Hultiną, lyg mėgindama susieti kažkokį vardą ir įvykį su gyvu žmogumi, paskui linktelėjo ir lengvais žingsniais ėmė lipti laiptais. Kai dingo iš akių, Hultinas tarė:

– Deja, mano ponai, Franzenas visiškai teisus. Gausite apsikeisti vietomis, kai jie įeis vidun.

Nybergas nusičiaudėjo, sunkiai atsiduso ir pabarbeno į vėjo klebenamą langą. Tada patraukė į virtuvę stebėti durų ir langų į galinį kiemą. Nepaisant audros, iš ten turėjo atsiverti puikus vaizdas į sutemas virš Melareno.

Jelmas pasuko į kairę, į Franzeno kabinetą, patikrino langus ir apžiūrėjo kitus du mažesnius kambarius toje pačioje pusėje. Viskas gerai.

Hultinas nuėjo į svetainę ir atsisėdo ant odinės sofos. Pranešė Sioderstetui ir Holm gerą naujieną apie būsimą apsikeitimą.

„Laukimas“, – pagalvojo Jelmas ir pavartė įstatymų sąvadą Franzeno kabinete. Atrodo, kad čia viskas dažnai tebenaudojama. Matyt, žmogus nenori liautis dirbęs. Galbūt be darbo daugiau nieko neliko, tik didžiulė praraja. Gal kaip tik todėl Franzenas žūtbūt siekia atnaujinti Mimiro ordiną. Jelmas kurį laiką abejingai stovėjo skaitinėdamas taisykles apie leidžiamus ir neleidžiamus uogų rinkimo įrankius, kol pasidarė per tamsu. Nudrožė pas Nybergą į virtuvę. Užtiko jį su baltojo vyno taure rankoje.

– Šaldytuve yra atkimštas butelis, – tarė Nybergas ir kilstelėjo taurę link jo. – Vaišinkis, juk ponia leido.

– Kompensacija už neįvykusią generalinę repeticiją? – paklausė Jelmas ir atidarė šaldytuvą. Pažiūrėjo į etiketę. Mozelio vynas, 1974-ųjų. Jam tai nieko nesakė.

– O dabar dar reikės eiti į šaltį ir jausti, kaip susitraukia balso stygos, – sumurmėjo Nybergas.

– Nelengva.

– Tai jau.

Pokalbis laikui prastumti. Visiškos banalybės, kokių šiaip jau niekada nesakytum. Kalbiesi, o mintys kitur. Viskas gali įvykti taip greitai. Bet kurią akimirką gali nutikti kas nors gyvybiškai lemtingo. Turi būti atsipalaidavęs ir nepaprastai susikaupęs tuo pat metu. Keista, dviprasmiška, varginanti būsena.

– Ar tu vedęs? – paklausė Jelmas ir ėmė valgyti bananą, šniukštinėdamas po šaldytuvą.

– Seniai išsiskyręs, – atsakė Nybergas. – O tu?

– Paskutinį kartą, kai buvau sutikęs savo žmoną, tebebuvau vedęs.

Prieš pat nusileisdama už pasišiaušusio Melareno paviršiaus šmėkštelėjo saulė. Debesų sluoksniai įvairiu greičiu lėkė vienas virš kito. Balandžio audros žaismas.

Nybergas prisidegė cigaretę ir pasiūlė Jelmui. Tas paėmė. Abu rūkė tamsoje.

– Iš tikrųjų aš nerūkau, – prisipažino Nybergas.

– Aš taip pat.

Pasišviesdamas mažu kišeniniu žibintuvėliu Jelmas užkaitė kavą. Šalia įspūdingo didžiulio espreso kavos aparato stovėjo ir įprastas.

– Toks didelis aparatas dėl tokio mažo puodelio, – tarė pats sau ir tamsai. Nybergas, žinoma, nekreipė dėmesio.

Jų radijo stotys sutraškėjo. Kerstinos Holm šnabždesys:

– Praeina vienas vyras. Dešimt metrų iki vartų.

Jelmas pastatė kavinuką su vandeniu ir nuėjo į prieškambarį. Įtraukė dūmą ir pajuto silpną nikotino poveikį. Pro langą pamatė, kaip vyras praeina pro vartus ir traukia tolyn Grionviko gatve. Netrukus iš radijo stoties, kabančios Jelmui ant krūtinės, pasigirdo aparato iškreiptas Siodersteto balsas:

– Ką tik praėjo pro mane.

Jelmas supylė vandenį į kavos aparatą, įdėjo filtrą, atseikėjo kavos miltelių, po truputį subėrė į filtrą ir paspaudė raudoną mygtuką. Viską darė lėtai ir pamatuotai. Jokių nereikalingų judesių. Ramiai rūkydamas patraukė piltuvėlio formos koridoriumi į svetainę. Hultinas sėdėjo žudiko vietoje ant odinės sofos prie galinės sienos. Kambarys skendėjo duslioje tamsoje.

– Užkaičiau kavą.

– Įprastą?

– Taip.

– Gerai.

Laikas, regis, slinko su pertrūkiais. Akys ilgai pratinosi prie tamsos. Netrukus jie tapo panašūs į naktinius gyvūnus, kurių vyzdžiai tamsoje išsiplečia. Jelmas pasuko į kitą pusę. Stengėsi judėti vadovaudamasis pojūčiais, o ne rega. Ištyrinėjo visus kampus ir užkampius, kad lemiamą akimirką negaišuotų ir nekliuvinėtų. Silpnoje žibintuvėlio švieso-

je, slėpdamas lemputę, kad nepakenktų matymui tamsoje, iš drabužių spintų ištraukė visus storus megztinius, paltus, striukes, kumštines pirštines, kepures ir apklotus ir viską sudėjo ant stalo virtuvėje.

Po pusvalandžio ar valandos vaikščiojimo ir kavos gėrimo, po šešių septynių netikrų pavojaus signalų iš lauko, sutraškėjo Holm balsas:

– Keičiamės. Aš einu vidun.

– Aš perimsiu, – tarė Jelmas Nybergui. Tas linktelėjo.

Jelmas buvo beveik apsirengęs, kai Kerstina pasibeldė į užpakalines duris. Ji smarkiai drebėjo. Nybergas ištiesė jai puodelį kavos, ir ji godžiai paėmė, suspaudė abiem rankomis ir pakėlė prie lūpų. Kai šiluma pasklido po kūną, tarė:

– Aš rimtai sustirau.

Jelmas apsiautė ją pledu, įsikišo į ausį ausinę, laidelį į radijo stotį, užsimaukšlino kepurę, užsitempė juokingas storas alyvinės spalvos kumštines pirštines ir išėjo į audringą vakarą.

Lauke tamsu, nors į akį durk. Pasilenkęs nubėgo į spygliuotus krūmynus, kuriuose pirma budėjo Holm. Erškėčiuose aptiko vietą, kur ji susigūžusi tupėjo, radusi puikiausią skylę stebėti gatvę.

Gatvės žibintas už kelių metrų nuo stebėjimo vietos savo tolimiausiais šviesos ratilais siekė matomą pro skylę gatvės atkarpą.

Jelmas ten išsėdėjo dvi valandas. Kai pradėjo jausti, kad pojūčiai rimtai atbunka, pro šalį buvo pralėkę apie dešimt automobilių ir tiek pat dviratininkų bei pėsčiųjų. Įspėjo kitus apie tris pavienius pėsčiuosius, bet visi praėjo pro šalį.

Kerstina Holm išėjo jo pasitikti. Dabar atrodė žymiai žvalesnė. Kitoje sodo pusėje sušmėžavo Sioderstetas.

Nybergas ir Jelmas sykiu įėjo į virtuvę. Abu buvo daugiau ar mažiau iškritę iš žaidimo, ir Jelmas prakeikė mintį, kad ir kieno ji buvo, keistis pamainomis vienu metu.

Kavos aparatas buvo įjungtas. Kavos užteko abiem ir jie ėmė siurbčioti. Šiluma pamažu grįžo į rankų ir kojų pirštus, o iš ten pasklido po visą kūną. „Regis, dažniausiai būna atvirkščiai", – pagalvojo Jelmas ir nusimetė nepatogų apdarą. Nenorėjo susidurti su žudiku, atrodydamas kaip Amundseno ekspedicijos į Pietų ašigalį narys.

Nuėjo į svetainę. Hultinas tebesėdėjo toje pačioje vietoje. Jie be žodžių tamsoje stebėjo vienas kitą. Abu jautė, kad jei tai įvyks, įvyks greitai. Jelmas išėjo į prieškambarį ir atsistojo prie lango. Įsižiūrėjo į tamsą. Vėjas mažumėlę aprimo. Ten, lauke, jis nejautė jokio skirtumo.

Jis eina tuščia gatve. Namai tolokai vienas nuo kito. Rankos kišenėse. Jaučia, kaip kairėje kišenėje vis barkšteli garsajuostė ir du palaidi raktai. Dešinėje kišenėje guli pistoletas su prisuktu duslintuvu. Jis visiškai ramus.

– Aš čia kažką matau, – sušnabžda Kerstina Holm į radijo stotį. – Vienas pėstysis. Vyras. Greitai praeis pro mane.

Jis tiksliai žino, kur yra. Jo žingsniai tvirti. Čia prasideda tvora. Pereina gatvę. Vėjas švilpia į veidą. Pasitaiso rankinės diržą ant peties ir uždeda ranką ant vartelių.

Vėl Holm:

– Tai jis. Atidaro vartelius. Dabar.

– Jis ateina, – beveik tuo pat metu sušnabžda ir Sioderstetas.

Jis atidaro vartelius lėtai, tyliai. Vėl uždaro. Nužengia nuo sodo tako ir atsargiai eina žole iki namo. Išsitraukia raktus ir ima lipti laiptais.

– Turi raktus, – sušnabžda Sioderstetas. – Įkiša pirmąjį. Dabar.

Vyras įkiša pirmą raktą į spyną, pasuka, be garso. Tada antrą. Lygiai taip pat be garso. Viena ranka paspaudžia rankeną, o kitoje laiko pistoletą.

Durys atsidaro.

Jie čiumpa jį.

Jelmas sugriebia už rankų ir apsuka. Nybergas parverčia ant grindų ir įspaudžia veidą į kilimą. Jelmas užlaužia rankas už nugaros. Hultinas uždega šviesą ir nukreipia į įsibrovėlį tarnybinį ginklą. Šviesa kaip sustingęs žaibas. Jelmas jau uždėjo antrankius. Viskas baigta.

– Velniai griebtų? – nustemba vyras. Tada surinka.

Holm ir Sioderstetas įpuola išsitraukę tarnybinius pistoletus. Ant laiptų pasirodo Birgita Franzen. Sutrikusi žiūri į juos.

– Rikardai, – sušnabžda ji.

– Rikardas? – žiopteli visi penki vienu metu.

– Mama, – spėja ištarti vyriškis ir nualpsta.

Jis įžengia pro duris ir jas uždaro. Name visiškai tamsu, visiškai tylu. Nusiauna batus, įsideda į krepšį ir eina tiesiai į svetainę. Atsisėda ant odinės sofos toliausiame kampe, atsisukęs į duris, pasideda pistoletą ant stalo ir laukia.

Sėdi visiškai nejudėdamas.

Laukia muzikos.

11

Kvapas, tik kvapas, visiškai įprastas moters odos kvapas. Maži maži plaukeliai kiek giliau nosyje. Nieko daugiau.

Jam visiškai nieko daugiau nereikia.

Ji pašiurpsta, kai jis prisiliečia. Jis vis dar šaltas.

– Mano lovoje yra svetimas žmogus, – išspaudžia ji snausdama.

– Ne, ne, – sako jis ir prisislenka arčiau. – Svetimas žmogus yra *mano* lovoje.

Tai kaip formulė. Ištarta šimtus kartų.

Tai *yra* formulė.

Sezamai, atsiverk.

Sezamas dvejoja. Ar pajėgs? Liko tik pora valandų miego. Padaryti tai pusiau miegant. „Lyg įsibrautų pats sapnas“, – kartą pasakė ji. Tai buvo seniai.

Jam iš karto sustandėja. Spragt. O jis manė, kad yra per daug pavargęs. „Tiesiog spragtelėjo“, – pagalvoja tingiai. Likusi jo dalis miega. Kraujas susirenka tik vienoje vietoje. Ta vieta nemiega.

Kaip galėdamas susišildo ranką pažastyje ir neryžtingai uždeda ant nuogo jos klubo. Ji neatstumia. Visai nereaguoja. Miega. Jis pabando paskutinį kartą ir įkiša ranką po

pižama. Delnu apglėbia vieną krūtį. Lėtai pradeda vedžioti aplink spenelį. Kutenimas arba suerzins ją ir ji atstums, arba bus malonu ir ji leis jam likti. Arba miegos toliau. Viskas dar įmanoma.

Spenelis sustandėja. Ji vos sujuda. Leidžia jam likti.

Jis nusismaukia trumpikes ir atsargiai perbraukia varpa per nugaros apačią ir žemyn per sėdmens viršų. Tuo pat metu pirštu suka aplink spenelį ir švelniai žnaibo. Varpa lengvai slysta klubu, per kelnaičių kraštą, nusileidžia iki šlaunies. Ten apsisuka ir juda aukštyn, gilyn, lėtai braukia aukštyn per kelnaites, per išangę, vėl iki nugaros apačios. Ratais.

Ji atsigula ant nugaros ir pasikelia remdamasi kulnais. Jis nusmaukia kelnaites ir užuodžia kvapus. Nusimauna trumpikes, o ji sugriebia jį abiem rankomis ir parodo kelią.

Liežuvis ant jos lūpų. Ji iškiša liežuvį. Jie susiduria. Jis lėtai susminga į angą, apgaubtas drėgmės. Gal minutę guli visiškai nejudėdami. Užpildyti. Oda paliesta visur.

Tada jis ištraukia, iki galo, ir susminga, iki galo.

Niekas nebaigta, Jelmai.

Jis pamiršta tarnybą ir yra Polis. Tik Polis.

Pusryčiai. Polis, Cila ir Tuva sėdi prie stalo. Jis tingiai varto rytinį laikraštį. Tuva susiurbia likusias apelsinų sultis ir nubėga prie veidrodžio.

– Ooooo, – suaimanuoja ji. – Atrodau kaip Pepė Ilgakojinė.

Išardo surištas uodegas, pašiaušia plaukus ir įnirtingai perbraukia šukomis. „Dabar ji panaši į mažąjį trolį Nikę“, – pagalvoja Jelmas.

– Labai gražu, – sako jis. – Ateik čia.

Tuva pribėga prie stalo, greitai apkabina, nubėga atgal prie veidrodžio ir sugriebia rankinę kaip tik tada, kai pasigirsta durų skambutis. Ji atidaro. Įeina Mila.

– Labas, – pasisveikina ji.

– Labas, – atsako Jelmas.

– Eime, – sušunka Tuva. – Mes jau vėluojam.

Durys užsitrenkia.

Danis nulipa laiptais ir niūriai dėbteli į juos.

– Tu namie? – taria tėvui ir išeina. Durys trinkteli taip, kad dar ilgai aidi.

Cila giliai atsidūsta ir kramtydama pusę sumuštinio su paštetu paklausia:

– Tai viskas nuėjo velniop?

– Taip.

– Gali papasakoti?

– Pareiga tylėti, – atšauna jis ir linksmai dirsteli į ją.

– Taip taip, – atsiliepia ji, o jos veido išraiška nesiskiria nuo jojo. Taip būdavo dažnai. Cilos veido išraiškoje Polis atpažindavo savąją, bet niekada neišsiaiškinsi, katras iš katro perėmė.

– Mes tiesiog buvome ne toje vietoje.

– Manai, kas nors įvyko kažkur kitur?

– Įsitikinęs. Tikriausiai jau šiandien galėsi apie tai perskaityti vakariniuose laikraščiuose. Tuoj suskambės šitas, – Polis parodo į mobiliojo ryšio telefoną ant stalo. Išgeria kavą, nueina prie drabužių kabyklos, riogsančios prieškambaryje, nusikabina džinsinę striukę su avikailio apykakle. Laikydamas ją rankoje grįžta prie stalo ir pakšteli žmoną.

– Šįvakar dirbi ar laisva?

Ji papurto galvą, žaismingai ir kritiškai.

– Dirbu.

Jis apsivelka striukę ir pasiunčia jai bučinį, atidaro duris ir jau ruošiasi žengti link laukiančios tarnybinės maz-

dos. Dar nespėjus jam uždaryti durų Cila kosteli. Su tam tikru pasišlykštėjimu dviem pirštais pakelia telefoną. Šis ima skambėti, ir Cila numeta jį ant stalo.

Jelmas kikendamas pakelia telefoną ir atsiliepia. Klausosi, bet pats neištaria nė žodžio.

– Kaip tik taip ir sakiau, – taria Cilai ir įsimeta telefoną į striukės kišenę. Ji pasiunčia jam bučinį, kai jis jau žengia į lauką, kur oras primena vidurvasario dieną.

Jokio vėjo. Kaitri saulė. Tik pavėsyje jaučiamas, kad tebėra permainingas pavasaris.

„Meilė, – nustebina pats save tokia mintimi. – Meilė ir kasdienybė. Kasdienybė ir meilė."

Pasuka raktelį ir išvažiuoja iš Nošborgo.

Laikas vėl iškeisti pietus į šiaurę.

12

Buvo balandžio trečioji, devynios valandos ir trys minutės. „Tą dieną 1800-aisiais Noršiopinge Gustavas IV Adolfas karūnuotas Švedijos karaliumi“, – prisiminė kažkas iš grupės, taip nukrypdamas nuo jos vis labiau sinchronizuoto mąstymo.

Bet kaip tik tą akimirką visi mąstė neįprastai skirtingai, jei ne tingiai.

Tačiau Janas Olovas Hultinas atrodė susikaupęs. Nė ženklo nakties nemalonumų. Atidžiai užtvirtino ant nosies skaitymo akinius ir pasklaidė didžiulę dokumentų šūsnį.

Jelmas apsidairė įspūdingo dydžio virtuvėje. Visus „A grupės“ narius daugiau ar mažiau paveikė vakarykštė diena. Gunaras Nybergas garsiai čiaudėjo ir galvojo apie choro giesmę ir balso stygų uždegimą. Vigas Norlanderis atrodė tik surūgęs. Kerstina Holm snaudė, įgudusiai pasislėpusi už sulenktos rankos ir pasirėmusi ja galvą, – pastebėjus, kad parlamente šitaip elgiasi kai kurie politikai, toks snūduriavimas buvo skambiai pavadintas mikromiegu. Artas Siodferstetas, be jokių abejonių, buvo kitoje planetoje. Jis stovėjo ir žiūrėjo pro virtuvės langą, galvodamas apie mistines sąsajas.

Pirmosios žmogžudystės diena sutapo su Emanuelio Svedenborgo* mirties diena Londone 1772-aisiais.

Sioderstetas leido minčiai ištirpti ir nuplasnoti į giedrą balandžio dangų.

Žvaliai name jautėsi tik teismo medicinos gydytojas, pora kriminalistikos technikų ir Chorchė Čavesas, kuris, atrodė, tyrinėja kiekvieną namo milimetrą. Kartais technikai išvarydavo jį iš svetainės, bet jis grįždavo, kaip pamišęs nusikaltėlis sugrįžta į nusikaltimo vietą.

Policijos asistentai, kurie buvo atvykę pirmieji, grįžo į policijos komisariatą Golfo gatvėje. Pora civiliškai apsirengusių asistentų iš Valstybės kriminalinės policijos saugojo lauke atitvertą teritoriją. Keista, kad žiniasklaida to dar neužuodė. Išskyrus techninius darbuotojus, kurie rausėsi svetainėje, „A grupei" praktiškai niekas netrukdė.

Netrukdė tol, kol į virtuvę neįpėdino du gerai sudėti keturiasdešimtmečiai ponai su vienodomis odinėmis striukėmis.

– Nieko nesakyk, – tarė šviesesnysis Hultinui. – Mes tik norime pamatyti nusikaltimo vietą savo akimis.

– Kaip visada, gausite mano raportą, kai tik bus baigtas, – vis tiek atsakė Hultinas. Ir pristatė juos, nors tie nenorėjo: – Jilis Diosas ir Maksas Granas iš Saugumo.

– Saugumo policija, – patikslino tas, kuris kalbėjo pirma. Jis, matyt, buvo Diosas. – Mes netrukdysime.

Jie patraukė į svetainę ir ėmė tyliai kalbėtis su teismo medicinos gydytoju ir vyriausiuoju techniku. Paskui apėjo namą ir apžiūrėję visus kampus ir užkampius staiga dingo. Girdėjosi, kaip jie užvedė automobilį ir rovė iš vietos.

– Gali būti, kad po šito turėsime su jais ir daugiau reikalų, – pasakė Hultinas santūriu balsu. Niekam nerūpėjo, ką jis turi galvoje.

* Emanuelis Swedenborgas (1688–1772) – švedų mokslininkas, šradėjas, filosofas, teologas, mistikas. (Vert. past.)

Čavesas įėjo į virtuvę ir atsisėdo šalia Jelmo.

– Viskas lygiai taip pat, – konstatavo jis.

– Ne visai, – nesutiko Hultinas. – Paklausinėsime daugiau, ką māno technikai. Sako, kad liko viena kulka.

Jie sėdėjo didelio namo Jurholme virtuvėje, vos už poros kvartalų nuo į pensiją išėjusio teisėjo Eriko Blumgreno namo, kuriame kitas į pensiją išėjęs teisėjas Rikardas Franzenas praleido įprastą vakarą prie šachmatų lentos ir konjako taurės, o lauke, tarnybiniame automobilyje, sėdėjo Čavesas su Norlanderiu ir saugojo jį visą vakarą. Žinoma, šis faktas juos trikdė.

Namas priklausė vyrui vardu Nilsas Emilis Karlbergeris; jo lavonas buvo aptiktas svetainėje iškart po pusės devynių ryto, kai į namą atėjo valytoja. Ji paskambino policijai ir išvažiavo. Niekas nežinojo, kas ji tokia ir kur ji dabar. Tikriausiai imigrantė, kuriai gresia išsiuntimas iš šalies, turbūt ji slapstėsi ir vertėsi iš menkai apmokamo valytojos darbo. Karlbergeris paliko žmoną ir du namuose nebegyvenančius sūnus. Jiems netrukus bus pranešta. Žmona išvyko paruošti vasarai vilos prie Halmstado, o sūnūs gyvena Landveteryje ir Lunde. Nė vienas iš jų aktyviai nedalyvauja Nilso Emilio Karlbergerio verslo imperijoje. Vienas dirba skrydžių vadovu, o kitas – sociologijos doktorantas. Prieš tapdama namų šeimininke, žmona Nensė dirbo sekretore vienoje Karlbergerio koncerno įmonių. Ji nėra Karlbergerio sūnų motina.

Jie žinojo maždaug tiek.

Pagyvenęs teismo medicinos gydytojas įžengė į virtuvę smarkiai kasydamasis sprandą.

– Žiūrint iš mano pusės, viskas atrodo taip pat, – tarė jis. – Du šūviai kiaurai per smegenis. Atrodo, kad mirė iškart. Žinoma, po obdukcijos pateiksiu daugiau detalių, bet nemanau, kad iš manęs galite tikėtis kažko ypatingo.

– Nesitikime, Sigvardai, – santūriai atsakė Hultinas. – Ar Svenhagenas eina į pabaigą?

Teismo medicinos gydytojas Sigvardas Kvarfortas truktelėjo pečiais ir tarė:

– Aš išsivežu gerbiamą Nilsą Emilį. Jei tik nenorite pasikabinti jo galvos ant sienos policijoje.

Kvaro Forto juokeliai apie lavonus nebebuvo juokingi jau ketvirtį amžiaus. Jis nuolat kartodavo tuos pačius ir nebesugalvodavo nieko naujo.

Jie laukė. Žaliuzės neįveikė pavasario saulės, tad ant virtuvinio stalo krito siauri šviesos dryželiai. Jelmas atidarė virtuvės duris į verandą. Čavesas nusekė jam iš paskos.

– Ar matai kaminą, ten, aukščiausią iš visų? – Čavesas prisimerkęs parodė virš dviejų didelių kaimyninių sodų. – Tai Blumgreno namas. Ten vakar sėdėjome ir šalome Norlanderio volve. Jis buvo čia, praslinko visai pro pat mus. Galbūt matė mus ir juokėsi.

Jelmas gūžtelėjo pečiais.

– Gal reikėjo pajusti, kad jis šalia? – sumurmėjo Čavesas, godžiai gaudydamas saulės spindulius. – *Como en casa*, – tarė mėgaudamasis.

– Kaip namie? – perklausė Jelmas. – Kur?

– Rogsvede, – atsakė Čavesas ir įėjo vidun. – *Nací aquí**, – pasigirdo jam nueinant.

Virtuvėje stovėjo vyriausiasis kriminalistikos technikas Briunolfas Svenhagenas ir žiūrėdamas į užrašų bloknotą kalbėjo standartinėmis frazėmis, kurių tikrai nebuvo užsirašęs.

– Namą, žinoma, šiandien iššukuosime. Tačiau atrodo, kaip ir anais kartais, kad nėra visiškai jokių pėdsakų. Išskyrus kulką. Vieną jis ištraukė, o kitą paliko. Čia turėsite už ko užsikabinti. Ištirsime kaip galėdami greičiau. Galiu pasakyti tiek, kad man ji nelabai aiški. Ji nėra šešių ar septynių žinomų gamintojų.

* Gimiau čia. (Isp.)

Briunolfas Svenhagenas grįžo į svetainę, kur abu jo pavaldiniai tebešliaužiojo ant grindų ir sofos. Jelmas matė, kaip vadovaujant Kvarfortui per prieškambarį išnešami juodu audeklu uždengti neštuvai.

Nuotaika virtuvėje buvo greičiau mieguista nei bejėgiška. Jie pabandė, bet bandymas nepasisekė. Taip būna. Truputį nemalonu, kad ir jaunajam Rikardui Franzenui nepasisekė: prispausdamas prie austinio kilimo Nybergas prakirto jam antakį. Skyriaus vadovas Valdemaras Miorneris jau numatė eilutę biudžete, tikėdamasis reikalavimo atlyginti žalą.

– Belieka pradėti iš naujo, – žvaliai tarė Hultinas. – Iš tikrųjų, gal direktorius Karlbergeris labiau atitinka schemą nei nepaperkamas teisėjas? Turėtų būti gana aišku, kad tai vienaip ar kitaip susiję su verslu. Jelmas dar kartą patikrins, ar galime visiškai atmesti Mimirą, ir tada imsis Dioniso, kurio kol kas dar negalime atmesti. Nepamiršk ir golfo klubo svečių knygų. Ir apskritai – žymiai padaugės darbo tiems, kurie atsakingi už verslo liniją. Turbūt čia turėsime paskirti daugiau žmonių. Nybergai. Holm toliau dirba su asmenine sfera. Norlanderis – su tarptautine. Gali būti, kad mielasis Svenhagenas norėjo pasakyti, jog kulka akivaizdžiai užsienietiška. Tai dar išgirsime. Ir kietas riešutėlis – kodėl kulka liko sienoje? Ar jam sutrukdė? Ar tyčia paliko pėdsaką? Jei taip, tai kodėl: ar bando mus suklaidinti, ar žaidžia su mumis, ar vienaip ar kitaip *nori* būti pagautas? Ar paprasčiausiai padarė pirmąją klaidą? Atrodo neįtikima. Be abejonės, yra dar viena priežastis, kodėl kulka greitai atsidurs laboratorijoje. Pagalvokite apie tai. Apibendrinant stambiais bruožais: Norlanderis – tarptautinė sfera, Holm – asmeninė. Čavesas, Siodersteta, Nybergas – verslas, Jelmas – seksas. Vos sulauksiu bent menkiausio pyptelėjimo iš vyriausiojo kriminalistikos techniko Briunolfo Svenhageno, sušauksiu rimtą pasitarimą. Klausimai?

Jokių.

Bent jau tokių, į kuriuos Hultinas galėtų atsakyti.

Vyriausiasis kriminalistikos technikas Briunolfas Svenhagenas pyptelėjo balandžio trečiąją, 11.22. Jau 11.51 grupė buvo susirinkusi kambaryje, kuris, pakrikštytas Čaveso, dabar ir oficialiai buvo vadinamas Mūšio vadaviete. Valdemarui Miorneriui, jo žodžiais tariant, pavadinimas visiškai patiko. Visi sėdėjo savo kabinetuose, kai 11.23 Hultinas juos sušaukė vidiniu telefonu. Trūko tik vieno.

Tą akimirką Jelmas sėdėjo rūsyje Stalgrendo gatvėje, senamiestyje. Ten nesiekė net mobiliojo ryšio tinklas. Sergėtojas Kliofvenhielmas savo mažame kompiuteryje po gaubtu surinko Nilso Emilio Karlbergerio pavardę, bet nieko neaptiko. Nilsas Emilis Karlbergeris niekada nebuvo nei Skidbladniro, nei Mimiro ordinų narys. Apskritai jokio ordino.

11.35 Kliofvenhielmas atitraukė sunkią užuolaidą, dengusią tai, kas ordinui švenčiausia. 11.41 Polis Jelmas iš ten išėjo, šventai prisiekęs niekada nepasakoti, ką matė. Jis laikėsi pažado. 11.42 išlindo į siaurą skersgatvį ir mobiliuoju telefonu gavo Hultino pranešimą apie susirinkimą. 11.51 įžengė į Mūšio vadavietę, dabar jau oficialiai taip vadinamą. 13.09 jis garsiai nusijuokė iš šito pavadinimo, kai Čavesas, irgi juokdamasis, apie jį pranešė.

„Specialiojo A padalinio prie Valstybės kriminalinės policijos Mūšio vadavietėje“ – taip skambėjo visas šio mažo kambario pavadinimas – iki to laiko kai kas įvyko.

Janas Olovas Hultinas paskelbė, kad naujiena apie nužudytą Nilsą Emilį Karlbergerį, Karlbergerio koncerno vadovą, dar nepasiekė žiniasklaidos. Ir, jo dideliam palengvėjimui, akivaizdu, – tai jis ištarė nesikeičiančia veido

išraiška, – kad niekas iš „A grupės“ žiniasklaidai nieko nepranešа.

– Kaip ir įtariau, – santūriai tarė Hultinas, – paliktoji kulka buvo ypatinga. Svenhagenas atliko kažkokią nesuvokiamą, bet nepriekaištingą suspausto švino gabaliuko cheminę analizę ir nustatė, kad tai labai ypatingas cheminis junginys. Iš kriminalinės laboratorijos dar sulauksime gigantiškos ataskaitos, bet trumpai galiu pasakyti, kad kalbama apie kažkokį unikalios sudėties *negryną* šviną. Tai siaubingai prastos kulkos, jos pagamintos mažame antrarūšiame ginklų fabrike mieste, kuris dabartiniame Kazachstane vadinamas Pavlodaru. Žinote, Vladimiro Smirnovo šalis. Svenhagenas priešpiet asmeniškai bendravo su Interpolo kriminalistikos techniniu duomenų centru ir štai ką sužinojo. Žlugus Sovietų Sąjungai, kai įžengusi rinkos ekonomika padarė savo darbą, tam ginklų fabrikui iškilo problemų ir jį teko uždaryti; cituoju Svenhageną – „patikima natūrali atranka“. Prasta fabriko produkcija paprasčiausiai neatlaikė konkurencijos. Tačiau, matyt, po bankroto liko didžiulis sandėlis, kurio turinys dingo nežinia kur. Bet Interpolas teigia gana vienareikšmiškai – mafija.

Hultinas padarė pauzę. Galbūt laukė reakcijos į savo žodžius; jos nebuvo. O gal paprasčiausiai norėjo atsikvėpti. Netrukus kalbėjo toliau:

– Kaip žinome, rusų mafija yra labai nevienalytė organizacija. Iš tikrųjų žinome per mažai, beveik gąsdinamai mažai, turint omenyje, kad tam tikra jos dalis jau persikėlė per Baltijos jūrą. Jie jau dominuoja Helsinkio nusikaltėlių pasaulyje, ir esama ženklų, kad ateina Stokholmo eilė. Pačią didžiausią dalį sudaro daugybė bepročių grupelių, kurios pasinaudojo kraštutinėmis rinkos ekonomikos esmės pasekmėmis. Laimi stipriausias. Bet yra ir rafinuotesnių dalių, kurios išsišakojo iki pačios aukščiausios nacionalinės valdžios Rusijoje ir Baltijos šalyse, taip pat turi artimų

ryšių su mafijos viršūnėmis Italijoje ir JAV. Per keletą dienų nužudyti trys itin stambūs Švedijos kapitalistai, o tokie šaudmenys vieno iš jų namuose rodo bauginančią perspektyvą, ir mes, žinoma, nebūsime pirmieji tai pastebėję. Jau matėme keistą Saugumo apsireiškimą name Jurholme, lyg būtų norėję staiga išeiti iš tamsos ir pasirodyti esantys šalia, ir tikėtina, kad jau visu tempu dirbama Karinio saugumo tarnyboje, kuri įsikūrusi Lidingės gatvėje ir kitur ir yra dar mažiau pastebima.

Hultinas atsiduso, gurkštelėjo vandens ir vėl prabilo tokiu pat monotonišku balsu:

– Jei susiesime šiuos šaudmenis su nužudymo metodu, atsiranda rimta priežastis nerimauti. Kaip girdėjote vakar, Norlanderis iškapstė tris tarptautines organizacijas, kurios visada žudo savo aukas šūviu į galvą. Viena iš tų organizacijų, kaip girdėjome, yra nedidelis rusų ir estų nusikaltėlių klanas, vadovaujamas anonimo, kuris yra pagarsėjęs, liūdnai pagarsėjęs ar greičiau visai nežinomas Viktoras X. Ne visai aišku, kokie jų ryšiai su mafija. Reikia patyrinėti daugiau. Tai šiek tiek keičia darbotvarkę. Prieš pat ateidamas čia, koridoriuje buvau sutikęs Miornerį. Jis pranešė, kad dėl, cituoju, „siaubingos sąsajos su sovietine mafija“ atsiųs čia dar du žmones. Abu iš Ekonominės policijos. Jie mums padės perimdami finansinę pusę, nes ieškoti turime vis dėlto ten, be to, išplės paieškas iki galimų verslo ryšių su rusų mafija, o tai svarbu. Todėl tikiuosi, kad tiems, kurie dirba su verslu, kartais galėsiu paskirti kitokių užduočių, kai reikės truputį palakstyti kaip Jelmui. Bet mes jokiu būdu negalime įsikabinti į šitą rusišką pėdsaką. Visgi perkeliu Nybergą, kol dar rimtai nepradėjai dirbti su finansais, pas Norlanderį, kad ištirtumėte Viktoro X gaują. Taigi dirbsime dviem frontais: iš vienos pusės – posovietinė kryptis, iš kitos – Švedijos kryptis. Kažkur šiuodu frontai turės susidurti, kad pasiruoštų galutiniam mūšiui.

– Tu per daug bendrauji su Miorneriu, – pasakė Jelmas.

– Tikrai per daug, – sutiko Hultinas.

Kažkas pabeldė į duris ir pasirodė dvi personos: aukštas šviesiaplaukis, beveik permatomos odos vyras, kuriam dar nebuvo nė trisdešimties, ir tokio pat amžiaus tamsi moteris, gerokai mažesnio nei vidutinio ūgio. Žiūrint į juos kaip į porą, atrodė tikrai įdomiai.

– Gerai, įeikite, – pakvietė Hultinas. – Sėskitės. Kaip tik pradėsime kalbėti apie Karlbergerio gyvenimą ir būdą. Taigi, čia yra naujieji „A grupės“ nariai – Bilis Petersonas ir Tanja Floren. Mums pavyko įkurdinti juos kabinete 305. O dabar – ar kas nors dar ką nors sužinojo apie Karlbergerį, be verslo, ko mes dar nežinojome? Kerstina?

Kerstina Holm papurtė galvą ir pasakė:

– Žmona ir sūnūs netrukus atvyks į miestą. Tada ir apklausiu.

– Laisvalaikis? Jelmai?

– Kaip ir Dagfeltas bei Strand-Julenas, jis žaidė golfą ir plaukiojo laivu, tačiau motoriniu, matyt, kažkokia labai prabangia jachta, kurią laikė Lidingės uoste, neklauskite kodėl. Tačiau golfo sąsaja nenutrūksta: kaip ir anuodu, jis buvo Stokholmo golfo klubo narys ir žaisdavo daugiausia Ševingėje. Tačiau, kiek sužinojau, nepriklausė nei Mimiro, nei jokiam kitam ordinui.

– Tada, ko gero, šį pėdsaką galime paimti į skliaustelius, – nusprendė Hultinas ir nupiešė ant lentos kvadratą. Jis nė karto neužsiminė apie vakarykštę nedidelę kvailą klaidą Franzenų namuose ir tai galėjai suprasti kaip neišsakytą įsakymą tylėti. Atsisukęs į naujuosius narius, kalbėjo toliau: – Artas Siodérstetas užsiima įmone. Siodérstetai?

Artas Siodérstetas atsikrenkštė ir truputį pasitempė, lyg ruoštųsi skaityti paskaitą ar pamokslą. Akimirką Jelmui pasirodė, kad ši laiba balta žmogysta yra kažkas kitas, o ne

žemesnio rango policijos pareigūnas. Ne tas žmogus ne toje vietoje. Vilkas avies kailyje. Galvoje šmėkštelėjo klišės, kai Sioderstetas prabilo:

– Taigi kalbame apie tris asmenis, kurie turi po įmonių grupę, o šios yra beveik imperijos, nors ir netikros. Mūsų aukos yra – buvo – turtingi ir galingi, bet nepriklausė bendrajai įžymybių lygai. Jų įmonių struktūros panašios. Centre viena ar dvi nuosavos finansinės firmos, o pakraščiuose – kekė tokių pat, tik šias įvairiais būdais valdė kartu arba su dar keletu kitų. Svarbu prisiminti, kad visi trys mūsų lavonai yra naujos rūšies kapitalistai, kurie rimtai įsibėgėjo tik devintajame dešimtmetyje, tai yra jų verslas buvo ne gamybinis. Jie perkilnoja pinigus, ir tos gerovės niekada nekliūva kam nors kitam, kaip tik jiems patiems, nebūna nei sukurtų darbo vietų, nei mokestinių įplaukų. Tai, kas vos prieš keletą metų buvo priskiriama gryniems banditams – plauti pinigus, perkilnoti juos, skolinti už lupikiškas palūkanas ir pradanginti, dabar tapo visiškai švariu verslu. Kai finansų ministras Feldtas devintajame dešimtmetyje panaikino kontrolę, pasidarė įmanoma tikrąja to žodžio prasme glėbiais danginti pinigus iš šalies. Visa devintojo dešimtmečio gerovė buvo muilo burbulas, kuris sprogęs įmetė mus į dešimtojo dešimtmečio košę. Valstybinė valdžia ne taip išsiaiškino teigiamą balansą sąskaitose, skaičius skaitė su senais atgyvenusiais industrializmo akiniais ir džiūgavo. Džiūgavo ir finansų rykliai, nors dėl visai kitų priežasčių. Jie išsiurbė valstybinių finansų sultis, kol valstybė mazochistiškai aikčiojo iš džiaugsmo.

Sioderstetas nutilo. „A grupė“ spoksojo į jį sutrikusi. Keista Karlbergerio verslo veiklos apžvalga.

– Savaime suprantama, apie savo politines pažiūras kalbame minimaliai, – pasakė Hultinas santūriu balsu.

Sioderstetas apsidairė. Lyg staiga prisiminęs, kur esąs. Jelmui pasirodė, kad matė iš už jo marškinių apykaklės

kylančius dūmus. Tas susiėmė ir toliau dėstė savo įprasta skambia Suomijos švedų tarme:

– Norėjau pasakyti du dalykus. Pirma, bendro visuomenės klimato sąsaja su tuo, ką anksčiau kalbėjau apie serijinių žmogžudysčių šlovinimą JAV, visiškų atskalūnų pavertimą didvyriais, galutinai atmetusiais normų sistemą, kuri vis aiškiau parodo savo trūkumus ir apnuogina už jos žiojinčią prarają dėl vienintelės priežasties – pinigų. Mes sėdime ant parako statinės. Antra, tai specifinė sąsaja su mūsų byla. Tik įsivaizduokite, jei susidūrėme su žmogumi, kuris perprato arba manosi perpratęs visą prakeiktą šitų gudročių žaidimą, žmogumi, kuris aptiko spragas ir leidosi įtraukiamas švilpiančio vakuumo anoje pusėje. Pasakysiu šitaip: žmogus, kuris manosi išvydęs tikrąjį nematomos valdžios veidą ir prisiekia, kad nuplėš nuo jo kaukę ir visiems jį parodys. Inteligentiškas išprotėjęs žmogus, baisiausias derinys, koks tik gali būti. Jis pamatė sąsajas, daugiau ar mažiau mistinį ryšį, ir imasi, be abejo, atsitiktinai, atidengti jas Svedenborgo mirties dieną.

– Dėl aiškumo, – galiausiai pertraukė jį Hultinas. – Tai tu manai, kad čia politinės žmogžudystės? Kairiųjų terorizmas?

– Ne, ne terorizmas. Nemanyčiau. Bet čia yra kažkiek politikos. Kažkas vienaip ar kitaip nukentėjo, gana daug galvojo ir padarė tam tikras išvadas, pakankamai teisingas, kalbant apie analizę, bet klaidingas, kalbant apie veiksmus. Pagalvokime. Paskutiniojo dešimtmečio vidurys. Mes atsigavome po pačios blogiausios krizės. Nuo jos daug kas nukentėjo, bet galbūt tik dabar viskas ima aiškėti.

Gana ilgai vyravo tyla. Be abejonės, Siodersteto tiradoje buvo tam tikros prasmės. Abu naujokai, Bilis Petersonas ir Tanja Floren, tik sėdėjo išsižioję, spėliodami, kur jie pateko. Į paskaitų auditoriją universitete? Į pokalbių grupę, nagrinėjančią konspiracines teorijas? Ar pas užsispyrėlį

policininką, kuriam intelektas visada trukdė pakilti karjeros laiptais?

Jelmas pabandė prisijungti:

– Trys naujojo kapitalizmo atstovai, – apibendrino jis. – Įvairios galimybės. Pagrindiniai įkalčiai rodo į Rytų Europą. Problemos su mafija įsikuriant Baltijos šalyse? Verslo kontaktų Baltijos šalyse panaudojimas? Nors iš tiesų nė vienas iš jų neturėjo tiek daug reikalų su Rytų Europa. Grynai politiniai motyvai? Kažkoks kerštas? Asmeninis? Profesinis? Kas dar?

Tyla. Matyt, kad daugiau nieko. Ar jie nieko nepražiūrėjo? Sena puiki Agatos Kristi tipo detektyvinė klasika, ordinai, išsisklaidė kaip dūmas – tokios intrigų dėlionės, matyt, besąlygiškai priklausė praeičiai, o ūmai visi atsidūrė pačiame dabarties centre: poindustrinis kapitalizmas, Rytų Europos mafija, Švedijos valstybės finansinis žlugimas dvidešimto amžiaus pabaigoje.

Poliui Jelmui labiau patiko ordinas.

– Tada toliau kalbame apie Karlbergerio įmonių grupę? – priminė Hultinas.

Sioderștetas iškart peršoko nuo jausmingo daugžodžiavimo prie glausto ir tikslaus stiliaus. Jelmui pasirodė, kad toks staigus perėjimas eina iš pačios Siodersteto esybės; dabar jis pateikė atsakymą, sprendimą; informaciją reikėjo išdėstyti kuo aiškiau ir tiksliau; o prieš tai nebuvo jokio atsakymo, jokio sprendimo, ten „tiesa" sunkėsi pro tarpus tarp žodžių, per siaubingas sąsajas. Tokia buvo visuomenė, poindustrinė visuomenė, iškalbingojo tipo iš Suomijos akimis.

– Karlbergerio koncernas, – prabilo jis. – Viduryje yra finansų įmonė „Smailė". Aplink ją vis silpnesniais koncentriniais žiedais išsidėsčiusios vis sunkiau prieinamos dukterinės, anūkinės ir proanūkinės įmonės. Turėjau kiek daugiau nei valandą ir per ją aptikau sąsają, o padedant

profesionalams, – Sioderstetas mostelėjo į Petersoną ir Floren, – tikrai bus aptikta dar daugiau. Aš radau sąsają su Strand-Julenu, kuris buvo vienos Karlbergerio anūkinės įmonės, „Alruna Holding AB“, bendrasavininkis.

Jis nutilo. Niekas nesuprato, ar jau baigė, ar dar ne. Tačiau atrodė šiek tiek pavargęs, tad Hultinas tarė:

– Gerai, dėkojame Siodierstetui už be galo pakilų pasisakymą. Čavesai?

Tas prieš imdamas kalbėti trumpai nusijuokė.

– Aš kalbėsiu trumpai. Iš tų valdybų, prie kurių priklausė Dagfeltas ir Strand-Julenas, Karlbergeris kartu su jais buvo trijose. Taigi mūsų trys aukos kartu buvo šiose valdybose: „Ericsson“ 1986–1987, „Sydbanken“ 1989–1991 ir „Memab“ 1990. Ten, valdybų fronte, turime sąsajų tarp mūsų trijų negyvėlių.

– Kas yra „Memab“? – paklausė Kerstina Holm.

– Neturiu supratimo, – atsakė Čavesas.

– Apie tai galiu informuoti aš, – žemu altu prabilo Tanja Floren. – O ką manote jūs patys?

– Finansinė įmonė, – tarė labai pavargęs Suomijos švedo balsas.

– Taip, – patvirtino Tanja Floren.

13

Dabar Polis Jelmas gavo visai kitokio darbo. Iš pradžių stovėjęs priešakinėje fronto linijoje, jis buvo atitrauktas į pačią paskutinę eilę. Tyrimas vyko visų pirma dviem kryptimis: rusų mafijos pėdsako ėmėsi Norlanderis su Nybergu, o verslo linijos – Sioderstetas, Čavesas, Petersonas ir Floren. Kerstina Holm intensyviai bendravo su velionių magnatų giminaičiais ir draugais, o mažiau svarbias apklausas perdavė Valstybės kriminalinės policijos asistentams ir Stokholmo policijai.

O Jelmas leido laiką vartydamas golfo klubo svečių knygas. „Praeities nusikaltimų kraštovaizdis“, – pagalvojo jis su kartėliu. Niekas nebežudomas dėl intrigų ordinuose ir golfo klubuose. Dabar žmones nuskandina iškrypėliškas seksas, narkotikai, pinigų plovimas.

Numanomo sąvadautojo simpatišku Johano Stakės* vardu telefono numeris nebeveikė ir nebuvo jokio peradresavimo, o dar vienas apsilankymas Dailidės gatvėje ir daugybė bandymų prisiskambinti parodė, kad jaunasis prostitutas Jorgenas Lindenas dingo.

* *Stake* – kuolas, pagalys. (Šved.)

Teismo medicinos gydytojas Kvarfortas atliko Nilso Emilio Karlbergerio obdukciją, bet ji nieko neparodė, išskyrus smegenų auglio užuomazgą, o Svenhageno kriminalistikos technikams nepavyko rasti pėdsakų: net ir šį kartą nebuvo jokių. Išskyrus nelemtąją kulką sienoje.

Jelmas skaitė vis senesnes svečių knygas. Slinko valandos. Tarp daugiau ar mažiau įskaitomų parašų jis greitai išmoko atpažinti smulkmenišką Dagfelto, išsikėtojusį Strand-Juleno ir atsilošusį Karlbergerio parašą. Knygose jie pasitaikydavo gana dažnai, bet niekada nebūdavo šalia vienas kito. Jelmas jau buvo grįžęs į 1990-ųjų rudenį ir ketino susitaikyti su mintimi, kad tie trys nužudytieji niekada nėra žaidę golfo drauge, kai staiga smulkmeniškąją rašyseną pamatė šalia išsikėtojusiosios. Netrukus šalia jų išvydo ir atsilošusiąją.

Dagfeltas, Strand-Julenas ir Karlbergeris vieną sykį iš tikrųjų žaidė kartu, tik jie trys, o tai atvėrė tam tikrų įdomių perspektyvų. Jelmas pasitikrindamas paklausė Čaveso ir įsitikino, kad kartu jie žaidė tuoj pat po „Memab" valdybos susirinkimo 1990-ųjų rugsėjo septintąją. Keista, bet tai buvo apskritai vienintelis bendras ordino brolių Dagfelto ir Strand-Juleno žaidimas. Nors abu priklausė prie vidinio atsiskyrėlių rato – Skidbladniro ordino, nors aštuntojo dešimtmečio pabaigoje abu kartu įėjo į aštuonias valdybas ir net buvo to paties golfo klubo nariai, drauge jie buvo žaidę tik vieną vienintelį sykį, ir kaip tik tą sykį kartu su trečiąja auka.

Tai iš tiesų glumino.

– Trys vyrai susirenka pažaisti golfo 1990-ųjų rudenį, – garsiai pasakė Jelmas. – Tai vienintelis sykis, kai jie žaidžia kartu. Po keleto metų visi trys guli šaldytuve, į kurį juos vos per savaitę pasiuntė tas pats žudikas. Ką tai reiškia?

Čavesas atsiliepė įkvėptu tonu, toliau rašydamas kompiuteriu:

– Ką?

– Nebekartosiu. Tavo pasąmonė girdėjo.

Čavesas liovėsi rašęs ir atsisuko į jį. „Jis turėtų užsiauginti ūsus", – Jelmas pats nustebo, kad jam šovė tokia mintis, ir ūmai pajuto, kaip vėl sukirbėjo senieji giliai paslėpti klausimai.

– Tai nė velnio nereiškia. Gal tik tiek, kad ryšiai tarp visų verslo segmentų yra tamprūs.

– Arba kad kažkam nepatinka golfas...

– Štai ir turi, – taikiai atsiliepė Čavesas ir rašė toliau. – Visas paslapties sprendimas. Kažkas, nekenčiantis golfo, vieną rudens dieną 1990-aisiais tupinėjo prie Ševingės golfo lauko, pamatė lauke bestoviniuojančius ir besipučiančius tris arogantiškus ponus iš aukštesnio visuomenės sluoksnio ir nutarė, „kad tuos bjaurybes, būtent tuos tris, imsiu ir nudėsiu iš karto", tačiau laukė keletą metų, kol ėmėsi veiksmų. Bet tada jau ėjosi greitai.

– Gal *caddie**?

– Aš pajuokavau, – tarė Čavesas.

– Aš supratau, – atsakė Jelmas. – Bet jei truputį pakreipsime tavo istoriją, ji skambės kitaip. Ponai atvyksta tiesiai iš griežto valdybos susirinkimo, pakeliui iš ten važiuodami taksi atsipalaidavo ir išsikalbėjo, gal golfo bare truputį išgėrė ir dabar neužsičiaupdami ima pliurpti apie verslą. Gryni velniai. Jiems einant pro šalį gėlės vysta. Jų liežuviai žemiau juostos. Supranti? Gal *caddie* truputį vėlavo arba iškart padarė kokią klaidą, kas žino, bet jie tuoj užsipuola, tyčiojasi iš jo, o gal ir iš jos, iš pradžių geraširdiškai juokiasi, bet likusį trasos kelią elgiasi kaip su šiukšle, neišvengiamai, žiauriai, šlykščiai. Gal ir seksualiai priekabiauja. Jie lyg tarp kitko taip sumurdo *caddie* į žemę, kad prireiks kelerių metų, kol jis ar ji atsities ir pradės iš naujo. Galbūt jų elgesys tapo tam tikru, kaip tai vadinasi,

* Patarnautojas žaidžiant golfą. (Angl.)

katalizatoriumi ir pagreitino stipresnę reakciją, kuri iš tikrųjų jau buvo prasidėjusi. Gal buvęs *caddie* keletą metų praleido psichiatrinėje ligoninėje ar panašiai ir buvo išleistas kartu su kitais bepročiais per visuotinę taupymo ir paleidimų bangą. Pagaliau jis susitvarkė su savo gyvenimu ir suprato, kokia buvo paranojos priežastis. Ar ne? Jis už desperacijos ribos, viskas aišku, štai ir medžioja juos vieną po kito – paprastai, greitai, elegantiškai. Tiesus kerštas.

– Labai laki vaizduotė, – pagyrė Čavesas. Jis neberašė. – Ir gali būti įdomu.

– Paskambinsiu, – tarė Jelmas ir greitai surinko numerį.

– Jei tu teisus, dabar žmogžudystės baigsis. Bet tai nepaaiškina rusiškos kulkos. Ir išbraukia iš žaidimo visą verslo liniją.

– Alio, čia Polis Jelmas iš Valstybės kriminalinės. Su kuo kalbu?

– Su Akseliu Vidstrandu, – atsakė balsas telefono ragelyje, – Stokholmo golfo klubo sekretoriumi. Ar tai jūs pasiėmėte mūsų svečių knygas? Lena iš tikrųjų neturėjo teisės jų atiduoti. Ar jau baigiate jas tyrinėti?

– *Aš* daviau jai teisę. Ar žaidėjai turi *caddie,* kai eina įprastu maršrutu?

– Visgi labai norėčiau jas atgauti.

– Per vieną savaitę nužudyti trys jūsų nariai, o tu nori atgauti knygas? Kokiame pasaulyje gyveni?

– Oi, slaptumo pažeidimas, – tarė Čavesas.

Jelmas išsitraukė laikraščio *Aftonbladet* popietinį numerį ir padėjo priešais Čavesą. Antraštės rėkė: „Ekstra. Ekstra. Vėl pasirodė galingųjų žudikas. Nužudytas trečias įmonės vadovas. Direktoriaus Nilso Emilio Karlbergerio kūną aptiko paslaptinga moteris."

– „Galingųjų žudikas"? – skeptiškai perklausė Čavesas ir paėmė laikraštį už kampo, lyg tas būtų aplipęs paros senumo vėmalais. – Ką tik gimęs ir jau pakrikštytas...

– Geriau jau prisiminti, – tarė Jelmas karčiai ir toliau kalbėjo į ragelį: – Tiesiog atsakyk į klausimą.

– Ar turi *caddie*? – nuskambėjo ragelyje Stokholmo golfo klubo sekretoriaus balsas. – Kartais.

– Kartais?

– Nėra įprasta per paprastą laisvalaikio žaidimą turėti *caddie*. Bet pasitaiko.

– Kaip juos rasti?

– Paprastai jais būname mes. Bet reikia paprašyti iš anksto.

– Taigi, jei žaidžia trys vyrai, jūs suorganizuojate jiems *caddie*? Teisingai supratau?

– Kaip sakiau – jei buvo paprašyta iš anksto. Tam suorganizuoti reikia keleto valandų. Ir tokiu atveju ne *vieną*, o *tris*. Kiekvienam po vieną. Vienas *caddie* nevelka trijų asmenų lazdų, tai savaime suprantama.

Jelmui kilo netikėta mintis.

– Ar Lena dirba *caddie*?

– Lena Hanson? Yra dirbusi. Dabar dirba čia, biure.

– Ar ji dirbo *caddie* 1990-ųjų rugsėjį?

Akselis Vidstrandas, Stokholmo golfo klubo sekretorius, trumpam nutilo. Jelmas išgirdo murmesį, lyg anas būtų uždengęs ragelį ir kalbėtų su kažkuo šalia.

– Taip, dirbo. Iki pat praeito sezono.

– Jei ji dabar sėdi tau ant kelių, paklausk, ar prisimena dirbusi *caddie*, kai Kunas Dagfeltas, Bernhardas Strand-Julenas ir Nilsas Emilis Karlbergeris žaidė 1990-ųjų rugsėjo septintosios popietę.

– O pareigūnas įžūlus šiknius.

– Paklausk.

Vėl duslus murmesys ragelyje.

– Ne, – atsakė Vidstrandas.

– Ir ji atsiminė tiesiog taip iš karto?

– Dar kas nors?

– Ar svečių knygose būna pažymėta, ar žaidėjai turėjo *caddie*?

– Ne. Žaidėjai parašo savo pavardes ir viskas. Dar kas nors?

– Kol kas ne, – atsakė Jelmas, padėjo ragelį ir užsirašė Lenos Hanson vardą užrašų knygelėje.

Ateičiai.

Tezė apie vienišą įžeistą *caddie* subliūško taip pat greitai, kaip buvo atsiradusi. Matyt, nebuvo įprasta turėti *caddie*, o jei ponai, nepaisant visko, būtų turėję, tai tris, o ne vieną. Bet Jelmas vis tiek pasibraukė Lenos Hanson vardą. Jei žmogžudystės liausis, jis ten sugrįš.

– Paklausyk, – tarė Čavesas, įsigilinęs į vakarinį laikraštį, kuris iš tikrųjų nebuvo vakarinis. – „Neturėtų kilti abejonių, kad tai pirmoji tikra teroro akcija, kokios Švedijoje seniai nebuvo. Nesame matę nieko panašaus net Raudonosios armijos frakcijos laikais. Tada apsiribota „Ebba Grön“, Norbertu Krėcheriu ir ketinimais įkišti į dėžę Aną Gretą Leijon*; o dabar galingųjų žudikas vieną po kito žudo žymius švedų verslininkus. Gali būti, kad regime baisiausią nusikaltimą, kada nors įvykusį Švedijoje. Tiksliai žinome tik tai, kad policijai nusviro rankos.“ Tai reiškia, – pridūrė Čavesas, dėdamas laikraštį į šoną, – mes nieko nesužinome, vadinasi, nėra ką žinoti.

– Jie pamiršo Vakarų Vokietijos ambasadą, – priminė Jelmas. – Bet tu per jaunas, kad prisimintum.

Chorchė Čavesas sugavo Jelmo žvilgsnį.

– Poli. Jei tu užsispyręs kursi senoviškas intrigas ir užsiimsi tiek pat senovišku detektyviniu darbu, tai yra jei nenori sutikti, kad čia kalbama apie pinigų perkėlimą visuotiniais kompiuteriniais tinklais ir kad, tikėtina, tarptautiniai

* „Ebba Grön“ – policijos kodas, taikytas operacijoje „Leo“, per kurią buvo sulaikytas vokietis teroristas Norbertas Kröcheris, 1976 m. planavęs pagrobti Švedijos imigracijos ministrę Anną Gretą Leijon; ją buvo numatyta išvežti dėžėje. (Vert. past.)

profesionalūs žudikai užsakomi per tuos pačius kompiuterinius tinklus, tai turi daugiau sužinoti apie asmenis, o ne remtis šabloninėmis verslininkų frazėmis ir gėlėmis, kurios nuvysta, kai pro šalį praeina galingieji. Nepaisant visko, kalbama apie individus.

– Labai jaudinanti ginamoji kalba. Ką gi siūlai, taip rūpindamasis prarasta ponų garbe?

– Tu per mažai apie juos žinai. Eik pas Kerstiną. Pasiskolink jos įrašus. Pasidomėk jais.

Čavesas vėl nusisuko į kompiuterio monitorių. Jelmas akimirką stebėjo jo darbą. Matė naujo tipo policininką ir pirmą kartą pajuto tarp jų žiojinčią prarają; žinoma, ji nebuvo susijusi su jų kilme. Tai, kas atsivėrė, buvo bedugnė tarp kartų. Čavesas – mokantis dirbti kompiuteriu, kosmopolitas, racionalus, neprietaringas, išlaikantis atstumą, entuziastingas. Jei jis dabar mato policijos ateitį, tai ši ateitis visai nebloga. Pagalvojęs, kad galbūt trūksta trupučio sielos ir širdies, tą pačią sekundę suprato, kad ir vėl remiasi šablonu. Akimirką atrodė, kad iš tokių šablonų sudarytas visas jo pasaulis. O kokie, po velnių, reikalai su jo paties siela ir širdimi? Jautėsi senas. Tas, kurį matė, paprasčiausiai buvo geresnis policininkas už jį. Juodais plaukais ir ispaniška pavarde.

Pažvelk sau į širdį, Jelmai.

Jis privalo išmesti iš galvos Grundstriomą.

Išėjo į koridorių, paskui į tualetą. Ant skruosto iškilo spuogas. Pabandė išspausti, bet pūlių nebuvo; be to, oda įtrūko ir ėmė šerpetoti. Jis sušlapino pirštą ir nukrapštė atplaišėles. Tada vėl išėjo į koridorių, praėjo pro savo kabinetą ir sustojo prie 303. Pasibeldė ir įžengė.

Gunaras Nybergas spaudinėjo kompiuterio mygtukus kaip mamutas, badantis kosminį laivą. Atrodė, kad šis galiūnas pateko ne į tą planetą.

Kerstina Holm buvo užsidėjusi ausines ir rašė nedideliu nešiojamuoju kompiuteriu. Sustabdė garso grotuvą šalia

kompiuterio ir atsisuko į jį. Nybergas spaudinėjo toliau – lėtai, ištęstai, nenoriai, bet neįtikėtinai atkakliai. Jelmui pasirodė, kad pamatė pagrindinį jo charakterio bruožą.

– Lankytojai, – tarė Kerstina Holm. – Kaip neįprasta.

– Kas čia? – paklausė Jelmas rodydamas į nešiojamąjį kompiuterį.

– O tu tokio negavai? – nustebo ji ir pamatė, kaip jis paniuro. Tada kiek ironiškai šyptelėjo. Anksčiau jis nebuvo pagalvojęs, kad ji graži.

– Čia mano nuosavas, – paaiškino ji. – Viskas vyksta greičiau.

Jis dar tris sekundes galvojo, kad ji graži: laisvai krintantys juodi drabužiai, pasišiaušę rudi plaukai, budrios dar rudesnės akys, žavingai ryškėjančios raukšlelės, ta amžinai ironiška šypsenėlė, švari Geteborgo tarmė. Sumirksėjo, nuvydamas tą vaizdą, ir paprašė:

– Norėčiau paklausyti tavo įrašų.

– Kas nors ypatingo?

– Ne visai. Noriu pažiūrėti, gal man pavyktų geriau juos pažinti. Išvengti šablonų, jei tai įmanoma.

– Gal taip, gal ne, – atsakė Kerstina Holm ir parodė į garsajuosčių stirtą priešais save. – Gal šablonai visai neblogai tinka.

– O ką tu manai?

– Galėsime pakalbėti apie tai vėliau, – pasakė ji ir pastūmė Jelmui siūbuojančią stirtą.

Garsajuostės buvo nesužymėtos, ir Jelmas, paėmęs pirmą pasitaikiusią, įkišo į savo visai neseniai nusipirktą ausinuką. Kerstinos Holm balsas tarė:

„Taigi, pokalbis su Viliu Eriksonu, kuris gimė tūkstantis devyni šimtai šešiasdešimt trečių metų rugpjūčio keturio-

liktą dieną ir buvo užregistruotas kaip Viljamas Karlbergeris; šiandien balandžio trečioji. Vadinasi, tu esi Nilso Emilio ir Karlotos Karlbergerių sūnus?“ – „Taip. Nors dabar jos pavardė yra Erikson, Karla Erikson. Mergautinė.“ – „Pasirinkai motinos mergautinę pavardę. Ar ir vardą pasikeitei oficialiai?“ – „Taip.“ – „Bet brolis tebesivadina Karlbergeriu, Andrėju Karlbergeriu. Ar tai su kuo nors susiję?“ – „Na, nežinau. Tiesiog mano ryšys su mama artimesnis.“ – „Tu esi sociologijos doktorantas Lundo universitete. Ar tu marksistas?“ Vilis Eriksonas nusijuokia. „Jei būčiau, nereikėtų klausti.“ – „Ar tarp jūsų su tėvu buvo koks nors ideologinis konfliktas?“ – „Gal ir galima pavadinti jį ideologiniu, nors su ideologijos sąvoka reikia elgtis atsargiau. Tikriausiai nori paklausti, ar aš nekenčiau mylimo Nilso Emilio, ir bus geriausia atsakyti greitai. Atsakymas yra „ne“. Jokios neapykantos.“ – „Jokios neapykantos ir jokio liūdesio?“ – „Būtent taip.“ – „Papasakok apie jį. Koks jis buvo? Ar buvo klasikinis kapitalistas? Grynai sociologiškai?“ – „Elegantiškas posūkis į mano sritį. *Touché.** Patraukime už liežuvio.“ – „Liaukis. Jei tikrai nori sutrumpinti pokalbį, padėk man. Kitaip užtruksime daug laiko, o jo nė vienas neturime.“ – „Jei egzistuoja „klasikinis kapitalistas grynai sociologiškai“, tai manau, kad jis buvo kaip tik toks, taip. Materialistinė ir disciplinuota vaikystė, kur tik kartkartėmis sušmėžuoja nepaprastai valdingas tėvas. Nieko naujo po saule. Jokio apkabinimo. Taip pat jokios akivaizdžios prievartos. Viskas buvo pinigai ir jų atspindys. Andrėjas, aš ir mama buvome atspindys, Andrėjas kiek geresnis už mane, aš kiek geresnis už mamą. Ji taip ir liko pilka ir neypatinga, nors ir kiek jis blizgino, kad galėtų žibėti. Kad ir kaip ieškočiau pateisinimo arba bent individualių tėvo bruožų – apgailestauju, bet nerandu.“ – „Tai aš apgailestauju. Ar jis turėjo kokių ypatingesnių pomėgių ar ką

* Sujaudintas. (Pranc.)

nors panašaus, kas atskleistų kitokį vaizdą?" – „Tikrai ieškojau. Būdamas dešimties vienuolikos metų, kai likus metams iki skyrybų namai buvo virtę pragaru, aš paklausiau, kas gaminama jo fabrike. Jis nusijuokė ir atsakė: „Pinigai." Aš, ko gero, tikėjausi, kad už pinigų kaupimo būta ko nors juokingo, kas galėtų sutaikyti: prezervatyvai arba pliušiniai meškiukai, nugaros kasytuvai arba nosies krapštukai, po velnių, bet kas. Žinoma, tai buvo grynai finansinis koncernas nuo pradžios iki galo. Pinigai nėra labai juokingas dalykas."

Jelmui nusibodo ir jis pasuko juostelę pirmyn. Traškantis moteriškas balsas tarė:

„Bet Kunas, jis buvo tikras šeimos žmogus."

Jelmas atsuko pokalbio pradžią:

„*Allô*", – sutraškėjo tingus vyriškas balsas. „*Madame Hummelstrand, s'il vous plaît*"*, – paprašė Kerstina Holm. Akimirką traškesys, o kažkur giliai fone vos girdimas piktas moters balsas: „*Touche pas le téléphone! Jamais plus! Touche seulement moi-même!*"** Galiausiai jis išraiškingai suskambėjo iš ragelio: „*Allô!*" – „Ar čia Ana Klara Humelstrand, Džordžo Humelstrando, „Nimco Finans" generalinio direktoriaus, žmona?" – „Kas klausia?" – „Kerstina Holm, Valstybės kriminalinė policija iš Stokholmo. Tai susiję su Kuno Dagfelto ir Bernhardo Strand-Juleno nužudymu." – „Štai kaip. *Une agentine, n'est-ce-pas?*" – „*C'est peut-être le mot juste, madame*"***, – šaltai atsakė Holm. – Noriu pabrėžti, kad šis pokalbis įrašomas. Aš pradedu: pokalbis telefonu su Ana Klara Humelstrand, esančia Nicoje, balandžio antroji, septyniolika valandų dvi minutės." – „Oplia! – šūktelėjo Ana Klara Humelstrand. Tik dabar pasigirdo, kokia ji girta. – *On dit peut-être agentesse...*"**** – „Galbūt aš paskambin-

* Prašau pakviesti ponią Humelstrand. (Pranc.)

** Neliesk telefono. Daugiau niekada. Liesk tik mane. (Pranc.)

*** Agentaitė, ar ne? – Ko gero, tikslus žodis, ponia. (Pranc.)

**** Ko gero, sakoma „agentėlė"... (Pranc.)

siu po Liceno", – pasakė Holm. „Po ko?" – „Kai migla bus išsisklaidžiusi." – „*Croyez-moi, une agentesse humoriste!* – plyšavo Ana Klara Humelstrand. – *Tirée! Tirée, ma amie! Immédiatement!*"* – „Gerai, pabandykime. Ar tiesa, kad jūs gana artimai draugaujate ir su Nine Dagfelt, ir su Lilijana Strand-Julen?" – „Taip artimai, kaip tik gali būti. Mes išsamiai pasipasakojame apie vizitus pas ginekologą. Šitaip nusakomas moteriškos draugystės gilumas. *Tout a fait.***" – „Ar jos viena kitą pažįsta?" – „Ninė ir Lilijana? Netiesiogiai. Drauges reikia laikyti atskirai, *à ma honte****. Kad nesusivienytų prieš tave. Bet, žinoma, jiedvi pažįsta viena kitą iš gandų." – „O vyrai?" – „Taip, reikia pasakyti, kad nė vienai iš tų vargšelių nebuvo itin lengva. Nė viena nebuvo išmuštravusi savo vyrelio taip kaip aš. Juk Lilijanos padėtis buvo gana žinoma. Švento Bernhardo šuniukai. Jeigu ji atsikratė vyro, visiškai ją palaikau. Ji išsikraustė ir *jis* visokeriopai jai padėjo, bet skyrybos buvo, kaip ji visada sakydavo, *out of the question*. Juk žinome, kaip baigėsi vargšei Johanai. Be to, toks susitarimas Bernhardui tiko. Bet Kunas, jis buvo tikras šeimos žmogus. Nesu girdėjusi jokių nuotykių, o tai, ko aš nežinau, nėra verta žinoti, taip ir žinok, *ma petite*****. Tačiau jis dirbo beatodairiškai daug. Daugiau negu Bernhardas, esu įsitikinusi. Niekada nebūdavo namie." – „Tačiau visgi turėdavo laiko pažaisti golfą ir priklausyti ordinui." – „Taip, juk tai gana miela, tas Hugino ar Munino***** ordinas, ar kaip ten jį. Džordžas taip pat priklauso. Jis yra pasakojęs apie nedidelius ritualus, kaip jie užsideda senųjų skandinavų dievų kaukes ir keistus apsiaustus, ar kaip jie ten vadinasi,

* Patikėkit, agentėlė humoristė! Pavargusi! Pavargusi, mano drauge! Dabar pat! (Pranc.)

** Žinoma. (Pranc.)

*** Mano gėdai. (Pranc.)

**** Meilute. (Pranc.)

***** Du varnai senojoje skandinavų mitologijoje. Jie skraido po pasaulį ir praneša naujienas vyriausiajam dievui Odinui. (Vert. past.)

ir prasideda grynos bakchanalijos. Galiu prisiekti, kad jau seniai buvo puolęs į rimtą bakchanaliją su manimi. Turiu susiorganizuoti pati. *Pas vrai, Philippe?** Jis linksi. Bet apskritai žiūrint, manau, kad ir į golfą, ir į ordiną jie žiūrėjo kaip į darbą. Manau, kad gerasis riteris Džordžas, maniškis slibinų nugalėtojas, šį laiką taip pat registruoja kaip darbo laiką." – „Ar teko girdėti Džordžą kalbantį apie Skidbladniro ordiną?" – „Viešpatie, ne. Skamba siaubingai." – „Kaip sužinojote apie Dagfelto ir Strand-Juleno mirtį?" – „Vakar man paskambino vyras. Atrodė mažumėlę sukrėstas, *mon grand chevalier***." – „Ar jis turėjo su jais verslo reikalų?" – „Aš niekada nesidomėjau Džordžo reikalais. Tol, kol sąskaitoje yra pakankamai pinigų, aš patenkinta. Siaubinga, tiesa? Tokios feministės kaip jūs, panele Holm, turėtų jausti man klasikinę neapykantą. Oi, oho, matau, kad mielasis Filipas ruošiasi kitokiems užsiėmimams. Ar jūs, panele Holm, kada nors esate mačiusi ištaigų, alyvuogės rudumo gališką kuolą, pakylantį iš visiško atsipalaidavimo į visišką standumą? Tai nuostabiai ištęsta lėto lėto ekonominio augimo minutė. Patikinu, kad tai paveikia sugebėjimą protingai kalbėtis su švede policininke. *Mais Philippe! Calmons!****"

Pokalbis nutrūko. Jelmas išgirdo Kerstinos Holm atodūsį. Tada vėl tas pats telefoninis traškesys Holm balso fone:

„Tęsinys, Nica, balandžio trečioji, dešimt valandų penkiasdešimt dvi minutės." – „*Encore*****", – tarė Ana Klara Humelstrand nepaprastai pavargusiu balsu. „Ar pažįstate Nensę Karlberger?" – „Nansi? Nuostabus miestelis Lotaringijoje..." – „Ar jūs miegate, ponia Humelstrand?" – „*Peu*

* Ar ne tiesa, Filipai? (Pranc.)

** Mano didysis riteris. (Pranc.)

*** Bet Filipai! Nusiraminkime! (Pranc.)

**** Dar. (Pranc.)

*à peu.** Nensę Karlberger? Mažąją Nilso Emilio mergaitę? Buvau sutikusi porą kartų. Simpatija nekilo. O kas dabar? Ar ir Nilsas Emilis užvertė kojas?“ – „Jis buvo nužudytas šiąnakt. Noriu pabrėžti, kad tai kol kas slapta.“ – „*Mon Dieu!*** Juk tai darosi panašu į *Dešimt negriukų*. Ar kalbėjote su tarnais? Vyresniuoju liokajumi?“ – „Faktas tas, kad bandome rasti valytoją.“ – „Tai turbūt mieloji Sonja, vargšelė. Ji dirba daugumoje namų toje Jurholmo dalyje. Ar tai ji aptiko? Šiaip ar taip, ji tikrai nežudė, galiu užtikrinti. Nesu mačiusi nieko baikštesnio nuo tada, kai kartą savo liūdnoje vaikystėje išgelbėjau gyvybę kielei. Jos vardas buvo Okė, Kielė Okė. Labai nekalta. Nuo to laiko bergždžiai išbarstyta daug sėklos.“ – „Ar Sonja tvarko jūsų namus?“ – „Ne, mes turime kitą žmogutį, turkę, kuri pas mus jau daug metų. Iraza. Iraza Efendi. Ne, Sonja buvo juoda. Iš Somalio, man rodos. Nesu visai įsitikinusi, kad jos popieriai visiškai tvarkingi. Bet aš to oficialiai nesakiau.“ – „Ar ji tvarkė pas Dagfeltus ar pas Strand-Julenus?“ – „Ne, ji laikydavosi Jurholme. Žinote, kaip greitai apylinkėse pasklinda gandas apie gerą, tvarkingą ir sąžiningą namų tvarkytoją. Nebandykite tvirtinti, kad nežinote.“ – „Ar nežinote Sonjos pavardės ar kur ji gyvena?“ – „Ne, bet Nensė, savaime suprantama, žino. Beje, kodėl jūs taip uoliai skambinėjate man? Labai tikiuosi, kad Džordžui pavojus negresia... Kalbant apie tai, vakar aš pasakiau kvailų dalykų. Tikiuosi, kad galėsite ištrinti tai, kas nėra tiesiogiai susiję su byla. Žinote, Džordžas...“ – „Turite omenyje šitą atkarpą? Cituoju: „Ar jūs, panele Holm, kada nors esate mačiusi ištaigų, alyvuogės rudumo gališką kuolą, pakylantį iš visiško atsipalaidavimo į visišką standumą? Tai nuostabiai ištęsta lėto lėto ekonominio augimo minutė.“ – „Jūs mėgaujatės!“ – sušuko ponia Humelstrand

* Pamažu. (Pranc.)

** Dieve mano! (Pranc.)

susižavėjusi. Jelmui pasidarė gana, kai ji pratęsė: „Ar jūs masturbavotės galvodama apie įspūdingą Filipo organą?! Fui, gėdykitės!“

Keisdamas garsajuostę visgi negalėjo visiškai atsikratyti minties apie Kerstiną Holm, įsivaizduojančią įspūdingą Filipo organą ir besimasturbuojančią. Ji sėdi viena savo kabinete. Plačiai išskečia kojas abipus savo nešiojamojo kompiuterio ir truputį nusismaukia juodas plevėsuojančias kelnes. Ranka ramiai ir tikslingai juda kelnaitėse aukštyn ir žemyn. Tamsios akys visai užmerktos, staiga jos išsiplečia ir ji atmeta galvą išleisdama prislopintą gerklinį garsą.

„Aš esu vaikas“, – pagalvojo Jelmas ir nuslopino vos prasidėjusią erekciją, klausydamasis šviesaus, įžūlaus paauglės balso.

„O kaip, manai, gali būti? Mini, midi, maksi. Maksė gili. Maksė karšta. Žinoma, po velnių, buvo trenktų vardų; turėjau klasės draugę vardu Angelė, Angelė Jakobson-Upė; seni progai*, kurie įkūrė prabangią komuną Danderyde, norėdami išlaikyti svajonę gyvą – šalia kompiuterių įmonės, taip sakant. Bet, velniai griebtų, niekas kitas nebuvo pakrikštytas pagal laivą! Laivams duodami moteriški vardai, o ne moterims – laivų, po velnių!“ – „Ar nekentei savo tėvo už tai, kad davė tau tokį vardą?“ – „Brendimo laikotarpiu taip. Dabar man tai atrodo gana šaunu.“ – „Nekentei laivo?“ – „Iš tikrųjų niekada to nejaučiau. Tai būdavo vienintelės akimirkos, kai tėtis iš tikrųjų turėdavo laiko. Jis sukdavosi ir plušėdavo, kad mes ten jaustumės gerai. Na, mama visą laiką vemdavo, ir dėl to galėjo būti gana nepatogu, ar ne, bet Marė ir aš dingdavome ir žaisdavome tokį žaidimą – spėliodavome žodžius.“ – „Ar jis mušdavo mamą?“ – „Nežinau.“ – „Nežinai?“ – „Ne. Jis nepaprastai

* Muzikantų judėjimas Švedijoje septintajame–aštuntajame dešimtmetyje, propaguojantis komerciškai nepatrauklius muzikos stilius. (Vert. past.)

nusivylė, kai pamatė, kad jo pastangos motinai nepadeda. Jie šūkaudavo ir rėkaudavo, o mes dingdavome – į kampą, į salą, prie kurios būdavome prisišvartavę, užsitraukdavome kokią antklodę ir spėliodavome žodžius." – „Kaip jautiesi dėl tėčio mirties?" – „Gerokai prisiverkiau..."

Jelmas įsiaudrinęs varinėjo garsajuostę ir galvojo apie tai, kad neįmanoma bent kiek suprasti kito žmogaus gyvenimo. Kas valdo žmogaus gyvenimą, kas sukuria visus saitus su kitais žmonėmis?

Ankstyvoje jaunystėje buvo mylėjęsis su vyresne mergina, hipe vardu Ylva Jakobson-Upė, ir sutrikęs pagalvojo, kad Angelė galėtų būti jo dukra.

Viskas sklinda kaip ratilai ant vandens.

Paėmė kitą garsajuostę, pirmą pasitaikiusią.

Jis klausėsi, klausėsi, klausėsi ir stebėjosi Kerstinos Holm darbštumu. Kalbėjo sekretorės, šeimų nariai, darbuotojai, draugai, ir galo nebuvo matyti.

Dabar pusiau Geteborgo tarme kalbėjo vyras:

„Tu geteborgietė? Tada gana gerai pažįsti Landveterį?" – „Pakenčiamai, – atsainiai atsakė Kerstina Holm. – Kaip gali būti, kad Vilis pasikeitė pavardę, o tu ne?" – „Na, aš neturiu nieko prieš Karlbergerio pavardę. Ji turi tam tikro.... skambesio. Viljamas skaudžiau sureagavo į skyrybas nei aš. Mes išvažiavome su mama ir buvome auklėjami visai kitaip nei anksčiau. Iš Jurholmo į Danvikstulį, taip sakant. Tačiau aš jau buvau išauklėtas. Viljamas buvo imlesnis. Be to, jam gana greitai pavyko asmenines problemas paversti ideologiniu konfliktu. Tai vadinama projekcija, man rodos, būdas išgyventi." – „Kaip sureagavai, kai sužinojai apie tėvo mirtį?" – „Nežinau. Be žado. Ne visų tėvus iš gyvenimo pašalina rusų mafija." – „Kodėl sakai, kad tai rusų mafija?" – „Buvo parašyta Geteborgo laikraštyje. Skaičiau lėktuve. *Aftonbladet* rašė kažką apie Raudonosios armijos frakciją. *Expressen* – apie Sicilijos mafiją. Ką manyti?"

Jelmas sustabdė garsajuostę ir minutėlę stebėjo uoliai dirbantį Čavesą. Lauke jau temo.

Tada nutarė, kad kita garsajuostė bus pati paskutinė. Įdėjo ją, ir Kerstina Holm pasakė:

„Pokalbis su Rikardu Franzenu, balandžio trečioji, dvylika valandų šešiolika minučių." – „Noriu, kad tai girdėtųsi ir įraše, – griežtai pareiškė į pensiją išėjęs teisėjas Rikardas Franzenas, – kad mano pozicija būtų visiškai aiški. Kaip drįstate ateiti čia, gražuole mano, po to, ką šiąnakt padarėte mano sūnui?" – „Mes tikrai apgailestaujame dėl to, kas įvyko, bet gal jūs galėjote mums pasakyti, kad apskritai turite sūnų, kad jis turi raktus ir kad vidury nakties jis gali įpėdinti vidun su baltais kokaino apskritimais aplink šnerves." – „Aš niekada nemaniau..." – „Pirmas klausimas. Vienas iš Mimiro ordino narių, neperėjusių į Skidbladniro ordiną, yra Džordžas Humelstrandas. Ar pažįstate jį?" – „Džordžą? Žinoma." – „Kokia buvo jo reakcija į jūsų atsiskyrimą?" – „Nepavadintum teigiama. Norite pasakyti, kad jūs toliau tiriate ordino liniją? Nepaisant Karlbergerio?" – „Iš kur jūs žinote? Tai dar viešai nepaskelbta." – „Po velnių, aš turiu savų kanalų! Juk ši linija yra grynas akligatvis!" – „Papasakokite apie Humelstrandą." – „Jis, be abejonės, buvo pasipiktinęs. Mimiro ordino įstatai jam prilygo įstatymui. Mes buvome išdavikai. Jis priklausė prie grupelės nepakančiųjų, dėl kurios aš sutikau su jūsų įtarimu, kad galėčiau būti kita auka." – „Daugiau vardų." – „Oskaras Bjelerfeltas, Nilsas Okė Sverdas, Bengtas Klintas, gal Jakobas Ringmanas." – „Su kuo tai susiję? Iš tikrųjų?" – „Ritualinės detalės. Ypač slaptos. Ypač moteriai." – „Ar tiesa, kad tuometinis kriminalinės policijos inspektorius Janas Olovas Hultinas, dirbdamas Stokholmo policijos narkotikų skyriuje, 1978-aisiais sulaikė Rikardą Franzeną jaunesnįjį už narkotikų turėjimą ir pardavinėjimą, kad Hultinas užsispyrė kaip velnias ir jam pavyko suimti ir areštuoti Rikardą, nepaisant stipraus

pasipriešinimo, ir kad jūsų sūnus buvo nuteistas apylinkės teisme, bet paleistas apeliacinio teismo, kur jūs tuo metu dirbote teisėju?“ – „Aš tikrai nebuvau teisėju savo sūnaus byloje!“ – „To niekas ir nesakė. Ar taip pat tiesa, kad po to Hultinas buvo perkeltas į Hudingės policiją?“

Minutėlę vyravo tyla. Jelmas pagalvojo apie agresyviai raukomus antakius. Tylus Franzeno balsas fone:

„Nemaniau, kad Hultinas išpasakos... Na, tai buvo visiškai skaidri byla. Mano sūnus buvo paleistas. Trūko įrodymų.“ – „Hultinas nieko nepasakojo. Aš pati peržiūrėjau bylą. Joje esama tam tikrų keistenybių. Po to karto Rikardas Franzenas jaunesnysis buvo sulaikytas ir paleistas apie dešimt kartų.“

Braškesys ir garsas pasikeitė. Teisėjas tyliu, drebančiu ir tikrai groteskišku balsu pasakė:

„Man rodosi, kad jums reikėtų pradėti dairytis naujo darbo, jaunoji ponia. Žinau vieną tinkamą.“ – „Patraukite ranką nuo diktofono, pone teisėjau“, – ramiai atsakė Kerstina Holm.

Jelmas atsargiai pasibeldė į duris ir įžengė vidun. Nybergo nebuvo. Holm tebesėdėjo klausydama įrašų ir rašė mažuoju kompiuteriu. Kambaryje buvo visiškai tamsu. Ji pakėlė galvą ir nusiėmė ausines.

– Taigi? – tarė ji maždaug tokiu pat balsu kaip „Patraukite ranką nuo diktofono, pone teisėjau“ prieš keletą valandų. Buvo jau vėlus metas.

Jelmas padėjo krūvą garsajuosčių ant jos rašomojo stalo ir silpnai papurtė galvą.

– Beviltiška, – pripažino jis. – Bet Franzenas davė netikėtų taškų.

– Gal tai buvo kvaila...

– Tu nuėjai ten jo išgąsdinti...

– Jis visus tuos metus duodavo sūnui pinigų narkotikams ir tiek daug kartų ištraukė jį iš cypės, kad areštinės koridoriuose tai jau tapo anekdotu. Atrodo, kad Atodūsių koridoriumi jis daugiau niekada nebeis.

Jelmas atsisėdo ant stalo krašto. Atodūsių koridoriumi buvo vadinamas požeminis perėjimas tarp policijos pastato ir rotušės, kuriuo jau beveik šimtą metų traukia kaliniai nuleistomis galvomis.

– Velniai griebtų, kiek tu nuveikei.

– Ar bent kartą išvengei šablonų? – paklausė ji.

– Niekada nesijaučiau taip nutolęs nuo kitų žmonių...

– Suprantu, ką nori pasakyti. Visada atsiranda siūlų galų, tokių dalykų, kuriuos gali narplioti toliau, tarsi iš stiebo dygtų nauji ūgliai. Bet patys stiebai lieka nepasiekiami. Galbūt žmonės susideda tik iš pluošto kažkur vedančių siūlų ir išorinių sąsajų. Ką mes žinome?

– Bet kokiu atveju, lieka tik tai...

Kerstina Holm išjungė kompiuterį, pasirąžė ir tarė tamsoje:

– Tau ant skruosto spuogas.

– Čia ne spuogas, – atsakė Polis Jelmas.

14

Jie atėjo iš rūsio.

Atvažiavo pilku furgonu ir iššokę iš jo be garso puolė laiptinės įėjimo link. Rankose įgudusiai laikė mažyčius pistoletus.

Atidarė duris ir ėmė lipti įvijais akmeniniais laiptais uždaroje laiptinėje. Judėjo visiškai tyliai.

Vyras, kuris ėjo pirmas, užbarikaduodavo kiekvieno aukšto duris į priemenes. Kažkur pajudėjo liftas.

Visi susirinko ir trumpam stabtelėjo prie septintųjų durų. Vyras, buvęs arčiausiai, atplėšė jas, ir visi sugarmėjo į septinto aukšto priemenę.

Paskambino į duris, pažymėtas Nilsono pavarde.

Niekas neatidarė. Negirdėti nė garso.

Vyrai atnešė grubų betoninį cilindrą. Jo priekyje buvo pritvirtinta stora metalinė plokštė, abiejuose šonuose buvo po dvi rankenas. Dviese sugriebė už rankenų ir, gavę ženklą, smogė cilindru į duris.

Aplink spyną jos sutrupėjo į šipulius.

Jie subėgo vidun, į butą, vis dar be jokio garso. Butas skendėjo tamsoje, visur užtrauktos žaliuzės.

Nedideliame dviejų kambarių butuke iš karto pamatė lovą, kurioje gulėjo trys maži juodi vaikai, ką tik pabudę nuo smūgio garso. Ant čiužinių ant grindų gulėjo dar keturi. Penki jau verkė.

Jie įbėgo į antrą kambarį. Lovose ir ant čiužinių gulėjo keturi suaugę juodaodžiai ir išsižioję spoksojo. Pusė įsiveržėlių liko stovėti ten iškėlę ginklus, kiti patraukė į virtuvę.

Prie virtuvinio stalo sėdėjo juodaodis vyras ir baltaodis kunigas, pasistatę prieš save kavos puodelius. Jie kaip užkerėti spoksojo į mažus pistoletus, kuriuos įsiveržėliai sutartinai nukreipė į juos.

– Kas čia, po velnių? – nusikeikė kunigas. O šiaip buvo visiškai tylu.

Du gerai sudėti maždaug keturiasdešimtmečiai ponai vienodomis odinėmis striukėmis įžirgliojo į virtuvę, greitai nužvelgė kunigą ir juodaodį vyrą ir nuėjo į miegamąjį.

– Sonja Šermarkė? – kreipėsi šviesesnysis tiesiai į kambarį.

Viena iš moterų ant čiužinio atsisėdo ir išsigandusi pažiūrėjo į jį.

– Ieškokite ginklų, – liepė Jilis Diosas savo vyrams.

– Ir narkotikų, – pridėjo Maksas Granas.

15

Jelmas apžiūrinėjo savo veidą blogai pasuktame kairiajame veidrodėlyje ir pamatė, kad atšerpetojusi raudona dėmė ant skruosto pasidarė kiek didesnė. Pagalvojo apie odos vėžį.

Saulė sodriai kaip vasarą apšvietė Oštavikeno įlanką dešinėje ir Liljeholmsvikeną kairėje, kai tarnybinis automobilis ropštėsi gana stačiu Liljeholmo tiltu. Horntulio krantas ir Tantoso kolektyviniai sodai gerte gėrė pavasarinės saulės spindulius, ir Jelmas lyg tarp kitko pagalvojo, ar jau atidarytos mini golfo aikštelės. Kitoje pusėje iš vandens kyšojo nedidelis Liljeholmo maudyklių molas, kaip tik ten, kur Bergsundo krantas pereina į Horntulio krantą.

„Krantas kaip krantas“, – pagalvojo Jelmas be jokio reikalo ir iki galo nuspaudė greičio pedalą, kad užkoptų į tilto viršūnę ir nusileistų į Sioderį. Prie Horntulio sankryžos įstrigo netvarkingoje automobilių eilėje. Metališkai spindintis „Saab 9000“ buvo įvažiavęs į sankryžą degant raudonai šviesai ir sugedęs jos viduryje, o priešais važiuojantys automobiliai lenkė jį signalizuodami.

– Juk sakiau, kad reikėjo toliau važiuoti Esingės plentu, – dalykiškai priminė Gunaras Nybergas, kai Jelmas užgulė signalą.

Nybergą jis paėmė iš jo nedidelio senberniško trijų kambarių buto prie Nakos bažnyčios. „Važiavimas kartu", – pagalvojo jis, savo mazda aplenkdamas sugedusį saabą. Seniai bebuvo girdėjęs šią sąvoką.

– Šitas kelias malonesnis, – atsakė Jelmas ir sodriu keiksmu palydėjo pro šalį pravingiavusį dviratininką.

– Malonesni kamščiai, – pataisė Nybergas. – Yra skirtumas.

Eilė vos šliaužė per beveik visą Longholmo gatvę ir truputį išsisklaidė tik ten, kur Vesterbruno tiltas peršoka mažąjį Polsundo sąsiaurį, skiriantį Sioderį nuo Longholmo salos, ir jie pravažiavo pro vietą, kur ne taip seniai vieną vasarą buvo nukritęs JAS modelio lėktuvas; tai įvyko per pagarsėjusį parodomųjų skrydžių renginį, už kurį visi nusikratė atsakomybės. Pats Jelmas buvo ten su visa šeima, patiko net Daniui. Jie stovėjo ketvirtoje eilėje Pietų Melarstrando gatvėje, beveik priešais rotušę, ir matė, kaip lėktuvas ore trūktelėjo skersai į kairę, kaip katapultavosi pilotas, kaip lėktuvas lėtai pakrypo į žemę, kaip pakilo dūmų debesis, ir girdėjo, kaip sušurmuliavo mirtinai tylėjusi minia – pritrenkta ir įtūžusi, bet vis dėlto su palengvėjimu. „Dar vienas šūvis į pasitikėjimą", – paskui pagalvojo jis, bet per visą įvykį buvo visiškai pasyvus, visiškai jokių minčių. Tačiau po kiek laiko Danis visgi išlindo iš po tėvo rankos, kurią jam ant peties, matyt, buvo uždėjęs, paklusdamas kažkokiam senoviniam, bet nereikalingam apsauginiam instinktui.

– Jėga, – pasakė Danis.

– Nuostabu, – pasakė Gunaras Nybergas. Jo žvilgsnis klajojo nuo Ridarfjerdeno vandenų dešinėje iki Marijebergsfjerdeno kairėje.

„Įlanka kaip įlanka", – pagalvojo Jelmas be jokios prasmės ir pritarė Nybergui. Dieviškas vaizdelis, kaip būtų pasakęs Erikas Brunas. Stokholmo vandenys vos raibulia-

vo priešpiečio saulėje. Danguje nė debesėlio, beveik horizontalioje saulės šviesoje namų fasadai mirgėjo visomis spalvomis, saulėkaitoje tūtuoja keletas akinamai baltų turistinių laivų. Du ankstyvi burlaiviai su vaivorykštinėmis priekinėmis burėmis. Rotušė ne veltui didžiavosi savo trimis spindinčiomis karūnomis. Žaluma, jau pradėjusi stiebtis aplink tilto atramas Kungsholmo pusėje, Rolamshovo parkas, Smedsudo maudyklės, Marijebergo parkas. Pasivaikščiojimų takas prie Šiaurinio Melareno kranto, kur jau pradeda vaikštinėti miestelėnai.

Nė vienas iš jųdviejų nepasipiktino, kad aukščiausioje tilto vietoje eismas visiškai sustojo.

Į bundantį miestą grįžo gyvybė. Su mirtimi iš paskos.

Melodramatiškai pagalvojo Jelmas.

– Šiandien aš medžiosiu smulkius niekšelius, – pasakė Nybergas. – Prisidėsi?

Jelmas išjungė pavarą ir patraukė rankinį stabdį. Stebėjo šią didžiulę figūrą, kuri mazdą gerokai nusvarino į dešinę.

– Informatorius? – paklausė jis.

– Tuos irgi.

– Policijos skyriai peržiūrėjo turimus skundikų ir „kitų niekur kitur nepriskirtų žmonių“ registrus ir atrado keletą kandidatų.

– Žinančių apie mafiją?

– Apie žmogžudystes apskritai ir ypač apie rusus. Kandidatus, *long shots**. Labiausiai tikėtina, kad iš to nieko neišeis.

Sangrūda ūmai išsisklaidė. Vesterbruno tiltas darė staigų posūkį ir Jelmas pasuko vairą. Pravažiavo pro Rolamshovo parką. Ant nelabai žalios žolės gulinėjo nedidelės grupelės žmonių, kuriems dėl įvairių priežasčių nereikėjo į darbą.

* Bet labai abejotina. (Angl.)

– Mano tyrimas pastaruoju metu gerokai įstrigo, – pasakė Jelmas. – Ko gero, galėsiu važiuoti kartu. Man reikėtų pagauti kai ką, kas sukiojasi pačiame dugne. Tokį Stakę.

– Ajajai, – tarė Nybergas. – Kada išleidai jį iš akių?

– Jo vardas Johanas. Johanas Stakė.

Jie vargais negalais įveikė daugybę Fridhemsplano sankryžų ir, pasirinkę dešinįjį apvažiavimą aplink Kronobergo parką, nuvažiavo Amatininkų gatve ir įsuko į Polhemo gatvę. Netoli priekyje stūksojo policijos pastatas. Jelmas pastatė automobilį už kvartalo nuo jo ir kartu su milžinu Nybergu patraukė link stokholmietiškos Tadž Mahalo versijos, tvieskiančios saulės šviesoje.

Hultinas sėdėjo ir kaip pelėda stebėjo juos pro savo pusinius akinius.

– Naujienos iš aukščiau, – tarė jis. – Rasta namų tvarkytoja, pranešusi apie Karlbergerio mirtį. Tokia Sonja Šermarkė, somalietė, kurią buvo nutarta išsiųsti iš šalies. Ji kartu su šeima slapstėsi pas giminaičius Tenstoje, globojama bažnyčios. Vertėsi nelegaliai tvarkydama namus Jurholme. Anksti ryte paralelinio skyriaus padalinys surado ją ir sulaikė visus, buvusius bute, septynis vaikus ir šešis suaugusiuosius, vienas iš jų yra Spongos bendruomenės kunigas. Visi tupi susigrūdę areštinėje jau tris valandas, uoliai apklausiami mūsų kolegų.

– Ar galima spėti, koks tas paralelinis skyrius? – paklausė Sioderstetas.

– Negalima, – ramiai atsakė Hultinas. – Taigi. Aš ką tik kalbėjau su Sonja Šermarke. Ji neblogai moka švediškai ir mes apsiėjome be vertėjo. Ji, kaip paprastai, atvyko į namą apie pusę devintos, įėjo į svetainę pažiūrėti, ką reikės nuveikti, aptiko Karlbergerį kraujo klane, paskambino poli-

cijai ir prisistatė tik kaip namų tvarkytoja, tada baisiausiai persigando ir iškart grįžo į savo slėptuvę. Kolegos vis dar spaudžia giminaičius pasakyti, kur slepiami rusų ginklai.

Padarė trumputę pauzę ir kalbėjo toliau:

– Dabar mes viską labai labai trumpai aptarsime. Labai tikėtina, kad šiąnakt kraujo klane svetainėje gulės ketvirta auka, tad turime daug ką nuveikti. Nepamirškite, kad mums gali padėti daugybė asistentų ir praktiškai visa Stokholmo policija. Turbūt nereikia kartoti, kad šiuo metu turite daug didesnius įgaliojimus, nei iš tiesų leidžia jūsų rangas, bet jūs užsispyrę patys atliekate visą purviną darbą. Geriau kuo dažniau siųskite ten kitus. Beje, Miorneris ir jo viršininkai kol kas prie grupės neprileidžia spaudos. Visų pirma – ar kuris nors turite pagrindo įtarti, kas gali būti nužudytas šiąnakt?

Mūšio vadavietėje niekas nė nekrustelėjo.

– Gerai. Daugiau kaip penkiasdešimt žodžių ir *time out**. Holm?

– Daugybė apklausų, nieko rimto. Nedideli pėdsakai, kuriuos reikia patikrinti.

– Nepaprastai glausta. Jelmai?

Jelmas pažiūrėjo į savo užrašus. Ten buvo keletas vardų: Lena Hanson, Džordžas Humelstrandas, Oskaras Bjelerfeltas, Nilsas Okė Sverdas, Bengtas Klintas, Jakobas Ringmanas, Johanas Stakė, Sonja X. Pastarąją išbraukė ir tarė:

– Nė velnio.

– Prašau truputį tiksliau.

– Mūsų trys aukos kartu žaidė golfą, tik jie trys, būtent tie trys, 1990-ųjų rudenį. Jei žmogžudysčių banga liausis, tai bus pėdsakas. Jei Kerstina nepretenduoja į našlės draugės Anos Klaros Humelstrand vyrą, direktorių Džordžą, tada aš imsiuosi jo.

* Laikas baigėsi. (Angl.)

Kerstina Holm dviprasmiškai truktelėjo pečiais. Jelmas kalbėjo toliau, mėgindamas ją perprasti:

– Jis ir dar keletas asmenų vis dar sieja mus su ordinu. Be to, Strand-Juleno sąvadautojas, Johanas Stakė Pakelk Galvą. Ketinau kartu su Nybergu pasivaikščioti po padugnių pasaulį ir jo paieškoti. Kiek žodžių?

– Beveik septyniasdešimt. Bet gerai, eik su Nybergu. O ką mano Nybergas?

– Visa vakarykštė diena praėjo dirbant vien su Stokholmu. Mes palyginome įvairias pilkąsias zonas ir atradome tokių, kurie gali turėti ryšių su Rusija, taip pat patikrinome tuos, kurie jau nuteisti. Vakar pakalbėjau su keliais nuteistaisiais skirtinguose kalėjimuose ir jie buvo labai nekalbūs. Mes su Jelmu šiandien imsimės naujų. Barai, sporto salės, vaizdajuosčių nuomos punktai ir taip toliau.

– Gerai. Norlanderi?

Manieringasis Vigas Norlanderis lėtai persibraukė per plikę ir tarė:

– Aš dažnai bendravau su muitine dėl reidų prieš posovietinę kontrabandą, bet iš principo rezultatas lygus nuliui. Atrodo, kad siuntėjo niekada neįmanoma atsekti iš tikrųjų, bet turiu keletą adresatų, kuriuos patikrinsiu. Taip pat kalbėjau su Maskvos, Sankt Peterburgo ir Talino policijomis apie mafiją apskritai ir ypač apie rusų ir estų grupę, vadovaujamą Viktoro X. Nebuvo labai lengva, bet viskas rodo, kad iš tiesų kalbama apie tam tikrą didesnės mafijos grupės atšaką ir kad ji vienaip ar kitaip jau yra čia. Stokholme. Labiausiai padėjo komisaras Kaljus Laikma iš Talino. Šiandien su juo toliau derinsime veiksmus ir tikiuosi...

Hultinas pakėlė vieną plaštaką, o antrąją įrėmė į ją, padarydamas T ženklą.

Norlanderis iš karto nutilo.

– Ekonomistai? – kreipėsi Hultinas.

– Vyriausiasis ekonomistas Sioderstetas, – prisistatė Sioderstetas. – Kalbu už Petersoną, Floren ir save patį. Mes atradome nemažai įdomių dalykų toje nemalonioje įmonių painiavoje, kurią trys ponai paliko po savęs. Advokatų luomas turėtų trintis rankas – ten bus darbo keliems dešimtmečiams. Bet tie pažeidimai, kurių vis aptinkame, yra kitokios rūšies, ne tiesioginė prievarta. Grįšime prie šio klausimo, kai žinosime daugiau. Galime pasakyti tiek, kad tarp ponų imperijų yra daugiau sąsajų, nei atrodė iš pradžių.

Hultinas jau vėl ruošėsi parodyti *time out*, bet Sioderstetas nutilo pats, o įsiterpė Čavesas:

– Taigi yra trys valdybos, kuriose devintojo dešimtmečio pabaigoje–paskutiniojo dešimtmečio pradžioje sėdėjo visos trys aukos. Aš patikrinsiu visus, kurie priklausė prie tų valdybų tuo pat metu. Tai „Ericsson“, „Sydbanken“, „Memab“ valdybos. Narių nemažai. Dabar linkstu į „Memab“, pirma, todėl, kad ji buvo ar yra mažiausia – tai grynai matematinė-statistinė priežastis, antra, todėl, kad Polio golfo pėdsakas susijęs su „Memab“ – tai labiau intuityvi priežastis, o trečia, todėl, kad atrodo, jog dėl vietų joje būta tam tikros konkurencijos, jei ne priešiškumo. Taigi paprasčiausiai ieškosiu valdybose priešų. Iki šiol tiesiogiai niekas neužkibo, bet yra tam tikrų kabliukų „Memab“.

Paskutinius du sakinius Čavesas ištarė labai greitai, nes kalbėdamas matė Hultino rankas, sudėtas kaip T.

– Tada dirbam, – pasakė Hultinas, nusiėmė akinius nuo savo didžiulės nosies ir dingo iš kambario pro ypatingąsias duris.

Eidamas iš kambario Jelmas sustabdė Kerstiną Holm:

– Jei nori paimti riterį Džordžą, tai gerai. Be reikalo pasakiau. Aš turbūt įstrigau: man visur vaidenasi Mimiro ordinas.

– Gerai, – nukirto ji ir įėjo į kabinetą 303 tuo pat metu, kai iš jo su striuke rankose išėjo Nybergas ir davė ženklą Jelmui. Kaip Lorelis ir Kietuolis* jie nupėdino koridoriais ir išėjo į saulę.

Diena buvo ilga ir nervinga. Jelmas vežiojo Nybergą pagal jo sąrašą užrašų knygelėje, ir Nybergas greitai užpildė sąrašą varnelėmis. Iš dalies tai buvo grupelė gerai informuotų skundikų, iš dalies įtartini tipai, galintys turėti ryšių su Rusija ir gauti iš ten pigaus alkoholio ir narkotikų: dienomis miegantys mažų užeigų savininkai, gerai žinomi kvaišalų platintojai, sporto klubų savininkai, parduodantys steroidus, nelabai smulkmeniški prekiautojai meno kūriniais, nelegalių lošimo namų savininkai, – visi gerai pažįstami policijai, bet nepagaunami.

Nybergo būdas kaitaliojosi Jelmo akyse. Bosas, giedantis Nakos bažnyčios chore, iš geraširdiško pliušinio meškiuko akimirksniu virsdavo įtūžusiu grizliu, o paskui vėl meškiuku, kai dar vieną tekdavo išbraukti iš sąrašo.

– Po velnių, kaip tau išeina? – paklausė Jelmas po aštuntos varnelės, kai dar vienas tipas nepasakė visiškai nieko, kaip ir septyni iki jo.

Gunaras Nybergas sukikeno:

– Svarbiausia prisijaukinti steroidus, – tarė jis. Liovėsi juoktis ir pro automobilio langą pažvelgė į tolį. Netrukus ramiai pasakojo toliau: – Aš buvau Misteris Švedija 1973. Man buvo dvidešimt treji ir rijau visokias piliules, kokias tik man duodavo, kad tik padidėtų raumenų masė. Kai dir-

* Komikų pora *Laurel and Hardy* – anglas Arthuras Stanley Jeffersonas (1890–1965) ir amerikietis svorių kilnotojas Oliveris Hardy (1892–1957). (Vert. past.)

bau Normalmo policijoje 1975–1977 metais, buvau tris kartus apskųstas už smurtavimą, bet buvo kas padeda išsisukti. Skundai dingo, taip sakant, biurokratijos labirintuose. Rimtai kurti savo kūną, tai yra su steroidais, lioviausi 1977-aisiais, kai klaikiai žiauriai sumušiau vieną tipą. Net aš tai suvokiau. Niekada to nepamiršiu. Pereinamuoju laikotarpiu kovojau su staigiais įtūžio protrūkiais, praradau žmoną ir netekau bet kokios teisės bendrauti su vaikais. Bet išbridau iš to mėšlo. Taip manau. Bet vis dar nelabai žinau, ar naudojuosi tuo, kad suvaidinčiau įsiutusį, ar iš tikrųjų akimirką prarandu savitvardą. Nežinau. Bet padėtis valdoma, ar ne?

Jelmas daugiau niekada neišgirs tokios ilgos Gunaro Nybergo prakalbos.

– Kuo puikiausiai, – patvirtino Jelmas. Nybergas niekada neperžengdavo ribos. Jo smurtas buvo netiesioginis. Dauguma smulkių niekšelių gerokai išsigąsta, matydami, kad juos gali žiauriai užpulti pusantro šimto kilogramų sveriantis žaliūkas.

Jie visą dieną ir dar kurį laiką vakare važinėjo skersai išilgai po visą Stokholmą ir apylinkes. Jelmas daugiausia buvo vairuotojas, bet per Nybergo klausimų ataką jam paprastai pavykdavo įterpti trumpą klausimą apie sąvadautojus. Prieš pat trečią valandą Jelmas trumpai pakalbėjo su Hultinu, – šis nutarė atšaukti trečios valandos susirinkimą, nes, matyt, nebuvo nieko ypač naujo. Jelmas pranešė apie gana menkus jų dueto rezultatus.

Vieno sporto klubo Bandhagene savininkas buvo nusipirkęs didelę siuntą anabolinių steroidų iš poros, jo žodžiais tariant, „žiaurių rusų“, kurie pasivadinę Piteriu Ustinovu ir Džonu Malkovičiumi.

Vienas narkomanas, žinomas ir kaip kvaišalų platintojas Sergelio aikštėje, kartą buvo gavęs siuntą puikiausio

heroino maišeliuose su rusiškomis raidėmis. Iki tol, kol jis ėmė spjaudytis krauju, Jelmui ir Nybergui daugiau nieko nepavyko išgauti.

Nedidelio baro rūsyje savininkas Sioderyje buvo keletą kartų pirkęs estiškos degtinės iš keisto rusų dueto, pasivadinusio Igoriu ir Igoriu.

Vienas tipas Jerfeloje, pasivadinęs prekiautoju meno kūriniais, iš vienos „rusiškai kalbančios gangsterių lygos" buvo gavęs pasiūlymą uždirbti didelius pinigus už Pikaso paveikslą, tuo metu priklausiusį finansininkui Andersui Valui. Jis atsisakęs.

Amfetamino palaikomas vaizdajuosčių nuomos punkto savininkas Normalme, turintis būdelę individualioms pornoperžiūroms, džiugiai pasiūlė jiems vaikų pornofilmų su rusiškais subtitrais, nepaisydamas, kad jie buvo parodę policininkų pažymėjimus. Buvo sulaikytas, bet nors jo švedų kalba skambėjo kaip rusų, pats nebuvo rusas. Kai konfiskuota trisdešimt vaikų pornofilmų, nebūtų sunku jį kada nors areštuoti. Pakalbės su juo vėliau.

Tai buvo pjūties metas prieš pat trečią valandą, balandžio ketvirtąją.

Medžioklė tęsėsi iki septynių. Tada visi vardai ir adresai Nybergo sąraše buvo pažymėti varnelėmis.

Antra medžioklės dalis varė į neviltį, nes rusų mafijos pėdsakų paieškos buvo bevaisės. Tačiau „pasikalbėję" su vienu persigandusiu platintoju, kurį gaudant teko nubėgti kvailiausią maratoną nuo pat Tesino parko iki Vertahamneno uosto, juodu sužinojo, kad Johanas Stakė iš tiesų vadinasi ne slapyvardžiu, o tikruoju vardu ir kad jis, tarp kitko, turi sekso paslaugų telefonu biurą, kurio telefono numeris 071. Įmonė vadinasi JSPB – „Johano Stakės prekybos bendrovė"; ji įsikūrusi Bromoje ir drąsiai reklamuojasi vakarinių laikraščių puslapiuose, kuriuose skelbiami sekso telefonai.

Kai važiavo atgal Liljeholmo tiltu, mieste jau degė šviesos. Viskas atrodė šiurpiai sustingę, ir Jelmas su Nybergu suvokė, kad abu tai jaučia ir kad taip tikriausiai dingojasi tik jiedviem. Šiaip ar taip, abu žinojo, kad gerai neišsimiegos.

Žinojo, kada ir kaip, bet nežinojo, kas ir kur.

Šiąnakt bus nužudytas dar vienas žmogus.

16

Per visus pusryčius Polio Jelmo dėmesys buvo sutelktas vien į mobiliojo ryšio telefoną, kuris gulėjo tarp viso kito gero ant virtuvinio stalo kaip išbrokuotas sūris. Nors nė akimirkos nenuleido nuo jo akių, jautė, kaip į jį skersakiuoja susierzinusi Cila, bet jos žvilgsniai jam buvo nė motais. Galiausiai jie tapo tokie aštrūs, kad Polis vis dėlto turėjo pažvelgti jai į akis.

– Galbūt jo dar nerado, – tarė jis, vėl įsispoksodamas į telefoną.

Bet Cilos žvilgsnis, kurį išvydo, nebuvo įprastas „Skirk ir man truputį dėmesio" žvilgsnis. Jis buvo spėjęs virsti kažkokiu kitokiu, kokio Polis dar niekada nematė. Keistas vienišo, galutinai apleisto žmogaus žvilgsnis. Tuščias. Jis nieko nesuprato. Bet jį persmelkė toks pat jausmas kaip ir tada, kai sustingęs klausėsi Kerstinos Holm įrašų. Nemalonus, nepakeliamas jausmas, kad žmogus niekada negali pasiekti kito žmogaus. Niekada. Net paties artimiausio.

Nenusakomas absoliutaus egzistencinio vienišumo jausmas.

O dabar pamatė, kad taip pat jaučiasi ir Cila.

Paradoksalu, bet trumpą sekundę juos suvienijo būtent šis visa apimantis jausmas.

Kai galiausiai pajėgė prabilti, abiem buvo visiškai aišku, kad tai, ką sako, nė trupučio nesusiję su tuo, ką iš tikrųjų nori pasakyti. *Tam* nebuvo jokių žodžių.

Tą eilinį rytą prie virtuvinio stalo jie kartu patyrė – nors niekaip negalėjo tuo pasidalyti – beveik mistinį išgyvenimą, kad pati kalba paskyrė jiems vaidmenis. Vaidmenis, kurių nieku gyvu negali išvengti.

Ir negalėjo nuspręsti, ar vos kelios minutės virtuvėje suartino juos, ar, atvirkščiai – galutinai įvarė tarp jųdviejų pleištą. Šiaip ar taip, įvyko kažkas lemtingo; jie pažvelgė tiesiai į atviriausią vienas kito vienišumą.

Ir galbūt tai buvo labiausiai sukrečianti auka per visą tą įvykių kupiną savaitę.

Iš tiesų daugiau nieko ir nenutiko. Važiuojant telefonas tylėjo iki pat komisariato ir Jelmas jautėsi viskam abejingas. Likusi „A grupės“ dalis visą dieną nerimastingai laukė, bet nužudymo aukos vis dar nebuvo, o Jelmas tebesijautė viskam abejingas. Pažeistas periodiškumas paralyžiavo tyrimą, o Jelmas irgi buvo savotiškai suparalyžiuotas geliančios vienatvės. Baigiantis dienai Hultinas pabandė normalizuoti grupės būseną, kreipdamasis į ją nuo savo stalo Mūšio vadavietėje:

– Taigi, – tarė santūriu balsu. – Jei dabar kur nors mieste kokioje nors milžiniškoje svetainėje neguli kokia neatrasta auka, turėsime susitaikyti su tuo, kad yra dvi galimybės. Viena: nusikaltėlis dėl vienos ar kitos priežasties pakeitė savo planą, ir antra – kad dabar viskas baigta.

Polis Jelmas negirdėjo, ką sakė Hultinas. Tebesėdėjo, kai kiti jau buvo išvažiavę namo. Sėdėjo visiškai vienas Mūšio vadavietėje ir galvojo, pas ką jis sugrįš į namus.

Bet sugrįžo į pakankamai normalų šeimyninį gyvenimą. Turbūt žvilgsniai tarp jo ir Cilos daugiau niekada nebebus tokie pat, ir jis niekada nesiliovė spėliojęs, gal viskas grįžo į vėžes dirbtinai, galbūt kasdienybėje tiksi bomba. Visgi po tos keistos dienos ant prarajos krašto jis vėl įsikabino į būtį, nors ir toliau spėliojo, ant kokio pagrindo stovi iš tikrųjų, o jo susidomėjimas byla grįžo į normalų lygį.

Bet nepaaiškėjo nieko naujo. Byla normalizavosi kartu su būtimi. Tačiau pagrindas abiem atvejais atrodė vienodai nepatikimas.

Buvo balandžio penktoji, beveik savaitė po pirmos žmogžudystės, ir Polis Jelmas pirmą kartą pavalgė pietus policijos kavinėje. Visi žinojo, kad pietų jis nevalgo. Ir pirmą kartą ten buvo visas grupės branduolys: Sioderstetas, Čavesas, Norlanderis, Holm, Nybergas. Šešiese jie sudarė uždarą grupę prie ilgesnio stalo ir, jei bent kiek būtų linkę į paranoją, tai būtų pagalvoję, kad į juos iš visų pusių sminga priešiški žvilgsniai.

Jie galvojo, kad į juos iš visų pusių sminga priešiški žvilgsniai.

– Yra štai kaip, – nutarė Sioderstetas ir perbraukė per savo beveik beplaukį baltą skruostą. Rankoje laikė šakutę su gyslotu ir riebiu mėsos gabaliuku, nuo kurio varvėjo padažas. – Stokholmo krimai nekenčia mūsų, nes atėmėme iš

jų bylą, Valstybės krimai nekenčia mūsų, nes Hultinas susirinko gaują gana žemo rango išsišokėlių tirti vienai iš svarbiausių bylų Švedijos kriminalistikos istorijoje, ir jie visi nekenčia mūsų, nes esame kitokie: baltas suomis, juočkis, geteborgietė, penktosios kolonos atstovas, mėsos kalnas ir žiniasklaidos didvyris. Puikumėlis.

– Penktosios kolonos atstovas? – niūriai paklausė Vigas Norlanderis.

– Atpažinai save šitam gyvatyne?

– Aš niekada neišdaviau Stokholmo kriminalinės ir niekada to nepadarysiu.

– Tu žinai, ką jie sako, – tarė Jelmas, bjaurėdamasis mėsgaliu, į kurį ką tik suleido dantis. – Kartą patekęs į Valstybės kriminalinę, niekada nebeišeisi. Išneš puošniame karste.

– Kas taip sako, velniai griebtų? – paklausė Čavesas.

– Neprisimenu, – atsakė Jelmas ir paslapčia išspjovė lašinių gabaliuką į servetėlę.

Čavesas atsisuko į Sioderstetą:

– Kaip sekasi su butu, Artuk?

Artuk? Staiga Jelmas suprato, kad nemažai pražiopsojo. Kada, po velnių, jie turėjo laiko asmeniškiems pokalbiams?

Jis apsidairė. Jų bendra būtis buvo grynai profesinė. Kas iš tiesų yra šie žmonės, su kuriais jis leidžia nepadoriai ilgas darbo dienas? Jį ir vėl nukrėtė šaltukas, patirtas klausantis garso įrašų ir virtuvėje Nošborge: kad niekada negali suprasti kito žmogaus. O kažkur toli toli už to šmėkštelėjo jis, Grundstriomas, tik trumputę akimirką. Jis sakė: „Pažvelk sau į širdį, Jelmai."

Pasipurtė nusikratydamas minties.

O kaip su jų bendryste? Darbo tempas buvo kiek prigesęs, tad buvo galima pažvelgti į „A grupės" narius kaip į kažką daugiau nei aparato krumpliaračius.

Buvo malonu susipažinti su Chorche Čavesu; jiems sekėsi dirbti kartu. Superprofesionalus šiuolaikiškas policininkas, sportiškai apsirengęs, konkretus ir, svarbiausia, jaunas. Jei užtektų laiko, dirbdami jie puikiai „susižaistų". Asmeniniame gyvenime jie gal per daug skirtingi. Žinojo tik tiek, kad Chorchė gyvena vienas, yra visiškai laisvas ir neseniai išsikraustė iš tarnybinio buto policijos pastate. Jis nieko nepasakojo apie darbą Sundsvalio policijoje. Bet koks bandymas ką nors išpešti būdavo nesėkmingas. Jelmas ėmė nujausti, kad tai buvo košmariškas laikotarpis, apie kurį Chorchė nenori kalbėtis. Kartais atrodydavo, kad Čavesas jaučiasi atsidūręs rojuje.

Kas dar? Gunaras Nybergas, buvęs Misteris Švedija, giedantis bosu Nakos bažnyčios chore, tapo beveik draugu. Šiaip ar taip, jie kartu važiuodavo į darbą. Jelmui tai patiko, dėl to jautėsi gerai. Bet iš tikrųjų nepažinojo ir jo. Tuo metu, kai vartojo steroidus, Nybergas sumušė savo žmoną ir po to išsiskyrė – tikriausiai taip reikia suprasti užuominas? O vaikų nematė nuo tada, kai jie buvo maži. Iš tikrųjų jo gyvenimo prasmę sudarė tik giesmė, o šiaip visa figūra priminė bulvių maišą. Bet ir jis tam tikru požiūriu buvo nepaprastai geras policininkas. Įkūnijantis galimo žiauraus smurto grėsmę.

Vigas Norlanderis atrodė mįslingas tipas. Senesnės mokyklos auklėtinis, paragrafų gerbėjas. Stokholmietis iki kaulų smegenų. Atrodo, kad mėgsta taisykles ir įsakymus. Įstatymų kodeksu tiki taip, kaip tikintieji Biblija. Vilki kostiumus, kurie buvo elegantiški prieš dvidešimt metų, o dabar atsiduoda tik dulkėmis ir prakaitu. Stambus, bet kiek prakaulus. Nenusakomas. Kažkoks neryškus. Sunkiai perkandamas. Galbūt nėra ką perkąsti.

Taip taip, tada Kerstina Holm. Jelmas negalėjo išvengti jos traukos. Cilos priešingybė daugeliu atžvilgių. Visiškai tamsi. Tamsios akys, tamsūs plaukai, tamsūs drabužiai. Neį-

tikėtina tvirtybė. Nepaprastai profesionali – jis negalėjo pamiršti, kaip sklandžiai ji pravedė visas garsajuostėje girdėtas apklausas; pokalbis su Prancūzijoje esančia Ana Klara Humelstrand turėtų būti įtrauktas į vadovėlį. Holm apsistojo pas kažkokį giminaitį Stokholme ir ne mažiau ryžtingai už Čavesą atsisakė kalbėti apie savo praeitį. Jelmas suprato tik tiek, kad Geteborge kažkas nutiko, kažkas nemalonaus, apie ką nevalia užsiminti. Bet suvokė, kad anksčiau ar vėliau apie tai bus prabilta. Paslapčia stebėjo ją. Neįtikėtina moteris.

Ir Sioderstetas. Artas Sioderstetas. Tikras unikumas. Jelmas niekada nebuvo matęs tokio policininko. Baltasis suomis, kaip atvirai vadindavo pats save, buvo labai savotiškas tipas. Jelmas negalėjo atsikratyti minties, kad Sioderstetas nėra policininkas; ne todėl, kad jam stigtų profesionalumo, anaiptol, bet todėl, kad jis elgėsi ir kalbėjo kaip, na, kaip drąsus intelektualas, kuris per patį susirinkimo vidurį be jokios baimės dėsto savo politines pažiūras. Kaip tik tuo metu, kai apie tai pagalvojo, išgirdo Siodersteto atsakymą, bet nelabai prisiminė, koks buvo klausimas:

– Gal nelabai pavadinčiau tai butu, bet jis geroje vietoje. Agnegateno gatvė. Vienas kambarys su virtuvėle, o visa mano didelė šeimyna liko Vesterose. Aš turiu penkis vaikus, – pridūrė pasisukęs į Jelmo pusę.

Jelmas aiškiai kaip niekada pasijuto nepriklausąs grupei. Nuvijo tą jausmą šalin.

– Penkis? – nustebo jis ir pagalvojo, kad nuskambėjo įtikinamai. – Ar Vesterose taip žiauriai nuobodu?

– Taip taip, bet du padaryti Vasoje.

– Tarnavai Suomijoje? Kaip ten?

– Ne, aš nedirbau.... policininku tuo metu. Faru tapau gana vėlai. Yra tokių, kurie sako, kad taip ir netapau.

Jelmas liko patenkintas, kad nuojauta jo neapvylė, ir tuo pat metu bandė perprasti nuotaikas prie stalo. Galbūt Sioderstetas kalbėjo apie kokį nors kolegą Vesterose, o gal

apie kurį nors prie stalo. Nesupaisysi. Tačiau Jelmas miglotai numanė, kad visi, išskyrus jį, labai gerai žino, ką Sioderstetas turi omenyje. Bet jam nereikėjo taip stengtis.

– Aš pasakiau tik tiek, kad tau nereikia sakyti rinkiminių kalbų už komunistus, – įtemptu balsu sumurmėjo Vigas Norlanderis. Šakutė jo rankoje šiek tiek virpėjo.

– Tu pasakei ne tik tai, – priminė Sioderstetas ir įrėmė į Norlanderį akis.

– Mažvaikiai, – staiga pareiškė Kerstina Holm.

Norlanderis numetė šakutę ant padėklo ir be žodžių jį nunešė. Net ir kunkuliuodamas iš pykčio tvarkingai įkišo padėklą į jam skirtą vietą vežimėlyje, sulankstė servetėlę ir įmetė į šiukšlinę.

Jelmas apsidairė po policijos kavinę. Prie aplinkinių stalų išvydo vieną kitą atvirai sarkastišką šypseną. Jis karčiai vyptelėjo.

Būti nepritapėliu nepritapėlių grupėje.

Pačiame audros sūkuryje.

Kerstina Holm kreipėsi į Siodersteta̧:

– Liaukis. Turime ką veikti ir be peštynių smėlio dėžėje.

– Jis trenkė man per veidą, – paniuręs sumurmėjo Sioderstetas. Galbūt akimirką jo rankose šmėkštelėjo kibirėlis ir kastuvėlis. Jiems dingus varė toliau: – Ir ėmė pliurpti apie užsieniečius. Išskyrus juočkį, aišku.

Sioderstetas persibraukė per retus baltus kaip kreida plaukus.

Jelmas ėmė juoktis. Jis nežinojo kodėl, bet užkrėtė ir Nybergą. Sioderstetas taip pat nusijuokė. Holm ironiškai nusišypsojo, Čavesas irgi. Komanda pasijuto surūkiusi taikos pypkę.

– Vis dėlto nukirsti politinius šios bylos aspektus būtų tas pat, kaip užsiimti puse bylos, – galiausiai tarė Sioderstetas. – Kas nors sutikite su manimi!

– Aš sutinku su tavimi, – prabilo Čavesas. – Bet į tai galima žiūrėti įvairiai. Nagi, kas atsitiko Vasoje?

– Nenene, – nusijuokė Sioderstetas. – Iki tokio asmeniškumo dar nepriėjome. Beje, kaip *tau* sekasi su kampu?

– *Tai* iš tiesų joks butas. Kambarys pas seną moteriškę Bergsgateno ir Šelės gatvių sankryžoje. Kaip tada, kai buvau aspirantas. *Volver a nacer.*[*]

– O kaip tau, Kerstina? – paklausė Sioderstetas. – Kur gyveni, mano brangioji?

– Pas savo buvusio vaikino buvusią merginą Brandbergene, – atsakė Holm. – Mums gerai kartu. Jaučiame bendrą ir labai vaisingą neapykantą.

Visi vėl nusijuokė. Iš visko ir iš nieko. Iš to, kad jie per žingsnelį priartėjo vienas prie kito. Iš to, kad keletą dienų nebuvo jokios žmogžudystės. Iš savęs pačių ir iš savo absurdiškos padėties policijoje.

Nybergas pakilo, kartu su juo pakilo ir Čavesas su Sioderstetu. Kerstina Holm išgėrė savo alų ir jau ketino stotis, kai Jelmas paklausė:

– Kerstina, ar suradai Džordžą Humelstrandą?

Ji vėl klestelėjo ant kėdės ir niauriai dėbtelėjo į jį.

– Man tikrai nepatiko, kad prisiėmei garbę už Humelstrando pėdsaką, – pasakė ji.

– Aš atsiprašiau. Be to, juk tai visai nesusiję su garbe. Tebesekiau Mimiro pėdsaką. Dar kartą atsiprašau, jei taip nori. Dar kartą. Ir dar kartą.

Gražiame Holm veide nenoriai išsiskleidė šypsena.

– Ir dar kartą, – tarė jis ir truputį pralinksmėjo. – Na, kaip sekėsi su Džordžu?

Šypsena ūmai dingo. Atrodė, kad tas niaurus žvilgsnis veria jį kiaurai.

– Ar tu laimingai vedęs? – paklausė ji.

* Atgimti, iš naujo gimti. (Isp.)

– Ką?

Visą Jelmo akiplotį ūmai uždengė tuščias Cilos žvilgsnis.

– Tai laimingai? – visiškai rimtai perklausė Kerstina Holm. – Tikrai laimingai?

– Kodėl klausi?

– Aš nežinau, kas tu toks, – mįslingai atsakė ji ir jį paliko.

Jis liko sėdėti, kol Cilos vaizdas pamažu išblėso.

Galiausiai pasaulis pasidarė visiškai blyškus.

17

Vigas Norlanderis sėdėjo sandėlyje Frihamneno uoste ir laukė.

„Laukti, – pagalvojo jis. – Palaukti laukimo. Palaukti laukimo laukti. Laukti laukimo palaukti laukti.“

Kitaip tariant, jis buvo pavargęs.

Jam vis mažiau norėjosi mautis šilkines pirštines. Jis jau buvo išsitraukęs kitokią rankų apsaugą.

Kietas pirštines.

„Dabar kažkas įvyks“, – pagalvojo jis. Buvo be galo pavargęs nuo darbo prie rašomojo stalo, nuo visų telefoninių pokalbių su Interpolo vadais, demonstruojančiais savo pranašumą, su atšiauriais buvusiais sovietiniais policininkais ir su persidirbusiais muitininkais. Gana laukti.

Jis buvo įsilaužęs į mažytį kabinetą sandėlyje ir pasislėpęs už spintos. Čia kiurksojo geras tris valandas, artėjo vakaras. Jis buvo baisiai piktas.

Netrukus įvykiai rutuliosis visai kitokiu greičiu.

Norlanderis virė iš įniršio, galvodamas apie Artą Sioderstetą, prakeiktą suomį, atsibeldusį iš kažkokio kaimo ir niekinantį viską, kuo Vigas kada nors yra tikėjęs. Savaime

suprantama, kad turi būti pinigų, kad būtų ką dalytis. Jei švedai gauna pelno, švedai ir pasidalija. Taip paprasta.

Norlanderis pagalvojo apie savo vardą ir jo pyktis nukrypo kita linkme. Vigas, po velnių, mažas greitas žaibas, Vigas, prakeiktas Vikingas. Vienintelis palikimas, gautas iš keliauti mėgstančio danų jūrininko, kuris dėl kažkokios nepaaiškinamos priežasties tapo jo tėvu. Greita ejakuliacija į išalkusias moters įsčias, o tada vėl kelionėn. Jokios atsakomybės. Visai jokios atsakomybės. „Kaip Sioderstetas, – pagalvojo jis. – Lygiai toks."

Taigi mintys nebuvo labai nuoseklios.

Kartą jaunystėje jis pabandė nors kiek perprasti tą pasibjaurėtiną vardą. Istorija prasideda tryliktame amžiuje, kai didysis danų istorikas Saksas Gramatikas sulotynino danų kalbos žodį *vig* – mūšis ir davė šį vardą vienam iš karaliaus Rolfo Krakės vyrų.

„Vigas, Jano Olovo Krakės pavaldinys", – šmėkštelėjo padrika mintis Norlanderiui galvoje, kai staiga atsidarė durys, įėjo vyras sportiniu kostiumu, susirišęs į uodegą plaukus, ir atsisėdo prie rašomojo stalo už poros metrų. Norlanderis keletą sekundžių įtikinėjo save, kad jis vienas.

Tada puolė ir trenkė vyro galvą į stalą.

Vieną, du, tris, keturis kartus.

Paskui tvirtai suėmė už plaukų uodegos, įkišo giliai į ausį pistoletą ir sušvokštė:

– Mažasis Striomstetai. Trys sekundės iškloti apie savo kontaktus su rusų mafija. Kitaip tuoj būsi šaltas. Vienas. Du.

– Palauk, palauk, palauk! – suriko vyras. – Po velnių, kas tu toks?

– Trys, – tarė Norlanderis ir šovė tiesiai į ausį.

Trakštelėjimas.

– Kitą kartą bus kulka, – pagrasino Norlanderis. – Na, mikliai!

Vyras jo rankose virto drebučiais. Tirtėjo iki pat savo tamsios sielos gelmių.

Norlanderiui toptelėjo šis nuvalkiotas posakis, o adrenalino antplūdis paskatino dar labiau jį pakratyti:

– Prieš porą mėnesių iš tavęs muitinė konfiskavo šešiasdešimties laipsnių estišką degtinę, krovinys atkeliavo iš Liviko ir buvo skirtas tiesiogiai tau. Kas jį siuntė?

– Aš tik tarpininkas, – virpėjo mažasis Striomstetas. – Po velnių, aš juk viską papasakojau! Aš nieko nežinau!

– Dabar kalbama apie kitus reikalus. Bet koks tavo sukurptas pranešimas apie policijos smurtavimą pateks tiesiai į dokumentų smulkintuvą. Supranti? Topinis prioritetas. Valstybės saugumas. Klok viską, ką žinai. Dabar. Kulka laukia.

– Kas tu toks? Purvinasis Haris?

Norlanderis pasinaudojo proga ir šovė į mažojo Striomsteto kompiuterį.

– Velnias! – suklykė vyras ir susirietė. Norlanderis savo ruožtu apsivyniojo aplink ranką jo uodegą, kol pajuto, kad beveik rauna šaknis. Mažasis Striomstetas suriko. – Igoris ir Igoris! – rėkė jis. – Tai viskas, ką žinau! Jie pasiima patys!

– Taigi Igoris ir Igoris yra tavo kontaktai su rusų mafija? Teisingai?

– Taip, taip, taip! Po velnių, tai viskas, ką žinau!

– Aš paruošiau namų darbus, – atsakė Norlanderis. – Tu moki rusiškai. Žinai, apie ką tie Igoriai kalbėjo tarpusavyje. Man reikia daugiau!

Norlanderis nuleido pistoletą ir prispaudė vamzdį prie vyro rankos ant rašomojo stalo.

– Prašyčiau daugiau, – tarė jis ir iššovė.

Kulka praėjo tarp viduriniojo ir bevardžio pirštų nudegindama odą. Mažasis Striomstetas klykė vis garsiau.

– Gotlandiečiai! – subaubė jis.

– Toliau, – liepė Norlanderis ir pridėjo pistoletą jam prie riešo.

– Juočkiai kontrabandininkai iš Gotlando! Jie priklauso tai pačiai gaujai! Aš daugiau nieko nežinau, prisiekiu! Jie kalbėjo apie Gotlandą ir kad vaikinai ten buvę neatsargūs!

Vigas Norlanderis pakėlė vyrą už uodegos, uždėjo antrankius ant rankų, užlaužtų už nugaros, įstūmė į artimiausią spintą, užbarikadavo ją ir paliko jį ten gulėti. Girdėjo, kaip prakeiksmai it kruša atsitrenkia į uždarytas duris.

Jam pasirodė, kad girdi Suomijos švedų kalbą.

„Vienas stabdys", – pagalvojo Norlanderis, spausdamas iš Frihamneno; telefonu Hultinas davė aiškų nurodymą važiuoti tiesiai į Arlandos oro uostą.

Norlanderis pajuto, kad atsikratė vieno iš vidinių stabdžių.

Dabar, velniai griebtų, jis bus pavojingas.

Vigui Norlanderiui buvo keturiasdešimt aštuoneri, išsiskyręs ir bevaikis. *End of story.** Plika dėmė ant pakaušio jau seniai buvo įgijusi galutinę formą; tačiau pilvas – dar ne, jis ir toliau pamažu augo. Norlanderis nebuvo storas, bet per daug aptukęs.

Jo biografijoje nebuvo nė dėmelės. Ir nelabai ko rastum daugiau. Visada buvo pavyzdingas, nors ir ne visada perdėtai aktyvus policininkas, o vieninteliai jo vadovai būties kelionėje buvo policininko taisyklės ir įstatymų kodeksas. Norlanderis visada tikėjo teisėtais metodais, teisėsauga ir lėtai malančiais teisingumo malūnais.

Jo būtis buvo apimta sąstingio, kaip ir plikė, jau seniai įgavusi galutinę formą. Tai buvo labai tikslingas sąstingis.

* Istorijos pabaiga. (Angl.)

Apibrėžimai sudarė jo esmę, tai, kas teisinga, teisėta, kas parašyta juodu ant balto. Norlanderis visada tikėjo, kad dauguma žmonių yra tokie kaip jis, gerai dirba, neapsimetinėja sergantys, neniurzgėdami moka mokesčius, paiso visuotinių taisyklių ir jaučiasi daugmaž vienodai, be viršūnių ir nuopuolių.

Visa kita yra prasižengimai, kuriuos reikia pašalinti.

O jo pasaulyje visi įstatymus gerbiantys piliečiai intuityviai žino, kas yra prasižengimas, tad, savaime aišku, jie dėkingi jam už pastangas įvesti tvarką.

Kad ir su kuo Norlanderis susidurdavo dirbdamas Stokholmo kriminalinėje policijoje, ir darbe, ir gyvenime jam pavykdavo išlaikyti ryškias ir aiškias gaires. Iš esmės jis visada buvo patenkintas ir savimi pačiu, ir policija apskritai. Nepaisant laikinų pakilimų ir tokių pat laikinų nuopuolių, viskas judėjo teisinga kryptimi ir teisingu tempu, tai yra be ypatingų šuolių: prieaugis, pažanga, plėtra. Pastovus visuomenės kurso augimas.

Jis buvo ramus žmogus.

Niekada negalėtų parodyti, nei kur pasimatė pirmasis įtrūkimas, nei kur siena galutinai įgriuvo.

Net kankinamas nepripažintų, kad apskritai esama įtrūkimo, – paprasčiausiai todėl, kad jo įsivaizduojamame pasaulyje to nėra.

Tačiau tai yra jo realiame pasaulyje, tame, kuriame jis turi imtis veiksmų.

Einant per Visbį palei mūro sieną ryto migloje tas tikėjimas dar buvo gyvas. Refleksas yra pasitikėjimas. Išliekantis praėjusių dienų pėdsakas. Tai, ką padarė ir ką ruošėsi padaryti, buvo būtina. Daugiau jokių neišaiškintų „Palmės žmogžudysčių“. „Teisėsauga“, – pagalvojo jis. Pasitikėjimas. Visuomenės atsakomybė. Dagfeltas, Strand-Julenas, Karlbergeris. Jau gana. Jis tuo pasirūpins.

Jis gina tai, kas svarbiausia.

Nors nelabai žinojo, kas tai yra.

Po ilgo pasivaikščiojimo po beveik tuščią Visbį, apgaubtą tarsi Viduržemio jūros rytinės miglos ir apjuostą mūro sienos, Norlanderis pasiekė policijos pastatą. Buvo pusė aštuonių ryto, balandžio šeštoji.

Įėjo vidun ir buvo pasiųstas link areštinės. Ten susitiko su bendraamžiu budinčiu pareigūnu. Jie greitai atpažino vienas kitą kaip policininką. Jis taip atrodė. Policininkas iš didžiosios švediškos P.

– Norlanderis.

– Jonsonas, – prisistatė Jonsonas ypatinga tarme, Skonės ir Gotlando tarmių mišiniu. – Vilhelmas Jonsonas. Laukėme tavęs. Galėsi susitikti su Peškovu, kai tik panorėsi.

– Turbūt suprantate šio tyrimo reikšmę? Šiandien šalyje nėra nieko svarbesnio.

– Suprantu.

– Kaip jis atrodo? Ar kalba angliškai?

– Laimei, taip. Senas jūrų vilkas. Manau, kad vertėjo dalyvavimas šiuo atveju būtų nepageidaujamas. Jei teisingai supratau tavo užuominas.

– Mudu tikrai supratome vienas kitą. Kur jis?

– Kambaryje su garso izoliacija, kaip ir sutarta. Eime?

Norlanderis linktelėjo, ir Vilhelmas Jonsonas palydėjo jį keliais koridoriais, iš poilsio kambario pasikvietė porą budinčių policininkų, ir jie nusileido į rūsį. Visi keturi sustojo prieš pilkas geležines duris su akute. Jonsonas atsikrenkštė ir tarė:

– Davei suprasti, kad dėl slaptumo ir kitų priežasčių negalime dalyvauti apklausoje, bet mes budėsime už durų. Čia aliarmas. Paspausk, ir per sekundę atsidursime viduje.

Norlanderis paėmė mažą pultelį su raudonu mygtuku. Įsidėjo į kišenę ir ramiai tarė:

– Vidun dairykitės kiek galima mažiau. Kuo mažiau žinosite, tuo geriau. Tada visi galimi skundai bus nukreipti tiesiai Valstybės policijos valdybai. Taip bus geriausia.

Jie įleido Norlanderį vidun. Stalas, dvi kėdės, sienos išmuštos minkšta danga. Nieko daugiau. Tik ant vienos kėdės sėdi neaukštas vyras kalinio drabužiais, smailus veidas, nedideli bicepsai. „Gysloti, kieti jūrininko raumenys“, – pagalvojo Norlanderis ir įvertino galimą pasipriešinimo jėgą – šiaip ar taip, ji slypi ne kūne. Vyras atsistojo ir mandagiai pasisveikino:

– *How do you do, sir?**

– *Very brilliant, please,* – atsakė Norlanderis, pasidėjo užrašų bloknotą ir rašiklį ant stalo ir atsisėdo. – *Sit down, thank you.***

Pokalbis tęsėsi, nors jiedviem kartais pritrūkdavo angliškų žodžių. Tokia pačia stringančia anglų kalba Norlanderis dėstė:

– Eikime tiesiai prie reikalo, pone Aleksejau Peškovai. Per baisią žiemos audrą jūs su įgula už kelių šimtų metrų nuo rytinio Gotlando kranto nuleidote į vandenį du guminius plaustus su šimtu dvylika pabėgėlių iraniečių, kurdų ir indų, o patys žvejybiniu laivu ketinote grįžti į Taliną. Tačiau Švedijos pakrančių apsaugai pavyko aptikti jūsų laivą dar jam nepalikus Švedijos teritorinių vandenų.

– *Very straight to the point****, – tarė Peškovas.

Kadangi ironija nebuvo stiprioji Norlanderio pusė, jam ne visai pavyko kalbėti taip ramiai kaip Hultinui, kai jis ėmė klausinėti toliau:

– Man reikia informacijos apie serijines švedų verslininkų žmogžudystes Stokholme per pastarąsias tris dienas.

Aleksejui Peškovui atkaro žandikaulis tikrąja šio žodžio prasme. Kai jam pavyko vėl užsičiaupti, išspaudė:

* Kaip laikotės? (Angl.)

** Prašau, labai puikiai. Sėskitės, ačiū. (Angl.)

*** Labai tiesiai prie reikalo. (Angl.)

– *You must be joking!**

– *I am not joking***, – tarė Norlanderis ir toliau kalbėjo taip pat ramiai: – Jei nesuteiksi man reikalingos informacijos, turiu leidimą nudėti tave čia ir dabar. Esu specialiai treniruotas. Supranti?

– *I'm not buying this****, – atrėžė Peškovas, apžiūrinėdamas kiek aptukusį Norlanderį. Tačiau ledinis Norlanderio ryžtas privertė jį sudvejoti, ir ta dvejonė atsispindėjo veide. Norlanderis dėstė:

– Mes žinome, kad jūs priklausote prie rusų ir estų nusikaltėlių gaujos, kuriai vadovauja Viktoras X, ir kad pora alkoholio kontrabandininkų, besivadinančių Igoriu ir Igoriu, priklauso prie tos pačios grupės. Ar taip?

Peškovas netarė nė žodžio, bet žvilgsnis tapo budrus.

– Ar taip? – pakartojo Norlanderis.

Vis dar tyla.

– Čia yra garso izoliacija. Niekas neišgirs, kas vyksta kameroje. Turiu neribotus įgaliojimus, gautus iš pačios aukščiausiosios instancijos. Noriu, kad tai suprastum ir gerai pagalvotum prieš atsakydamas. Nuo kito atsakymo priklauso tavo sveikata.

Peškovas užsimerkė ir atrodė, kad tariasi sapnuojąs. Čia buvo kažkas visai naujo, nė iš tolo nepanašu į tuos geranoriškus švedų policininkus, su kuriais iki šiol jam tekdavo susidurti. Galbūt Norlanderio akyse išvydo šmėkštelint kažką nesuvokiamo, žvilgsnį žmogaus, kuris peržengė absoliučią ribą ir nebegali grįžti atgal. Gal buvo matęs tokį žvilgsnį anksčiau.

– Čia galioja demokratija, – tarė jis atsargiai.

– Žinoma, – pritarė Norlanderis. – Ir ji išliks. Bet demokratija kartais priversta gintis nedemokratinėmis prie-

* Tikriausiai juokaujate! (Angl.)

** Nejuokauju. (Angl.)

*** Netikiu. (Angl.)

monėmis. Bet kokia gynyba iš tikrųjų yra sukurta nedemokratiškai. Čia bus labai akivaizdus pavyzdys.

– Aš išsėdėjau čia du mėnesius. Visiškai nieko nežinau apie jokias serijines žmogžudystes Stokholme. Prisiekiu.

– Viktoras X? Igoris ir Igoris? – tarė Norlanderis lygiai tokiu pat tonu kaip pirma. Kažkaip suvokė, kad svarbu išlaikyti tokį toną visą laiką.

Aleksejus Peškovas svėrė riziką. Norlanderis aiškiai matė, kad jis galvoja apie mirtį ir geriausią būdą nustumti ją kuo toliau. Leido jam svarstyti, bet tuo pat metu pasinaudojo proga ir pajudino ranką striukės kišenėje, lyg liestų pistoletą. Beveik atrodė, kad tarp sienų nuaidėjo atlaužiamo gaiduko garsas. Peškovas giliai įkvėpė ir prakalbo:

– Aš dirbau jūrininku ir plaukiojau tarptautiniais reisais beveik per visą komunistinį laikotarpį. Išvengdavau KGB ir GRU nuolatos keisdamas tapatybę. Man pavyko sutaupyti pakankamai pinigų, kad režimui žlugus galėčiau įsigyti nuosavą žvejybinį laivą. Kiek daugiau nei metus buvau paprastas rusakalbis žvejys iš Talino, truputį engiamas, bet laisvas. Ko gero, galima pasakyti, kad tai buvo vieninteliai laisvi metai, paskui įsijungė kitos jėgos. Į mane kreipėsi anoniminiai „globėjai“. Iš pradžių buvo tik pinigai, užmokestis už tai, kad mano laivas nesudegtų arba nesprogtų. Įprasta „globėjų“ veikla. Bet greitai ji išsiplėtė. Man buvo įsakyta imtis... šitokio transportavimo. Čia buvo trečias kartas. Dešimtys tūkstančių pabėgėlių laukia apimti nevilties senojoje Sovietų Sąjungoje, kad kas nors paimtų juos už pinigus. Aš niekada nebuvau arti jų vadų, Viktoras X yra tik vardas, mitas. Mano kontaktas buvo estas vardu Juris Marja. Jis neva esąs artimas Viktorui X. Apie Igorį ir Igorį niekada nesu girdėjęs, bet iš kitos pusės, grupė turi kiek tik nori alkoholio ir kitų prekių kontrabandininkų Šiaurės Europoje.

Norlanderį nustebino jo iškalba, bet to neparodė.

– Adresai, susitikimų vietos? – paklausė ramiai.

Peškovas papurtė galvą.

– Jie visą laiką keičia.

Norlanderis ilgai stebėjo Peškovą. Negalėjo suprasti, ar vyriškis yra auka, ar nusikaltėlis, o gal ir viena, ir kita. Pabeldė užrašų bloknotu į stalą, įsikišo rašiklį į striukės kišenę ir tarė:

– Dabar vykstu į Taliną. Jei kaip nors paaiškės, kad bent viena detalė iš to, ką sakei, yra neteisinga, arba jei paaiškės, kad ne viską pasakei, aš grįšiu. Supranti, ką tai reiškia?

Peškovas sėdėjo tylus ir spoksojo į stalą.

– Paskutinė galimybė ką nors pakeisti arba pridėti, – priminė Norlanderis kildamas.

– Tai viskas, ką žinau, – nusiminęs atsakė Peškovas.

Vigui Norlanderiui kilo mintis paduoti Aleksejui Peškovui ranką. Rusas žvejys iš Estijos baisiai nenoromis atsistojo ir ją paspaudė.

– *How do you do, sir?* – tarė Norlanderis.

Jis niekada nepamirš jam mesto žvilgsnio.

Talinas yra beprotiškas miestas.

Pagalvojo Vigas Norlanderis, pabuvęs ten ketvirtį valandos.

Savo nuomonės jis nepakeis ir vėliau.

Oro uoste buvo sunku išsinuomoti automobilį.

Galiausiai jis įsiliejo į netvarkingą popiečio eismą ir brovėsi priekin vadovaudamasis anglišku turistiniu žemėlapiu. Pateko į senamiestį ant Katedros kalvos ir klaidžiojo aplink tarsi viduramžių labirinte. Visą laiką atsiremdavo į senovines mūro sienas su aukštais, gražiais patrankų bokšteliais ir jam atrodė, kad tebėra Visbyje.

Bet iš esmės miestas buvo bevardis, jo ryžtingumo paribys. Gatvių iškabos, eismo ženklai, reklamos visai svetima kalba. Tarsi filme. Norlanderis jautėsi visiškai svetimas ir norėjo toks išlikti. Viskas turėjo likti be vardų, kaip paribys. Niekas negali gvieštis jo dėmesio. Jautėsi taip, lyg gyslomis tekėtų visiškai naujas kraujas. Štai kokia jo paskirtis. Visas miręs gyvenimo laikas buvo reikalingas tik tam, kad pasiektų šį tašką.

Pagaliau Norlanderis surado didelį, šiuolaikišką policijos pastatą, pastatė automobilį draudžiamoje vietoje ir žengė vidun. Priėjo prie budėtojo, sėdinčio mažame priėmimo kambarėlyje, kur sena sovietinė biurokratinė pilkuma veltui kovojo su šiuolaikine vakarietiška interjero architektūra. Budėtojas taip pat buvo keistas paslaugumo ir atšiaurumo mišinys, su kokiu Norlanderiui anksčiau niekada neteko susidurti. Kitomis aplinkybėmis gal būtų nustebęs. Dabar tik užsispyrė.

– Komisaras Kaljus Laikma, – tarė trečią kartą laužyta anglų kalba. – Jis manęs laukia.

– Tarp leidimų nerandu jokio švedų policininko, – atsakė jaunas budėtojas šaltai ir tuo pat metu apgailestaudamas. – Deja, – pridūrė trečią kartą.

– Tai bent paskambink jam, – paprašė Norlanderis susitvardęs. Jam atrodė, kad atgamino aną šaltą toną, sėkmingai panaudotą Visbio areštinėje. Budėtojas galiausiai taip ir padarė.

Jis minutėlę stovėjo ir laukė, iš įpratimo suspaudęs ragelį tarp peties ir smakro, tuo pat metu maišydamas šaukšteliu kavą. Kai galiausiai prabilo, kalba skambėjo kaip suomių su daugybe ne vietoje įkištų „o“. Galiausiai budėtojas padėjo ragelį ir pakenčiamai slėpdamas susierzinimą tarė:

– Komisaras ateina jūsų pasitikti, pone Norlandai.

– *Please**, – mandagiai padėkojo ponas Norlandas.

Vos po minutės policijos vestibiulyje suūžė liftas ir pasirodė šviesiaplaukis vyras suglamžytu velvetiniu kostiumu ir akiniais, panašiais į tuos, kuriuos Norlanderis buvo gavęs veltui, kai kitados, tolimoje praeityje, atliko karinę tarnybą.

– Spėju, kad jūs Norlanderis, – tarė vyras paduodamas ranką. Norlanderis ją paspaudė. Paspaudimas buvo tvirtas. – Aš Laikma.

Jie nuėjo į liftą ir pakilo į ketvirtą aukštą.

– Galėjote pranešti, kad atvykstate, – tarė Laikma elegantiška rytinės pakrantės amerikiečių tarme. – Būtumėte išvengęs šios painiavos.

– Norėjau atvykti kiek įmanoma tyliau, – atsakė Norlanderis dabar jau gerai išlavintu šaltu tonu. – Daug kuo rizikuojame.

– Taip taip, – sausai atsakė Laikma. – Čia verslininkai, ir ne tik jie, krinta kaip lapai. Mūsų kriminogeninė situacija visai kitokia. Visi interpretuoja rinkos ekonomikos įstatymus, kaip kam patinka. Tai, kas buvo prispausta sovietiniais metais, išputojo su tokia jėga, kokios ir tikėjomės. Be abejo, mūsų darbas buvo lengvesnis, bet vargu ar malonesnis, kai buvome priespaudos įrankis. Dabar gyvename su valstybe valstybėje, o ji savo infiltracijos pajėgumais nenusileidžia buvusiai valstybių valstybei. Nė kiek nenustebčiau, jei tam tikrame rate jau žinoma apie jūsų atvykimą. Visada turime būti labai atsargūs ką nors sakydami ir atskleisdami. Visai kaip anksčiau. Ir sienos turi ausis. Užeikite.

Jie įžengė į nedidelį jaukų kabinetą su apvytusiais augalais ant palangių, pro langus buvo matyti senamiestis ir pilis su įspūdingu bokštu, vadinamuoju Ilguoju Hermanu. Tačiau Norlanderiui nerūpėjo jokie vaizdai. Jis atsisėdo ant apklausiamųjų kėdės priešais Laikmos rašomąjį stalą.

* Prašau. (Angl.)

– Diena prasideda nuo elektroninės mano kabineto patikros, – pasakė Laikma ir prisidegė cigaretę. – Ar per naktį nebuvo įtaisyta pasiklausymo įranga. Bet tai, žinoma, netrukdo klausytis per atstumą. Kaip minimalių pajėgų prieš mafiją vadovas, aš esu labai paklausus. Tik kas ta mafija...

– Kas daugiau turėtų žinoti, jei ne jūs, – šaltu tonu tarė Norlanderis.

– Kuo daugiau žinai, tuo geriau suvoki, ko nežinai, – išmintingai atsakė Laikma. – Ant mano stalo nugula viskas, kas susiję su visomis organizuoto nusikalstamumo formomis, nuo paprastų apsaugininkų ir reketininkų lygų iki tokių dalykų, kurie siekia pačias aukščiausias viršūnes. Vienintelis bendras rodiklis yra noras pasinaudoti naujomis galimybėmis. Yra tokių, kurie sako, kad mes regime atvirą rinkos ekonomikos veidą, kiti sako, kad tai tik natūrali valstybinio terorizmo tąsa. Šiaip ar taip, akivaizdžiausia, kad nėra to, ką drįsčiau pavadinti užuojauta, gal vidinio demokratijos esmės pajutimo. Kaip visada, norima prisiplėšti kiek įmanoma daugiau kitų sąskaita. Nepaisant to, ar valstybė yra absoliuti, ar nereikšminga.

Laikma pasirausė tarp savo popierių šūsnių ir kažkokiu nesuvokiamu būdu ištraukė reikalingą dokumentą.

– Aha. Kalbant apie jūsų ankstesnius klausimus telefonu, aš, ko gero, neturiu nieko naujo. Viktoro X gauja yra rusų ir estų junginys, visų pirma veikiantis Taline ir ėmęs artėti prie Švedijos, nes Suomijos rinka greitai bus prisotinta. Nelabai žinome, kiek toli jie pažengę, ar jau įtvirtinti kontaktiniai tinklai, ar vyksta reguliari kontrabanda, bet žinome, kad jie turi tokių ambicijų. Kaip sakėme, jie nužudo išdavikus šūviu į galvą – tai pastovus bruožas, niekada nemačiau jokių nukrypimų – ir naudoja ginklų fabriko, esančio Pavlodare, Kazachstane, ginklus, apie tai jau irgi kalbėjome. Visa tai nekelia jokių abejonių. Bet turite žinoti, kad tokius šaudmenis naudoja dauguma grupuočių ir

kad nepagaunamojo Viktoro X grupė yra gana mažas, ribinis reiškinys Taline. Yra septynios ar aštuonios banditų gaujos, kurios pasidalijo Taliną ir Rytų Estiją rajonais, ir jie vengia peržengti vieni kitų ribas; mes nelabai žinome, kokius ryšius jų vadeivos palaiko su didesne Rusijos mafija. Jei nekreipsime dėmesio į Jugoslaviją, šiuo metu Estija pagal žmogžudysčių skaičių pirmauja Europoje. Šalyje per metus nužudoma daugiau kaip trys šimtai žmonių, o Talinas patenka tarp tų pasaulio miestų, kur įvyksta daugiausia žmogžudysčių. Štai pagrindinė informacija, kurią turėtumėte žinoti, išeidamas į mūsų gatves.

– Ar tai jūs esate „Komanda K"? – paklausė Norlanderis.

– Ne, mes esame kriminalinė policija. „Komanda K" yra mūsų antiteroristinė grupė. Jie yra mūsų pagalbininkai ir vienintelis tikras fizinio pasipriešinimo ginklas prieš mūsų gangsterius. Žinoma, jie linkę šiek tiek persistengti, bet, kartoju, jie – vienintelis tikras mūsų ginklas. Tačiau tai mes, paprasta kriminalinė policija, tiriame nusikaltimus. „Komanda K" yra grynai puolamosios pajėgos.

Laikma trumpam nutilo ir pasirausęs ištraukė kitą popierių.

– Žinome tai, kad Viktoras X yra įsipainiojęs į vienos švedų žiniasklaidos įmonės apsaugos reikalus; ji bando įsitvirtinti Rusijoje ir Baltijos šalyse ir, be viso kito, leidžia verslo dienraštį. Įmonė tarptautinėje rinkoje vadinasi „GrimeBear Publishing Inc.". Nežinau, kaip jie vadinasi Švedijoje, bet spėju, kad šalyje jie beveik turi žiniasklaidos veiklos monopolį. Keistokas reiškinys demokratijai. Ar aš klystu?

Norlanderis neturėjo apie tai nė menkiausio supratimo. Pasižymėjo savo užrašų knygelėje ir staigiai pakeitė temą:

– Turiu naują pėdsaką. Toks Juris Marja. Jis įsitraukęs į pabėgėlių pervežimą į Gotlandą.

– Ne jis vienas, – atsakė Kaljus Laikma ir atrodė susimąstęs.

Norlanderis pamatė, kad palietė skaudžią vietą. Jis, matyt, svarstė, kiek gali pasakoti. Norlanderis nutarė jam padėti.

– Pats pabėgėlių pervežimas mums nerūpi. Yra, kaip yra. Mums rūpi tik sąsaja su serijine žmogžudyste.

– O kaip atrodo ta sąsaja? – nepatikliai paklausė Laikma.

Norlanderis nutilo. Tikėjosi, kad atrodo neįžvelgiamas ir neišsiduoda, jog jaučiasi netvirtai.

Tik dabar jam toptelėjo, kokia menka ta sąsaja.

– Taip, taip, – tarė Laikma, kai suprato, kad atsakymo negaus. – Jūs savo paslaptis pasilaikote sau, o aš atskleidžiu savąsias. Ar tai šitaip atrodo mūsų susitarimas?

– *Ich bin sorry**, – išspaudė Norlanderis. – Šis tyrimas susijęs su valstybės saugumu. Ir kaip sakėte pats, mūsų gali klausytis per atstumą.

– Pajuokavau, – atsakė Laikma, pradėdamas suprasti, koks yra jo pašnekovas. – Na, ką gi, Juris Marja kalba švediškai, o tai gali būti įdomu. Jis daug metų gyveno Švedijoje, bet į policijos registrą nepateko. Kiek žinome, jis būna šalia Viktoro X. Taip pat žinome, kad jis yra vienas iš daugelio, susijusių su pabėgėlių pervežimu. Turime įsakymą iš aukščiausiosios instancijos nebūti per daug griežti, kai kalbama apie būtent tokią kontrabandą. Baltijos valstybės prikimštos laukiančių pabėgėlių, tikinčių, kad Švedija yra rojus žemėje. Jie, matyt, turi seną žemėlapį.

Norlanderis stebėjo jį nejudėdamas. Akivaizdu, kad Laikma norėjo pasakyti kažką daugiau.

– Esama kažko daugiau, – šaltai pareiškė jis.

Laikma giliai atsiduso ir atrodė, kad stengiasi galvoti apie gerus Baltijos ir Skandinavijos šalių santykius, apie priklausomybę nuo švedų paramos, bet greičiausiai galvojo

* Apgailestauju. (Pusiau vokiškai, pusiau angliškai.)

apie rusams atiduotus Baltijos šalių karius ir švedų verslininkų elgesį Baltijos valstybėse.

Daugiabriaunė šio atodūsio potekstė prasprūdo Norlanderiui pro ausis. Jis išgirdo tik Laikmos atsakymą:

– Aš veltui sugaišau dieną apklausdamas vieną iš žymesnių Marjos narkotikų platintojų, tokį Arvą Helatą. Per porą valandų jis bus paleistas dėl įrodymų trūkumo. Jis kalba švediškai. Iš Noarotsio Estijoje, jei tai ką nors sako. Ar norite pabandyti?

Norlanderis be žodžių pakilo. Dabar jis arti.

Laikma nuvedė jį antžeminiais ir požeminiais koridoriais iki areštinės. Lydimi poros budinčių policininkų priėjo prie geležinių durų.

– Manau, bus geriausia, jei aš dalyvausiu, – pasakė Laikma. – Nesijaudinkite, aš nemoku nė žodžio švediškai. Bet įvairiausios taisyklės draudžia įleisti užsienio policininką vieną į estų vienutę. Jūs, be abejo, suprantate.

Norlanderis linktelėjo tikėdamasis, kad jo nusivylimas nėra labai pastebimas.

Jie įžengė vidun. Vyras vienutėje buvo ilgaplaukis, atrodė panašus į suomį. Vigui Norlanderiui prieš akis iškilo Arto Siodersteto paveikslas ir jis nė nebandė nuvyti jo šalin. Arvas Helatas sarkastiškai stebėjo abu kovotojus su mafija ir kažką pasakė estiškai. Laikma griežtai atsakė ir parodė į Norlanderį, o šis atsikrenkštė ir prabilo. Palengvėjo, kad gali kalbėti švediškai. Daugiau jokių *ich bin sorry*.

– Tu esi artimas Juriui Marjai, vadinasi, ir Viktorui X. Ką žinai apie trijų švedų verslininkų nužudymus per pastarąją savaitę?

Arvas Helatas nustebo. Jis pažiūrėjo į Laikmą, tasai truktelėjo pečiais ir kažką pasakė estiškai, turbūt „atsakyk" arba „vyriškis yra beprotis". Helatas atsakė keista Estijos švedų tarme su savotiškais dvibalsiais ir neįprastai tariamais t, g ir k kai kuriose vietose. Norlanderis vos galėjo jį suprasti.

– Nežinau, apie ką kalbi, – pareiškė Helatas. – Kaip tos žmogžudystės susijusios su manimi?

Iš tikrųjų Norlanderis norėjo tik pažiūrėti. „Pasidairyti po vitrinas“, – pasakė sau. Šitas vyras nepaspruks iš jo gniaužtų.

– Gerasis komisaras nesupranta nė žodžio, ką mes kalbame, – tarė jis, o šaltis jo balse jau skambėjo beveik natūraliai. – Ar Viktoras X susijęs su švedų verslininkų žmogžudystėmis? Noriu pabrėžti, kad čia speciali užduotis ir kad mano įgaliojimai leidžia man kaip reikiant tave papurtyti.

Dabar Arvas Helatas sutriko dar labiau. Jis ilgai spoksojo į Norlanderį. Tada pratrūko kvatotis.

– Tu nė nenutuoki, su kuo žaidi, – žvengė jis. – Ugnis, palyginus su tuo, yra šalta kaip ledas.

Norlanderis išėjo iš vienutės, jam akyse stovėjo Helatas. Laikma žingsniavo iš paskos ir nustebęs stebėjo jį, kol jie ėjo koridoriais.

– Ar ką nors sužinojote? – paklausė jis subtilia amerikietiška tarme.

– *Inaff*[*], – atsakė Norlanderis.

Jie grįžo į Laikmos kabinetą. Komisaras atsisėdo pratęsti diskusijos. Norlanderis liko stovėti.

– Vykstu namo, – tarė jis.

Laikma atrodė nustebęs.

– Juk ką tik atvykote. Dar daug ką turime aptarti.

– Aš patenkintas. Ačiū už visokeriopą pagalbą.

Jis patraukė link durų, stabtelėjo ir paklausė:

– Tiesa... Ar jums teko girdėti apie tokius Igorį ir Igorį?

Kaljus Laikma tik spoksojo į jį purtydamas galvą. Kai Norlanderis uždarė duris, išgirdo, kad Laikma pakėlė telefono ragelį.

[*] Pakankamai. (Angl., neteisingai.)

Jis išėjo į lauką, žengė prie automobilio, be jokio sąžinės graužimo numetė baudos lapelį ant žemės ir nuvažiavo. Apsuko beveik aplink visą pastatą ir sustojo prie vienos sienos, kur nebuvo Laikmos lango, tačiau buvo išėjimas iš areštinės; tą jis spėjo gerai įsidėmėti.

Įsitempęs išsėdėjo tris valandas. Atėjo vakaras. Norlanderis išalko. Išsėdėjo dar valandą, bet dabar jau apsnūdęs.

Tada pro duris išėjo Arvas Helatas. Moterišku judesiu atmetė plaukus. Norlanderis pasilenkė prie vairo. Helatas nudrožė prie seno žalio „Volvo Amazon", tokio seno modelio, kokio Norlanderis nebuvo matęs ištisą amžinybę. Nuvažiavo.

Pirmiausia jis sustojo prie graikų restorano senamiestyje. Kažkam paskambino, suvalgė didelę porciją musakos ir išgėrė bokalą alaus. Praėjo beveik valanda. Norlanderis sėdėjo ir šalo automobilyje, buvo alkanas. Sutemos nušlavė paskutinius šviesos likučius. Nušvito Talino senamiesčio dalis, esanti ant kalvos.

Arvas Helatas išėjo ir nuvažiavo savo absurdiška „amazone", kuri vargiai būtų tikusi tikrai svarbiam mafiozui. Išvažiavo iš Talino ir patraukė pietvakarių kryptimi į Keilą. Tame miestelyje užsuko į barą geležinkelio stotyje, vėl kažkam paskambino ir išgėrė dar vieną alaus. Norlanderis visą laiką stebėjo jį pro langą. Tada Helatas vėl sėdo į automobilį, vėl pasuko į plentą ir grįžo į Taliną. Buvo vienuolikta, kai vėl įvažiavo į Estijos sostinę, o paskui jį sekė Norlanderis su išnuomota škoda. Vėl įvažiavo į senamiestį, įsmuko į mažiau apšviestą rajoną ir sustojo prie apšiurusio, kone apgriuvusio namo, iš pažiūros apleisto. Ištuštėjusiose gatvėse nebuvo matyti nė gyvos dvasios.

„Mafijos žemė", – pagalvojo Norlanderis pamatęs, kaip Helatas šmurkšteli į apgriuvusį namą. Jis atlaužė gaiduką ir vėl įsikišo pistoletą į dėklą ant peties. Iš už kelnių juosmens už nugaros išsitraukė mažesnį pistoletą, atlaužė gaiduką, vėl

užsikišo, pasitikrino, ar lengvai pasiekia didelį medžioklinį peilį, pritvirtintą prie blauzdos.

Širdis daužėsi kaip pašėlusi.

Tai buvo Vigo Norlanderio Akimirka. Iš didžiosios A.

Vigas Vikingas.

Jis įsmuko į namą laikydamas iškeltą pistoletą. Girdėjo, kaip Arvas Helatas lipa sutrešusiais laiptais pora aukštų virš jo. Helatas žengė penkis žingsnius ir įėjo pro duris. Stojo visiška tyla.

Norlanderis prietemoje be garso užtykino laiptais. Jie nė karto nesugirgždėjo.

Antrame aukšte buvo trejos durys, vienos prie pat laiptų, vienos koridoriaus gale ir vienos už penkių žingsnių. Jis tylutėliai prisėlino prie pastarųjų. Uždarytos, bet buvo galima pastumti vidun.

Vigas Norlanderis giliai įkvėpė, porą kartų smarkiai iškvėpė ir vėl įkvėpė, iš visų jėgų spyrė į duris ir puolė vidun iškėlęs ginklą.

Apšviestame kambaryje palei sienas stovėjo aštuoni vyrai. Jie nukreipė į jį nedidelius automatus.

– Prašau mesti ginklą, – iš tamsios kambario pusės pasigirdo švedų kalba su estišku akcentu.

Ten stovėjo rašomasis stalas. Už jo sėdėjo du vyrai. Veidų nesimatė. Bet ant stalo sėdėjo Arvas Helatas ir sarkastiškai šypsojosi. Norlanderis buvo nusitaikęs į jį.

– Mesk ginklą arba mirsi, – vėl tarė balsas. Ne Helato. Helatas tik šypsojosi. – Viena sekundė, – tarė balsas.

Norlanderis paleido ginklą.

Jis dar niekada nebuvo nuginkluotas.

Helatas priėjo ir surinko likusį jo ginklų arsenalą, nežymiai purtydamas galvą. Grįžo prie rašomojo stalo ir atsisėdo tabaluodamas kojomis kaip vaikas.

– Prireikė šiek tiek laiko, kol surinkome tokias gausias pajėgas, – vėl prabilo balsas. Dabar Norlanderis pastebėjo,

kad kalba vienas iš vyrų už stalo. – Ir kol suradome tinkamas patalpas. Tad teko išsiųsti Arvą į nedidelę kelionę į Keilą, kol rūpinomės reikiamomis priemonėmis. Ką jūs darote? Čia asmeninis kerštas?

Norlanderis stovėjo nė nekrustelėdamas. Jis buvo tiesiog suledėjęs.

– Iš tikrųjų noriu paprašyti, kad papasakotumėte, ką darote, – mandagiai mygo balsas, įžengdamas į šviesą ir tapdamas kūnu. Stambus kūnas, stambus ūsuotas veidas su geraširdiška šypsena.

– Juris Marja? – išspaudė Norlanderis.

Juris Marja priėjo prie jo, truputį paspaudė pilvą, švelniai perbraukė per plikę ir tyrinėdamas apžiūrėjo.

– Įdomus, – įvertino jis. – Įdomus keršytojas.

Marja kažką pasakė rusiškai, tamsoje likęs vyras prie rašomojo stalo kažką sumurmėjo atgal.

– Papasakokite viską, ką žinote ir ką spėjate, – liepė Marja, vis dar labai mandagiai.

Norlanderis atpažino tą šaltą toną. Jis net nepajėgė nekęsti panašumo. Marja mygo toliau:

– Primygtinai prašau.

Norlanderis užsimerkė. Paskutinė galimybė pasielgti didvyriškai. Tyla atsakyti mandagiam pabaisos veidui.

Tačiau didvyriškumas Vigui Norlanderiui neberūpėjo. Jis buvo pamirštas, ir Vigas Norlanderis prisimins jį tik daug daug vėliau, kai bus susirgęs vėžiu.

– Šiuo metu Stokholme vienas po kito žudomi švedų verslininkai, – prabilo jis kimiu balsu. – Jie žudomi jūsų ginklais ir tokiu būdu, kaip jūs žudote išdavikus, Viktorai X! – šūktelėjo jis šešėliui už rašomojo stalo.

Nė krust.

Juris Marja atrodė nuoširdžiai nustebęs ir leptelėjo keletą rusiškų žodelių. Nuo rašomojo stalo sulaukė keliais žodžiais išsamesnio atsakymo.

– Gali būti, kad dovanosime jums gyvybę, kriminalinės policijos inspektoriau Vigai Norlanderi, – perskaitė jis garsiai iš Norlanderio pareigūno pažymėjimo, kurį ką tik buvo ištraukęs jam iš kišenės. – Kaip nors turite pranešti Stokholmui, kad mes nekalti. Tačiau, žinoma, negalime paleisti jūsų visiškai nenubausto. Tai prieštarautų mūsų nuostatoms. Dabar gerai paklausykite ir įsidėmėkite. Beje, parašysime raštelį ir pritvirtinsime prie jūsų. Mes niekuomet nebūtume ėmęsi tokio nepagrįstai kvailo dalyko kaip žudyti švedų verslininkus Švedijoje. Ar aišku? Mes niekaip su tuo nesusiję. Jei būtume Stokholme, tai būtų ypač svarbu išsaugoti tai paslaptyje.

Marja nuėjo prie rašomojo stalo, gavo iš vyro šešėlyje lapelį ir rašiklį, nustūmė Helatą nuo stalo ir neįtikėtinai ilgai rašė. Tada pareiškė:

– Mums laikas dingti. Jei kartais mielasis Laikma būtų sumąstęs pasiųsti paskui jus kokį žmogų. Nors jis, aišku, žino, kad geriau nesikišti. Reikės laiko, kol surinks „Komandą K“.

Tada kažką pasakė estiškai ir automatais ginkluoti vyrai parvertė Norlanderį ant grindų. Jis spoksojo į lubas, kai jie ištempė jam rankas ir išskėtė kojas. Jis buvo visiškai sustingęs.

Tada jį pervėrė aštrus skausmas. Beveik išlaisvinantis. Jis suriko visu balsu. Ir ne vien iš gėlos.

Antrą skausmo bangą nustelbė dar dvi.

Jis virto skausmo impulsų kamuoliu. Pamatė save švytintį paskutine šviesa.

„Po velnių, – pagalvojo sutrikęs. – Koks apgailėtinas būdas mirti.“

Paskui pasijuto išnykstąs.

18

Saulėtas pavasario rytas nepasiekė Mūšio vadavietės. Ji priklausė tik „A grupei“. Dabar atsidūrusiai aklavietėje.

Kažkas pagadino orą.

Niekas neprisipažino.

Kol kvapas išsisklaidė, visi įtariai dairėsi.

Hultinas, kaip paprastai, įžengė pro paslaptingąsias vadovo duris ir trenkė ant stalo mobilųjį telefoną.

– Jei Norlanderis paskambintų iš Talino, – paaiškino, nelaukdamas klausimų.

Kažkas atsiraugėjo.

Tvyrojo kažkokia nerimta nuotaika. Hultinas tai juto.

– Gerai. Tyrimas įstrigo. Mes prie to mes pripratę, ar ne, juk jūs patyrę rinktiniai policininkai. *Keep your spirits up.**

Vakarykštė diena praėjo kaip per pagirias. Visa veikla prigeso, visi judėjo tarsi sulėtintai; išskyrus Norlanderį, žinoma, patraukusį kitu keliu.

– Sinjore Čavesai? – Hultinas norėjo išgirsti jų pasisakymus.

Čavesas pasitempė:

* Nenusiminkite. (Angl.)

– Toliau tiriu „Memab“ pėdsaką. Jei tai galima vadinti pėdsaku. Bet esu pakankamai tvirtai įsitikinęs, kad...

Suskambo mobiliojo ryšio telefonas. Hultinas iškėlė ranką ir atsiliepė:

– Vigai? Ar čia tu?

Per kambarį nuvilnijo tylus murmesys.

– Kaip sekasi giedoti Marijos Magdalietės bažnyčioje? – pasidomėjo Kerstina Holm.

– Puikiausia akustika, – atsakė Gunaras Nybergas. – „Missa Papae Marcelli“.

– Dieviška, – svajingai įvertino Holm.

– Kas tau, po šimts, ant skruosto? – paklausė Čavesas.

– Spuogas, – atsakė Jelmas. Jau ne pirmą kartą teko taip pasiaiškinti.

– *Yes**, – patvirtino Hultinas skambinančiajam, smarkiai mosuodamas laisvąja ranka.

Mūšio vadavietėje stojo tyla. Hultinas nusisuko, įrėmė žvilgsnį į sieną ir pakartojo *yes*. Paskui keletą minučių nepratarė nė žodžio. Gal iš to, kaip sulinko, susikūprino jo nugara, jie suprato, kad kažkas atsitiko. Pagaliau Hultinas trečią kartą ištarė *yes* ir padėjo telefoną ant stalo. Tuo pat metu ant stalo kliktelėjo nedidelis fakso aparatas ir iš jo ėmė lįsti popierius. Kol laikė ilgėjantį popieriaus lapą, kol tas išlindo iš aparato, Hultino veidas buvo susikaupęs, bet be jokios išraiškos. Perskaitė ir trumpam užsimerkė. Kažkas nutrūko. Hultinas prabilo:

– Vigas Norlanderis buvo nukryžiuotas.

Balsas sekundei nutrūko. Tada kalbėjo toliau:

– Rusų ir estų mafija prikalė jį prie grindų viename negyvenamame name labiausiai apleistame Talino kvartale.

Jie susižvalgė. Trūko svarbiausios informacijos. Gavo.

– Jis gyvas, – pasakė Hultinas. – Čia skambino komisaras Kaljus Laikma iš Talino policijos. Matyt, Norlanderis

* Taip. (Angl.)

vienui vienas patraukė į žiaurų žygį prieš mafiją. Baigėsi tuo, kad buvo prikaltas prie grindų. Laikma buvo įsakęs jį sekti, nes įtarė kažką panašaus. Kai jo vyrai, vadinamoji „Komanda K“, įsigavo į namą, Vigas buvo išgulėjęs daugiau kaip valandą, prikaltas vinimis per abi rankas ir pėdas. Laimei, buvo be sąmonės. Viena ranka buvo prikalta kartu su švediškai parašytu rašteliu. Skaitau: „Kriminalinės policijos inspektoriaus Vigo Norlanderio vadovui Stokholme. Mes esame ta grupė, kurią jūs pažįstate Viktoro X vardu. Mes niekaip nesusiję su švedų verslininkų nužudymais Stokholme. Sunkesnius smurtinius nusikaltimus, kaip matote, darome tik tarp savo šalies sienų. Jūs atgaunate savo Vienišąjį Keršytoją net nesulaužytomis kojomis. Perkalame tik per mėsą.“ Pasirašo Viktoras X, ir dar yra P. S.: „Jei jūsų vyrai šitaip elgiasi, akivaizdu, kad byla liks neišaiškinta. Bet sėkmės. Mes suinteresuoti, kad greitai ją ištirtumėte. DS.“

– Kas, po velnių, jam šovė į galvą? – pratrūko Čavesas.

Hultinas papurtė galvą ir kalbėjo toliau:

– Matyt, jam vis dėlto pavyko užčiuopti porą siūlų. Jis vis dar labai silpnas, bet per Laikmą perduoda, kad didelė švedų žiniasklaidos kompanija, tarptautinėje rinkoje pasivadinusi „GrimeBear Publishing Inc.“, yra smarkiai prispausta Viktoro X ir kitų „globėjų“ ir kad pora to paties Viktoro X alkoholio kontrabandininkų siautėja Švedijoje, pasivadinę Igoriu ir Igoriu. Pabandykite atrasti tuos ponus ir patikrinkite, koks velnias yra ta prakeikta „GrimeBear“.

Jelmas pažiūrėjo į Nybergą. Nybergas pažiūrėjo į Jelmą. Igoris ir Igoris. Su tuo jie kažkur jau buvo susidūrę.

Hultinas užbaigė savo pranešimą:

– Jis taip pat perduoda, kad nebevaidins Rembo.

Vėl sutrikę žvilgsniai.

– Nė nežinojau, kad buvo pradėjęs, – tarė Kerstina Holm.

Jelmas su Nybergu nuvažiavo į Sioderį, į nedidelį barą rūsyje Siodermano gatvėje, ir nuėjo į butą tiesiai virš jo. Ten buvo lankęsi anksčiau. Skambutį spaudė dvylika kartų, kol galvą iškišo apsimiegojęs tipas.

Pamačius Gunarą Nybergą jam per dešimtąją sekundės dalį išlakstė visi miegai.

– Nežudyk manęs, – nuolankiai paprašė tipas.

Jelmas prisiminė, kaip grėsmingai moka spausti Nybergas, ir tuo pat metu pagalvojo apie ypač žemą bosinį balsą giedant „Missa Papae Marcelli" Marijos Magdalietės bažnyčioje.

– Nesimaivyk, Bertai, – atsakė Nybergas. – Mums reikia daugiau informacijos apie Igorį ir Igorį. Ką iš jų pirkai?

– Juk papasakojau praeitą kartą, – pasigirdo silpnas balsas tarpduryje.

– Papasakok dar kartą.

– Šešiasdešimties laipsnių estišką degtinę iš Liviko. Keturias partijas per keturis kartus praėjusią žiemą.

– Kada ir kiek?

– Pirmą kartą, regis... lapkritį, paskutinį – vasario pradžioje. Po to jie daugiau nepasirodė.

– O turėjo?

– Jie atvyko lapkritį, gruodį, sausį, vasarį. Kovą ne. Kaskart nusipirkdavau po keletą dėžių. Tiek išparduodu. Be to, galima gerokai atskiesti ir niekas nepastebės. Ji tapo kaip ir mėgstamiausia mano nuolatinių klientų degtine, estiška – truputį ypatingiau. Dabar išbaigiau, o jie neskambina. Deja. Ji buvo gerokai pigesnė.

– Gausi važiuoti kartu į komisariatą ir padėti sukurti brolių Igorių fotorobotus, – pasakė Nybergas.

Ir iš Sioderio į Kungsholmą išvyko nelabai didvyriškas trejetas.

Hultinas pabeldė porą kartų į stalą ir galiausiai ištraukė porą klasikinių policijos piešinių. Dešiniajame nupieštas lieknas akivaizdžiai slaviškų bruožų vyras su lygiai tiek pat akivaizdžiai rusiškais ūsais. Vyras kairėje buvo švariai nusiskutęs, storas ir stambus, gana panašus į Nybergą.

– Čia yra pora Viktoro X alkoholio kontrabandininkų į Švediją, – pradėjo Hultinas savo trečios valandos susirinkimą. – Jie prisistato Igoriu ir Igoriu. Fotorobotai nelabai pavyko, žinote, Palmės tipo, tad teko iš muziejaus koridorių parsivežti senąjį dailininką. Atvaizdai sukurti pagal pono Berto Gunarsono pasakojimą, jis turi barą Sioderyje, šiais metais ir pernai keletą kartų pirko iš jų kontrabandinę degtinę. Aš dar kartą kreipiausi į Taliną ir kalbėjau su Kaljumi Laikma. Jis iškart juos atpažino. Nė vienas iš jų nėra Igoris. Lieknasis vardu Aleksandras Briusovas, o storasis – Valerijus Trepliovas; tai smulkūs rusai gangsteriai, veikiantys Estijoje, o Švedijoje pasirodę prieš pusę metų, matyt, Viktoro X nurodymu. Faktas, kad kovo mėnesį jie nutraukė ryšį su Gunarsonu, gali turėti tam tikros reikšmės.

– Ar mes nusispjausime į tai, kad Norlanderio stigmos paneigiamos? – paklausė Sioderstetas.

– Stigmos? – nesuprato Bilis Petersonas.

– Žaizdos, atsirandančios tose pačiose vietose kaip ir Jėzui Kristui, – didaktiškai paaiškino Kerstina Holm.

– Kad ir kaip būtų, paneigimas negali daryti įtakos tyrimui, – užbaigė Hultinas. – Turime jo nepaisyti, nors ir tikime juo. Tad pabandykime surasti tuos ponus Igorius. Jie yra vienintelis konkretus ryšys su Viktoru X.

★

Laikas ėmė tekėti kitaip – ramiau, lėčiau, tvarkingiau. Visuose laikraščiuose buvo išspausdinti Igorio ir Igorio atvaizdai, tačiau veltui. Ponai Aleksandras Briusovas ir Valerijus Trepliovas taip ir liko pažįstami tik iš piešinių.

Tebegaliojo šios hipotezės: 1) tikroji auka yra tik Dagfeltas, kiti du – tik pėdsakų mėtymas; 2) tikroji auka yra tik Strand-Julenas, kiti du – tik pėdsakų mėtymas; 3) tikroji auka yra tik Karlbergeris, kiti du – tik pėdsakų mėtymas; 4) tikrosios aukos yra Dagfeltas ir Strand-Julenas, o Karlbergeris – pėdsakų mėtymas; 5) tikrosios aukos yra Strand-Julenas ir Karlbergeris, o Dagfeltas – pėdsakų mėtymas; 6) tikrosios aukos yra Dagfeltas ir Karlbergeris, o Strand-Julenas – pėdsakų mėtymas; ir, žinoma, 7) visi trys yra tikrosios aukos.

Naujajam „GrimeBear“ pėdsakui tiko šeštoji hipotezė. Žiniasklaidos įmonė, užsienyje pasivadinusi „GrimeBear Publishing Inc.“, buvo ne kas kita, o ta pati didžioji, galingoji ir senas tradicijas turinti „Lovisedal AB“, kuriai dabar, matyt, iškilo problemų su mafija senojoje Sovietų Sąjungoje. Dagfeltas ir Karlbergeris kartu sėdėjo „Lovisedal“ valdyboje 1991–1993 metais, bet Strand-Julenas – ne, taigi jis galėjo būti klaidinantis pėdsakas. Pavyzdžiui, buvo galima manyti, kad Dagfeltas ir Karlbergeris buvo išvaryti iš šio pasaulio, nes Viktoras X norėjo pamokyti „Lovisedal“ koncerną už priešinimąsi siūlomai apsaugai Rusijoje ir Baltijos šalyse. Didysis žiniasklaidos fabrikas „Lovisedal“ pamažu išaugo šalies rėmus, jau buvo pradėję leisti verslo laikraštį rusų kalba ir, kaip ir daugelis kitų švedų įmonių, žvalgėsi po Baltijos šalis. Laisvoji rinka susidūrė su dar laisvesne rinka, kasdieniais grasinimais ir kasdieniu kenkimu ir ėmė samdyti privačias rusų apsaugos firmas, kur dirbo senieji, sovietiniais metodais treniruoti kovotojai prieš mafiją. Švedų

įmonės finansavo nedidelį pilietinį karą tarp posovietinių verslininkų. Tai buvo galima pavadinti parama.

Čavesas lygiagrečiai sekė „Lovisedal" ir „Memab" pėdsakais, taigi pakalbėjo su visais valdybų nariais, dirbusiais jį dominančiu laikotarpiu, ir bandė nustatyti galimus įtariamuosius. Be jokių ypatingų rezultatų. Dažnai su juo važiuodavo Jelmas.

Jelmas jautėsi atsidūręs beorėje erdvėje. Jo būtis daugiausia sukosi aplink raudoną spuogą ant kairiojo skruosto. Jis didėjo lėtai, bet užtikrintai. Cila, kuri dirbo sesele, dviprasmiškai pasijuokė iš jo įtarimų. Dabar spuogas buvo kiek didesnis nei kvadratinis centimetras, ir Polis rimtai pradėjo galvoti apie siaubingąjį žodį. Vėžys. Malignìnė melanoma. Bet atmesdavo visus įkalbinėjimus pasitikrinti pas gydytoją.

Kerstina Holm po to keisto pokalbio personalo kavinėje nelabai norėjo su juo šnekėtis. Ji daugiausia užsiėmė savo įrašais ir papildė juos interviu su kaimynais ir darbuotojais; šį darbą buvo paskyrusi Stokholmo kriminalinei policijai, o ši tikrai neapsidžiaugė.

Džordžas Humelstrandas, didžiausias atsiskyrimo nuo Mimiro ordino priešininkas, regis, gana ironiškai žiūrėjo į Skidbladniro ordiną, priešingai nei tvirtino Franzenas. Jis apskritai manė, kad ta istorija buvo juokinga. Kalbėjo maždaug taip pat kaip jo žmona Ana Klara, pokalbio metu pabarstė pakenčiamų galicizmų ir visą laiką darė užuominas apie erotinio pobūdžio santykius su kitomis moterimis. Visą laiką pabrėždavo, kokie „laisvi" ir „prancūziški" jo ir Anos Klaros santykiai. Iš pradžių Holm pamanė, kad jis bando ją suvilioti, paskui įsitikino, kad jis impotentas. Ir išbraukė – su palengvėjimu, bet ir susižavėjusi – Humelstrandų porą iš sąrašo.

Sioderstetas, Petersonas ir Floren vis daugiau dirbo savajame revizijų ir tarpininkavimo įmonių, fiktyvių įmonių

ir pseudoverslo, slaptų dividendų ir naujų emisijų pasaulyje. Net sėdėdamas kavinėje Sioderstetas kalbėdavo apie konvertuojamus skolų lakštus taip, kad būdavo panašu į viešą paskaitą, per kurią paaiškėja, koks nuobodus šis užsiėmimas. Kartais finansų grupė išdygdavo susirinkimuose su vis sunkiau suvokiamomis diagramomis ir schemomis, dėl kurių vis neaiškesnė Hultino rašliava lentoje atrodydavo neįtikėtinai skaidri. Sioderstetas jautėsi vis svetimesnis šalia tų dviejų Ekonominės policijos darbuotojų, akivaizdžiai užsidegusių ištirti trijų išminčių – Dagfelto, Strand-Juleno ir Karlbergerio – verslą. Jis vėl norėjo tapti faru. Arba vėl vien tik galvoti.

Nybergas kaip kurmis rausėsi per pogrindinį pasaulį. Nepaisant ištobulintos metodikos jam nepavyko ničnieko išpešti. Jis pirmasis pradėjo abejoti tyrimu. Arba jie daro kažkokią esminę klaidą, arba susidūrė su nauja „Palmės žmogžudyste". Drumstame smulkių sukčių pasaulyje, visada pilname gandų ir apkalbų, niekas nieko nežinojo nei apie nusikaltėlius, nei apie nukentėjusiuosius. Ir vieni, ir kiti atrodė esą toli nuo įprastinio nusikaltėlių pasaulio. Antra vertus, įprastinis nusikaltėlių pasaulis pamažu virto tikra atgyvena. Žiauriai smurtaujama buvo kitose sferose, visų pirma šeimose, tikrajame visuomenės nusikalstamumo židinyje, amžinai atspindinčiame suaugusiųjų gyvenimo frustracijas; vogdavo beveik tik narkomanai, plėšdavo keistos paramilitaristinės, dažnai rasistinių požymių turinčios organizacijos, kad galėtų finansuoti savo pačių veiklą, o sukčiavimas buvo tapęs paslaugų sektoriaus šaka kaip bet kuri kita veikla. Senieji smulkūs niekšeliai visa tai stebėjo ir jautėsi garbingi. Visuomenėje, kaip niekada anksčiau, vešėjo desperacija ir frustracija, nes pulkai jaunuolių buvo išmesti iš darbo rinkos net negavę jos kaip reikiant pauostyti. Nybergas norėjo atostogų.

Ką veikė ir galvojo Hultinas, buvo tokia pat paslaptis kaip ir jo durys Mūšio vadavietėje, tos, kurios visada būdavo

užrakintos, jei kam šaudavo į galvą eiti iš paskos. Kai jie paklausė, jis tik nusijuokė.

Vieną vakarą Čavesas ir Jelmas nusliūkino į dirbtinės vejos stadioną Stadshagene slapčia pažiūrėti, kaip žais Stokholmo policijos ir „Rogsvedo aljanso“ sporto klubai.

Kai Hultinas galva praskėlė antakį Čaveso tėvui, juodu iš ten išėjo.

Dabar Jelmas dirbdavo dieną ir naktį, kad nereikėtų galvoti apie krizę, kilusią dėl jo kaltės, kol staiga pajuto, kaip tuščiai slenka laikas ir koks neįtikėtinai vienišas atrodo pats sau, žvelgdamas į veidrodį ir su neapykanta žiūrėdamas į spuogą, kasdien vis didėjantį jam ant skruosto.

Kas šis vyras? Jis stengėsi apie tai nebegalvoti, bet nesisekė – visą laiką galvojo tik apie jį.

Balandžio pabaigoje jis ėmė stebėtinai rūpintis šeima. Daniui tai kėlė pasibjaurėjimą, Tuva veikiau buvo nustebusi, o ką mano Cila, jam nepavyko išsiaiškinti. Anas keistas patyrimas virtuvėje tebetvyrojo tarp jųdviejų kaip neliestina žaizda. Ar ji gyja, ar prasidės užkrėtimas?

Gegužės pradžioje šeima iš dalies persikraustė į mažą vasarnamį, sėkmingai išsinuomotą Dalarės saloje, kuri yra visai ne sala, o visa salų grupė. Cila ten apsigyveno ir važinėjo į Hudingės ligoninę, kol birželio mėnesį jai pagaliau prasidėjo atostogos, o kadangi iš anksčiau turėjo neišnaudotų, tai atostogavo visą vasarą; vaikai ten praleisdavo savaitgalius. Savo paskutinę vaikystės vasarą Danis, matyt, ketino pasislėpti ten nuo tikrovės. Gegužės pradžioje Poliui pavyko gauti laisvą savaitgalį ir jis praleido porą iš pradžių nepaprastai puikių dienų, džiaugdamasis pavasarine saule, šeima ir Cila. Juodu pasitiesė pledą ant nuošalaus liepto, aplinkui kaip kraujas raudonavo sutemos, šalimais

ridenosi tuščias vyno butelis. Paskui Cila nutilo ir nuliūdo. Tapo visiškai neprieinama. Ją užvaldė neįtikėtinas sutemų grožis. Tamsus raudonis užliejo sustingusį jūros paviršių, raudoni kontūrai ryškiai išsiskyrė supančioje juodumoje ir pamažu traukėsi tarytum garuojanti kraujo bala virš prarajos. Netrukus liks tik praraja. Cila krūptelėjo, tai buvo gilus, bedugnis drebulys. Polis ilgai stebėjo ją tirštėjančioje tamsoje. Bandė suvokti jos pojūčius, bandė matyti tai, ką mato ji, pajusti tai, ką jaučia ji. Nesisekė. Raudonis dingo. Liko tik juoduma. Jis mėgino prikalbinti Cilą grįžti į vasarnamį, bet ji buvo nepasiekiama. Teko palikti ją ant liepto – visiškai vieną su begalinės vienatvės pojūčiu. Polis atsigulė ir nemiegojo visą naktį. Anksti ryte nuėjo prie liepto. Cila tebesėdėjo susisupusi į pledą. Jis nepastebėtas grįžo į vasarnamį.

Prieš išsikeliant į Dalarę profesinėje srityje mažai kas įvyko. Tai buvo smulkių darbų ir susitelkimo metas. Be bendro darbo visų pirma su Čavesu ir Nybergu aukštuosiuose ir žemuosiuose visuomenės sluoksniuose, Jelmas ėmėsi dviejų senų darbų, antrasis buvo svarbesnis už pirmąjį.

Iš pradžių paskambino numeriu 071 ir patyrė telefoninį seksą. Moteris aimanuodama ir sunkiai skaitydama tekstą papasakojo, ką norėtų padaryti su jo organu. Kadangi minėtasis organas visą laiką išliko pasyvus, su juo būtų buvę sunku atlikti visus tuos akrobatinius pratimus. Jelmas paskambino į įmonių registrą prie Patentų ir registracijos tarnybos, bet nebuvo jokio kito tos aimanuojančios JSPB įmonės adreso, tik pašto dėžutė, kaip buvo parašyta vakarinio laikraščio skelbime – pašto dėžutė Bromoje. Tad jam teko nuvažiuoti į pašto skyrių Bromoje ir paprasčiausiai laukti. Atsisėdo taip, kad pro langą matytų pašto dėžutes, surūkė porą cigarečių neatlėgstančiame lyg vidurvasario karštyje, kuris tikrai buvo pavogtas iš liepos ir rugpjūčio,

ir ėmė laukti. Dėžutę 1414 stebėjo beveik tris valandas, kol pagaliau ją atrakino nedidelis į lapiną panašus keturiasdešimtmetis vyras. Jelmas jau buvo gerokai pavargęs ir neturėjo jėgų vykdyti savo plano sekti Johaną Stakę, kad pamatytų, ar jo namelis 071 yra tikras viešnamis. Tad paprasčiausiai priėjo prie jo ir paklausė:

– Stakė?

Vyras nedvejojo nė sekundės. Smuko pro Jelmą ir ketino pasipustyti padus. Jelmas pargriovė jį grakščiai pakišęs koją, ir vyras plojosi veidu į stiklines duris priešais mažą dailiai apkirptą pudelį, pririštą prie durų, šuo ėmė kaukti kaip pasiutęs. Jelmas pakėlė vyrą, šiam buvo prakirsta viršutinė lūpa, o kraujas tiško ant liūtiškos cypiančio pudelio keteros.

– Visai be reikalo, – pasakė Jelmas, uždėjo vyrui antrankius ir nusitempė į automobilį. Tikėjosi, kad Stakė neiškruvins automobilio dabar, kai Jelmas spėjo prie jo priprasti.

Chorchė Čavesas buvo kartu, kai Jelmas apklausė Johaną Stakę. Jie tai padarė ne visai formaliai savo kabinete.

– Aš turiu daug klausimų dėl 071 skelbimų, kurie geresniais laikais galėjo užpildyti ištisus puslapius vakariniuose laikraščiuose, – pasakė Jelmas lyg ieškodamas tako. – Kodėl skelbime nurodomas adresas? Ar šitaip dabar atrodo sąvadavimo ir viešnamių veikla?

– Tam numatyti įstatymai, – įžūliai atkirto Johanas Stakė ir pasičiupinėjo užklijuotą viršutinę lūpą. – Jūs nežinote įstatymų? Ką, po velnių, aš čia iš tikrųjų veikiu? Jūs neturite jokios teisės...

– Formaliai tu esi sulaikytas už pasipriešinimą policininkui.

– Tokiu atveju aš turiu teisę į advokatą. Prieš apklausą atvyksta advokatas.

– Atrodo, kad išmanai tiek teisėsaugos, tiek ir asonanso funkcijas. Problema ta, kad tau gresia žymiai sunkesni kaltinimai. Prostitucija. Mažamečių berniukų įtraukimas.

Stakė, regis, suminkštėjo.

– Tokiu atveju tikrai noriu advokato.

– Tada prokuroras turės leisti tave suimti ir patraukti į teismą. Tačiau yra alternatyva.

– Palauk. Jūs neturite jokių įrodymų. Privalote mane paleisti.

– Iš kur žinai, kad neturime jokių įrodymų?

Stakė tylėjo. Jelmas ramiai kalbėjo toliau:

– Anksti ryte, belipantį į pirmą traukinį į Geteborgą, sulaikėme vaikinuką vardu Jorgenas Lindenas. Jis nešėsi didelį kelioninį krepšį, lyg nuo kažin ko bėgtų, ir nemanau, kad nuo policijos. Dabar jis sėdi apačioje, areštinėje, ir vos prieš dešimt minučių pasirengė liudyti. Štai kriminalinės policijos inspektorius Čavesas puikiai vedė apklausą, bet ne visai be... tarkime, vyriškos jėgos.

Čavesas nuėjo prie kavos aparato įsipilti puodelio kavos, kad nuslėptų nuoširdžią nuostabą veide. Jam prireikė kelių sekundžių, kad suvaldytų veido mimiką, tada grįžo prie stalo su veide įrėžta „vyriška jėga“. „Puikiai susitvarkei“, – pagalvojo Jelmas.

Rimtą melą visada reikia pagardinti smulkmenomis. Tada bet ką įtikinsi.

Johanas Stakė atrodė įtikintas. Jis tylėjo ir galvojo. Panašu, kad taip galėjo nutikti.

– Bet, – pakartojo Jelmas, – yra alternatyva.

Stakė tylėjo. Jis nebesišaukė advokato. Jelmas tęsė ataką:

– Pirmas žingsnis, jei nori būti kuo greičiau paleistas: papasakok apie Bernhardą Strand-Juleną.

Johanas Stakė atsikrenkštė ir kiek pasimuistė ant kėdės.

– Ar gali užtikrinti, kad būsiu paleistas?

– Niekas daugiau, išskyrus mus, nežino, kad tu čia. Nėra jokio formalaus pranešimo. Būsi laisvas, vos tik išspausi, ką mes norime žinoti. Mes užsiimame daug svarbesniais dalykėliais nei tavo viešnamiai. Paleisime ir tave, ir Jorgeną, jei bendradarbiausi. Toks būtų pirmas žingsnis.

– Strand-Julenas... Aš jam parūpindavau berniukų. Įgulą laivui, kaip jis užsispyręs vadindavo. Sveiki, šviesiaplaukiai, maždaug šešiolikos, atletiškos išvaizdos. Po du ar tris. Visada vis kiti. Šiltąjį pusmetį maždaug kas antrą savaitgalį. Niekada šaltuoju laikotarpiu. Tada jis užmigdavo žiemos miegu.

– Antras žingsnis: ar tavo paslaugų kada nors prašė Kunas Dagfeltas arba Nilsas Emilis Karlbergeris?

– Karlbergeris, – tarė Stakė ir atrodė taip, lyg būtų laukęs šio klausimo. – Jis gavo mano numerį iš Strand-Juleno. Tai buvo prieš pusmetį. Jo balsas buvo žiauriai nervingas, užsisakė mažą berniuką. Man pasirodė, kad jam tai pirmas kartas. Gal bandymas išplėsti horizontą, šiek tiek sokratiška meilė berniukams. Ką aš žinau?

– Ar žinai, kaip jam sekėsi?

– Po to kalbėjausi su berniuku. Jis gavo šiek tiek... stimuliuojančių centrą. Garsiai juokėsi. Karlbergeris buvęs kaip mažas vaikas, visiškai nepatyręs, arba šimtu procentų heterofilas, arba šimtu procentų impotentas. Bet gerai sumokėjo.

– Ir viskas? O Dagfeltas?

– Ne.

– Daugiau neturi ką papasakoti apie Strand-Juleną arba Karlbergerį? Pagalvok.

Stakė pagalvojo ir tarė:

– Ne, apgailestauju. Viskas.

Jį paleido.

– Galėjai įspėti iš anksto, – tarė Čavesas ir siurbtelėjo kavos.

– Ar būtum sutikęs?

– Ne.

Jie truputį pasijuokė iš savo pačių ir kitų keistenybių. Tada Jelmas išbraukė Johaną Stakę iš tyrimo. Kryžmai.

Po dviejų valandų paskambino Johanas Stakė ir pagyrė. Tai buvo labai keista. Jis buvo ką tik pakalbėjęs su Jorgenu Lindenu, kuris nieko nesupratęs. Stakė pagyrė Jelmą už įspūdingą melą ir padėjo ragelį. Jelmas ilgai stovėjo žiūrėdamas į savąjį.

Kai įpusėjus gegužei Polis Jelmas pagalvojo, kad trimis aukomis, ko gero, bus ir apsiribota, atėjo laikas atlikti ir antrą seniai pradėtą darbą. Jis nuvažiavo į Ševingės golfo laukus. Buvo rytas, lijo – pirmą kartą šią ankstyvą vasarą. Laukai visiškai tušti. Tuščias ir visas klubo pastatas.

Pastate buvo tik Lena Hanson, stovėjo savo vietoje fojė. Iš pradžių jo neatpažino, bet kai galiausiai prisiminė, jos veido išraiška buvo būtent tokia, kokios Jelmas tikėjosi. Jis iš karto sutelkė sunkiąją artileriją:

– Kodėl melavai, kad nebuvai tų trijų lavonų *caddie* 1990-ųjų rugsėjo septintąją?

Ji pažiūrėjo į jį gana atviru žvilgsniu; buvo aišku, kad jo laukė. Mėnesį. Lėtai tarė:

– Jie nebuvo lavonai. Atvirkščiai. Tai galima pavadinti tam tikru... pertemptu gyvenimu. Virš ribos.

– O gal – žemiau jos?

– Taip, gal ir taip.

– Gal prisėskime valandėlei? Atrodo, klientų nėra, net akyse šviesu.

– Ir tai dieviška šviesa, – atsakė Lena Hanson ir iš balso atrodė vyresnė, nei buvo iš tikrųjų. Ji pasuko į uždarytą klubo restoraną ir atsisėdo prie vieno staliuko. Jelmas nusekė iš paskos.

Lena Hanson čiupinėjo beveik sudegusią žvakę mažoje žvakidėje. Jelmas paklausė:

– Jūs buvote trys *caddie*, ar ne?

– Taip. Jie buvo užsisakę. Vaikinas buvo vardu Karlas Gustafas af kažkoks, gerai neprisimenu, bet galiu patikrinti, ir mano draugė Lota. Lota Bergstriom. Ją labai pažemino. Kaip tik dėl jos nenorėjau pasakoti.

– Ką nori pasakyti?

Šioje galantiškoje aplinkoje Jelmas leido sau prisidegti cigaretę. Bet greičiausiai jį paskatino iškaba, kad rūkyti draudžiama.

– Lota buvo... be pusiausvyros dar prieš tai. Sudėtinga vaikystė. Dar sunkesnė paauglystė. Aš suradau jai darbą. Tada mums buvo septyniolika. Ėjome į tą pačią gimnazijos klasę. Jaučiausi kalta. Ji... na, ji nusižudė 1992-aisiais. Iš tikrųjų nežinau, ar tai buvo susiję. Tikriausiai ne. Bet jaučiuosi taip, lyg kalta būčiau aš.

– Ką jie padarė?

– Na, tas Karlas Gustafas af, jis netikėjo savo ausimis. Jis kilęs iš kažkokios tikrai kilmingos šeimos, žinai, iš tokios, kuriai vis dar svarbu sveikas protas ir etiketas, ne tik kaip vaidmuo per iškilmingesnes vakarienes ir panašiai, bet iš tikrųjų – ir kasdienybėje, ir versle. Protas ir etiketas, ir senovinė moralė yra tarsi įaugę jiems į kraują. Su jais dažnai būna malonu bendrauti. Su Karlu Gustafu taip pat. Prie pirmų keturių duobučių jis juokėsi mandagiai ir susidrovėjęs, paskui nutilo, dar prie keturių duobučių leidosi žeminamas to Strand-Juleno, tada pastatė golfo krepšį tiesiai ant devintos duobutės ir Strand-Juleno kamuoliukas trenkėsi į jį. Ir tiesiog nuėjo. Daugiau niekada jo nemačiau. Jei būtų buvęs tikras džentelmenas, būtų pasiėmęs ir mus.

„Karlas Gustafas af“, – užsirašė Jelmas savo užrašų knygelėje.

– Bet Lota ir Lena liko? – paklausė jis.

– Septyniolikos, gerai išauklėtos, nepasitikinčios savimi; aišku, kad mes pasilikome. Kai Karlas Gustafas af nuėjo, jie pažėrė naujų pokštų apie senamadišką, konservatyvią ir atgyvenusią aristokratiją. Galėjai justi pavydą, kurį nepaprastai lengva atpažinti, pavydą tiems, kurie tarsi genetiškai turi visa tai, ko jie patys siekė visą gyvenimą, bet pasiekė tik kažkokią dirbtinę būseną. Kai mato kilminguosius, mato savo pačių dirbtinumą. Lygiai tas pat ir mano tėčiui.

– Ar gali tiksliau? Ką jie padarė?

– Jie prieš tai gerokai išgėrė mūsų restorane. Nežinau, atrodė paveikti narkotikų, tarsi prieš tai tulike būtų prisitraukę kokso ar kažko panašaus.

– Arba taksi pakeliui į klubą, – neprofesionaliai įsiterpė Jelmas.

– Šiaip ar taip, viskas prasidėjo nuo nepadorių juokų ir užuominų, tiek pakenčiamai, kad bent Karlas Gustafas galėjo juoktis kartu su jais. Mudvi su Lota drovėjomės. Golfo lauke beveik nieko nebuvo, tad jie galėjo lietis į valias. Netrukus Strand-Julenas ėmė kibti prie Karlo Gustafo ir mes trumpam išvengėme jo juokelių. Daugiausia jis malė apie Karlo Gustafo kilmingo organo dydį. Bet kai Karlas Gustafas didvyriškai išžygiavo, ugnis nukrypo į mudvi. Iš tikrųjų. Dar niekada gyvenime su manimi niekas taip blogai nesielgė ir tai niekada nepasikartos. Prisiekiu.

– Ką tada darysi?

– Ką nori pasakyti?

– Nušausi?

Ji garsiai nusijuokė, šaižiai ir labai nenatūraliai.

– Taip taip, – tarė ji galiausiai ir nusišluostė ašaras. – Negaliu sakyti, kad gedėjau sužinojusi, kad tie trys nušauti. Visi trys, vienas po kito, būtent tie trys. Buvo tiesiog nuostabu. Stebuklinga, tarsi pasakoje. Nepažįstamas keršytojas. Bet, Viešpatie, aš niekada gyvenime nesu laikiusi rankose šaunamojo ginklo.

– Juk tavo aplinkoje gali būti žmonių, kuriems tai ne naujiena.

Ji akimirkai nutilo ir susimąstė.

– Nemanau, – atsakė gana ramiai. – Gal Lotos aplinkoje. Tai būtų labiau tikėtina. Aš tik įsiutau, velniškai įsiutau, ir toks pyktis niekada nepraeina, bet aš nebuvau rimtai sužeista. O ji – taip. Ji jau buvo sužeista, o tada ją sužeidė dar labiau.

– Gerai, kas atsitiko?

– Prie dešimtos ar vienuoliktos duobutės jie pamažu ėmė prie mūsų kabinėtis. Bet pamiškėje viskas pasidarė rimta. Jie buvo nepaprastai įsiaudrinę – visgi tai turėjo būti narkotikai – ir ėmė rimtai mus čiupinėti. Jiems pavyko nuvilkti Lotai megztinį ir vienas iš jų atsigulė ant jos, Dagfeltas, rodos. Karlbergeris sėdėjo šalia ir žiūrėjo. Strand-Julenas laikė mane. Taip, buvo šitaip. Aš ištrūkau, griebiau vieną lazdą ir trenkiau Dagfeltui tiesiai per pakaušį. Jis nusirito nuo Lotos, ir aš puoliau prie jos, pabandžiau nuraminti. Dagfeltas gulėjo ir raitėsi, pakaušis, rodos, kraujavo. Kiti du stovėjo kaip įbesti ir galvojo. Galvojo, kaip išspręsti problemą. Jie iškart išsiblaivė. Ėmė atsiprašinėti ir gailėtis, pasiūlė pinigų, kad užsičiauptume. Ir jie nusipirko mūsų tylėjimą. Velniškai brangiai. Už keletą tūkstančių. Be to, mes norėjome išlaikyti savo darbo vietas. Taip taip, Lotą vis tiek netrukus išmetė, po poros savaičių ji trečią kartą pabandė nusižudyti, prieš tai jau buvo bandžiusi du kartus. Iš septinto karto jai galiausiai pavyko, po poros metų. Nežinau, ar taip turėjo atsitikti. Ir nežinau, kiek anas įvykis turėjo tam įtakos. Bet aš daug apie tai galvojau. Prakeikti šūdžiai! Džiaugiuosi, kad jie negyvi.

– Jie ir toliau čia žaidė, visi trys?

– Taip. Matyt, tai buvo per daug svarbūs sandoriai, nenorėjo jų prarasti. Bet daugiau niekada nebežaidė kartu.

– Kai kalbėjomės praeitą kartą, sakei, kad velioniai Dagfeltas ir Strand-Julenas, cituoju, „abu atėję pasisveikindavo, truputį pasikalbėdavo“. Ko gero, šitaip nebuvo?

– Ne, aš pamelavau. Nemanau, kad nors vienas iš jų kada nors vėl būtų į mane pažiūrėjęs. Jie atrodė sunerimę, kai buvau perkelta į priimamąjį. Bet spėju, kad iš esmės buvo įsitikinę, kad nusipirko mano tylėjimą.

– Ar taip? Ar niekam nepasakojai? Savo meilužiui, pavyzdžiui, kuo jis vardu, golfo klubo sekretorius? Akselis Vifstrandas?

– Vidstrandas. Ne, jam mažiausiai. Jis sureaguotų į tai... ne taip.

– Audringai?

– Manau, atvirkščiai. Pagalvotų, kad meluoju. Ne, niekam nepasakojau. Jie tikrai nusipirko mano tylėjimą. Tačiau nežinau, ar pavyko nusipirkti Lotos.

– Ar ji turėjo vaikiną, brolį, tėvą?

– Jei teisingai supratau, ko gero, turėjo tėvą, Bengtą Egilį, tėvas ir buvo jos problemų priežastis. Iš vienos pusės, ji niekada nebūtų jam pasakojusi, iš kitos pusės, jis niekada nebūtų už ją keršijęs. Ir niekada nebuvo jokio vaikino, tai buvo kita problemų priežastis. Bet su broliu ji buvo artima, su Gustenu. Gustenas ir Lota, neišskiriamieji.

– Manai, kad jis žinojo?

– Kai ji rimtai susirgo, nebepalaikėme ryšio. Nežinau. Bet jei tai padarė Gustenas, aš jam dėkinga. Lankysiu jį cypėje.

– Ar jo vardas Gustenas? Iš tikrųjų toks senoviškas?

– Deja.

Jelmas trumpai pagalvojo. Gustenas Bergstriomas.

– Gal patikrinkime, kokia Karlo Gustafo af pavardė? Tada visam laikui paliksiu tave ramybėje. Tikiuosi.

Lena Hanson pakilo ir pasirąžė. Jis pamatė išdidumą, kurio nebuvo pastebėjęs anksčiau. Prieš tai buvo galima liudytoja, dabar – sveikas ir harmoningas žmogus.

– Išlaikyk tą pyktį, – nesusivaldė neleptelėjęs.
Ji ironiškai pažiūrėjo į jį.

Grafas Karlas Gustafas af Silfverbladhas 1992-aisiais persikėlė į šeimos dvarą Korsete, Anglijoje, kad vėliau, kai jau bus išsišėlęs, įgytų rimtą išsilavinimą Oksforde, kaip ir jo tėvas bei senelis. Nuo to laiko nebuvo grįžęs į Švediją ir tikriausiai niekada nebegrįš.

Jelmas pats sau pagalvojo, kaip anglai ištaria jo vardą.

Gustenas Bergstriomas buvo dvidešimt aštuonerių, keleriais metais vyresnis už savo velionę seserį Lotą. Jis gyveno Senojoje Tilto gatvėje pačiame centre ir dirbo kompiuterių operatoriumi kompanijoje SJ, jo darbovietė buvo Centrinės stoties Tolimųjų reisų traukinių skyrius.

„Jam tikrai netoli iki darbo“, – pagalvojo Jelmas skambindamas į buto duris; butas buvo pora aukštų virš senosios „Sko-Uno“ batų parduotuvės.

Pamatė, kad durų akutė aptemo. „Neprotinga turėti akutę prie pat lango“, – pagalvojo Jelmas.

– Policija! – suriko ir padaužė į duris.

Jas atidaręs vyras buvo plonas kaip degtukas, šukuosena smarkiai priminė peruką, dengiantį tik viršugalvį, nors iš tikrųjų tai nebuvo perukas, stori akiniai. Atrodė kaip paauglio programišiaus ir pusamžio buhalterio mišinys.

Jelmas nusivylęs pažiūrėjo į Gusteną Bergstriomą. Čia joks žudikas, Jelmas išdrįstų prisiekti savo gyvybe.

– Kriminalinė policija, – prisistatė Jelmas parodydamas pažymėjimą.

Gustenas Bergstriomas įsileido jį be žodžių. Butas buvo baisiai skurdus. Visiškai nuogos sienos, vieninteliame kambaryje stovėjo įjungtas kompiuteris. Prieš Bergstriomui nukreipiant šviesą, Jelmas spalvotame monitoriuje spėjo

pamatyti nuogą moterį, nepaprastai tikrovišką. „Ar esama kompiuterinio porno?“ – pagalvojo jis ir pasijuto senas.

– Prašau sėstis, – mandagiai pasiūlė Gustenas Bergstriomas.

Jelmas atsisėdo ant neva antikvarinės sofos, o Bergstriomas ant neva priderinto fotelio.

– Norėčiau pasikalbėti apie tavo seserį, – kaip galėdamas atsargiau prabilo Jelmas.

Bergstriomas iš karto pakilo ir nuėjo prie knygų lentynos, kur stovėjo įspraustas kompiuteris. Paėmė nuo lentynos nuotrauką auksiniuose rėmeliuose ir padavė Jelmui. Jam plačiai šypsojosi maždaug paauglystės vidurį pasiekusi mergaitė. Ji buvo stebėtinai panaši į brolį.

– Čia Lota prieš tai, kai rimtai susirgo, – liūdnai tarė Gustenas Bergstriomas. – Septynioliktasis gimtadienis.

– Graži, – pagyrė Jelmas ir pasijuto siaubingai. Nuotrauka buvo daryta maždaug tuo metu, kai įvyko incidentas golfo klube.

– Apie ką norite pakalbėti? – paklausė Bergstriomas ir pasitaisė akinius.

– Būdama tokio amžiaus ji dirbo *caddie* Ševingės golfo laukuose. Prisimeni?

Gustenas Bergstriomas vos linktelėjo.

– Ar ji kada nors ką nors pasakojo apie tą darbą? – paklausė Jelmas.

– Ne, – atsiduso Bergstriomas. Jis atrodė visiškai sugniuždytas.

– Visiškai nieko?

Bergstriomas pirmą kartą pažiūrėjo jam į akis. Abu vienas kitame kažko ieškojo.

– Apie ką norite kalbėti? – vėl paklausė Bergstriomas. – Mano sesuo prieš porą metų mirė. Kodėl ateinate čia ir kalbate taip, lyg ji būtų gyva? Aš ką tik susitaikiau su jos mirtimi. Mirusi ir dingusi amžiams.

– Ji buvo atleista iš darbo 1990-ųjų rudenį. Prisimeni?

– Keistas atsakymas į mano klausimus, – tarė Bergstriomas ir atrodė tarsi kankinamas.

– Taviškis atsakymas taip pat keistas, – atsakė Jelmas. – Ir visgi teisingus klausimus užduodu aš.

Bergstriomas giliai atsiduso ir atrodė taip, lyg jam plėštų šašus nuo daugybės žaizdų. Jis laukė pasirodant pūlių.

– Taip, taip, prisimenu. Sezonas baigėsi, golfo laukai greitai būtų buvę uždaryti žiemai. Ji tebelankė mokyklą, nebuvo nieko baisaus prarasti sezoninį darbą.

– Ir neatsimeni nieko, ką ji būtų pasakojusi iš to laiko, kai dirbo golfo laukuose?

– Darbą ji gavo per draugę, neprisimenu jos vardo. Sąžiningai sakant, Danderyde nesijaučiau kaip namie. Ten nieko nepažinojau. Ji turbūt irgi. Tai nebuvo laimingas laikotarpis. Visai nelaimingas.

– Netrukus po to ji pabandė nusižudyti trečią kartą, ar ne?

– Jūs tikrai subtilus, – sunkiu balsu ištarė Bergstriomas. – Taip, bandė. Skutimosi peiliuku. Pirmą ir vienintelį kartą. Jai pavyko su nuskausminamųjų tabletėmis. Ar žinote, kad užtenka vieno lapelio tablečių ir trupučio alkoholio, kad atjungtum kepenis ir inkstus? Lota žinojo. Nebuvo jokių įspėjimų ar gąsdinančių šūvių, pagalbos šauksmo ar kokių panašių pliurpalų. Ji tikrai mėgino nusižudyti septynis kartus. Ji buvo kaip... ne tuo adresu atsiųsta pašto siunta. Lyg apskritai nebūtų turėjusi gimti. Lyg būtų įvykusi kažkokia klaida su sąskaitomis-faktūromis.

– Ar žinai kodėl?

– Nieko nežinau ir nieko nesuprantu, – dusliai atsakė Bergstriomas. – Nieko nesuprantu ir niekada nieko nesuprasiu.

– Ar girdėjai apie trijų verslininkų žmogžudystes čia, Stokholme?

Bergstriomas buvo kažkur kitur. Prireikė šiek tiek laiko, kol jis pajėgė grįžti:

– Juk to niekas negali išvengti.

– Ar tu juos nužudei?

Gustenas Bergstriomas pažiūrėjo nustebęs. Tada žvilgsnyje užsidegė keistos žiežirbos, lyg į jo susmegusius plaučius ką tik būtų įpūsta gyvybės dvasia. „Nes dvasia ryžtinga, bet kūnas silpnas“, – šventvagiškai pagalvojo Jelmas.

– Taip, – atsakė Gustenas Bergstriomas pakeltu tonu. – Aš juos nužudžiau.

Jelmas stebėjo nušvitusį pašnekovą. Pilkame Gusteno Bergstriomo gyvenime kažkas ėmė vykti. Jo veidas atsirastų pirmuosiuose laikraščių puslapiuose. Pirmą ir vienintelį kartą gyvenime jis atsidurtų dėmesio centre.

– Liaukis, – tarė Polis Jelmas, ir gyvybės dvasia užgeso.

Gustenas Bergstriomas, regis, visiškai susmego savo kietame fotelyje. Kaip koks kamšalas, kurio stigo. Jelmas šiek tiek paaitrino jo nusivylimą:

– Kodėl nužudei Kuną Dagfeltą, Bernhardą Strand-Juleną ir Nilsą Emilį Karlbergerį?

– Kodėl? – perklausė Bergstriomas ir vos gūžtelėjo jau ir taip susigūžusiais pečiais. – Na, nes jie buvo... turtingi...

– Tai tu nė nenutuoki, ką tie trys ponai padarė tavo seseriai Ševingės golfo laukuose 1990-ųjų rugsėjo septintąją, mėnesį prieš tai, kai ji trečią kartą pabandė nusižudyti ir pirmą kartą buvo uždaryta Bekombergos psichiatrinėje ligoninėje?

– Po velnių, ką tu sakai?

Gustenas Bergstriomas ūmai pakilo ir dairėsi ką nors sugriebti. Nieko nebuvo. Jo pirštai karštligiškai graibė orą. Nebuvo ko nusitverti. Iš viso nieko.

– Kaip tik ta nužudyta trijulė minėtą dieną bandė išprievartauti tavo seserį, kai ji padėjo jiems kaip *caddie*.

Bergstriomo rankos liovėsi grabaliojusios orą. Ir vėl atrodė, kad išsekusį kompiuterininką užlieja bent jau buvusios dvasios šešėlis. Bergstriomas stovėjo nejudėdamas permatomame mažų dulkelių debesyje, šios lakstė po nevėdintą vieno kambario butą, ir būtent ten, kur jis stovėjo, lūžo įstriži besileidžiančios saulės spinduliai. Jo skausmas turėjo makabriško grožio.

– Jei būčiau žinojęs, – tarė jis aiškiai ir raiškiai, – būčiau juos nužudęs. Bet tada jie nebūtų taip ilgai gyvenę, tą aš prisiekiu.

– Bet tu nežinojai?

– Ne, – tarė jis ir atsisėdo. Tada vėl atsistojo, tiesiai į vakaro šviesą, krintančią plačiu pluoštu iš Senosios Tilto gatvės. – Dabar suprantu, – tarė jis ir paskutinį kartą nušvito. – Dabar aš viską suprantu.

– Ką tu supranti?

– Tai Lota! Atkeršijo pati Lota! Ji porai dienų ištiesė savo ranką iš mirusiųjų karalystės. Paskui grįžo į geresnį pasaulį.

Visiškai įsiaudrinęs Bergstriomas nuėjo prie lentynos ir paėmė seną nutrintą knygą, iškėlė ją ir pakratė:

– Ar esi girdėjęs apie erinijas? – paklausė jis, bet atsakymo nelaukė. Vis tiek nebūtų sulaukęs. – Tai baisiausios būtybės graikų mitologijoje, bet ir labiausiai gerbiamos. Galutinio teisingumo vykdytojos. Jos medžioja savo auką dieną ir naktį, kol prieš ją atsiveria kapas. Leisk man paskaityti nedidelę ištrauką: „Iš esmės erinija yra ne kas kita, kaip nužudytojo dvasia, kuri, kai nėra keršytojo, pati imasi keršto, nepermaldaujama ir nesutaikoma, kokios būna supykusios mirties dvasios."

Pažiūrėjo į Jelmą reikliu žvilgsniu. Tas tylėjo.

– Argi tu nesupranti! – sušuko Gustenas Bergstriomas. – Nebuvo jokio keršytojo, tad jai teko imtis pačiai. Ji laukė keršytojo, bet jis nepasirodė. Viskas sutampa! Būtent

tuos tris, kurie ją įskaudino, nužudė vienu greitu mostu po kelerių metų. Juk tai nuostabu! Tavo žudikas yra nužudytosios dvasia! Keršto deivė!

Jelmas leido sau minutėlę žavėtis Bergstriomo priepuoliu. Be abejonės, paralelės buvo pritrenkiančios. Nesugaunama keršytoja. Dieviška, pomirtinė keršytoja iš mirusiųjų karalystės.

Bet mintis apie labai realią kulką iš Kazachstano sienoje Jurholme grąžino jį į sveikos realybės pasaulį:

– Galbūt erinijos turėjo tarpininką iš kūno ir kraujo ir šis nuspaudė gaiduką. Ar apie įvykį golfo laukuose Lota galėjo papasakoti kam nors kitam?

– Buvome tik mudu! Nejau nesupranti? Tik ji ir aš, tik Lota ir Gustenas. Gustenas ir Lota.

– Tėčiui, mamai, kam nors ligoninėje?

– Tėvui? Taip, labai tikėtina! – nusijuokė Gustenas Bergstriomas. – Kartą jis peržengė ribą. Motina? Nebyli, kurčia ir akla? Trys beždžionės vienoje. Tai jau tikrai! Kas nors ligoninėje? Kur visi sulindę į kampus ir kiaurą parą trina savo lytinius organus? Labai tikėtina! Ten rasi šaltakraujišką žudiką! Bekombergos žudikas! Profesionalus žudikas iš beprotnamio!

Jelmas pajuto, kad laikas palikti Gusteną Bergstriomą ramybėje su jo darkiu ir darkančiu skausmu.

Kitokioje situacijoje jis būtų priėjęs prie kompiuterio, nukreipęs šviestuvą į viršų ir žiauriai nusižvengęs iš dabar jau tikrai besidulkinančių kompiuterinių figūrų. Dabar to nepadarė.

Kažkodėl jam tai pasirodė kaip pergalė.

Artimiausias dienas Jelmas praleido bandydamas tyrinėti su golfu susijusį pėdsaką. Nuvažiavo į Bekombergos

ligoninę ir pakalbėjo su personalu mėgindamas nustatyti Lotos draugų ratą. Tokių nebuvo. Vienintelis žmogus iš personalo, tebedirbantis nuo devyniasdešimtųjų pradžios, baisiai griežtas slaugas, prisiminė Lotą kaip visišką atsiskyrėlę. Liguistai užsidariusi, gryna intravertė. Vienintelis žmogus, kuriam Lota Bergstriom būtų galėjusi papasakoti apie incidentą, buvo brolis, o jam akivaizdžiai nepasakojo. Antraip Gustenas Bergstriomas būtų pats geriausias kada nors jo matytas aktorius. Tad Jelmas nukreipė žvilgsnį į Lenos Hanson šeimą ir draugus. Ir vėl beveik nieko nerado. Ji tikrai buvo pardavusi savo tylėjimą Dagfeltui ir kitiems dviem. Po kelių dienų bevaisių paieškų liko vienintelė galimybė, – nebent Lena Hanson bus pasamdžiusi profesionalų žudiką. Jelmas trumpam paliko tą pėdsaką.

Tuo pat metu Jelmas gavo šaukimą į Driteros Frakulos teismą. To visai nelaukė. Praėjus porai savaičių po to, kai Frakula paėmė įkaitus Halundos imigracijos tarnyboje, staiga visiškai pasikeitė imigracijos politika ir keliems šimtams Kosovo albanų, kuriems grėsė išsiuntimas iš šalies, buvo leista pasilikti. Tarp jų ir Driteros Frakulos šeimai. Tačiau po jo beviltiško bandymo gelbėtis šeima bus priversta palikti šalį, vos tik jis atsėdės kalėjime. Bandymas išgelbėti šeimą turėjo visiškai atvirkščias pasekmes. „Tai likimo ironija. Ne, per švelniai pasakyta“, – pagalvojo Jelmas.

Jelmas sėdėjo teismo salėje rotušėje ir liudijo. Stengėsi kalbėti kuo aiškiau ir dalykiškiau. Jam neblogai sekėsi nekreipti dėmesio į žiniasklaidą, kuri puolė jį prieš teismą, per jį ir po jo, bet tamsaus Driteros Frakulos žvilgsnio iš teisiamųjų suolo išvengti negalėjo. Frakulos ranka vis dar buvo parišta, jis visą laiką žiūrėjo į Jelmą. Žvilgsnis nebuvo smerkiantis, veikiau palūžęs, atvirai palaužtas. Bet vis tiek Jelmas negalėjo atsikratyti įspūdžio, kad jį smerkia; gal tas jausmas buvo subjektyvus. Jam atrodė, kad Frakula kaltina jį, bet ne už tai, kad šovė, o už tai, kad nenušovė. Jei būtų

nužudęs, šeima būtų galėjusi pasilikti, o dabar po kelerių metų jie paklusniai seks jam iš paskos pas serbus. Būtent tokį jausmą Jelmui kėlė palaužtas Frakulos žvilgsnis. Labai nemalonus jausmas, kuris lydėjo ir trukdė ištarti bet kokį žodį, atsakyti į bet kokį paremiantį kaltintojo ir kaltinantį gynėjo klausimą. Visuomeninis Frakulos gynėjas buvo senas, viskuo persisotinęs ponas, užduodantis visiškai pagrįstus klausimus: kodėl jis nesulaukęs specialiojo būrio? Kodėl Vidaus tyrimų skyrius neištyręs šio atvejo? Matyt, Brunui, Hultinui ir Miorneriui pavyko sunaikinti visus Grundstriomo ir Mortensono apklausos pėdsakus. Tačiau gynėjo atakos buvo niekis, palyginti su atkakliu Frakulos žvilgsniu.

Palikęs liudytojo kėdę ir eidamas per salę tarp kėdžių eilių, Jelmas sutiko mažo berniuko žvilgsnį. Jis buvo toks pat kaip tėvo.

Prireikė nemažai laiko, kol Polis Jelmas galėjo grįžti prie tyrimo.

Po poros dienų per priešpietinį susirinkimą į Mūšio vadavietę staiga įėjo Vigas Norlanderis. Iš tikrųjų jis tebebuvo nedarbingas, bet įklibikščiavo ant ramentų ir atrodė kažkoks nuolankus. Kažkas užgeso jo ir taip jau prigesusiame žvilgsnyje. Plaštakos buvo apvyniotos keliais tvarsčių sluoksniais. Jie širdingai pasisveikino, o Kerstina Holm nubėgusi atnešė puokštę, kuriai jie visi buvo sumetę pinigus ir kurią ketino įteikti tą patį vakarą. Norlanderis atrodė nuoširdžiai sujaudintas ir atsisėdo ant savo kėdės.

Kėdė buvo laisva. Norlanderio niekas nebuvo pakeitęs.

Gulėdamas Talino, o paskui Hudingės ligoninėje, Norlanderis visą laiką buvo įsitikinęs, kad Hultinas bus išbraukęs jį iš tyrimo grupės ir kad jį galbūt susiras net Vidaus tyrimų skyrius. Kai atsisėdo ant kėdės, suprato, kad jam... atleista. Negalėjo sugalvoti jokio kito žodžio. Nesislėpdamas apsiverkė.

Atrodė kaip smarkiai palaužtas žmogus. Visiems kilo klausimas, ar pajėgs vėl įsivažiuoti, bet kai Vigas pažiūrėjo į juos paraudusiomis akimis, jie pamatė, kad tai laimės ašaros. Būtent laimės.

Kuo geriau jie pažino vienas kitą, tuo sunkiau darėsi vienas kitą suprasti. Kaip visada.

Kai jie išėjo iš Mūšio vadavietės, Jelmas akies kampučiu pamatė, kad Sioderstetas prieina prie Norlanderio, apkabina jį viena ranka ir kažką pasako. Norlanderis garsiai ir nuoširdžiai nusijuokė.

Ten, kambaryje, buvo pasakyta nedaug, niekas nepasistūmėjo į priekį. Dabar jie dirbo remdamiesi lyg ir vienintele hipoteze, – kad žudymų banga liovėsi ir kad sąskaitų suvedinėjimas švedų versle baigsis tik trimis netektimis: Kuno Dagfelto, Bernhardo Strand-Juleno ir Nilso Emilio Karlbergerio.

Jie klydo.

19

Gaižūs dūmai išsisklaidė, aitrus kvapas išsivadėjo. Pagaliau vyras guli nurimęs. Šį kartą prireikė šiek tiek laiko.

Buvo ilga diena.

Dabar naktis.

Naktis svetainėje.

Kai kambaryje pasklinda pirmieji pianino garsai, jis atsiremia į sofos atkaltę ir žiūri į vyrą. Pianino garsai klajoja aukštyn ir žemyn, pirmyn ir atgal, įsitraukia saksofonas ir klajoja greta pianino. Tie patys žingsniai, toks pat nedidelis pasivaikščiojimas.

Kai saksofonas pagreitina tempą, o pianino akordai apsimestinai apatiškai suskamba fone, vyras tarsi pakyla nuo grindų. Porą kartų nesmarkiai bumbteli būgnas. O kai saksofonas sučiulba gerokai už tono ribų, atrodo, kad vyras atsistoja, tarsi palinksta virš tuščios erdvės. Saksofonas stumia, kerta, kyla vis aukščiau. Vyrui iš galvos bėga kraujas. Jis tarsi trenkia kumščiu į prieš save atsivėrusią tuštumą. Kai pianinas nutyla, trenkia antrą, stipresnį smūgį į tuštumos pilvą.

Tai pantomima, ypatingas mirties šokis.

Jee, uhu. Pirmas spyris. Į kelį.

Saksofonas toliau lipa į aukštumas, vis greičiau. Ai. Antras spyris. Į pilvo apačią.

Tokia choreografija. Kiekvienas smūgis, kiekvienas spyris į nematomą tuštumos kūną yra numatytas iš anksto, pataiko tiksliai ten, kur reikia.

Jis matė tai daug kartų.

Ir būtent tada, kai pasigirsta plojimai, ateina eilė didžiajam smūgiui kumščiu. Publika šnekučiuojasi, perima pianinas. Kaip tik tada smūgis tarsi pataiko į tikslą. Tuštumos dantys kliba po liežuviu, tai įvyksta būtent tada. Kaip tik tada.

Pianinas ima klajoti netvirtais žingsneliais. Išsilaisvina. Vis laisvesnis klajojimas, vis gražesnis. Dabar jis neabejoja grožiu. Atrodo, kad vyras taikosi spirti į gulinčią tuštumą. Tarsi spirtų – kartą, du, tris, keturis. Pianinas pratisai dainuoja.

Tuštumos nebėra.

Kontrabosas nutyla. Pianinas vėl klajoja. Visai kaip pradžioje.

Vyras tarsi taikosi spirti penktą kartą, kai atsidaro prieškambario durys.

– Tėti? – sušunka mergaitės balsas.

Vyras susmunka ir lieka gulėti. Visai kaip prieš tai.

Jis jau paliko kambarį, paliko namą, paliko sodą.

Jis taip toli, kad nebereikia klausytis širdį veriančio klyksmo.

Štai kodėl jis bėga.

20

Gunaras Nybergas buvo išplėštas iš viltingai tebelaukiančios dvigulės lovos trijų kambarių bute Nakoje. Vigas Norlanderis buvo išplėštas iš mažiau patogios žygio lovos trijų kambarių bute Banerio gatvėje. Kerstina Holm pakelta nuo čiužinio ant grindų buvusio sužadėtinio buvusios sužadėtinės butuke Brandbergene. Chorchė Čavesas pašoko nuo nedidelio sulankstomo virtuvinio staliuko nuomojamame kambaryje Bergsgateno ir Šelės gatvių sankryžoje; jis buvo užmigęs su vyno sklidina taure rankoje, veidu įkniubęs į maisto likučius. Artas Sioderstetas pakilo nuo fotelio bute Agnegateno gatvėje ir padėjo į šalį skaitymo akinius. O Polis Jelmas buvo išverstas iš nemaloniai tuščios dvigulės lovos kotedže Nošborge.

Janas Olovas Hultinas jau buvo išplėštas iš lovos. Laukė jų virtuvėje Riosundoje, Saltšiobadene.

Pats paskutinis atvyko Čavesas, jis atrodė įžūliai gaiviai, kaip naktinė gėlė aklinoje gegužės tamsoje.

– Po velnių, tu išsimaudei po dušu? – paklausė Jelmas, laikydamas didelį kavos puodelį.

– Neklausk, – atsakė susiraukęs Čavesas. – Gerai, kas jis?

– Ar dirstelėjai vidun?

– Atrodo kaip visada. Ar technikai važiuoja?

– Jums paskambinau anksčiau nei technikams, – pasakė Hultinas, – dar ir dėl to, kad pamatytumėte, kol niekas nė nepaliesta. Juk buvo du šūviai į galvą, ar ne?

Pora iš jų linktelėjo.

– Kulkos liko sienoje, – pasakė Sioderstetas.

Hultinas linktelėjo ir ėmė kalbėti:

– Taigi turėsime už ko užsikabinti. Kitas visuomenės laiptelis. Jis vardu Einaras Brandbergas, parlamentaras nuo praėjusių rinkimų, prieš tai dirbo generaliniu direktoriumi kažkurioje iš mūsų mažesnių valstybinių įstaigų.

– Bendrajame direkcijos fonde, – papildė Sioderstetas. – Šiaip jau tai ne visai valstybinė įstaiga, bet beveik. O paskui tapo parlamento nariu nuo Liaudies partijos.

Hultinas skersomis dėbtelėjo į jį ir varė toliau:

– Dukra Helena Brandberg, aštuoniolikos metų, namo grįžo kelios minutės po pirmos, tai yra prieš keturiasdešimt penkias minutes, išgirdo svetainėje grojant džiazą ir tai jai pasirodė labai keista, nes tėvas apskritai niekada nesiklausydavęs muzikos. Ji įėjo į svetainę, pamatė atvirame lange plazdančias užuolaidas, o už jų – juodą, neatpažįstamą šešėlį, lekiantį veja, o paskui išsmunkantį į gatvę. Nepaprastai sutrikusi priėjo prie grotuvo ir jį išjungė. Tik tada ant grindų pamatė tėvą ir ėmė taip rėkti, kad vos per minutę prisistatė kaimynai; tai Hiornlundų šeima, jų dukra vienmetė su Helena ir yra geriausia jos draugė. Helena Brandberg rimtai sukrėsta, buvo sunku ištraukti iš jos bent žodį, man teko daugiau remtis antriniais Hiornlundų šeimos parodymais. Kadangi mamos nėra, – ji šiais metais mirė nuo vėžio, – Hiornlundų šeima palydėjo Heleną į ligoninę. Aš apsidairiau sode; atrodo, žolėje palikta pėdsakų.

– Pagaliau bus pėdsakų, – apsidžiaugė Čavesas.

– Erinija virsta kūnu, – pridūrė Jelmas.

Jie trumpai sužiuro į jį. Sioderstetas kilstelėjo kairį antakį ir jau ruošėsi kažką sakyti. Persigalvojo.

– Gerai, – tarė Hultinas, apibendrindamas jam būdingu stiliumi. – Šį kartą liko abi kulkos sienoje ir nemažai kojų atspaudų. Bet visų pirma turime garsajuostę.

– Garsajuostė? – paklausė Holm.

– Muzikos, džiazo. Ten, grotuve, yra garsajuostė, kuri, be abejonės, priklauso žudikui. Šiaip ar taip, ji ne Brandbergų. Nė vienas iš jų neklauso džiazo, bet kai dukra grįžo namo, skambėjo muzika, o žudikas buvo kambaryje. Matyt, kad mūsų ieškomas žudikas turi įprotį po žmogžudystės atsisėsti ant sofos ir paklausyti džiazo. Kadangi Helena išjungė grotuvą, mes žinome, koks tai kūrinys, o kadangi savo grupėje turime porą žmonių, besidominčių muzika, pagalvojau, kad galėtume pabandyti iš karto išsiaiškinti. Dar ir dėl to neskubėjau skambinti technikams. Turime gal dvidešimt minučių, kol mums bus uždrausta įžengti pro svetainės duris.

– Aš nelabai išmanau džiazą, – prisipažino Gunaras Nybergas.

Jie nuėjo į kambarį ir peržengė ant grindų gulintį lavoną. Apsimovęs guminę pirštinę Hultinas atsuko garsajuostę iki kūrinio pradžios. Jau po pirmų trijų keturių pianino garsų, dar nė neprasidėjus klajonėms klavišais, du žmonės vienu balsu tarė:

– „Misterioso“.

Kerstina Holm ir Chorchė Čavesas nustebę pažiūrėjo vienas į kitą.

Hultinas sustabdė garsajuostę.

– Po vieną, – paprašė jis santūriu balsu, sėkmingai neparodydamas nuostabos, kad du iš septynių „A grupės“ narių akivaizdžiai yra džiazo gerbėjai.

– Tai labai žinomas kūrinys, – pradėjo Čavesas, kai Holm jam linktelėjo. – Telonijaus Monko „Quartet". Monkas pianinu, Džonis Grifinas tenoro saksofonu, Achmedas Abdulas Malikas kontrabosu, o kaip ten būgnininko vardas?

– Rojus Heinesas, – priminė Kerstina.

– Taigi, – pritarė Chorchė. – Tai titulinė „Misterioso" plokštelės daina, originalo plokštelėje ji eina septinta, paskutinė, kiek pamenu. Dešimties vienuolikos minučių. Grifinas neįtikėtinai groja saksofonu, o Monkas parodo aukščiausią lygį. Kaip visada, ją parašė pats Monkas. Ką dar galima pasakyti?

Kerstina Holm pratęsė:

– Visos plokštelės dainos buvo įrašytos vieną stebuklingą vasaros vakarą 1958-aisiais klasikiniame džiazo klube „Five Spot Café" Niujorke. Į kompaktinę plokštelę dar buvo įdėta pora dainų, kiek anksčiau įrašytų tą pačią vasarą. Viena iš jų taip pat buvo labai populiari – „Round Midnight". Mes juk galime sužinoti, iš ko mūsų ieškomasis įsirašė – iš kompaktinės ar originalios plokštelės. Jei iš kompaktinės, tada „Round Midnight" eina iškart po „Misterioso", kitu atveju nebus nieko.

Ji atsuko juostelę iki baigiamosios „Misterioso" pianino ir saksofono klajonės. Po ovacijų ir švilpimų pasigirdo nauja melodija, žymiai chaotiškesnė, aštriai ekstaziška, lyg būtų sukurta pagavus akimirkos įkvėpimui. „Net nelabai panašu į kūrinį", – pagalvojo Jelmas ir pasijuto neišmanėliu. Saksofonas ir pianinas kurstė vienas kitą arba kažkokiam žygdarbiui, arba visiškam chaosui. Jelmas negalėjo nuspręsti, katram iš tų dviejų.

– Na jau ne, – paprieštaravo Čavesas. – Čia visai ne „Round Midnight".

– Šitos niekada nesu girdėjusi, – pripažino Holm. – Keista.

– Ką tai reiškia? – paklausė Hultinas.

– Gali būti, kad iškart po paskutinės dainos jis įrašė kažką kito, – suabejojo Čavesas.

– Nors čia, ko gero, Monkas, – nusprendė Holm. – Beveik mėlyni tonai ant jau mėlynų. Tai jis. Rankos tarsi guli padėtos ant klavišų.

– Juk tai skamba kaip tiesioginis tęsinys, – pasakė Jelmas, laukdamas ekspertų atodūsių ir dejonių. – Man pasirodė, kad tarp jų nebuvo tikro tarpo.

– Išties ne, – nustebino jį Čavesas. – Arba mūsų ieškomasis žiauriai gerai „miksuoja“, arba...

– Arba čia unikalus įrašas, – pratęsė Holm.

– Po velnių, iš kur jūs tiek daug žinote? – nustebo Jelmas.

– Ko gero, žinai, kaip sako džiazo muzikantai? – paklausė Kerstina Holm. – *Those who talk don't know, those who know don't talk.**

– Pažįstu vieną tautietį, tai yra, čilietį, – pasakė Čavesas, ir tai buvo pirmas kartas, kai Jelmas išgirdo jį minint šalį, iš kurios kilęs, – kuris yra tikrai velniškai geras savotiškų džiazo įrašų ekspertas. Jis turi nedidelę įrašų krautuvėlę Rinkebyje. Galime rytoj ten nuvažiuoti.

Kaip paprastai, Hultinas jau turėjo planą ir tarė:

– Gerai, kadangi tai iki šiol apčiuopiamiausias mūsų pėdsakas, imkitės jo visi trys – Holm, Čavesas, Jelmas. Bet kai čilietis papasakos, ką žino, tu, Chorche, ko gero, gausi grįžti prie valdybų tyrimo. Turbūt čia mūsų geriausios galimybės. Beje, gali būti, kad šita žmogžudystė apskritai paneigs visą mūsų verslo versiją, – kreipėsi jis į Sioderstetą, kuris visai neatrodė nusivylęs. – Galbūt Petersonas ir Floren vėl galės grįžti prie finansų. Pamatysime. Artai, tu, žinoma, turi patikrinti, ar tarp šių keturių ponų nėra verslo

* Kalbantieji nežino, žinantieji nekalba. (Angl.)

sąsajų. Nors man atrodo, kad šį kartą auka yra kitokia. O apskritai toliau dirbsime taip pat. Nybergas toliau trauks savo garsųjį tralą per skundikų jūrą ir žvejos palei dugną. Norlanderi, jei tu pasiruošęs grįžti, varyk toliau mafijos pėdsaku, lyg nieko nebūtų nutikę.

Norlanderis pabrėžtinai palinksėjo. Hultinas pridūrė:

– Žinoma, svarbiausias klausimas: kodėl jis vėl pradėjo? Daugiau kaip po mėnesio?

– Garsajuostė, – priminė Jelmas. – Negalime leisti, kad technikai ją užsėstų kelioms savaitėms. Ir papasakotų spaudai.

Hultinas išėmė ją iš grotuvo. Minutėlę palaikė rankoje, atrodė, kad svarsto galimybes ir pavojus. Tada metė Kerstinai Holm.

– Jei gerai pažįstame žudiką, tai ant garsajuostės nėra jokių atspaudų, ji atrodo kaip paprasta kiek senesnio modelio „Maxell" firmos garsajuostė. Nesusekama. Ar ne?

Jelmas, Čavesas ir Holm apžiūrėjo garsajuostę.

– Taip, – pritarė Čavesas.

– Gerai, – tarė Hultinas vos atsidusdamas. – Gerai saugokite ją.

21

„Misterioso“ skambėjo iš garso kolonėlių, daugybę kartų, lyg savaime išsipildanti pranašystė.

– Ar šiąnakt nors kiek miegojote? – paklausė Chorchė Čavesas.

Jie sėdėjo tarnybinėje Jelmo mazdoje. Jelmas vairavo, Kerstina Holm sėdėjo šalia ir be perstojo leido Telonijaus Monko įrašą, o Čavesas lygiai taip pat be perstojo kaišiojo galvą per tarpą tarp priekinių sėdynių.

Jelmas ir Holm atsakė tik sunkių, paraudusių vokų virptelėjimu, juodu vos laikėsi neužsimerkę ir tuo pat metu stengėsi kuo labiau prisimerkti nuo įkyrios vasariškos saulės. Neįmanoma užduotis.

Buvo gegužės aštuonioliktoji.

– Monkas kape apsiverstų, jei sužinotų, kad jo nuostabi muzika kažką įkvėpė serijinėms žmogžudystėms, – tarškėjo Čavesas, ne itin nusiminęs. Jie kažką užuodė. Pagaliau.

Ir šį kartą iš sėdinčiųjų priekyje nesulaukė jokio atsako. Bet tai jo nei sustabdė, nei suerzino:

– Šią naktį praleidau policijoje tyrinėdamas valdybas. Intensyviai barškinau kompiuteriu. Yra keturi keliai. Įdomiausias „Sydbanken“ bankas. 1990-aisiais ten trumpą

laiką išties sėdėjo visi keturi. Žiūrint kaip į visumą, tai, žinoma, yra ryškiausiai šviečiantis pėdsakas. Bet galbūt įdomiau, kad Einaras Brandbergas priklausė prie „Lovisedal“ valdybos tuo pat metu kaip ir Dagfeltas bei Karlbergeris, 1991-aisiais, tame pačiame žiniasklaidos magnatų koncerne, kuris šiuo metu turi problemų su Viktoru X, siūlančiu savo „apsaugą“. Tai „GrimeBear“, apsnūdėliai jūs. Tokiu atveju darome prielaidą, kad Strand-Julenas buvo klaidinantis pėdsakas. Bet jeigu spėsime, kad žudikas kaip tik dabar pradeda mėtyti pėdas nušaudamas Brandbergą, žinoma, išlieka „Ericsson“ ir „Memab“.

Ir vėl jokio atsako.

Bet Čaveso entuziazmas ir šį kartą neužgeso.

– Aš įsitikinęs, kad Hultinas teisus, kad visos paslapties raktas yra kažkuri iš šitų įmonių valdybų.

Automobilis sustojo prie raudono šviesoforo, kur Ulvsundo plentas susikerta su E18 – iš dešinės ateinančiu Enšiopingo plentu. Ten Ulvsundo plentas šakojasi į Julstos plentą ir E18. Jie neilgai važiavo Europos greitkeliu.

– Pasuk prie „OK“ degalinės, – nurodė Čavesas. – Į Rinkebio alėją. Jos gale pastatysime automobilį ir pereisime aikštę. Nusipirksiu šviežių česnakų.

Jelmas nuvažiavo alėja, pastatė automobilį ir tarė:

– Atrodai kažko prisirijęs.

– Tai vienintelis būdas neužmigti, – atsakė Čavesas.

Jie perėjo šurmuliuojančią, vasariškos saulės nutviekstą aikštę. Prekystaliai nukrauti tokių dydžių ir rūšių daržovėmis ir vaisiais, kokių retai pamatysi paprastose maisto prekių parduotuvėse. Jelmas pagalvojo apie chemikalų kiekį užsienietiškose ir švediškose daržovėse ir pasijuto nuobodus ir pilkas šioje šurmuliuojančioje spalvingoje minioje. Čavesas nusipirko ryšulėlį šviežių česnakų ir pamosavo juo Jelmui prieš nosį.

– Išnyk, Nosferatai, – suprunkštė jis.

Jelmas jau baiminosi, kad užmigs beeidamas, bet dabar šiek tiek atsipeikėjo ir kvailai išsišiepė.

Jie paėjo dar keletą kvartalų link Rinkebio širdies. Vieno namo pusrūsyje – namai niekuo nesiskyrė vienas nuo kito – buvo maža krautuvėlė su neaiškia iškaba ir smarkiai apdulkėjusiais langais. Vis dėlto įėjus krautuvėlė pasirodė esanti žymiai didesnė, nei galėjai tikėtis, ir beveik pilna. Įvairiausi žmonės rausėsi tarp begalinių lentynų, prikimštų kompaktinių plokštelių su muzika iš visų pasaulio kampelių. Marga grupelė paauglių, panašių dėl apdribusių drabužių ir apsuktų kepuraičių, kažko ieškojo didžiuliame hiphopo skyriuje, o toliausiai prie prekystalio sėdėjo tamsus penkiasdešimtmetis indėnas ir dilino nagus.

– Alberto! – sušuko Čavesas ir priėjęs apkabino indėną; atsistojęs jis buvo panašus į milžiną.

– Chorche, Chorche, – tarė vyriškis po pusės minutės glėbesčiavimosi ir neįtikėtina greitakalbe pažėrė tiradą ispaniškų frazių. Jelmas išskyrė vietovardį „Šiovdė“ ir išgirdo, kaip vidury tos greitakalbės Chorchė atsakė: *„No, no, Sundsvall.“* Čavesas parodė į kolegas (Kerstina Holm kaip tik naršė po krūvą su grigališkąja bažnytine muzika) ir kiek lėčiau pasakė keletą žodžių ispaniškai. Indėnas garsiai nusijuokė. Jelmas nusišypsojo Albertui ir tik dabar suprato, kad tas keistas kvapas, trenkęs į šnerves įėjus į patalpą, buvo ne kas kita, kaip smilkalai. Išdžiūvusių gėlių vazone ant prekystalio rūko įsmeigta smilkalų lazdelė.

– Ateikite, – pakvietė Albertas Jelmą ir Holm ir pridūrė su akcentu, bet visiškai taisyklinga švedų kalba: – Eime į švenčiausiąją dalį.

Jie įėjo į nedidelį užtamsintą kambarį su puikiu muzikos centru, kuris aiškiai buvo svarbiausias dalykas patalpoje.

– Ar žinote, kad Chorchė yra vienas iš geriausių Švedijos čiliečių džiazo muzikantų, grojančių kontrabosu? – paklausė Albertas iš tamsos.

– *Esto son chorradas!** – žvaliai sušuko Čavesas įžengdamas vidun.

– Taip, tai tiesa, tai tiesa, – garsiai nusijuokė Albertas. – Ar galiu paimti garsajuostę?

Kerstina Holm įėjo į kambarį paskutinė. Ji buvo pasiėmusi tris kompaktines plokšteles ir tik šiaip ne taip sugraibė savo rankinėje garsajuostę.

– Ar nebijai va šitaip palikti parduotuvės? – paklausė ji paduodama garsajuostę.

– Niekas iš manęs nevagia, – mįslingai atsakė Albertas ir įstūmė garsajuostę į grotuvą. Jie išgirdo „Misterioso“ pabaigą. – Prastoka kokybė, – įvertino jis. – Manyčiau, kad kopijuota du ar net tris kartus. Vargu ar iš kompaktinės plokštelės. Taip pat nėra vinilinėms plokštelėms būdingų traškesių. Tikriausiai originalas buvo klasikinė šeštojo dešimtmečio garso juosta.

– Dabar klausyk, – tarė Čavesas, pasigirdus plojimams ir džiugiems šūksniams. Tada prapliupo įnirtingos improvizacijos. Jie matė, kaip tamsoje nušvinta Alberto veidas.

– Ahaaaa, – tarė jis ir pasileido pašėlusių lenktynių su ispanų kalba.

– Švediškai, – paprašė Čavesas.

– Žinoma, atsiprašau. Tai labai, labai neįprasta. Net ir aš to neturiu. Palaukite, paklausysiu iki galo.

Chaosas tęsėsi tris minutes, kažin ar ilgiau. Artėjant pabaigai chaoso vis mažėjo. Lyg muzikantai būtų atradę bendrą kalbą ir ėmę darniai bendrauti. Buvo labai keista – net ir Jelmas tą juto – klausytis, kaip palaidos gijos ir pasažai susitinka ir susijungia, susilieja. Praėjo trys labai keistos minutės.

Albertas atsikrenkštė ir sustabdė garsajuostę.

– „Misterioso“ įrašė prodiuseris ir Monko fanatikas Orinas Kipniuzas ir technikas Rėjus Fauleris stebuklingąją

* Nesąmonė! (Isp.)

rugpjūčio septintosios naktį 1958-aisiais „Five Spot Café“ Niujorke. Į kompaktinę plokštelę, mirus Monkui, Kipniuzas įdėjo porą kūrinių, kurie buvo atmesti per ankstesnį „Riverside“ įrašymą liepos devintąją. Jų čia nėra. Čia turėtų būti kūrinėlis, apie kurį esu girdėjęs, bet pats niekada nesu klausęs. Neva buvę taip, kad šis gabalas paprasčiausiai buvęs įrašytas netyčia, nes Rėjus Fauleris apgirtęs užmigo ir neišjungė grotuvo. Bet tai gali būti mitas. Šiai improvizacijai vėliau išties buvo duotas pavadinimas. „Risky“. Švediškai „Rizikinga“, ar ne? *Arriesgado**, Chorche! Nei Kipniuzui, nei Monkui nerūpėjo įtraukti šio kūrinio į plokštelę, jo nėra ir rinktinėje plokštelėje „The Complete Riverside Recordings“. Tas dalykas buvo nuostabus, kai užgimė, bet iš karto mirė. Taip atrodė jiems patiems. Bet jūs juk girdite, kad yra ne taip. Kažkas iškniso jį iš po žemių ir nukopijavo.

– Esi girdėjęs apie jį kalbant? – paklausė Jelmas. – Kada, kur, kaip?

– Kartą devintojo dešimtmečio viduryje man siūlė nusipirkti kopiją. Siūlė amerikiečių džiazo muzikantas. Bet norėjo tūkstančio dolerių. Nesąmonė.

– Kas jis toks? – paklausė Čavesas.

– Tu jį pažįsti, Chorche. Nedaug trūko ir prieš porą metų būtum su juo pagrojęs. Džimas Bartas Ričardsas.

– Tenoras?

– Tikrai. Baltasis Džimas. Pačios balčiausios odos džiazo muzikantas, kokį tik esu matęs. Panašus į Džonį Vinterį. Jis pasiliko Švedijoje. Geresnis gydymas, kaip pasakė jis, kai buvome susitikę šiemet. Jį reikia detoksikuoti maždaug kas antrą mėnesį. Tada jis vėl ant kojų. Nežinau, ar dabar kur nors groja, ar paguldytas gydyti.

Jie padėkojo Albertui, atsiėmė garsajuostę ir jau ruošėsi eiti. Tada jis tarė iš tamsos:

* Rizikinga. (Isp.)

– Vieną kopiją už šitas kompaktines plokšteles.

Kerstina Holm pasižiūrėjo į ranką, kurioje tebelaikė plokšteles su grigališkaisiais choralais. Matyt, buvo visai pamiršusi.

– Kiek laiko užtruks? – paklausė Čavesas kaip tik tada, kai Jelmas ruošėsi užprotestuoti.

Albertas nusijuokė ir atidarė antrą grotuvo dėklą. Ištraukė garsajuostę.

– Jau padaryta, – tarė jis plačiai šypsodamasis.

Ir iš tikrųjų Džimas Bartas Ričardsas buvo balčiausios odos, kokią tik Jelmui kada nors teko matyti. Atrado jį pakenčiamai blaivų atitinkamo stiliaus vieno kambario bute senamiestyje. Jam buvo apie penkiasdešimt, plaukai tokie pat balti kaip ir oda. Gulėjo išsitiesęs ant čiužinio ant grindų, vilkėjo šortais ir marškinėliais.

– Turbūt girdėjai kalbant apie naujas džiazo mokyklas JAV? – paklausė Čavesas. – Pasisakančias prieš savigriovą. Marsalio broliai ir dar ryžtingesni vaikinai. Gal gana vaidinti nepritapėlį?

– Tradicionalistai! – tėškė Baltasis Džimas amerikietiška švedų kalba. – Po velnių, jie mano, kad galima kurti muziką iškalus istoriją. Lyg tai būtų mokyklinis dalykas. *Where does their fucking pain come from? Books? Fucking mother's boys! Those who talk don't know, those who know don't talk.**

Jelmas ir Holm greitai susižvalgė.

– Jie kuria nauja, išmanydami viską, – spyriojosi Čavesas. – Nieko čia keisto. Jie žino apie kiekvieną rifą, kiekvieną, net ir mažiausią, pasažą, kiekvieną pakilimą džiazo

* Iš kur jų sumautas skausmas? Iš knygų? Suknisti mamytės sūneliai! Kalbantieji nežino, žinantieji nekalba. (Angl.)

istorijoje. Iš to semiasi jėgos ir skausmo, kurio jiems reikia. Jie gali pasinaudoti jūsų atradimais, nekartodami jūsų klaidų. Tai visai naujas požiūris į meną.

– Tai *senų seniausias* požiūris į meną! – pareiškė Ričardsas tramdydamas įsiūtį. – Kurio mums ką tik pavyko atsikratyti. O jūs vėl norite grįžti į tą prakeiktą pasikartojimų erą. Džiaugiuosi, kad tau neteko su manimi groti, Chorche.

– Tai jūs kartojatės, ir kaip tik todėl, kad nemokate savo istorijos. Galvojate, kad kuriate nauja vien todėl, kad esate per daug apkvaišę nuo narkotikų ir nematote, kad visa, ką darote, jau yra padaryta. Asmeniškai unikali išraiška yra tik ilgas sumautas kitų pakartojimas, pati blogiausia saviapgaulė. Vienintelis būdas tikrai kurti nauja yra žinoti viską, kas jau padaryta. Tik tada galima kalbėti apie naują pradžią. Apie naują istorijos aušrą. Bet apie tokią aušrą, kuri apima visas kitas aušras.

– Teorinės nesąmonės, – supeikė Baltasis Džimas ir užvirė: – *All the pain comes from in here!** – trenkė sau į kaulėtą krūtinę; per purvinus marškinėlius buvo galima suskaičiuoti šonkaulius. Nuskambėjo abejotinai. – *You can never replace the direct feeling!***

– Kaip tik apie tai ir kalbame! – suriko Chorchė ir ėmė vaikščioti po prišnerkštą butą. – Nėra jokių tiesioginių ištakų *from in here****. Ne iš čia to semiesi. Skausmas visada turi eiti per formas. Tik tiek, kad jūs to nematote. Painiojate narkotikų miglas su jausmu ir iš naujo išradinėjate ratą, ir vėl, ir vėl, ir kiekvieną kartą manote, kad tai jūs jį išradote. Tikroviškumo iliuzija!

Jelmas pradėjo nerimauti, kad jiems taip ir nepavyks prašnekinti Baltojo Džimo. Atrodė, kad bet kurią akimirką

* Visas skausmas kyla iš čia! (Angl.)

** Niekada nepakeisi tiesioginio jausmo! (Angl.)

*** Iš čia. (Angl.)

juos gali išmesti pro duris. Tačiau Džimas Bartas Ričardsas netikėtai atsisėdo ant čiužinio, garsiai ir skambiai nusižvengė ir paplekšnojo ranka šalia savęs.

– *Sit down, for God's sake!**

Chorchė atsisėdo, paėmė butelį „Jack Daniels", kurį Baltasis Džimas stebuklingai ištraukė iš nežinia kur, ir maktelėjo gerą gurkšnį.

– Tau reikėjo užsiimti muzika, – pasakė Baltasis Džimas. – O ne virsti štai tokiu, – parodė į Jelmą ir Holm. – Tu žiūri į ją rimtai.

– Šitie žino apie muziką daugiau už tave, – atkirto Čavesas.

Abu ilgai juokėsi. Jelmas mažai ką suprato.

Kerstina Holm ramiai tarė:

– Pavyzdžiui, mes žinome apie grupę, kurios nariai Monkas, Grifinas, Malikas ir Heinesas sukūrė nedidelę improvizaciją „Rizikinga", kurią mėginai parduoti prieš dešimt metų.

Baltasis Džimas pažiūrėjo į ją nustebęs. Tada pratrūko juoktis.

– Ir taip ilgai vargstate dėl tokio nieko? *All the priorities in their right places***, turiu pasakyti. Trys farai pas seną ekssaksofonistą dėl tokio šūdo! *I'm deeply honoured, people!****

– Mes čia ne tam, kad tave prigriebtume. Mums reikia surasti tavo klientus.

– Nusipirko ne tiek jau daug žmonių, *you know*****. Kai aštuntojo dešimtmečio viduryje Redas Mičelas mane čia atsivežė, buvau girdėjęs, kad esate nedidelė, bet džiazą mylinti tauta prie ledinės jūros, tad pasidariau kiek galėdamas daugiau šito kūrinio ir nemažai kitų originalių garsajuosčių

* Dėl Dievo, sėskis! (Angl.)

** Teisingai sudėlioti prioritetai. (Angl.)

*** Žmonės, aš labai pagerbtas! (Angl.)

**** Žinote. (Angl.)

kopijų; su tais kūriniais septintojo dešimtmečio pradžioje mane supažindino Grifinas. Žinote, aš tada *great deal** grojau su Džoniu, buvau jaunas, žalias ir entuziastingas. Jis pasakė, kad yra nemažai neišleistos medžiagos iš grupės „Five Spot“ laikų, tokių kaip „Round Midnight“, „Evidence“, „Risky“ ir kitų *motherfucking*** melodijų. Dauguma pasirodė dabar, kai – kuo jis ten vardu, tas prodiuseris? – Kipniuzui prireikė šlamančiųjų. Bet „Risky“ ir keletas kitų yra mano *babies****. Jos nepasirodė. Taip, po velnių, turėjau pasiėmęs iš Valstijų dešimt skirtingų panašaus tipo garsajuosčių ir per keletą kartų bandžiau jas iškišti. „Risky“ garsajuostė buvo viena iš paskutiniųjų, pardaviau kažkada 1985–1986-aisiais. Tada jau žinojau, kas mano pirkėjai. Penki tipai, daugiau nebuvo galinčių pakloti krūvą žalių už pusėtinos kokybės piratines kopijas. Juk tai buvo *fucking illegal*****. Aš neturėjau jokių autorinių teisių. Beje, tebelaikau porą garsajuosčių pensijai.

– Ar tai reiškia, kad tebeturi adresus tų, kurie nusipirko „Risky“ garsajuostes? – tiesiai šviesiai paklausė Kerstina Holm.

– *Sure******. Nuo devintojo dešimtmečio pradžios visada pirko tie patys tipai. Džiazo mėgėjai, turbūt. Įdomybių mėgėjai – tai jau tikrai. Jeigu jų nepasodinsite, adresus duosiu. Du Stokholme, du Geteborge, vienas Malmėje. *Big city democracy*******, velniai rautų. Kažkur čia yra nedidelė geltona *fucking notebook********...

Jie ėmė ieškoti po bjauriai suverstą butą, mesdami į šoną įvairiausius keistus daiktus, pavyzdžiui, sudžiovintą

* Daug. (Angl.)
** Suknistų. (Angl.)
*** Kūdikiai. (Angl.)
**** Velniškai nelegalu. (Angl.)
***** Žinoma. (Angl.)
****** Didmiesčio demokratija. (Angl.)
******* Suknista užrašų knygelė. (Angl.)

smauglio boa galvą, kuri gulėjo po stalu ir Jelmo rankose virto dulkėmis, nešvarius drabužius, batų dėžutę su lenkiškų zlotų banknotais, vėl nešvarius drabužius, antikvariniais virtusius suomiškus pornografinius žurnalus, kur lytiniai organai uždengti juodais lapeliais, visą krūvą nešvarių drabužių, keletą svaidymo peilių iš Botsvanos, visą kalną nešvarių drabužių, trylika besivoliojančių neplautų „Guinness" alaus bokalų, vinilinę plokštelę be dėklo, bet su Bilo Ivanso autografu, įrėžtu tiesiai per takelius, ir didžiules krūvas barų sąskaitų.

– Kodėl renki barų sąskaitas? – paklausė Čavesas ir ištraukė geltoną užrašų knygelę iš nepadoriai suplyšusių trumpikių.

– Dėl mokesčių ir techninių priežasčių, – paaiškino Baltasis Džimas ir maktelėjo deginančio „Jack Daniels".

„Čia kaip prastame filme", – pagalvojo Jelmas.

Čavesas ant vienos baro sąskaitos užsirašė pavardes ir adresus ir padavė užrašų knygelę Baltajam Džimui, o šis nusviedė ją atgal į kambarį, atsiraugėjo ir sėdomis užmigo.

Čavesas ir Holm bendromis jėgomis jį paguldė ir antklode užklojo kreidos baltumo kūną.

– Jis didis muzikantas, – tarė Chorchė, kai jie išėjo į saulę.

Kerstina Holm linktelėjo.

Jelmas nežinojo, ką galvoti.

Čavesas nenoromis grįžo į policijos pastatą. Jelmas paleido Holm eiti artimiausiu Stokholmo adresu, gautu iš Baltojo Džimo, o pats nuvažiavo tolimesniu.

Kerstina Holm nuėjo į Linėjaus gatvę pas pensininką majorą Eriką Rodholmą. Tai buvo solidus ponas, perkopęs vidutinio amžiaus ribą; jo aistra retiems džiazo įrašams

buvo milžiniška ir labai netikėta. Kaip Holm papasakojo vėliau, jis atrodė kaip tikrai besižavintis Sūza, tai yra jis buvo toks vyras, kuriam ritmas ir taktas yra tas pat. Bet vėliau paaiškėjo, kad jis tuo neapsiriboja. Jis turėjo didžiulę piratinių įrašų kolekciją iš baisiai įtartinų mažų klubų, nuo Karelijos iki Ganos. Iš pradžių jis nenorėjo prisipažinti nieko, ką būtų galima laikyti nelegaliu dalyku, bet vėliau, panaudojus metodus, kurių Holm nenorėjo atskleisti, ne be pasididžiavimo parodė savo įspūdingą kolekciją, paslėptą už atlenkiamos knygų lentynos. Jis prisiekė „šalimi ir vėliava", kad jam niekada nekiltų mintis kopijuoti bent vieno iš savo unikalių įrašų. Be to, Holm pamatė ir išgirdo „Risky" kopiją, kurią Džimas Bartas Ričardsas buvo padaręs majorui Rodholmui. Holm išbuvo ten dvi valandas ir pasiklausė Lesterio Jungo koncerto Zalcburge ir Kenio Klarko koncerto Hudiksvalio miesto viešbutyje.

O Polis Jelmas nuvažiavo į Meštą ir aplankė sunkios negalios ištiktą Rogerį Palmbergą, kurį buvo pervažiavęs Norlando traukinys; ne visai nesavanoriškai, kaip per savo elektroninį kalbėjimo aparatą pasakė pats Palmbergas. Liko nepažeista tik klausa, ir ji buvo puiki. Jie pasiklausė Baltojo Džimo „Risky" įrašo, o Rogeris Palmbergas paaiškino Jelmui kiekvieną menkiausią toną, kas vyksta, kur vyksta ir kodėl vyksta būtent tai. Jelmas jautėsi kaip užburtas. Jis vis labiau abejojo posakiu: *Those who talk don't know, those who know don't talk*. Šis sutraiškytas žmogus buvo pats subtiliausias klausytojas, kokį jam kada nors teko sutikti, ne tik muzikos klausytojas, bet klausytojas apskritai. Vien savo dėmesingumu jis privertė Jelmą beveik viską papasakoti apie bylą. Palmbergas manė, kad garsajuostės pėdsakas labai įdomus, prisiekė esąs nekaltas ir mainais gavo Jelmo pažadą papasakoti viską, kai byla bus ištirta. Palmbergo garsajuostės iki šiol nebuvo girdėjęs niekas kitas, tik jis pats; jis be užuolankų prisipažino, kad taip yra paprasčiausiai dėl

to, kad jo niekas niekada neaplanko. Jis buvo visiškai vienišas ir su tuo susitaikęs. Savo dėmesingumą gavo nukreipti į muziką. Juodu pasiklausė poros Džimo Barto Ričardso įrašų iš septintojo dešimtmečio pabaigos, ir Jelmas pradėjo suvokti, pas ką lankėsi tame baisiame bute senamiestyje. Kai galiausiai paliko Rogerį Palmbergą neįgaliam žmogui pritaikytame bute, staiga pajuto kitame Stokholmo gale įsigijęs artimą draugą.

22

Polis Jelmas sąmoningai padidino tempą, vos užuodęs pėdsaką. Nebuvo laiko stovėti priešais veidrodį ir spoksoti, kiek per paskutinę savaitę išsiplėtė spuogas ant skruosto, nebuvo laiko žiūrėti į save kaip į tuščią indą, kiaurymę gyvybingoje ir keistis linkusioje aplinkoje, nebuvo laiko tyrinėti keisto santuokos įtrūkimo. Čia buvo būtent toks atvejis. Garsajuostės pėdsakas masino taip stipriai, kad visi kiti pėdsakai išblėso.

Jelmas susiruošė važiuoti į Geteborgą ir Malmę susitikti su likusiais trimis savininkais, turinčiais Telonijaus Monko įrašus su improvizacija „Risky“, už kurią jiems teko pakloti apvalią tūkstančio dolerių sumelę. Hultinas ramiai išklausė jųdviejų su Kerstina išvadų apie Rodholmą ir Palmbergą. Nė vienas iš jų nebuvo žudikas ir nė vienas iš jų nebuvo daręs garsajuostės kopijų. Tačiau – dėl to jie beveik sutarė – buvo tam tikra galimybė, kad kuris nors iš trijų likusiųjų iš tiesų gali būti pats žudikas; pensininko majoro Rodholmo išdidus nenoras kopijuoti garsajuostę buvo, matyt, bendras tokių džiazo fanatikų bruožas. Tikriausiai kopijų, padarytų iš kopijų, nebus labai daug.

Kitapus sienos Kerstina Holm ruošėsi važiuoti kartu su Jelmu į Pietvakarių Švediją. Jis manėsi pažįstąs ją taip gerai, kad spėjo, jog net ir jos akiplotis ėmė trauktis; atsirado tunelinis matymas. Visa kita buvo išjungta.

Tada įvyko telefoninis pokalbis su Dalare.

Jelmas pakėlė ragelį ir įsitempęs atsiliepė. Čavesas stebėjo jį iš kitos rašomojo stalo pusės ir matė, kaip raudonas spuogas ant kairiojo skruosto pasidarė labai ryškus; visas veidas, išskyrus tą dalį, aiškiai išblyško.

Jelmas klausėsi netardamas nė žodžio. Tik stovėjo išbalęs kaip kreida. Čavesui atrodė, kad spuogas ant skruosto virto tvinkčiojančia žaizda. Paskui Jelmas du kartus nepataikė padėti ragelio į vietą.

Chorchė laukė.

– Cila mane paliko, – tyliai pratarė Polis.

Chorchė nepasakė nė žodžio. Padėjo rašiklį ant stalo.

– Paskambino iš vasarnamio. Nebenori, kad šią vasarą dar kartą tenai atvažiuočiau. Ji turinti pagalvoti.

Kai Kerstina Holm atidarė duris, vyrai stovėjo apsikabinę.

Ji vėl uždarė duris, be jokio garso.

Taksi automobilyje pakeliui į Arlandos oro uostą ji paklausė tik vieno dalyko.

– Ar pajėgsi?

Jelmas iš lėto linktelėjo.

Jai pasirodė, kad raudonas spuogas ant jo išblyškusio skruosto panašus į Švedijos klajūnų ženklą, kiek kreivą gulsčią stačiakampį.

Kerstina neprisiminė, ką jis reiškia.

Skrendant į Landveterį Jelmo veidas šiaip taip atgavo spalvą. Spuogas pablyško, ir kaip tik tada, kai kontūrai šiek tiek pabalo, Kerstina Holm prisiminė, ką reiškia tas klajūnų ženklas. Gulsčią stačiakampį, įspėdami vieni kitus, klajūnai nubrėždavo ant namų, kur gyveno šiurkštūs ir žiaurūs žmonės.

Bet dabar ženklas buvo beveik dingęs.

Tunelinis matymas atsinaujino, Jelmas matė siauriau nei kada nors anksčiau. Jis tiesiog fiziškai juto, kaip regos laukas susitraukia nuo beribio iki minimalaus. Po pokalbio su Cila jis buvo absurdiškai išsiplėtęs, taip, kad Jelmui atrodė, jog mato aplinkui ir už savęs, žvilgsnis buvo visiškai nesutelktas, lyg apimtų viską ir nieko nefokusuotų. Nemaloni būsena. Visiška griūtis. O tada visiška priešingybė, savisaugos instinkto stipriai paveiktas tunelinis matymas.

Jelmas paskambino į namus iš Landveterio ir ilgai kalbėjo su Tuva apie tai, kas iš tikrųjų atsitiko. Ragelį pakėlė Danis, bet tik atžariai nukirto; matyt, Danio akyse dėl visko buvo kaltas tėvas, bet iš kitos pusės, juk jis ir jautėsi kaltas dėl visų problemų pragariškame bręstančio sūnaus pasaulyje. Cila buvo pasakiusi Tuvai, kad tėtis su mama kurį laiką turi pagyventi atskirai, tik tiek. Ji vos atpažinusi motinos balsą. Jelmas stengėsi jai viską paaiškinti, bet netrukus pats išgirdo, kad kalba vien klišėmis. „Kalba padalija vaidmenis“, – karčiai pagalvojo jis. Paklausė, ar jie patys susitvarkys keletą dienų, o Tuva nusijuokė ir atsakė, kad jie susitvarko nuo pat tos dienos, kai mamai šovė į galvą visam laikui persikelti į Dalarę, o tėtis pradėjęs ištisomis paromis dirbti.

Bestovint su nutilusiu rageliu rankoje staiga kilo mintis, kad jis net nebuvo apie tai pagalvojęs.

Jie kartu nuvažiavo pas abiejų garsajuosčių savininkus. Vienas gyveno šalia Hagos, Olivedalo kvartale, Tvirtovės gatvėje, netoli Karūnos tvirtovės ant Tvirtovės kalvos Tvirtovės parke prie Tvirtovės aikštės. Senąjį muzikos mokytoją Egoną Haselgreną supo daug tvirtų dalykų; jie greitai susidarė tokį pat tvirtą įspūdį kaip ir apie anuodu stokholmiečius – tai buvo klaidingas pėdsakas.

Į gana elegantišką muzikos mokytojo Haselgreno trijų kambarių butą jie atvyko popiet. Saulė tebešildė, ir virš Geteborgo kybojo siaubingas išmetamųjų dujų debesis. Jis slėgė. Apkūnus ponas Haselgrenas atidarė duris vilkėdamas klasikiniais tinkliniais marškinėliais. Per stambias kilpas ant jo plačios krūtinės kyšojo žilų plaukų kuokštai. Fone skambėjo Telonijus Monkas.

– 52-osios gatvės tema, – tarė Kerstina Holm ir taip atvėrė kelią ir į senojo mokytojo širdį, ir jo namus.

Taip, iš Baltojo Džimo jis paštu nusipirkęs Monko įrašą su „Risky“ pabaigoje. Ne, kažkokiame specialiame žurnale, kurio pora numerių išėjo maždaug devintojo dešimtmečio viduryje, jis buvo įdėjęs skelbimą, kad ieško retų 1957–1959 metų įrašų, ir atsiliepęs Baltasis Džimas. Taip, jis tebeturįs garsajuostę. Taip, leisdavęs ją per pamokas mokykloje. Ne, mokiniams nepatikę. Taip, jis užsispyręs ir metai iš metų per pamokas grojęs šeštojo dešimtmečio pabaigos džiazą. Taip, būtent 1957–1959-ųjų bibopas buvęs unikaliausias dvidešimto amžiaus meno išradimas, nė vienas mokinys negalėjo išvengti susidūrimo su juo. Ne, jis niekada nedaręs garsajuostės kopijų ir jam niekada nekiltų tokia mintis.

Jie padėkojo ir išėjo. Kai Tvirtovės gatvėje apsisuko ir pažiūrėjo į jo langą, pamatė, kad storulis su tinkliniais marškiniais stovi ir smalsiai juos stebi.

Kitas adresas buvo baro, tačiau ten jokio baro nebuvo. Jie spoksojo tiesiai į negyvas Arnoldo Švarcenegerio akis vaizdo įrašų nuomos centro vitrinoje, įsikūrusio ten, kur turėjo būti „Café Ricardo“, Inkaro gatvėje šalia Karlo Johano aikštės.

– Ar gerai pažįsti gimtąjį miestą? – paklausė Jelmas.

– Ne ta miesto dalis, – atkirto Holm.

Ji paskambino į savo buvusį komisariatą Dažytojų gatvėje prie Odino aikštės.

Holm stovėjo telefono automato būdelėje ir ilgai kalbėjosi. Nesigirdėjo nė žodžio. Jelmas stypsojo ir dvejodamas čiupinėjo mobiliojo ryšio telefoną striukės kišenėje. Matė, kaip ji nušvito, garsiai nusijuokė, nors juoko jis negirdėjo, užjausdama nuleido lūpų kampučius ir parodė visą minų ir gestų repertuarą, kokio jis nebuvo matęs anksčiau. „Labai patraukli pantomima“, – pagalvojo jis ir aiškiai pasijuto atitvertas stiklinio lango.

– Tas Gvidas iš uždarytos „Café Ricardo“, kurio pavardės Baltasis Džimas nepasakė, – be jokios išraiškos tarė Holm, išėjusi iš telefono būdelės. Jelmui pasirodė, kad tas neišraiškingumas skirtas asmeniškai jam. – Jis vardu Gvidas Kasola ir turi naują, kiek gražesnį barą arčiau centro, Bažnyčios gatvėje, vadinasi „Il Barone“.

– Ar iki ten toli?

– Niekada nesi buvęs Geteborge?

– Niekada.

– Šita miesto dalis vadinama Majorna. Bažnyčios gatvė yra Geteborgo miesto dalyje, kuri vadinama Valgravenu. Centre, Sityje, jei nori kalbėti stokholmietiškai. Galiukas kelio.

– Per toli eiti?

– Ne. Pakeliui galiu truputį papasakoti apie miestą.

Jie ėjo vakarėjančiomis gatvėmis. Nors buvo aktyviausio eismo valanda mieste, kuriame dėl susikaupusio per didelio

išmetamųjų dujų kiekio kartais tenka uždaryti vaikų darželius, pasivaikščioti buvo malonu. Vos per valandą tunelinis Jelmo matymas prasiplėtė, ir nelabai skausmingai. Nekilo jokių abejonių, kad tai dėl Kerstinos Holm. Čia ji jautėsi kaip žuvis vandenyje, puiki gidė savo mylimame mieste. Pamažu Geteborgas ėmė atrodyti jaukesnis už Stokholmą, nors Stokholmas neabejotinai gražesnis. Eidami juodu šnekučiavosi. Siena tarp jų sugriuvo, kai Kerstina pasakojo, o Jelmas klausinėjo apie kultūros rezervatą Gathenhielmskos kvartale ir Masthugo bažnyčią, apie Hagos kvartalą ir Geležies aikštę, apie Žuvų bažnyčią ir ypatingą socialinį namą kitame Valgraveno gale, o kai kirto Karaliaus sodą, perėjo tilteliu ir palikę Valgraveną nužingsniavo link Karaliaus aikštės, Kerstina dar papasakojo apie katedrą. Staiga jie atsidūrė vietoje. Per visą tą laiką juodu nepalietė jokios asmeniškos temos ir vis dėlto tarp jų įvyko kažkas labai asmeniško.

Abu įžengė į „Il Barone". Pilna žmonių, nors buvo vos po šeštos. Grynai itališkame bare galėjai justi ir angliško „pabo" atmosferos dvelksmą. Jie pasiteiravo, ar yra Gvidas Kasola, ir buvo pasiųsti į kabinetą. Jie pasibeldė, ir duris atidarė pats Kasola.

Jis buvo panašus į tikrą mafijos bosą, bet labai malonus ir paslaugus. Atidžiai išklausė savotišką jų reikalą ir galiausiai tarė:

– Aš esu kalbėjęs su Džimu Bartu Ričardsu, kai jis grojo Geteborge kažkada aštuntojo dešimtmečio pabaigoje. Jis pasakė, kad gali parduoti retų Monko įrašų, ir aš pradėjau iš jo pirkti. Pardavė labai nedaug, spėju, tada, kai jam iškildavo staigių finansinių sunkumų. Iš viso nusipirkau keturis įrašus. Paskutinis kaip tik ir buvo tas, kurio jūs ieškote, tai buvo 1985-ųjų vasarą. Maždaug vidurnaktį paprastai paleidžiu džiazą, „Round Midnight", taip sakant, tada man patinka leisti retus įrašus, nes noriu pažiūrėti, ar kas nors sureaguos.

– Ar kas nors sureagavo? – paklausė Holm.
– Manau, kad į „Risky“ nelabai. Galbūt į porą kitų.
– Ar esi kopijavęs garsajuostę?
Gvidas Kasola kiek pagalvojo. Pasikasė panosį.
– Kai turėjau „Café Ricardo“, buvome du savininkai ir laikėme dar vieną barą. Antrasis vadinosi „Café Tregua“ ir buvo Majornos rajone, už kelių kvartalų nuo pirmojo. Abi vietos atrodė visiškai taip pat, tai buvo tam tikra gudrybė, vienoda buvo ir muzika; aš beveik įsitikinęs, kad padariau kopiją Rogeriui „Tregua“ bare.
– Rogeriui?
– Rogeriui Hackzeliui. Pabaigoje mums iškilo sunkumų bendradarbiaujant ir partnerystę nutraukėme. Jis išvyko iš Geteborgo devintojo dešimtmečio pabaigoje ir atidarė barą kažkur Pietų Švedijoje, atrodo, Smolando regione. Jis vadinasi „Hackat och Malet“. Valdo jį kartu su mūsų senu bendru draugu Jariu Malinenu. Hackzelis ir Malinenas. „Hackat och Malet“*. Gan išmoninga. Jonšiopinge, Vekšėje arba Kalmare.
– Ar gali atnešti garsajuostę? – paprašė Holm ir klausiančia veido išraiška parodė į telefoną.
Kasola linktelėjo ir išėjo iš kabineto. Holm vėl paskambino į savo buvusį komisariatą, trečiąjį budintį skyrių. Šį kartą ji nebuvo tokia šneki. Jelmas pagalvojo, kad dėl to, jog šalia yra jis. Bet pastaruoju metu jis amžinai ko nors prisigalvoja.
– Labas, čia vėl aš, – tarė Holm į ragelį. – Taip taip, žinau. Bet kaip Valstybės kriminalinė susitvarkytų be savo pėstininkų? Gal kiek ir saldžialiežuvauju, taip... Taip taip... Taip, dėl baro, kuris vadinasi „Hackat och Malet“. Smolande. Turbūt Jonšiopinge, Vekšėje arba Kalmare. Gerai. Ne, aš dar paskambinsiu. Po velnių, nežinau, kaip jis jaučiasi. Tikiuosi, blogai. Baik. Viso.

* *Hacka* – kapoti, *mala* – malti. (Šved.)

– Tai tavo buvusysis yra faras? – įžvalgiai paklausė Jelmas. Jam taip atrodė.

– Išvirkščioji kraujomaišos pusė, – atkirto ji ir pažiūrėjo sunkiai suprantamu žvilgsniu.

Gvidas Kasola grįžo su garsajuoste, įdėjo ją į nedidelį grotuvą ant rašomojo stalo ir paleido. Tai buvo jų ieškoma garsajuostė.

„They're playing our song[*]“, – pagalvojo Jelmas ir pajuto, kad tuoj apsivems.

Vakare lėktuvu juodu išskrido į Malmę. Kerstina Holm paskambino iš Landveterio į trečiąjį budintį skyrių Dažytojų gatvėje ir gavo „Hackat och Malet“ baro adresą. Jis buvo Vekšėje.

Per trumpą kelionę lėktuvu Jelmas giliai įmigo ir nieko nesapnavo. Kai Holm pažadino, jam vis tiek pasirodė, kad sapnavo kažką svarbaus.

Nors jau buvo vėlyvas vakaras, jie pabandė surasti penktąjį, paskutinį, pirkėją, įsigijusį Monko garsajuostę iš Baltojo Džimo.

Viskas nuėjo velniop. Kelionė į Malmę tik sukomplikavo reikalą. Jie patraukė į Roberto Granskogo butą Barkgateno gatvėje, Malmės miesto dalyje, vadinamoje Miolevongenu. Trečiame aukšte, kur turėjo būti ieškomas butas, lentelės su tokia pavarde ant durų nerado. Jie paskambino į ketverias duris, kol kažkas užkibo, – paskutinio buto duris atidarė jauna trumpai apsikirpusi mergina. Ji papasakojo, kad Robertas Granskogas tikrai gyvenęs čia iki 1992-ųjų, o tada atsikrausčiusi ji. Granskogas tame bute miręs, nelabai

[*] Jie groja mūsų dainą. (Angl.)

gražiai, todėl butas gana pigia atitekęs jai. Ji pridūrė, kad vaiduoklių nebijanti, ir atrodė apsimestinai įžūli.

Jie grįžo į centrą ir aptarė galimybes nustatyti, kas ištiko velionio Granskogo palikimą. Tikimybė buvo labai maža. Visgi sutarė, kad kitą rytą veiks atskirai. Holm pasiliks Malmėje ir bandys atkasti Roberto Granskogo paveldėtojus, o Jelmas traukiniu važiuos į Vekšę. Bet vakarą juodu užbaigė maloniame prancūziškame bare prie Didžiosios aikštės, vos už poros kvartalų nuo viešbučio „Savoy", kur leido sau apsistoti.

Jelmas užsisakė nepriekaištingą, ypač sultingą burgundišką jautienos troškinį su nepjaustytomis keptomis bulvėmis, pagardintomis šalavijais, o Holm – tokį pat sultingą provansietišką jautienos troškinį su alyvuogėmis ir bulvių apkepu, prikaišytu česnakų. Nė vienam iš jų nerūpėjo, ar Valstybės policijos valdyba apmokės du butelius sodraus kvapnaus vyno „Domaine du Vieux Lazaret".

Iš pradžių jie daugiausia kalbėjosi apie darbą. Apie Dagfeltą, Strand-Juleną ir Karlbergerį. Apie Anos Klaros Humelstrand tipo žmones. Apie ne itin gedinčius giminaičius. Prigalvojo alternatyvių pavadinimų tam keistam dariniui, „A grupei". Alienacijos grupė. Atakuojančios pajėgos. Aukšto intelekto vaikai. Aukščiausio lygio komanda. Aukšto prioriteto akcijos. Antipatijos grupė. Ilgai kalbėjosi apie vienišą Norlanderio ataką Taline ir įsismaginę pažėrė pakaruokliškų juokelių apie prie grindų prikaltą didvyrį, savotišką „Kristaus sugrįžimą". Kalbėjosi apie pasibaigusį konfliktą tarp Norlanderio ir Siodersteto, apie nutukėlį Nybergą – Misterį Švedija ir bažnyčios choristą, apie kompiuterininką Čavesą – kvalifikuotą džiazo muzikantą ir apie griežtąjį Hultiną – kietą gynėją Stokholmo policijos veteranų futbolo komandoje; istorija apie praskeltą Čaveso tėvo antakį labai pagyvino bendravimą. Pasvarstė, kas galėjo nutikti Artui Siodserstetui Suomijoje.

Išdrįso kalbėti apie labiau asmeniškus dalykus. Kerstina papasakojo apie domėjimąsi muzika, kaip ji gyveno tarp dainų, nuolat apsupta muzikos. Polis papasakojo apie savo vaikus; jis vengė skausmingos temos apie Cilą. Papasakojo apie Driterą Frakulą, apie įkaitų dramą ir teismą, apie Grundstriomą iš Vidaus tyrimų skyriaus, o tada ūmai paklausė:

– Ką turėjai galvoje, kai paklausei, ar aš laimingai vedęs? Ar „tikrai laimingai", kaip tada pasakei?

Ji pažiūrėjo į Jelmą per vyno taurę juodomis kaip anglis akimis. Abu prisidegė savo šventines cigaretes.

– Man pasirodė, kad nesi laimingai vedęs.

– Visada maniau, kad esu. Pakankamai.

– Tai kažkaip atsispindėjo tavo darbe, policininko darbe, aš negalėjau kaip reikiant suprasti. Ir vis dar negaliu. Tą parodei aiškiau nei kiti. Turbūt todėl buvo įdomu. Lyg tu visą laiką per darbą ieškotum kažko visai kito, lyg užsiimtum visai ne policijos tyrimu. Galbūt atpažįstu tai pačioje savyje...

– Stebėjai mane taip įsigilinusi?

Ji vos šyptelėjo.

– Aš visus sutiktus žmones stebiu įsigilinusi. Galbūt tai moters policininkės žvilgsnis. Nepriimk asmeniškai.

– O gal aš noriu būtent to.

Ji palinko priekin.

– Nepamiršk, kad dabar esi šiek tiek sutrikęs. Turbulencija. Viskas slysta tau iš po kojų. Aš nenoriu tapti kažkokiu... pakaitalu...

Jis atsilošė ir įtraukė dūmą. Išmaukė paskutinį vyną, pažiūrėjo į lubas, pro šalį. Toli pro šalį.

Šiltą gegužės naktį eidami link Rytinio Uosto kanalo jie negalvodami apsikabino. Truputį pajuokavo ir nusikvatojo.

– Ar darei tai? – šovė jam į galvą paklausti.

– Ką dariau?

– Tai, ką siūlė Ana Klara Humelstrand dėl alyvuogių spalvos gališko organo?

Pažiūrėjo jai į akis. Nusivylimas?

Per jį perbėgo sutemų gija.

Bet ji atsakė ramiai, nepaleisdama jo:

– Kai pradėsiu masturbuotis pagalvojusi apie švedų turtuolio žmonos prancūzo žigolo linksmakotį, tada žinosiu, kad mano popieriai jau prasti.

Jie nusijuokė ir priėjo Šiaurinę Pylimo gatvę. „Savoy" viešbutis buvo už kampo. Prie kampinio lango vakarieniavo septynių žmonių draugija. Labai gerai vilkintis vyras stovėjo ir sakė kalbą. Jie pasidžiaugė, kad valgė ne viešbutyje, trumpam nuėjo prie kanalo ir paspoksojo į purviną vandenį. Nieko įdomaus. Netrukus grįžo į viešbutį, pasiėmė savo raktus ir užlipo į antrą aukštą. Kambariai buvo šalia. Jie pastovėjo koridoriuje kiek svirduliuodami. Tada ji įkišo raktą į spyną ir tarė:

– Turbūt geriausia bus šitaip.

Pasiuntė jam oro bučinį ir paliko vieną su vaiduokliais.

„Erinijos", – pagalvojo jis miglotai, įžengęs į juodą kambarį, nevykusiai imituojantį namų jaukumą.

Ar dvasiškai nužudytos moters dvasia gali tave persekioti, nors jos kūnas dar gyvas?

Nors jis nelabai žino, kuo prasikalto.

Jelmas šiaip taip išsinėrė iš džinsinės striukės ir kelnių ir krito į lovą su marškiniais. Per miglą matė save ir Cilą besimylinčius prietemoje ant Dalarės liepto, palei šlaunis ridinėjosi tuščias vyno butelis. Jos žvilgsnis visą laiką buvo toli, paskendęs sutemų raudonyje. Prie pat jų sėdėjo Kerstina Holm, plačiai išskėtusi kojas ant savo rašomojo stalo. Žiūrėjo, kaip jie mylisi. Jos tamsios akys matė jo blizgantį

penį slystantį pirmyn ir atgal iš Cilos, ir ji truputį nusismaukė plevėsuojančias juodas kelnes. Ranka ramiai ir tikslingai judėjo aukštyn žemyn už kelnaičių juosmens. Tada pakilo nuo rašomojo stalo ir atėjo ant liepto. Palinko virš jų ir lengvai perbraukė per nuogus kūnus. Tuo pat metu lėtai nusitraukė megztinį ir apnuogino gražias nedideles krūtis; lygiai taip pat lėtai nusismaukė juodas kelnes ir atsisėdo šalia jų sukryžiavusi kojas. Rankos slydo vidine šlaunų puse. Ji ištiesė ranką ir nykščiu bei smiliumi apglėbė jo penį, kol jis slydo pirmyn ir atgal iš Cilos. Jis pakilo nuo Cilos ir atsigulė ant nugaros. Cila suėmė jo penį ir įstūmusi į save ėmė judėti aukštyn žemyn. Kerstina atsargiai prilaikė jos sėdmenis. Tada atsigulė šalia Polio ir ėmė bučiuoti erzinamai judindama liežuvį. Įsikišo vieną pirštą į makštį ir davė jam nulaižyti. Galiausiai atsisėdo jam ant veido atsisukusi į Cilą. Girdėjo jas aistringai bučiuojantis, tuo tarpu jo penis nardė į Cilą, o liežuvis į Kerstiną. Tai buvo išsipildymas. Viskas buvo lytis. Ji buvo čia. Jos nebuvo čia. Juto, kaip ji pakelia marškinius. Ar tai padarė jis pats? Jis tebebuvo ant liepto. Jam nusmaukė trumpikes. Ar tai padarė jis pats? Matė ją šalia savęs lovoje. Ji buvo nuoga ir gulėjo šalia, žiūrėdama į jo neįtikėtiną erekciją. Jis seniai bejautė ką nors panašaus. Ji masturbavosi. Ar perprato jo troškimą? Ar tai buvo troškimo išsipildymas? Jo ar jos? Ar ji iš viso buvo šalia? Suėmė ją už šlaunų ir pasuko taip, kad pagarbiai galėtų stebėti, kaip ji liečia savo gražią juodai papuoštą lytį. Ji suėmė lytines lūpas smiliumi ir viduriniuoju pirštu ir paspaudė link sukietėjusio iškilusio klitorio. Viena ranka mėgaudamasi ilgai vedžiojo ratu, o kitos rankos pirštus kyščiojo į makštį. Jis visai nejudėjo ir nekvėpuodamas stebėjo šią ilgą procedūrą. Jos tamsios akys buvo visiškai užmerktos, kol galiausiai išsiplėtė, galva metėsi atgal ir pasigirdo prislopintas gerklinis garsas. Kurį laiką gulėjo visiškai nejudėdama. Tada pasislinko prie jo ir ėmė čiulpti penį, ilgai ilgai, leido

jam slysti tarp aštrių dantų, sukeldama malonų skausmą. Paskui priėmė į save ir jis išsiliejo giliai giliai joje. Ji mėgavosi viduje pasklidusia šiluma. Jis ėmė ją laižyti ir privedė iki antro orgazmo. Skoniai jam ant liežuvio susimaišė.

Tada jis išnyko.

Kitą dieną nežinojo, ar tai, kas įvyko, buvo tikrovė.

23

Jis išlipo iš traukinio Vekšės stotyje, atsisėdo ten pat kavinėje, pasiėmė pietums kavos su sumuštiniu ir išsiskleidė miesto planą. Buvo praleidęs pusryčius „Savoy" viešbutyje Malmėje. Dešimtą kartą išsitraukė laišką, kurį Kerstina paliko jam viešbučio registratūroje, ir pabandė jį iššifruoti:

„Poli, ačiū už vakar vakarą. Tu taip saldžiai miegojai, kai aš išėjau, tad pasitenkinsiu šiuo laišku. Einu ieškoti Roberto Granskogo paveldėtojų, pagal mūsų susit. Pasimatysime garsiojoje Mūšio vadavietėje. Apkabinu, Kerstina."

Ačiū už vakar vakarą? Tu miegojai, kai aš išėjau? Nebuvo jokio tikro atsakymo, ar naktį ji apskritai buvo jo kambaryje. Visa tai galėjo būti įvykę jo paties perkaitusioje vaizduotėje. Polis nežinojo.

„Ačiū už vakar vakarą" galėjo tiek pat tikti ir vakarienei restorane, o „Tu taip saldžiai miegojai, kai aš išėjau" galėjo būti ir tai, kad jis neatsiliepė, kai ji beldė į duris. Beje, kaip ji būtų galėjusi įeiti? Juk neturėjo rakto. O gal jis nebuvo uždaręs durų?..

Nekentė jausmo, kad nežino tiksliai, tai buvo įsišaknijęs refleksas, bet tuo pat metu kažkas patrauklaus. Tai buvo

pirmas kartas, kai sąmonė savanoriškai atsisakė galutinio atsakymo. Jis pasitenkino tuo, ką žinojo.

Kol kas.

Pažiūrėjo į žemėlapį ir surado gatvę, kurioje buvo baras „Hackat och Malet“. Tame bare tikriausiai galima ir papietauti, tad jau dabar laikas eiti ir susirasti Hackzelį. Reikėjo pereiti tik vieną kvartalą. Vekšės miesto centras nelabai didelis.

Tai buvo nedidukas restoranėlis, o pietų meto įkarštis praktiškai pasibaigęs. Beveik antra valanda. Pakankamai erdvi patalpa, muzikos įrašų automatas, keletas sukryžiuotų ginklų ant sienų, smiginio lenta, įvairių alaus rūšių reklaminiai plakatai, pora plakatų su Endžiu Varholu. Gana įprastas interjeras. Plačiapetis ūsuotas vyras prie baro atrodė taip solidžiai, kad Polis neabejojo, jog čia bus vienas iš savininkų – arba sukapotasis Hackzelis, arba sumaltasis Malinenas.

Tai iš tiesų buvo pats Rogeris Hackzelis.

Jelmas paklausė apie Gvidą Kasolą ir „Café Ricardo“ bei „Café Tregua“. Gavo keletą niūrių teigiamų atsakymų.

Tada paklausinėjo apie garsajuostę, kiek įmanoma išsamiau. Jis neišmanė muzikos taip, kaip Kerstina ir Chorchė. Kol Hackzelis mąstė, ką atsakyti, Jelmui, kaip kartais būdavo, šovė į galvą paprašyti taurelės grynos degtinės. Hackzelis nustebęs pažiūrėjo į, matyt, smarkiai į alkoholį įjunkusį policininką ir pripylė nemažą stiklą iš garbingo švediško „Absoluto“ butelio. Ir lygiai taip pat niūriai pasakė:

– Pažiūrėsiu, ar rasiu tokią garsajuostę. Aš nieko neišmanau apie džiazą, bet tebeturiu daugumą tų kvailų Gvido įrašų. Luktelėk.

Jelmas pažvelgė į taurelę priešais. Įtariai pauostė turinį. Kai tik išėjo paskutiniai lankytojai, nuėjo prie jų staliuko, griebė tuščią buteliuką nuo vandens „Ramlösa“ ir grįžo prie

baro. Supylė degtinę į buteliuką, nedideliame krepšelyje ant baro rado kamštį nuo atidaryto vyno butelio, užkimšo juo buteliuką ir įsikišo į kišenę. Netrukus grįžo Hackzelis.

– Apgailestauju, – tarė jis. – Tokios garsajuostės nerandu. Galėjo dingti kraustantis iš Geteborgo.

Jelmas linktelėjo, sumokėjo už degtinę ir išėjo į saulėkaitą.

Nudrožė į alkoholinių gėrimų parduotuvę „Systembolaget" ir paklausė pardavėjos, nors šioji atrodė išmananti dar mažiau už jį:

– Ar galima atskirti įvairių rūšių degtinę, ar jų visų skonis vienodas?

– Neturiu nė menkiausio supratimo, – prisipažino pardavėja ryškia Smolando tarme.

– Ar galiu pakalbėti su vadovu? – paklausė jis ir parodė pareigūno pažymėjimą. Nereikės tuščiai aušinti burnos.

Prie prekystalio priėjo rimtas pusamžis kostiumuotas vyras. Jelmas pakartojo klausimą.

– Iš tikrųjų nežinau, – atsakė vyras. – Juk degtinė yra gryniausias, mažiausiai prieskonių turintis alkoholis. Manyčiau, kad galima atskirti tik pagal alkoholio stiprumą.

Jelmas padėkojo parduotuvės vadovui ir išėjo į gatvę. Jautėsi labai pavargęs. Atsisėdo ant suoliuko parke prie parduotuvės ir užsimerkė.

Rogeris Hackzelis siaubingai išsigando, kai pamatė pareigūno pažymėjimą ir išgirdo apie Valstybės kriminalinę policiją, tą jis pastebėjo. Kai prakalbo apie garsajuostę, baimė akivaizdžiai išaugo.

Kai Jelmas vėl atsimerkė, šalia jo ant suoliuko sėdėjo gana jaunas alkoholikas, kurį beveik būtų galima palaikyti gerai treniruotu kultūristu. Jis ištroškusiu žvilgsniu žiūrėjo į išsipūtusią Jelmo striukės kišenę.

– Ar turi ko nors? – paklausė raumeningasis kultūristas prakilnia Smolando tarme.

– Taip, – atsakė Jelmas. – Klausimą. Tu turbūt žinovas. Ar galima atskirti įvairių rūšių degtinę, ar jų visų skonis vienodas?

– Kai išgeriu puskvortę, galiu pradėti galvoti apie skonį, – gudriai pareiškė jaunasis alkoholikas. – Aš iš esmės esu alkoholio ekspertas.

– Jeigu nupirksiu tau puskvortę...

– Aš su džiaugsmu imsiuosi tirti labiau rafinuotus skonius.

Jelmui pasirodė, kad vyras anaiptol nėra koks įprastas plepys girtuoklėlis, tad nuėjo į alkoholio parduotuvę ir nupirko trisdešimt penkių centilitrų „Explorerio" buteliuką. Kultūristas alkoholikas išmaukė jį per šešias minutes, jo akys tapo labai aiškios.

– A grupė, – mieguistai tarė Jelmas, kol vyras gėrė.

– Tokie mes ir esam, – pritarė vyras, pastatydamas į šoną tuščią „Explorerio" buteliuką. – Dabar rodyk savo mėginį.

Jelmas išsitraukė iš kišenės butelį nuo vandens „Ramlösa" ir ištraukė vyno kamštį. Steroidinis alkoholikas pauostė, pakratė butelį, gurkštelėjo ir paskalavo burnoje kaip profesionalus vynų ekspertas.

– Atskiesta, – tarė jis. – Bet normalaus stiprumo.

– Vadinasi, buvo atskiesta stipresnė degtinė?

– Taip taip, – patvirtino vyras ir dar gurkštelėjo. – Geresnė už „Explorerį", tai aišku.

– Ji iš „Absoluto" butelio...

– Na ne, čia absoliučiai ne „Absolutas". Šita kerta iškart. Išvis ne švediška. Ir ne suomiška. Ir tikrai ne ta amerikietiška apgaulė „Smirnoff". Ne, čia tikra Rytų Europos degtinė su chemijos fabriko prieskoniu. Tikriausiai šešiasdešimties procentų. Ir, vadinasi, atskiesta.

– Ar tu žinai, apie ką kalbi, ar tik pliurpsi, kol viską išgersi?

Alkoholiu piktnaudžiaujantis milžinas atrodė be galo įsižeidęs.

– Galime nusispjauti į šį reikalą, jei nori, – atrėžė jis paniuręs.

– Ar gali pasakyti ką nors daugiau?

– Ne, šešiasdešimties procentų rusiška, lietuviška arba estiška. Ir nemažai vandens.

Jelmas nustebęs padėkojo ir tiesiu taikymu patraukė į policiją. Praėjo šiek tiek laiko, kol galėjo susitikti su vadu. Atėjęs vyras prisistatė kriminalinės policijos inspektoriumi Jonu Vrede; neatrodė, kad jam būtų daugiau kaip dvidešimt. Šviesiais kaip šiaudai plaukais, gerai nuaugęs ir provincialus.

Ir, žinoma, puikiai dirbantis kompiuteriu, kaip paaiškėjo netrukus.

– Valstybės kriminalinė, – svajingai tarė Vredė, kai jie atsisėdo jo kabinete. – Ar tai kartais nesusiję su galingųjų žmogžudystėmis?

– Su kuo?

– Galingųjų žmogžudystės. Juk tai pačios Valstybės kriminalinės valdybos sąvoka, apibendrinanti keturių verslo ryklių žmogžudystes Stokholme.

– O, velnias, – nustebo Jelmas.

– Parašyta laikraštyje. Apie šios dienos spaudos konferenciją su skyriaus vadovu Valdemaru Miorneriu ir policijos inspektoriumi Algotu Nylinu.

– Kas, po velnių, tas policijos inspektorius Algotas Nylinas? – išsprūdo Jelmui ir pats suprato, kad ničnieko nežino apie žiniasklaidos ir valdančiųjų žaidimą dėl „A grupės“ tyrimo. Jis tik dirba. Valdantieji į savo sąskaitą gali įsirašyti pliusą, kad jiems pusantro mėnesio pavyko sumaniai išlaikyti „A grupės“ egzistavimą praktiškai visai neprieinamą žiniasklaidai.

– Ar tai susiję? – užsispyrė Jonas Vredė. – Valstybės krimai nesilankė pas mus nuo to incidento banke Algotsmoloje. Ar jūs čia dėl galingųjų žmogžudysčių?

– Neturiu teisės atskleisti, – atsakė Jelmas tikėdamasis, kad administracinis autoritarinis tonas padės, jei patvirtins faktą netiesiogiai.

Padėjo. Vredė pasitempė.

– Ką žinote apie baro „Hackat och Malet" savininkus? – paklausė Jelmas. – Apie Rogerį Hackzelį ir Jarį Malineną?

– Iš pirmo žvilgsnio atrodo, kad abu švarūs, – susimąstęs atsakė Vredė. – Bent jau negaliu prisiminti jokių incidentų.

„Mėgstamiausias žodis", – pagalvojo Jelmas ir mintimis nuslydo į geresnį pasaulį, kol Vredė ieškojo kompiuteryje mikliai spaudydamas klavišus. Geresniame pasaulyje buvo šviesi ir tamsi moterys, kurios mainėsi veidais.

– O taip, abu švarūs, – ne be pasitenkinimo patvirtino Jonas Vredė. – Jokių incidentų. Tai yra nuo to laiko, kai jie atsikraustė į Vekšę.

– O kaip didžiajame registre? – paklausė Jelmas, visą laiką įsivaizduodamas moterų veidus.

– Na, tai užims daugiau laiko...

– Ar aš visą laiką turėsiu priminti prioritetus? – paklausė Jelmas, nors dar nė karto nebuvo to daręs.

Vredei tai paliko įspūdį, jis pažiūrėjo į Jelmą ir vėl ėmė spaudyti klavišus. Tada juodu kiek pasėdėjo laukdami. Vredė visą laiką atrodė taip, lyg norėtų kažką pasakyti. Savo ruožtu Jelmas atrodė taip, lyg daugiau niekada neištars nė žodžio. Negyvas.

Galiausiai atėjo atsakymas.

– Ne, – tarė Vredė. – Nieko. Abu švarūs. Nors Malinenas pažymėtas žvaigždute. Susiję su Suomija. Gal ir buvo koks incidentas?

– Ar prie to galima prieiti?

Vredė nušvito. Jo mokėjimą dirbti kompiuteriu pastebėjo aukštas pareigūnas iš Valstybės kriminalinės.

– Tikriausiai galime ten patekti per bendrą Skandinavijos registrą, – su įkarščiu pasiūlė jis. Ir pridūrė: – Tik nedaugelis žino, kaip tai padaryti.

Jelmas pagalvojo, kad reikėtų Vredę kaip nors pagirti. Nesisekė. Jis dar ne visai buvo grįžęs į šį pasaulį.

Vredė spaudinėjo klavišus. Jei aukštasis kolega skrajojo padebesiais, tai Vredė nardė kaip žuvis vandenyje.

– Malinenas, Jaris. 520613. O taip, yra incidentas: kontrabanda. Pažiūrėkime: taip, 1979-aisiais Vasos mieste. Teistas už kontrabandą. Pažiūrėsiu, ar galima rasti daugiau informacijos.

– Labai gerai, – tarė Jelmas.

– Taip, čia yra kažkas panašaus į teismo protokolą. Malinenas buvo nuteistas už incidentą 1979-ųjų vasario dvyliktąją kartu su Vladimiru Raginu: alkoholio kontrabanda iš tuometinio Leningrado. Abu gavo po aštuoniolika mėnesių atviro režimo įstaigoje, Malinenas buvo paleistas po dvylikos, o Raginas turėjo atsėdėti visą laiką. Dar yra tik pavardžių sąrašas: teisėjas: K. Lahtinenas; prisiekusieji: L. Helminenas, R. Lindforsas, B. Palo; advokatas: A. Sioderstetas; kaltintojai: N. Niskanpė, H. Viljanenas, gynybos liudytojai...

– Ką? – sukluso Jelmas ir iš padebesių kaipmat nusileido ant žemės. – Kokia advokato pavardė?

– A. SiodSerstetas, – pakartojo Vredė.

– Ar gali rasti apie jį ką nors daugiau?

– Galime patikrinti, ar yra koks nors Advokatų sąjungos registras ar kas nors panašaus, – pasakė Vredė. Jis atrodė kaip keturiolikmetis programišius, ką tik įsilaužęs į Pentagoną.

Vėl reikėjo palaukti. Tada išganingas tylus skambtelėjimas.

– Artas Sioderstetas, jur. stud. Turku universitete, penkerių metų programa per trejus metus, iškart po egzamino 1975-aisiais, būdamas dvidešimt dvejų, įsidarbino geriausią reputaciją Vasos mieste turinčiame advokatų biure „Koivonenas & Krantzas". 1980-aisiais firma keletą mėnesių vadinosi „Koivonenas, Krantzas & Sioderstetas". Jis tapo bendrasavininkiu būdamas dvidešimt septynerių metų. 1980-ųjų pabaigoje firma vėl vadinosi „Koivonenas & Krantzas". Po 1980-ųjų Siodersteto nebėra jokiame advokatų registre.

Jelmas juokėsi ilgai ir garsiai. Skandinavija tokia maža. Vredė stebėjo jį skeptišku žvilgsniu. Ar šis vyras tikrai tas, kuo dedasi? Halundos didvyris? Galingųjų žmogžudysčių tyrėjas?

– Gerai, – tarė Jelmas šluostydamasis ašaras. Jautėsi sugrįžęs. – Velniai griebtų, manau, rekomenduosiu tave savo vadovams. Tu tikrai moki dirbti kompiuteriu. Aš labai tau dėkingas.

Kai Polis išėjęs patraukė link „Hackat och Malet", kriminalinės policijos inspektorius Jonas Vredė stovėjo ir žiūrėjo pro langą jam pavymui. Vredė švytėjo kupinas ambicijų, kurios dar nespėjo išsipildyti.

Per visą Vekšės centrą driekėsi ilga ir plati pėsčiųjų alėja, čia vienoje vitrinoje stovėjo veidrodis. Jelmas išvydo savo atvaizdą ir sustojo. Raudona, šerpetojanti dėmė buvo išsiplėtusi dar labiau. Dabar ji apėmė beveik visą skruostą. Jelmui pasirodė, kad ji panaši į klaustuką.

„Hackat och Malet" buvo užsidarę ir ruošėsi vakarui, bet Rogeris Hackzelis vaikščiojo viduje šluostydamas taures kaip paprastas barmenas. Jelmas švelniai pabeldė į stiklą. Atrodė, kad viskas aplink Hackzelį sušalo į ledą, bet jis šiaip ne taip atpėdino iki durų ir jas atidarė.

– Taurelę degtinės, – paprašė įžengęs Jelmas.

Hackzelis paspoksojo į jį, grįžo prie baro ir pripylė dar vieną taurelę iš „Absoluto" butelio. Jelmas pauostė skaidrų skystį.

– Ne, – tarė paprastai. – Čia ne „Absolut Vodka" iš „Vin & Sprit" koncerno. Spėju, kad tai skiesta šešiasdešimties laipsnių „Estonia" iš Liviko gamyklos Estijoje.

Hackzeliui nukaro žandikaulis. Tiesiog įsirėmė į barą, kai Hackzelis ėmė žiopčioti, tuo tarpu Jelmas tęsė puolimą:

– Tu neteistas ir galbūt iš esmės gana švarus. Kaip tik todėl taip smarkiai reaguoji. Malinenas su savo patirtimi, ko gero, pažiūrėtų į viską žymiai šalčiau. Bet aš negaudau nei tavęs, nei Malineno. Atsakyk teisingai į mano klausimus ir tau nereikės prarasti baro ir sėsti į kalėjimą. Prieš atsakydamas gerai pagalvok, nes, kaip matai, aš žinau žymiai daugiau, nei manei, ir jei išgirsiu bent mažiausią melą, suimsiu ir nusivešiu į Stokholmą, kur tave apklaus rimtai. Supratai?

Hackzelis linktelėjo be žodžių.

– Iš kur degtinė?

– Kartais atvažiuoja pora tiekėjų. Rusai. Jie vadina save Igoriu ir Igoriu.

Jelmą iš karto apėmė savotiška ramybė. Jis rado tai, ko reikia. Netgi galėjo leisti sau šiek tiek pasvajoti, kol jam atsakinės į klausimus.

– Ar žinai apie juos ką nors daugiau?

– Ne, jie tiesiog pasirodo. Iš atsargumo neturi jokio pastovaus tvarkaraščio ar pristatymo datų.

– Ar laikraščiuose nematei nupieštų Aleksandro Briusovo ir Valerijaus Trepliovo atvaizdų? Jie buvo netgi pirmuosiuose puslapiuose.

Rogeris Hackzelis nustebęs sumirksėjo.

– Ar ten buvo jie? Vadinasi, nelabai panašūs.

– Tekste buvo aiškiai parašyta „Igoris ir Igoris“.

– Aš neskaičiau, tik mačiau pirmuosius puslapius. Juk buvo rašoma apie galingųjų žmogžudystes Stokholme. Tai niekaip nesusiję. Nesupratau, kad esama kažkokio ryšio. Prisiekiu.

– Taip, taip. Bet dabar supranti, kaip tai svarbu. Tu jau įsipainiojęs. Kai kurie policininkai uždarytų tave iki gyvos galvos vien dėl to, kad yra sąsaja tarp Igorio, tavęs ir Igorio. Supranti?

– Velniai rautų, – nusikeikė Rogeris Hackzelis ir jo balse pirmą kartą prasimušė tikra Geteborgo tarmė.

– Dabar prie esmės. Garsajuostė.

– Kad tave kur velniai! – pratrūko Hackzelis, o jo žvilgsnis tapo kažkoks laukinis. – Kad tave velniai nujotų! Taip ir buvo! Kai jie lankėsi čia paskutinį kartą, pasiėmė keletą mano senų garsajuosčių. Pasakė, kad tai bus dalinis apmokėjimas. Prakeikti kietuoliai, aš kaip pasiutęs aprėkiau Jarį už tai, kad įtraukė mus į tų prakeiktų mafiozų biznį. Ar tai jų darbas? Nė kiek nenustebčiau.

– O daugiau nieko nežinai apie jų ryšius su švedais arba rusais, arba Baltijos šalimis?

– Man tai tik pora šunsnukių, kurie pasirodo kartą per mėnesį ir vienaip ar kitaip priverčia nusipirkti alkoholio. Daugiau nieko nežinau. Prisiekiu.

– Kada buvo čia paskutinį kartą?

– Gana seniai, dėkui Dievui. Vasarį. Jau maniau, kad bus palikę ramybėje. O dabar štai...

– Ir kaip tik tą kartą, vasarį, jie pasiėmė garsajuostes?

– Taip, – Hackzelis sutrikęs pavartė užrašų knygą, išsitrauktą iš stalčiaus. – Tai buvo vasario penkioliktąją. Anksti ryte.

– Kur Jaris Malinenas dabar?

– Suomijoje. Ką tik mirė jo motina.

Jelmas išsitraukė iš kišenės garsajuostę ir padavė Hackzeliui.

– Ar čia šita?

Hackzelis įdėmiai apžiūrėjo.

– Atrodo. Tuomet Gvidas padarė visą krūvą kopijų, apie 1987–1988-uosius. Tai buvo „Maxell" garsajuostės.

– Gerai, kur grotuvas? Noriu, kad įdėmiai paklausytum vienos melodijos ir pabandytum prisiminti, ar gali ją susieti su kuo nors ypatingu. Su bet kuo. Gal su kokiu čia bare buvusiu įvykiu. Nusiramink, klausykis ir stenkis galvoti.

Restorane pasklido įžanginės „Misterioso" pianino klajonės. Hackzelis stengėsi susikaupti ir klausytis, bet atrodė toks sukrėstas, lyg visas jo pasaulis baigtų subyrėti. Jelmas žiūrėjo į jį nenuleisdamas akių ir bandė įsivaizduoti jį kaip šaltakraujį žudiką finansininkų svetainėse. Nesisekė.

Praėjo dešimt „Misterioso" minučių. Per visą tą laiką Hackzelis nė sekundės nenustygo vietoje. Kai melodija baigėsi ir prasidėjo kita improvizacija, Jelmas išjungė grotuvą, o Hackzelis pasakė:

– Ne. Nežinau. Aš nieko neišmanau apie džiazą. Kartais klientai nori truputį paklausyti, ir aš įjungiu. Man tos melodijos vienodos. Visos ant vieno kurpalio.

– Ar negali prisiminti kokio ypatingo žmogaus, kuris pageidavo būtent džiazo?

Jelmas nelabai žinojo, ko siekia. Juk Igoris ir Igoris jau nustatyti. Garsajuostė, kazachiški šaudmenys, Viktoras X, grasinimai „Lovisedal" koncernui.

– Taip iškart ne, – atsakė Hackzelis ir atrodė taip, lyg būtų praradęs ne tik veido spalvą, bet ir gebėjimą mąstyti. – Turbūt turiu pagalvoti.

– Gerai, tada darome šitaip. Jei turi tuščią garsajuostę, gausi „Misterioso", tiksliau, tos Monko melodijos kopiją, ir tada gerai pagalvosi. Padarysi sąrašą žmonių, kurie pagei-

davo būtent šios melodijos arba kurie norėjo džiazo apskritai. Jokiomis aplinkybėmis negali išvažiuoti iš Vekšės. Jei išvažiuosi, iš karto paskelbsime paiešką visoje šalyje. O tada baras išnyks kaip dūmas, o tu pateksi į uždaro režimo įstaigą. Supratai?

Rogeris Hackzelis sustingęs linktelėjo, ir Jelmas padarė jam kopiją. Tada sėdo į traukinį į Stokholmą ir visą kelionę džiaugėsi savimi.

24

Jaris Malinenas buvo nelabai jautriai išvestas iš motinos laidotuvių. Suomijos policija paprasčiausiai įėjo į bažnyčią per gedulingas mišias, pakėlė jį ir išsivedė. Pasodino nakčiai į nedidelę kamerą Helsinkyje. Jis viską papasakojo.

Su sovietų mafija ryšį užmezgęs dar aštuntojo dešimtmečio pabaigoje, padaręs vadinamąją techninę mokesčių klaidą, atsėdėjęs už tai, o paskui išvažiavęs į Švediją, iš dalies todėl, kad išsisuktų nuo mafijos. Mat į bylą įtraukęs vieną iš rusų, tokį Vladimirą Raginą, ir nežinojęs, ar klanas jo už tai nekaltinąs. Nedrįsęs rizikuoti.

Iškeliavęs į Geteborgą, prisiskolinęs pinigų ir įsigijęs nedidelį barą, susipažinęs su kolegomis Gvidu Kasola ir Rogeriu Hackzeliu. Kasola ir Hackzelis greitai susipykę ir nutraukę bendradarbiavimą. Tada Hackzelis susidėjęs su Malinenu ir devintojo dešimtmečio pabaigoje juodu atidarę „Hackat och Malet“ Vekšėje.

Staiga mafija jį vėl susiradusi, dabar rusų ir estų, o kadangi per jį sėdęs vienas iš rusų, jis mirtinai jų bijojęs ir su viskuo sutikęs. Žinoma, kad per teismą Vasoje ir jis, ir rusas turėję puikų jauną karjeros laiptais kopiantį advokatą, kurio pavardės neprisimenąs, ir abu išsisukę su daug švel-

nesne bausme nei, jo nuomone, turėję gauti teisinėje valstybėje, tačiau baimė išlikusi. Tada pasirodę Igoris ir Igoris ir ėmę vežti estišką degtinę. Tik tiek.

Kol Norlanderis pasakojo istoriją, Jelmas labai atidžiai stebėjo Siodersteta. Baltas kaip kreida jis visą laiką spoksojo į stalą.

– Jelmas puikiai pasidarbavo Vekšėje, – visus nustebindamas užbaigė Norlanderis.

Prieš juos sėdėjo visai kitoks Vigas Norlanderis. Išgijęs. Ramentai išmesti, rankos jau be tvarsčių. Žaizdos išgijusios, o randai atvirai blizgėjo rožine spalva kaip mažos gėlytės ant plaukuotų plaštakų. Vėl lengvai jas judino. „Išgydytas ir atgimęs“, – pagalvojo Jelmas. Stigmatizuotas, išgydytas ir atgimęs.

Kerstina Holm Malmėje nesužinojo nieko naujo. Velionis Robertas Granskogas, penktasis Baltojo Džimo klientas, neturėjo palikuonių, tad „Misterioso“ garsajuostės likimas buvo neaiškus. Tikriausiai kas nors išmetė.

Jelmas ir Holm kelis kartus susižvalgė, negalėdami suprasti, ką tie žvilgsniai reiškia.

Hultinas garsiai atsikrenkštė ir dar viena strėle praplėtė vis groteskiškesnį ir vis labiau į labirintą panašėjantį tinklą lentoje. Strėlė rodė į Vekšę.

– Ar visi sutinkate, kad dabar pirmenybę teiktume „Lovisedal“ koncernui? – paklausė jis, ir tai nuskambėjo kaip tikras klausimas, o ne retorinis. Jis netgi laukė atsakymo. Galbūt artėjo prie esmės.

Aiškaus atsakymo taip ir neišgirdo, bet nuvilnijo pritariantis murmesys. Hultinas kalbėjo toliau:

– Gerai, vadinasi, kaip tik ten susiduria žudikas ir aukos, išskyrus Strand-Juleną. Kiti trys – Dagfeltas, Karlbergeris ir Brandbergas – kurį laiką įėjo į „Lovisedal“ valdybą. Taigi galime įsivaizduoti tokį scenarijų: „Lovisedal“ koncernas bando įsitvirtinti tarp bulvarinių leidinių Taline, kaip jau

padarė Sankt Peterburge; pradeda spausti Viktoras X, jie atsisako sutikti su vadinamąja apsauga, jiems grasinama, jie ir vėl atsisako, sulaukia įspėjimo: tarpininkai Igoris ir Igoris, tai yra Aleksandras Briusovas ir Valerijus Trepliovas, pradeda žudyti valdybos narius. Po trijų žmogžudysčių, norėdami patikrinti, ar „Lovisedal" reaguoja, jie padaro pertrauką; po dviejų tikslinių – Dagfelto ir Karlbergerio, ir vienos klaidinančios – Strand-Juleno. „Lovisedal" nekreipia dėmesio. Užsispyrę priešinasi. Tada Igoris ir Igoris vėl grįžta prie užduoties, tiesioginiu Viktoro X įsakymu. Tikriausiai Einaras Brandbergas yra tik pirmoji naujos serijos auka. Ar tai įtikima?

– Sunku sugalvoti ką nors labiau įtikima, – pritarė Gunaras Nybergas.

– Be Strand-Juleno, yra dar viena kliautis, – pareiškė Chorchė Čavesas. – Dagfeltas, Karlbergeris ir Brandbergas „Lovisedal" valdyboje kartu buvo tik trumpą laiką, 1991-aisiais. Dagfeltas nuo 1989 iki 1993 metų, Karlbergeris nuo 1991-ųjų iki mirties, o Brandbergas nuo 1985 iki 1991 metų, kai tapo parlamento nariu. Vienintelis bendras laikotarpis yra 1991-ieji. Dabar, kai įvykdytos žmogžudystės, valdyboje buvo tik Karlbergeris. Vienas iš keturių.

– Esmė turbūt tokia, kad būtent 1991-aisiais buvo pradėta tirti estų rinka, – pasakė Hultinas. – Taikinys yra to laikotarpio valdyba. Galbūt jie paprasčiausiai turi seną sąrašą, o gal atvirkščiai – nori pabrėžti, jog būtent tada, 1991-aisiais, tie ponai padarė lemtingą klaidą, bandydami įsibrauti į užimtą teritoriją. Kad ir kaip būtų, tai labiausiai tikėtina mūsų versija.

– Yra dar viena kliautis, – pridūrė Vigas Norlanderis. – Juris Marja ir Viktoras X paliko mane gyvą kaip tik tam, kad įrodytų nesą kalti. Juk skaitėte tą, taip sakant, prikabintą laiškelį.

– Tai nei įrodymas, nei paneigimas, – nesutiko Hultinas.

– Aš mačiau nuostabą Marjos veide, kai juos apkaltinau. Ji buvo visiškai tikra.

– Tavo Juris Marja yra pabėgėlių pervežėjas. Gali būti, kad Viktoras X ne visada jo klauso. *Jis* nustebo, taip, bet ar nustebo Viktoras X? Juk jo veido nematei, jei tai iš viso buvo jis. Galbūt Igoris ir Igoris veikia tiesioginiu Viktoro X įsakymu, be tarpininkų. Juk tai įmanoma.

Vigas Norlanderis vos linktelėjo, nelabai įtikintas.

– Čavesas turi „Lovisedal" valdybos sąrašą iš *anno* 1991, – kalbėjo Hultinas. – Kiek iš jų liko?

– Septyni sąraše, šeši šiame pasaulyje. Vienas mirė neabejotinai sava mirtimi.

– Šeši. Bet kokia kaina turime stebėti tuos šešis. Daugiau nėra jokių tikėtinų aukų.

Hultinas pažiūrėjo į savo popierius ir nusprendė:

– Aš pats imuosi tuometinio ir dabartinio valdybos pirmininko Jakobo Lidnerio. Jūs pasidalykite likusius penkis. Paspauskite juos truputį, pažiūrėkite, ar ką nors žino, ar bijo, ar prašys apsaugos, kurią vis tiek gaus, nesvarbu, nori jos ar ne; nuo šios nakties saugosime „Lovisedal" valdybą kiaurą parą. Ir, žinoma, visos šalies mastu turime paskelbtą plačią Igorio ir Igorio paiešką. Labiausiai tikėtina, kad būtent jie yra mūsų galingųjų žudikai. Taigi, prie darbo!

Hultinas išėjo pro savo paslaptingąsias duris, o „A grupė" susirinko aplink stalą pasidalyti valdybos narių. Ankstesnioji schema su žmogžudyste kas antrą naktį akivaizdžiai nebegaliojo. Priešingu atveju dar praėjusią naktį, naktį iš gegužės devynioliktosios į dvidešimtąją, jie būtų sulaukę naujo lavono; tą naktį Jelmas praleido nedideliame nakvynės kambarėlyje policijoje, krūpčiodamas ir sapnuodamas keistą sapną. Jų teorija apie nusikaltimo periodiškumą sugriuvo kaip kortų namelis; vienintelis pastovus dalykas išliko naktis, tad jie tikriausiai turi pakankamai laiko per dieną pasikalbėti su valdybos nariais. Reikia surasti kitą galimą auką, kol dar ne vėlu.

Jie pasidalijo iš eilės. Vienam neteko. Nė vienas nenorėjo likti be nieko. Galiausiai sutarė, kad Siodersteetas ir Jelmas vieno valdybos nario imsis kartu.

Jelmas nuėjo į Siodersteto ir Norlanderio kabinetą; jau buvo apsivilkęs džinsinę striukę ir pasiruošęs važiuoti. Norlanderis užsidegęs ėmėsi pirmos tikros užduoties po Talino, gyvai, nors iš džiaugsmo dar nešokinėjo – šiek tiek šlubavo stigmatizuotomis kojomis.

Siodersteetas kaip tik siekė savo striukės nuo kabliuko ant vidinės durų pusės. Jelmas sustabdė jį ir uždarė duris.

– Noriu paklausti tik vieno dalyko, – tarė jis, stebėdamas A. Siodersteetą, buvusį aukščiausios klasės advokatą iš Suomijos, 1979-ųjų vasarį Jariui Malinenui mafijos pasamdytą gynėją. – Kodėl policija?

Artas Siodersteetas įrėmė į jį žvilgsnį ir timptelėjo į save striukę.

– Ką nori pasakyti? – paklausė, nors tai nebuvo klausimas. Lėtai apsivilko striukę.

– Ir kodėl Švedija?

Siodersteetas pasidavė. Sunkiai atsisėdo ant savo kėdės ir dusliai tarė:

– Pasirinkti Švediją buvo paprasta: Suomijoje aš jau buvau pažymėtas, mano pavardė buvo žinoma ir su prilipdyta etikete. Buvau jaunas karjeros siekiantis advokatas, iš sunkiausių situacijų gelbėjantis piliečius su storomis piniginėmis. Suomijoje nebuvo jokios išeities.

Jis patylėjo, pažiūrėjo į Jelmą. Tai buvo pirmas kartas, kai Jelmas matė šį liesą suomį visiškai rimtą. Veide šmėstelėjo kartėlis, jis pasakojo toliau:

– Kodėl policininkas, čia jau sunkiau. 1980-aisiais man buvo dvidešimt septyneri, buvau ką tik tapęs firmos bendrasavininkiu. „Koivonenas, Krantzas & Siodersteetas“. Baisiai miela. Išsipildė viskas, ko visą jaunystę beprotiškai atkakliai siekiau. Tada gavau tikrai šlykštaus niekšo bylą.

Tiesą sakant, nebuvo nieko naujo; tokius gyniau per visą savo karjerą. Bet tą kartą kažko nesuvaldžiau. Už garbingo fasado vyko patys kokčiausi dalykai, kokius gali įsivaizduoti: prekyba sekso vergėmis, neįmanoma nupasakoti... Į mūsų uždarą Suomiją, į šalį, kuri beveik atsisakė priimti imigrantus, buvo gabenami būriai apkvaišintų azijiečių, kurias pardavinėdavo savotiškuose... aukcionuose. Aš, žinoma, jį išsukau, kad galėtų toliau varyti savo biznį, bet su manim kažkas nutiko. Žiūrėdamas į tą fasadiškai teisingą, bet žmogaus gyvybės visiškai nevertinantį siaubūną, aš išvydau savo paties ateitį. Fasadų saugotojas. Pasijutau iki ausų įklimpęs į šūdą. Sprukau su šeima į Švediją, tapau jos piliečiu ir pabandžiau pasislėpti. Praėjo pora šuniškų metų, kol man kilo mintis tapti policininku, gal kad pabandyčiau pakeisti sistemą iš vidaus, tą sistemą, kurią tariausi matantis kaip visumą, skersai ir išilgai. Bet juk niekas nesileidžia keičiamas iš vidaus. Dirbdamas Stokholme pagarsėjau kaip kontroversiškas faras, buvau išsiųstas į Vesterosą ir ten pasilikau. Turbūt galima sakyti, kad pasislėpiau dar kartą, darbas policijoje virto rutina, mano šeima pagausėjo, aš ryte rijau knygas, užuot skyręs jėgas darbui; viskas įvyko tarsi savaime. Kažkokiu būdu Hultinas atrado mane analuose, neklausk kaip. *The end.**

Sioderstetas pakilo – nežinia, lengvai ar sunkiai.

Jelmo akyse jis visiškai pasikeitė. Juokdarys dingo. Pasirodė žmogus, kuris priėmė moralinės nuostatos pasekmes, atsisakė milijoninio atlyginimo, susitaikė su tuo, kad bus nurašęs visą savo gyvenimą, pakeitė šalį, kalbą ir gyvenimą dėl savo įžvalgos. „Principai“, – pagalvojo Jelmas.

– Kas paskutinis, tas supuvęs kiaušinis! – sušuko principingasis vyras ir išdūmė.

* Pabaiga. (Angl.)

★

Jakobas Lidneris, „Lovisedal“ valdybos pirmininkas, tą saulėtą gegužės dvidešimtosios priešpietę buvo savo namuose Lidingėje. Janas Olovas Hultinas atvažiavo pas jį savo „Volvo Turbo“ ir paspaudė skambutį prie didingo namo durų. Skambutis sučirškė garsiai ir skambiai; garsas pamažu perėjo visus kambarius ir pasiekė sodą kitoje namo pusėje. Iš ten pro namo kampą ir atžygiavo Lidneris – senas įspūdingas ponas su imperatorišku žvilgsniu, apsivilkęs baltą, monograma paženklintą maudymosi chalatą. Sidabriniai karčiai išblukę ir pasišiaušę, lyg ką tik būtų išlipęs iš vandens. Iš arčiau kvepėjo chloru.

– Liaukitės mane varginti, – pareiškė jis Hultinui, neleisdamas šiam nė prasižioti. – Man jau gana žurnalistų. Aš esu paprastas pensininkas, kuris nori ramiai sulaukti mirties. Baikite persekioti mane dėl to sukrėtimo valdyboje. Žinau, kad jūs bet kokia kaina norite ten turėti žurnalistų, bet iš tikrųjų tai yra verslo įmonė.

Pagaliau pauzė, kad galėtų įkvėpti.

– Ar aš panašus į žurnalistą? – paklausė Hultinas ir užsidėjo savo pusinius skaitymo akinius.

– Taip, – tarė Lidneris ir tada susivokė. – Nors iš tikrųjų nesate, ar ne?

– Aš esu komisaras Janas Olovas Hultinas. Vadovauju tyrimui to reikalo, kuris spaudoje vadinamas galingųjų žmogžudystėmis.

– Aha, – suprato Lidneris. – „A grupė“. Tinkamas pavadinimas. Skirtingai nuo „A-spaudos“*.

Tai išmušė Hultiną iš vėžių, bet jam pavyko to neparodyti.

– Vargu, ar ši informacija buvo prieinama žiniasklaidai...

* „A-Pressen“ buvo Švedijos socialdemokratų spaudos koncernas, įkurtas 1947 m. ir bankrutavęs 1990 m. (Vert. past.)

Jakobas Lidneris nusijuokė.

– Viešpatie, intendante, juk tikriausiai suprantate, kad tokio dalyko neįmanoma nuslėpti. Juk grasinama mūsų ratui.

– Apskritai ne vien tik jūsų ratui, – Hultinas pabandė perimti iniciatyvą. – Bet ypač „Lovisedal" valdybai iš *anno* 1991.

Lidneris ir vėl trumpai nusijuokė.

– Kas privertė jus padaryti tokią savotišką išvadą? Direktorius Strand-Julenas, žinoma, buvo geras mūsų draugas, bet jis niekada nebuvo susijęs su koncernu. Jums greičiausiai reikia ieškoti „Sydbanken" banko valdyboje, juk 1990-aisiais kurį laiką ten sėdėjo visi keturi.

Lidnerio įžvalga apie tyrimo virtuvę kėlė nuostabą. Hultinas senu įpročiu susitvardė ir kirto:

– „Sydbanken" bankas, kiek man žinoma, neturėjo tokio artimo kontakto su rusų ir estų mafija kaip „Lovisedal". Nes jūs tikriausiai vis dar atsisakote bendradarbiauti su mafija?

Jakobas Lidneris žiūrėjo į jį kiek suirzęs, kaip žiūrima į musę, kuri trukdo daryti ką nors svarbaus.

– Savaime suprantama, – nukirto. – Jie išliks kaip erzinantis faktas. Bet jeigu norite pasakyti, kad dėl to kalta mafija, tada tikrai grybaujate.

– Iš kur jūs žinote? – iš karto paklausė Hultinas.

– Nemažai žinau iš jūsų privataus žvalgo nuotykių Taline.

Nedaug trūko ir Hultinas būtų užviręs. Jis godžiai dėbtelėjo į vešlius Lidnerio antakius.

– Turiu paklausti, iš kur jūs taip gerai žinote apie tyrimą, pone Lidnéri? – pasakė jis kaip galėdamas santūriau.

Ištarti pavardę klaidingai gali būti taip pat veiksminga kaip įvardyti ne tą titulą, bet Lidneris nesileido paveikiamas. Ar musė zyzia, ar ne, bet ji vis tiek erzina. Tenka griebtis musmušio.

Lidneris išsitraukė savąjį:

– Jums tiek pat leidžiama klausti, kiek man atsakyti.

Hultinas pasidavė.

– Mes ruošiamės paskirti savo ir Stokholmo policijos vyrus saugoti jus visą parą. Tikiuosi, kad keletą parų galėsite pakęsti jų buvimą.

– Kaip visada, mokesčių mokėtojų pinigai galėtų būti panaudojami žymiai naudingiau, – pareiškė Jakobas Lidneris ir apsisukęs nuėjo.

Janui Olovui Hultinui prireikė beveik dviejų minučių, kad galėtų padaryti tą patį.

25

Praėjo ganėtinai rami savaitė. O tada atsitiko tai, kas turėjo įgauti lemiamą reikšmę.

Stokholmo policijos kriminalistikos skyrius pagal planą apsupo vieną nelegalų azartinių lošimų klubą miesto centre. Nors buvo užsiauginęs madingą smailią barzdelę ir užsidėjęs akinius su raginiais rėmeliais bei nusiskutęs plaukus, vis tiek vienas budrus policininkas vardu Okesonas atpažino jį tarp žaidėjų.

Tai buvo Aleksandras Briusovas, plonesnysis iš dueto Igoris ir Igoris.

Jis sėdėjo nebylus bendroje areštinėje, o „A grupės“ nariai kaip smalsūs mokinukai paeiliui žiūrėjo į jį pro skylutę.

Hultinas kreipėsi į policininką, suėmusį Briusovą. Okesonas atrodė išvargęs ir pabrėžtinai rodė norįs namo.

– Nė žodžio?

Okesonas papurtė galvą.

– Sėdėjau ir klausinėjau visą naktį. Vaidina kurčnebylį.

– Gerai. Vis tiek puikiai padirbėjai, Okesonai. Dabar važiuok namo miegoti.

Okesonas išpėdino. Jie tikėjosi, kad jis neketina važiuoti automobiliu.

Besilankanti mokinukų klasė – „A grupė“ trypčiojo areštinės koridoriuje. Budintis pareigūnas žiūrėjo į juos šiek tiek atlaidžiai.

– Einu vidun su Sioderstetu, – pasakė Hultinas ir liepė budinčiam pareigūnui atrakinti plienines duris. – Likusieji galite eiti, – pridūrė jis ir įsmuko vidun.

Sioderstetas atsiprašydamas skėstelėjo rankomis ir nusekė iš paskos.

Niekas nėjo. Jie iš eilės žvilgčiojo pro skylutę. Budinčio pareigūno žvilgsnis darėsi vis mažiau atlaidus.

Hultinas ir Sioderstetas atsisėdo priešais Aleksandrą Briusovą. Jis nebuvo labai panašus į policijos nupieštą atvaizdą.

Kalbėjo Sioderstetas. Kiekvieną klausimą pakartodavo dusyk, pirmą sykį švediškai, antrą – rusiškai. Tačiau tai buvo vienpusiškas pokalbis.

Briusovas pradėjo nuo to, kad ėmė reikalauti advokato. Reikalavimas buvo atmestas su neaiškia nuoroda į valstybės saugumą – nepamainomas metodas. Į kitus klausimus, taip pat ir apie Monko garsajuostę, Briusovas atsakydavo ironiška šypsena. Kartą jis pasakė Sioderstetui: „Aš tave pažįstu.“

O šiaip buvo nebylus iki pat klausimo:

– Kur yra Valerijus Trepliovas?

Tada jis garsiai nusijuokė ir gryna švedų kalba atsakė:

– O tai, mano ponai, yra gilus religinis klausimas.

Ir daugiau nepasakė nieko.

Vyriausiajam prokurorui per posėdį dėl leidimo areštuoti nebuvo lengva.

Negana, kad ir taip labai trūko įrodymų, jų turimi trupiniai tapo tiesiog juokingi, kai aukščiausios klasės advokatas Reinoldas Rangsmyras pavertė juos sarkastiškomis retorikos vingrybėmis.

„A grupė“ visiškai nuginkluota sėdėjo išsibarsčiusi žiūrovams skirtose vietose ir daugiau galvojo ne apie tai, ar vienas iš Igorių bus paleistas į laisvę, o apie tai, kaip galbūt žymiausias ir neabejotinai brangiausias advokatas tapo rusų alkoholio kontrabandininko gynėju.

Tai, ką jie matė, buvo dvikova – Taisonas prieš švedų boksininką Mažąjį Eklundą; kaip ir reikėjo tikėtis, viskas baigėsi tuo, kad teisėjas smarkiai išbarė tiek prokuratūrą, tiek policiją už tai, kad iššvaistė teisėsaugos laiką ir išteklius iš anksto aiškiam atvejui. Be to, paleistas Aleksandras Briusovas sugebėjo dingti dar pačioje rotušėje. Iš viso niekas nepastebėjo, kad jis būtų išėjęs iš pastato.

– Tai kas iš tikrųjų atsitiko? – išdrįso paklausti Gunaras Nybergas per popietinį susirinkimą Mūšio vadavietėje.

„A grupę“ tebegaubė tiršti nusivylimo debesys, o tarp jų prie savo stalo šmėkščiojo tegu ir nežuvęs, bet vis dėlto smarkiai sužeistas karo lauko vadas Hultinas. Jis sąmoningai ridinėjo tarp pirštų šratinuką – suskilusią ietį. Nepakeldamas akių nuo šio Sizifo darbo, karčiai tarė:

– Klausimas visai paprastas. Ar Viktoro X grupė turi pakankamai išteklių ir ryšių Švedijos teisėsaugoje, kad taip lengvai gali ištraukti Briusovą? Arba – su kuo iš tikrųjų mes susiduriame?

Klausimas išliko retorinis, net jei toks ir nebuvo.

Grupė iš visų jėgų stengėsi padėti Stokholmo policijai ir patys pasiėmė kiek galėdami didesnę dalį naktinio

budėjimo prie „Lovisedal“ koncerno 1991 metų valdybos narių namų.

Jelmas praleido vieną naktį pas vyrą pavarde Bertilsonas, o kitą naktį – pas vyrą pavarde Šriodenijus. Vis dėlto porą naktų nakvojo namuose Nošborge.

Jis nepalaikė jokio ryšio su Cila, gyvenančia Dalarės vasarnamyje. Buvo priverstas leisti jai išlikti moteriška misterija. Tikriausiai būtų buvę blogiau, jei būtų lindęs. Matė, kokia ji vieniša. Danis ir Tuva gyveno savo gyvenimą, Danis daugiausia tūnojo vienas savo kambaryje, Tuva dažnai svečiuodavosi pas savo draugę Milą, kurios tėvai, aišku, guviai pažadėjo pasirūpinti ja, bet tuo pat metu, kaip jam pasirodė, smaigstė smerkiančiais žvilgsniais. Jis prikrovė šaldiklį maisto ir pagalvojo, ką iš tikrųjų ir už ką reikia smerkti.

Tuva pareiškė, kad jai atrodo, jog dėmė jam ant skruosto panaši į astrologinį ženklą, bet negalėjo prisiminti kokį. Tik kitą rytą, kai Polis jau ruošėsi išvažiuoti, ji pasakė, kad tai Plutonas, P raidė su mažu horizontaliu brūkšneliu po kilpele. Jis paklausė, ką tai reiškia. Ji džiugiai ir nekaltai atsakė, kad neturi nė mažiausio supratimo.

– Ar ateisi į mokslo metų pabaigtuves? – dar paklausė ji. – Mama ateis.

– Pasistengsiu, – pažadėjo jis ir pajuto sukirbant sąžinę.

Važiuodamas link miesto mąstė, ką Tuvai reiškia Plutonas: ar tai mielas Disnėjaus šuniukas Plutas, ar tolimiausia Saulės sistemos planeta, ar senovės mirties dievas.

Kai įėjo į kabinetą, Čavesas net nebuvo įsijungęs kompiuterio. Tai buvo labai neįprasta. Jis sėdėjo ir suko kavos malūnėlio rankenėlę.

– Greitai birželis, – tarė tęsdamas žodžius.

– Turi vasaros planų, kuriuos teko įšaldyti? – sėsdamasis paklausė Jelmas.

– Įšaldyti, neįšaldyti, – atsakė Čavesas ir pažiūrėjo pro jų nedidelio kabineto langą, pro kurio viršutinį dešinįjį kampą į juos žvelgė giedras dangus. Tada lyg kažką prisiminė: – Tiesa, – tarė nenoromis grįždamas prie tarnybinių reikalų. – Skambino kažkoks žmogėnas. Žadėjo paskambinti vėl.

– Kas?

– Nežinau. Pamiršau paklausti.

Jelmas nutarė negalvoti apie esmines profesines klaidas.

– Koks buvo balsas?

– Koks buvo balsas? Geteborgo tarmė, atrodo.

– Aha, – Jelmui atgimė viltis. Surinko ilgą numerį ir ėmė laukti. – Hackzelis? – sušuko į ragelį. – Čia Jelmas.

– Man atrodo, kad kažką prisiminiau, – sutraškėjo Rogerio Hackzelio iš „Hackat och Malet“ Vekšėje balsas. – Iš tikrųjų kai kas nutiko prieš porą metų, kai bare buvau paleidęs džiazo kasetę.

– Lik ten, kur esi, – liepė Jelmas ir jau ruošėsi eiti į koridorių. – Aš atvykstu. – Čavesui pasakė: – Perduok Hultinui, kad aš ir Kerstina esame Vekšėje. Duosime žinią.

– Palauk! – sušuko Čavesas jam pavymui.

Jelmas įpuolė į 303 kabinetą. Gunaras Nybergas ir Kerstina Holm sėdėjo ir giedojo sudėtingą grigališkąją giesmę. Nustebęs įsispoksojo į juos. Tuodu baigė giedoti, lyg būtų jo nė nepastebėję. Čavesas atidarydamas duris atsitrenkė Jelmui į nugarą ir taip pat sustojo. Kai tuodu baigė, Jelmas ir Čavesas ilgai plojo. Tada Jelmas tarė:

– Man atrodo, kad Vekšėje kažkas užkibo ant garsajuostės. Ar važiuosi kartu?

Kerstina Holm tylėdama pažiūrėjo į jį ir apsivilko savo trumpą juodą odinę striukę.

– Ar priimsite mane? – paklausė Čavesas.

★

Trise lėkė į Vekšę. Chorchės buvimas Poliui ir Kerstinai neleido kalbėtis apie jokius intymesnius dalykus. Neatrodė, kad katram iš jų tai nepatiktų. Buvo įjungtas tunelinis matymas.

Rogeris Hackzelis stovėjo savo bare. Jis buvo ką tik atidaręs ankstyviems pietautojams. Laikrodis rodė kelias minutes po dvyliktos.

Hackzelis perdavė barą vienintelei padavėjai ir nusivedė juos į savo kabinetą. Čia garsiai grojo „Misterioso". Hackzelis išjungė grotuvą, kuriame buvo nustatyta kartojimo programa.

– Taigi, – tarė jis ir mostu pakvietė sėstis ant sofos. – Prieš porą dienų man kilo jausmas, kad ta melodija kažkuo ypatinga; klausiausi kaip apsėstas. Tada prisiminiau. Tai nutiko vėlyvą naktį prieš keletą metų. Buvome įsikūrę mieste gal prieš metus ir vieninteliai dirbome iki trijų ryto. Būdavo gana triukšminga, čia susirinkdavo visi naktinėtojai. Paskui iš mūsų atėmė leidimą ir dabar dirbame tik iki vidurnakčio. Tą naktį bare buvo beveik tuščia, aš jau ketinau uždaryti. Sėdėjo tik du vyrai. Vienas iš jų, Antonas, didelis kaip jautis, pareikalavo būtent šito įrašo. Buvau jį ką tik pakeitęs kitu, roko muzikos garsajuoste. Bet Antono žvilgsnis pasidarė kažkoks paklaikęs, jis vėl norėjo džiazo. Tad vėl įdėjau garsajuostę ir beveik neabejoju, kad tai buvo būtent šita melodija. Tada jis suriko kaip laukinis ir puolė kitą vyrą, apipylė jį smūgiais; dabar aiškiai prisimenu, buvo baisiai nejauku, jis visą laiką rėkė tą patį, negaliu prisiminti ką, kažką vogravo, jis buvo žiauriai girtas, o aš žiauriai išsigandęs. Iš pradžių pora smūgių į pilvą, paskui spyris į kelį ir į tarpkojį, tada tikrai baisus nokautas tiesiai į žandikaulį, net dantys pabiro. Vaikis nukrito ant grindų, ir Antonas pradėjo jį spardyti gulintį, spyrė keletą kartų. Ir visgi jis

nebuvo praradęs sąmonės, tas, ant grindų, gaunantis į kailį, tik žiūrėjo į jį keistu žvilgsniu. Tada Antonas nusitaikė spirti iš visų jėgų, tikrai būtų nužudęs tą vyruką. Prisimenu tik, kad surikau. Antonas liovėsi spardyti, čiupo butelį ir tėškė tiesiai į sieną, tada išėjo. Aš padėjau tam atsikelti, tam gulinčiajam, jis buvo visiškai sudaužytas, po liežuviu gulėjo išmušti dantys, išspjovė juos vieną po kito. Viena ranka kabojo skersa ir išsukta, jam siaubingai skaudėjo pilvą ir tarpkojį. „Paskambinsiu policijai, – pasakiau jam, – ir greitajai." – „Ne, – pasipriešino tas vyras, – jis buvo visiškai teisus." Jis tikrai taip pasakė – apie beprotį, kuris ką tik buvo jį kuo žiauriausiai prilupęs: „Jis buvo visiškai teisus." *Okay**, pagalvojau, gera išvengti policijos, antraip netekčiau leidimo dirbti naktį. Padėjau jam sustabdyti kraujoplūdį, o tada jis tiesiog išėjo. Ir viskas.

– To tikrai pakanka, – pasakė Jelmas. – O tas Antonas, kas jis toks?

– Antonas Rudstriomas. Jis turėjo mieste įkūręs sporto klubą, ko gero, 1990-aisiais. Bet kai tai atsitiko, turbūt po metų, pavasarį, sporto klubas buvo ką tik žlugęs. Antonas buvo gavęs banko paskolą be jokio užstato ir be laiduotojų – žinote, kaip būdavo dešimtmečių sandūroje, – o paskui neįstengė tos paskolos grąžinti. Juk devintojo dešimtmečio pabaigoje taip būdavo. Kai tai nutiko čia, bare, Antonas buvo ką tik pradėjęs smarkiai gerti. Dabar jis visiškai prasilakęs, vienas iš Alkoholikų komandos vyrukų, kurie laikosi netoli alkoholio parduotuvės.

– Nors vis dar atrodo kaip kultūristas, – pasakė Jelmas lėtai ir pagalvojo apie atsitiktinumų žaismą.

Rogeris Hackzelis, Kerstina Holm ir Chorchė Čavesas pažiūrėjo į jį nustebę.

* Puiku. (Angl.)

– Tikrai taip, – sutiko Hackzelis. – Atrodo, lyg vis dar treniruotųsi.

– O antrasis? – paklausė Čavesas. – Auka? Kas jis?

– Nežinau. Niekada jo nebuvau matęs ir niekada daugiau nemačiau. Vargu ar jis buvo iš miesto. Bet jam žiauriai gerai sekėsi svaidyti strėlytes, tą gerai prisimenu. Stovėjo ir svaidė kelias valandas.

– Dartas? – paklausė Kerstina Holm.

– Smiginis, – pataisė Rogeris Hackzelis.

Jis sėdėjo būryje vyrų, kurie siuntė ratu butelį „Rositos". Jauniausias ir didžiausias ant parko suoliuko.

– Maniau, pripažįsti tik degtinę, – užkalbino jį Jelmas.

Antonas Rudstriomas iš karto jį atpažino.

– Tik pažiūrėkite, – nudžiugo jis. – Stokholmietis su degtinės mėginiu. Mano ponai, priešais save matote tą vyrą, kuris man davė puskvortę degtinės, kad išgerčiau dar daugiau degtinės.

– Velnias, buvau įsitikinęs, kad išsigalvoji, – pasakė senas bedantis vyras ir parodė ranka į Jelmą. – Aš mielai padėsiu padaryti degtinės degustaciją.

– Šį kartą degustacijos nebus, – atsiliepė Jelmas ir parodė savo pažymėjimą. – Skirstykitės.

Rudstriomas taip pat pabandė išsiskirstyti, bet nelabai pavyko.

– Dabar norime išgirsti apie muštynes bare „Hackat och Malet" 1991-ųjų pavasarį, – pasakė Jelmas ir atsisėdo šalia. Čavesas ir Holm liko stovėti. Nė vienas iš jų nesijautė labai įspūdingi šalia milžino Rudstriomo.

– Apie tai aš nieko nežinau, – niūriai atrėžė tas.

– Mes čia ne tam, kad už tai pasodintume. Net nebuvo jokio pranešimo policijai. Tiesiog atsakyk kiek galėdamas

tiksliau, ir prizas bus didesnis negu puskvortė, pažadu. Iš pradžių paklausime, kodėl norėjai išgirsti būtent džiazo kompoziciją „Misterioso“, sukurtą ir atliktą pianisto Telonijaus Monko, kai ėmei doroti tą vyruką.

Antonas Rudstriomas galvojo. Reikėjo išnerti pro kubinius metrus etanolio, kad sugrįžtų į šį pasaulį. Žemė slydo jam iš po kojų.

– Šiek tiek prisimenu, kad vos neužbildinau vieno tipelio. Tai buvo po to, kai rimtai išmušė kamštį.

– Tu turėjai sporto klubą?.. – atsargiai priminė Jelmas.

– „Apolonas“, – tarė Rudstriomas užtikrintai. – „Apolono klubas“. Po velnių.

– Pasakok.

– Na, ką gi. Pagalvokim... Visą laiką treniravausi pas Karlosą ir galiausiai gavau ten darbą. Kartą ėjau pro gražias tuščias patalpas miesto centre, brangokas, žinoma, kažkokia sena parduotuvė. Tai va, man kilo mintis užsukti į artimiausią banką ir paklausti, ar galėčiau pasiskolinti pinigų, kad įkurčiau ten sporto klubą; tai buvo tik mintis, aš neturėjau jokio užstato, nieko, ir staiga išėjau iš banko su didžiule paskola kišenėje. Tais laikais taip būdavo – tiesiog skolinkis. Nusipirkau pačią geriausią įrangą, kokią tik galėjau gauti, ir įkūriau tikrai prašmatnų klubą. Buvo aišku, kad tokiame mažame miestelyje kaip Vekšė jis neapsimokės. Praėjo vos pusmetis ar panašiai ir tas šūdas bankrutavo, o aš stovėjau įklimpęs į milijonines skolas nelabai suprasdamas, kaip tai įvyko. Viskas iš manęs buvo atimta tiesiog šitaip.

Rudstriomas spragtelėjo pirštais ir pasinėrė į palaimingesnes erdves. Jelmas atsargiai sugrąžino jį žemėn.

– Kaip tik tuo metu aną naktį sėdėjai bare. Buvote tik tu, baro savininkas ir dar vienas. Barą ruošėsi uždaryti. Vidurnaktis. Prisimeni?

– Sunkiai, – tarė Rudstriomas. – Po velnių, man reikia įkalti.

– Paskui galėsi galingai įkalti. Pasistenk pagalvoti.

Antonas Rudstriomas nugrimzdo į prisiminimų jūrą.

– Jis stovėjo kampe ir svaidė strėlytes. Juk tai buvo tą kartą? Neatsimenu...

– Taip, tai buvo tą kartą. Toliau.

– Taip... jis ten svaidė savo prakeiktas strėlytes jau tada, kai aš atėjau. Baras buvo pilnas, bet jis stovėjo kampe ir svaidė, valanda po valandos. Tai pradėjo mane erzinti.

– Kodėl?

– Kažkas kažką tą vakarą jau buvo pasakęs... Kažką, dėl ko jį įsidėmėjau. Šiaip jis nekrito į akis, kaip man atrodo... Bet kažkas pasakė, kad jis... kad jis...

Rudstriomas nuklydo kažkur kitur ir ėmė slysti jiems iš rankų. Visi trys tai pastebėjo.

– Ar jis ką nors pasakė arba padarė? – skubiai paklausė Čavesas. – Suerzino elgesys? Ar veikiau jis pats? Kokia nors savybė? Žmogaus tipas? Profesija? Imigrantas?

– Tikrai, kažkokia savybė, – pripažino Rudstriomas ir nustebęs pažiūrėjo į Čavesą. – Jis buvo *kažkas,* kas mane tikrai žiauriai įsiutino, ir kuo daugiau alaus gėriau, tuo labiau siutau. Jis liko kaltas už tą šūdą, į kurį įklimpau.

– Kodėl būtent jis? – paklausė Jelmas.

– Jis buvo bankininkas, – aiškiai ištarė Rudstriomas. – Taigi. Kažkas pasakė, kad jis dirba banke. Galiausiai aš pasiutau.

– Mieste?

– Ne, atrodo, kažkokiame kaimo užkampyje. Nežinau. Jis nebuvo iš Vekšės, tuo beveik neabejoju. Neturiu jokio supratimo, kas jis. Bet jam tikrai žiauriai gerai sekėsi svaidyti strėlytes. Tikiuosi, kad nesužeidžiau jo rimtai...

Jie susižvalgė, visi keturi.

– Gali būti, kad jis buvo per daug rimtai sužeistas, – pasakė Jelmas. – Bet kitaip, nei manai.

Jis įspaudė Rudstriomui į saują dvi šimtines, tas atrodė visiškai paskendęs prisiminimuose, kurie, manė, buvo pragerti visiems laikams.

– Po velnių, kaip aš jį daužiau, – prisiminė jis. Pora ašarų lėtai nuriedėjo steroidiniu randuotu skruostu. – Po velnių.

Jie jau ruošėsi eiti, kai Kerstina Holm atsitūpė šalia jo.

– Turiu paklausti tavęs tik vieno dalyko, Antonai. Kodėl norėjai girdėti „Misterioso", kai jį mušei?

Rudstriomas pažiūrėjo jai tiesiai į akis.

– Tai tokia žiauriai gera melodija, – paprastai atsakė jis. – Bet dabar jos neprisimenu.

Ji švelniai perbraukė jam per ranką.

– Bet jis, ko gero, prisimena, – pasakė ji.

Užsigalvoję apie kitką jie manėsi įsitaisę lauko kavinėje, kol galiausiai gavo mėsainius maišeliuose su didele M. Jie sėdėjo „McDonald's" terasoje ilgoje ir plačioje Vekšės pėsčiųjų alėjoje. Buvo popietė.

– *Misterioso,* – kalbėjo Kerstina. – Tai Monkui būdingas žodžių žaismas. Pavadinime yra negirdimas rūkas. Už *mystery, mysterium* slypi migla, rūkas. Kai tari žodį, negirdi tos miglos. Ji slepiasi aiškiau ištartoje misterijoje. Bet migla egzistuoja ir veikia. Ji yra ir melodijoje. Misterija iškyla iškart, žinoma, neapčiuopiama, bet vis tiek kūniškai akivaizdi. Viduje esančią miglą pastebėti sunkiau. Bet būtent joje mes pasiklystame.

Jelmas buvo pasiklydęs. Kažkur kažką praleido, kažkas praslydo pro jį, bet buvo visiškai, – na, gerai, pagalvojo jis, – visiškai kūniškai akivaizdu. Kažkas kažką pasakė. Tai varė iš proto.

– Dar neprisiminei? – paklausė Čavesas ir atsikando savo „Quarter Pounder Cheese“ mėsainio.

– Visai čia pat, palei pat paviršių, – pasakė Jelmas.

– *I know how you feel**, – pritarė Čavesas kramtydamas. – Tai kaip serialas „Fawlty Towers“, ar ne? Nemalonus svečias tris kartus gauna ne tą patiekalą. Bazilio žmona, kuo ji ten vardu, Sibilė? Ji galiausiai tyčia nusiunčia ne tą patiekalą ketvirtą kartą. Bazilis ištaria pro dantis: „*I know how she feels.***“

– Kaip tai susiję? – nustebo Holm.

– Niekaip. Kiek girdėjau, tai vadinama šnekučiavimusi.

„Bankas“, – pagalvojo Jelmas ir ėmė raustis atminties banke. Nepavyko gauti net sąskaitos išklotinės.

– Ką darysime, jei tu neprisiminsi? – paklausė Čavesas. – Išrikiuosime į ilgą eilę visus Smolando bankų tarnautojus ir leisime ponui Baisiajam Girtuokliui pažvelgti į kiekvieną?

– Juk jam reikėjo tvarkyti išmuštus dantis ir gydyti sulaužytą ranką, jeigu taip buvo, – garsiai pagalvojo Holm.

– Tai vis dar ganėtinai tolimi spėjimai, – pasakė Čavesas, skanaudamas maistą. – Šiaip ar taip, negalime šito pateikti Hultinui. Kol kas. Jis buvo sumuštas skambant „Misterioso“ iš Hackzelio garsajuostės, bet juk dar negalime teigti, jog jis *turi* garsajuostę.

– Yra ryšys, – pro sukąstus dantis pareiškė Jelmas.

– Gerai, – tarė Čavesas. – Ar tavo ryšys susijęs su Igoriu ir Igoriu? Ko gero, turėtų būti susijęs. Garsajuostė yra vienintelė sąsaja tarp sumušimo 1991-ųjų pavasarį Vekšės bare ir posovietinių kulkų aukštesniojo luomo sienose Stokholme. O garsajuostės kelias iš baro į namą Saltšiobadene yra toks pat kaip Igorio ir Igorio. Juk jie pasiėmė gar-

* Žinau, kaip jautiesi. (Angl.)

** Žinau, kaip ji jaučiasi. (Angl.)

sajuostę iš Hackzelio kaip dalinį atlygį už estišką degtinę vasario penkioliktąją.

Jelmas papurtė galvą. Viskas buvo neaišku. *Misterioso.*

– Žiūrėkime sumuštojo banko tarnautojo akimis, – pasiūlė Kerstina Holm. – Anot Hackzelio, iškart po sumušimo, spjaudydamas dantis, jis pasakęs: „Jis buvo visiškai teisus." Apie nusikaltėlį! Keista, tiesa? Metai eina, žaizdos užgyja, bet tuo pat metu kaupiasi nepasitikėjimas, įžvalga, sutrikimas, bejėgiškumas...

– Vredė!* – sušuko Jelmas staigiai atsistodamas.

– Taip, ir pyktis, – pritarė Holm ir nustebusi pažiūrėjo į jį.

– Ne, ne pyktis. Vredė. Pavardė. Jonas Vredė iš Vekšės policijos. Jis kažką minėjo apie incidentą banke. Aš susipainiojau tarp jo prakeiktų incidentų. Albertsbodoje, ar kažkas panašaus. Po velnių, kiek valandų?

– Pusė keturių, – pasakė Čavesas. – Kas tau?

– Važiuojam į Vekšės policiją, – paliepė Jelmas ir išlėkė.

Kriminalinės policijos inspektorius Jonas Vredė pasitempė tris kartus, po kartą prieš kiekvieną Valstybės kriminalinės policijos galingųjų žmogžudysčių tyrėjų komandos narį, įžengusį į jo kabinetuką. Galiausiai liko toks įsitempęs, kad atsisegė viršutinė marškinių saga.

– Atsipalaiduok, – liepė Jelmas. – Sėskis.

Vredė pakluso įsakymui. Atsipalaidavęs pagal įsakymą sėdėjo panašus į pelų maišą.

– Kai buvau čia aną kartą, minėjai kažką apie ankstesnį kontaktą su Valstybės kriminaline. Kalbėjai apie incidentą kažkokiame banke...

* Pyktis! (Šved.)

– Tikrai taip, – viltingai prisiminė Vredė. – Incidentas banke Algotsmoloje. Bet apie tai jūs tikrai būsite girdėję. Valstybės krimai buvo ten atsiuntę savo žmogų. Jis neprisistatė, slaptumo sumetimais. Viską uždangstė. Žiniasklaida nieko nesužinojo. Tuo aš tikrai didžiuojuosi: iš mūsų informacija nenutekėjo. Net banko personalas laikė liežuvį už dantų. Spėju, kad tai savisaugos instinktas.

– Kas įvyko?

– Visus popierius pasiėmė jūsų žmogus, tad aišku, kad jūs jau žinote...

– Tiesiog papasakok viską, ką prisimeni.

Vredė atrodė kiek sutrikęs, kai negalėjo naudotis kompiuteriu.

– Aha, pažiūrėkime. Tai įvyko šių metų vasario penkioliktąją. Kai darbuotojai ryte atėjo į banką ir atidarė saugyklą, viduje rado negyvą žmogų. Taip pat trūko nemažai pinigų. Mes iš karto pranešėme Stokholmui, tai buvo tikra paslaptis. Atvyko jūsų žmogus ir pats viską ištyrė. Viskas.

– Mūsų žmogus... – tarė Čavesas.

– Vasario penkioliktoji... – tarė Holm.

– Papasakok apie mirusįjį, – paprašė Jelmas.

– Aš buvau pirmas pareigūnas, atvykęs į vietą. Tai aš pranešiau Stokholmui. Laikiau savo pareiga sulaikyti personalą, kol atvyks jūsų žmogus. Jis be galo mane išgyrė ir įpareigojo ten buvusius policininkus ir banko personalą laikytis visiško informacijos įslaptinimo. Vadinasi, buvau pirmasis nuodugniai apžiūrėjęs lavoną. Tai buvo didelis, stambus, kresnas vyras. Kažkoks duriamasis įrankis, galbūt plonas durklas, pervėrė akį ir įsmigo tiesiai į smegenis. Nemalonus vaizdas.

Vredė atrodė daugiau įsikarščiavęs nei pasibaisėjęs.

– Bet visa tai jūs, suprantama, žinote, – užsispyręs tvirtino jis.

– Gerai, – tarė Holm. – Jei gali suorganizuoti, kad banko personalas, kuris tuo metu buvo vietoje, dabar susirinktų Algotsbodos banke, mes dabar pat ten išvyktume.

– Algotsmolos, – pataisė Vredė ir paskambino į banką.

Jonas Vredė pats vairavo policijos automobilį ir nuvežė juos beveik penkiasdešimt kilometrų nuo Vekšės. Saulė jau artėjo prie horizonto.

Vredė buvo baisiai užsidegęs ir subtiliai – jo supratimu – bandė išgauti, kuo jie dabar užsiėmę, o iš tikrųjų buvo labai įkyrus. Jie sėdėjo nuščiuvę. Priešais save matė tik siaurą siaurą tunelį. Tunelį, kuris vedė pas serijinį žudiką.

Vredė griežtai pabeldė į užrakintas banko duris. Atėjo drovi smulki pusamžė moteris ir atrakino. Be jos, nedidelėje banko salėje buvo tik vyresnio amžiaus ponas dryžuotu kostiumu.

– Čia banko direktorius Albertas Josefsonas ir banko kasininkė Lisbeta Hed.

Grupelė pažiūrėjo į tuodu šiek tiek nepatikliai.

– Ar tai visas personalas? – paklausė Čavesas.

Lisbeta Hed atnešė ką tik paruoštos kavos. Jie paėmė puodelius net nepagalvoję.

Josefsonas atsikrenkštė ir pareigingai prabilo plonu balsu:

– Šių metų vasarį teko šiek tiek sumažinti darbuotojų skaičių, taupymo programa, darbo laiką taip pat sutrumpinome. Tai buvo banko taupymo politikos dalis, jos teko griebtis po nesėkmingų metų praėjusio dešimtmečio pabaigoje ir dabartinio pradžioje.

– Eiliniai darbuotojai savo kailiu sumokėjo už nepavykusias spekuliacijas ir absurdišką paskolų politiką, patvirtintą

aukščiausiųjų viršininkų, kurie po viso šito išėjo iš darbo gavę milijonines kompensacijas? – replikavo Jelmas ir pasijuto kaip Siodenstetas.

– Toks požiūris į šį reikalą nėra visai nepagrįstas, – nesutrikęs atsakė Josefsonas. – Faktas tas, kad šis... – pažiūrėjo į Vredę, – incidentas... įvyko tą pačią dieną, kai įsigaliojo naujasis darbo laikas. Ir tą pačią dieną, kai personalas buvo sumažintas per pusę. Aš pats atidariau banko saugyklą ir radau... tą apakintą...

„Apakintą“, – pagalvojo Jelmas.

– Saugykla čia, – Josefsonas parodė į atidarytą saugyklą.

Jie įžengė vidun. Ten nebuvo į ką žiūrėti.

– Taigi radote jį užrakintoje saugykloje? – paklausė Čavesas.

– Galite įsivaizduoti, koks sukrėtimas, – pasakė Josefsonas, nors neatrodė labai sukrėstas.

– Ar prisimenate, kaip... apakintasis atrodė? – paklausė Jelmas.

– Didelis, – atsakė Josefsonas. – Gremėzdiškas.

– Tikras jautis, – visus nustebindama pritarė Lisbeta Hed.

– Sudorotas matadoro, – dar labiau nustebino Čavesas.

Kerstina Holm pasirausė savo rankinėje ir ištraukė Igorio ir Igorio atvaizdus.

Atėjo lemiamas momentas.

– Ar tai buvo vienas iš šitų vyrų? – paklausė ji.

Jelmas vos atpažino jos balsą. „Tunelinis balsas“, – pagalvojo jis.

– Štai kodėl aš atpažinau šį atvaizdą! – sušuko Lisbeta Hed. – Juk jis keletą dienų buvo spausdinamas laikraštyje!

Jonas Vredė stovėjo kaip suakmenėjęs. Koks neapdairumas iš jo pusės! Sudie, Valstybės kriminaline.

– Žinojau, kad šitą snukį esu kažkur mačiusi! – varė Lisbeta Hed. – Bet apie saugyklą nepagalvojau. Padariau viską, kad išstumčiau tą vaizdą iš galvos. Buvo taip baisu.

– Žinoma, tai jis, – linktelėjo Josefsonas ir parodė į nupieštą Valerijaus Trepliovo veidą. – Nors veidas, savaime suprantama, atrodė kiek kitaip.

– Vrede? – piktai kreipėsi Holm ir parodė atvaizdą išblyškusiam policininkui, kuris tik tylėdamas linktelėjo. Sudie komisarų kursams.

Jelmas, Holm ir Čavesas įdėmiai susižvalgė. Vis dar trūko svarbiausio dalyko. Jelmas nuėjo į tarnybines patalpas už sienos, skiriančios nuo lankytojų salės.

Ir sustojo.

Pamojo Holm ir Čavesui, kad prieitų.

Ilgai žiūrėjo į smiginio taikinį ant sienos.

Vredė, Josefsonas ir Hed atėjo iš paskos.

– Taip, jis tebekabo, – pasakė Lisbeta Hed. – Negalėjau jo nukabinti.

Klausimą teko užduoti Čavesui:

– Kas buvo tie du, kuriuos atleido iš darbo vasario penkioliktąją?

– Mija Lindstriom, – pasakė Hed.

– Ir Joranas Andersonas, – pridūrė Josefsonas.

„Joranas Andersonas“, – pagalvojo trijulė.

– Ar strėlytes svaidydavo Andersonas? – paklausė Čavesas.

– Taip, – atsakė Lisbeta Hed. – Jam puikiai sekėsi. Jis ateidavo kiekvieną rytą pirmas ir visada dieną pradėdavo nuo... kaip ten vadinasi?

– „Penki šimtai vienas“, – priminė Josefsonas. – Pradeda nuo penkių šimtų vieno ir skaičiuoja atbuline tvarka iki nulio.

– Kas nutiko Joranui Andersonui po to, kai buvo išmestas iš darbo? – paklausė Jelmas. – Ar jis liko kaime?

– Ne, – liūdnai atsakė Lisbeta. – Ne, jis paliko savo merginą likimo valiai ir dingo. Net nemanau, kad Lena žino, kur jis išvyko.

– Lena?

– Lena Lundberg. Jie gyveno mažame namelyje kitame Algotsmolos gale. Dabar ji ten gyvena viena. Nėščia, vargšelė. Joranas, ko gero, net nežino, kad taps tėvu.

– Gal prisimenate, ar Joranas kada nors buvo sužeistas 1991-ųjų pavasarį?

– Taip, – atsakė Josefsonas, prisimenantis visas su personalu susijusias smulkmenas. – Tada jis porą mėnesių nedirbo dėl sveikatos. Kažkas dantims...

– Jam reikėjo įdėti tiltelį ar kažką panašaus, – papildė Hed. – Tuo metu jis daugiausia sėdėjo namie. Nelabai norėjo pasakoti, kas nutiko. Bet mačiau, kad ir ranka buvo sugipsuota. Maniau, pateko į avariją.

– Dar vienas dalykas, – įsiterpė Holm. – Ar Joranas Andersonas grąžino banko raktus?

– Nemanau, kad spėjo, – atsakė banko direktorius Albertas Josefsonas, pirmą kartą kiek suglumęs.

Trijulė iš „A grupės“ vėl susižvalgė. Viskas atitiko, palaidi siūlai ėmė megztis.

Joranas Andersonas.

Nelabai buvo ką pridurti.

Jelmas kreipėsi į Vredę.

– Ar Vekšėje turite dailininką?

– Policijos dailininką? – pasitikslino Vredė, vis dar labai išblyškęs. – Taip, yra vienas dailininkas, kurį mes samdome.

– Jūs trys padėsite jam sukurti atvaizdą to kolegos iš Valstybės kriminalinės, kuris buvo čia atvažiavęs ir perėmė tyrimą. Būkite atidūs. Bet pirma gausi nuvežti mus pas Leną Lundberg.

★

Kelias į kitą Algotsmolos galą nebuvo ilgas. Bet sausakimšame policijos automobilyje jie visgi spėjo sujungti duomenis į vientisą vaizdą, kiekvienas savo galvoje.

Banko tarnautojas Joranas Andersonas iš Algotsmolos buvo sumuštas bare Vekšėje 1991-ųjų pavasarį dėl groteskiškos paskolų politikos, vyravusios Švedijos bankininkystės pasaulyje iki dešimtmečių sandūros, dėl tokios paskolų politikos, kuri ne tik prisidėjo prie bankų krizės ir kartu prie visos Švedijos ekonomikos krizės devyniasdešimtųjų pradžioje, bet ir sukėlė daugybę bereikalingų asmeninių bankrotų. Vienas iš tokių bankrotų ištiko Antoną Rudstriomą, tad jis, pamatęs bankininką, pašėlo ir jį sumušė; tas bankininkas buvo Joranas Andersonas. Andersonas, matyt, jau buvo pradėjęs įtarti, kad bankų politikoje kažkas negerai, nes po sumušimo pripažino, kad Rudstriomas teisus. Bet jis ir toliau dirbo banke – gal iš lojalumo, o gal paprasčiausiai dėl to, kad negalėjo gauti kito darbo. Kai dėl tokios keistos bankų veiklos prarado dar ir darbą, jame kažkas nutrūko. Nors buvo atleistas, jis išvažiavo į banką visai kaip visada, prieš pat įprastą atidarymo laiką. Įėjo pro tarnybinį įėjimą atsirakinęs negrąžintais raktais, norėdamas *apiplėšti banką*. Tai turėjo būti jo kerštas. Bet dėl nesuvokiamų priežasčių jis atidarė pagrindines duris, nors, pirma, darbo laikas buvo nukeltas; antra, jis buvo atleistas ir šiaip jau ruošėsi banką apiplėšti; gal atidarė iš seno įpročio, gal kad dėmesys buvo nukreiptas į smiginio žaidimą „Penki šimtai vienas“. Maža to, kaip tik tada, kai jis plėšė banką, jį patį pabandė apiplėšti. Žiaurus rusų mafiozas vardu Valerijus Trepliovas įžengė į banką, kai Andersonas, plėšdamas banką, užsižaidė. Situacija, žinoma, buvo groteskiška. Pasaulis tiesiog užgriuvo

ant Jorano Andersono. Kitoje stalo pusėje stovėjo toks pat drimba kaip ir tas, kuris jį sumušė prieš porą metų. Gali būti, kad Andersonas rankoje jau laikė strėlytę. Kad ir kaip būtų, sviedė ją su neklystančiu taiklumu tiesiai Valerijui Trepliovui į akį. Taigi jis užmušė žmogų, aišku, gindamasis, bet visgi stovėjo šalia lavono savo senajame banke, kurį ką tik ruošėsi apiplėšti. Jis įvilko lavoną į saugyklą ir užrakino. Ko gero, visiškai sutrikęs pasiėmė Trepliovo pistoletą, ištuštino kišenes ir atrado ne tik gausybę šovinių iš žinomo fabriko Kazachstane, bet ir garsajuostę. Jis pasiėmė pinigus, užrakino banko duris ir iškeliavo tuo pačiu keliu, kuriuo buvo atėjęs, pro užpakalines duris, tai yra tarnybinį įėjimą. Prie banko stovėjo sunkvežimis su estiška degtine, paruošta pristatyti į kitas šalies vietas. Jame veltui savo partnerio laukė Trepliovo kompanionas, antrasis Igoris, Aleksandras Briusovas. Galbūt jis po kiek laiko nuėjo pažiūrėti, bet rado tik užrakintas duris ir tuščią banko salę. Misterija. Tuo metu Joranas Andersonas jau buvo nuvažiavęs savo automobiliu iš darbuotojų automobilių aikštelės kitapus banko. Gal jau tada jis įdėjo garsajuostę į automobilio magnetolą ir automobilyje suskambo būtent ta džiazo melodija, kuriai grojant jis buvo sumuštas prieš keletą metų, – nenuspėjamas atsitiktinumų žaismas. Lyg būtų veikusios už jį aukštesnės jėgos. Visiškai netikėtas intarpas, prie kurio liko tik prisitaikyti. Tas kvailas rusas, įžengęs į jo banką, kai jis pats ką tik radikaliai buvo peržengęs viską, kuo tikėjo, suteikė jam ne tik ginklą, bet ir motyvaciją, įgijusią šios muzikos formą. To jau buvo per daug. Jis virto aukštesnės jėgos, didesnio visuomeninio keršto įrankiu ir tuo pat metu savo paties ir Antono Rudstriomo keršto įrankiu. Jis nutarė imtis banko valdybos, būtent tų metų, kai Antonas Rudstriomas taip lengvai gavo paskolą, taigi 1990-ųjų, tą paskolą, kuri baigėsi sumušimu „Hackat och Malet“ bare 1991-ųjų pa-

vasarį. Abiem atvejais tai buvo bankas „Sydbanken“, bet lygiai taip pat būtų galėjęs būti bet kuris kitas iš didžiųjų Švedijos bankų. Šių metų vasario penkioliktąją, iš karto po incidento Algotsmolos banke, Joranas Andersonas tikriausiai iškeliavo į Stokholmą, kiek daugiau nei per mėnesį suplanavo pirmąsias tris žmogžudystes ir joms pasiruošė, o naktį iš kovo dvidešimt devintosios į trisdešimtąją pradėjo savo kelią kaip keršto angelas. Po pirmųjų trijų žmogžudysčių vėl grįžo į savo irštvą suplanuoti kitos žmogžudysčių serijos. Kaip tik šita ir buvo prasidėjusi. Joranas Andersonas turėjo labai aiškų tikslą, buvo labai taiklus, labai sužeistas ir labai pavojingas. Jis buvo blogiau nei desperatiškas.

Misterija dingo. Migla išliko.

„Misterioso“.

Jie išlipo iš policijos automobilio prie nedidelio namelio kaimo pakraštyje. Supamas tylos ir ramybės jis gėrė vakaro saulę. Policijos automobilis nuvažiavo.

Nė vienas iš jų nenorėjo eiti pirmas pas moterį, kuri laukėsi galingųjų žudiko vaiko.

26

Tarsi sutrūkinėjęs apatinis kamuolinių debesų pakraštys degė tamsiai oranžine spalva. Vakaras, artėjo vasara. Nuo keistos, suskilinėjusios šviesos, besiskverbiančios pro begalę mažų vos atsiskyrusių debesų gniužulėlių, Mažoji Vertano įlanka ir visa Lidingė stebuklingai žaravo prietemoje. Lyg dangus su nežmoniška jėga spaustųsi prie žemės.

Gunaras Nybergas sėdėjo savo tarnybiniame automobilyje ant Lidingės tilto galvodamas, kad dar niekada nematė tokios žaros. Jame skambėjo likimo muzika.

„Gal jau laikas mirti“, – pagalvojo jis ir nuvijo tą mintį.

Jis važiavo link „Lovisedal“ valdybos pirmininko Jakobo Lidnerio namo Miolnoje, Lidingės pietiniame iškyšulyje, kur naktį budėjo Artas Sioderstetas, – sėdėjo svetainėje, dvelkiančioje priešiškumu policininkams, ir pro langą žiūrėjo į vandenį. Nybergas negalėjo suvaldyti savo simpatijų tokiai svetainės atmosferai.

Jis paprasčiausiai neturėjo ką veikti ir ketino savo noru praleisti naktį kartu su Siodersteti. Galėjo būti ir blogiau. Jam staiga labai prireikė žmogaus draugijos. Ūmai užpuolė vienatvė ir beveik su fizine jėga ėmusi siurbti iš jo orą išva-

rė į nepaprastai malonią artėjančios vasaros naktį. Lidingės tilto grožis vėl užėmė kvapą.

Už tilto Gunaras Nybergas pasuko į dešinę ir visą laiką važiavo Pietiniu Karaliaus keliu iki Miolnos. Išvydęs į rūmus panašų Lidnerio namą, sustojo ir pastatė automobilį per leistiną atstumą nuo kuklaus išvažiavimo. Sutemo. Keistos formos debesys vos žioravo ir per trumpą minutę, kol jis nuėjo iki namo, pradingo su visai.

Nybergas priėjo prie gyvatvorės, juosiančios sodą. Vidury jos pamatė vartelius. Pravirus. Atidarė juos iki galo ir žengė vidun.

Kairėje pusėje akies kampučiu pastebėjo kažką sujudant ir gerokai anksčiau, nei pajuto skausmą, išgirdo duslų pokštelėjimą – neabejotinai pistoleto su duslintuvu šūvį.

Jis kaip ilgas metėsi ant žvyruoto tako ir griebėsi ginklo. Išgirdo, kaip pro pat galvą prašvilpė dar viena kulka.

Tada Gunaro Nybergo akyse kažkas įsižiebė.

Jis atsistojo, suriaumojo kaip laukinis ir pasileido kaip įniršęs bulius, be perstojo šaudydamas į tą vietą, kur prieš porą sekundžių buvo pastebėjęs kažką sujudant.

Išgirdo, kaip toliau ant kelio suburzgia užvedamas automobilis. Girdėjo, kaip jis artėja. Nybergas nusviedė tuščią pistoletą ir teberiaumodamas puolė kaip volas tiesiai per plačią gyvatvorę; išlėkė ant kelio kaip tik tada, kai automobilis privažiavo.

Gunaras Nybergas puolė jį kaip profesionalus ledo ritulininkas.

Įsiutęs metėsi visu didžiuliu kūnu ant kairės įsibėgėjančio automobilio pusės. Atsitrenkęs apsisuko keletą kartų ir plojosi veidu tiesiai į asfaltą.

Skausmą pajuto kaip tik tada, kai pamatė automobilį maždaug už dešimties metrų įvažiuojant į žibinto stulpą. Akiplotis ėmė drastiškai trauktis.

Dar matė, kaip Artas Sioderstetas iškėlęs ginklą lekia link automobilio ir ištempęs vairuotoją velka jį per kelią. Paskutinis pamatytas dalykas, prieš viskam dingstant ugnies jūroje, buvo kruvinas keliu velkamo Aleksandro Briusovo veidas.

„Galbūt laikas mirti“, – pagalvojo Gunaras Nybergas ir išnyko.

27

Jam trūksta muzikos.

Jis gali galvoti tik apie tai.

Čia jautrieji pirštai turėjo atsargiai pradėti savo neužtikrintą klajonę.

Minutėlę jis sėdi ant sofos svetainėje visiškai nejudėdamas ir įsivaizduoja, kad klausosi.

Čia turėjo įsijungti saksofonas.

Lavonas nebešoka mirties šokio, tyso ant grindų su dviem skylėmis galvoje. Tik negyvos mėsos kalnas ir nieko daugiau.

Dar vienas lavonas į tą pačią krūvą.

Be jokio džiaugsmo mintyse išbraukia jį iš sąrašo.

Menas virto amatu, misija – egzekucija. Liko tik nepermaldaujamai privalomas sąrašas.

„Man trūksta muzikos“, – pagalvoja jis, pasiima nuo stalo pistoletą ir išeina per verandą.

Sienoje lieka dvi kulkos iš Kazachstano.

28

Naktis, jie sėdi kas sau Jelmo kambaryje viešbutyje Vekšės centre. Visi turi po Jorano Andersono nuotrauką, trys atvaizdai, kuriuos gavo iš Lenos Lundberg.

Kerstina Holm pusiaugula drybso ant lovos. Rankose laiko Algotsmolos banko personalo grupinę nuotrauką, darytą 1992-ųjų vasarą. Visi keturi stovi priešais banką ir svetingai šypsosi. Tai reklaminė nuotrauka. Pirmoje eilėje stovi Lisbeta Hed ir jauna moteris, Mija Lindstriom, joms už nugaros – Albertas Josefsonas ir Joranas Andersonas. Joranas Andersonas aukštas, mėlynakis, šviesiais kaip šiaudai plaukais, vilki gerų kostiumu. Vieną ranką uždėjęs Lisbetai Hed ant peties, balta ir plati šypsena. Matyt, tiltelis burnoje laikosi gerai. Nieko ypatingo. Vienas iš šimtų niekuo neišsiskiriančių švedų bankų tarnautojų.

– Jis visada puikiai atliko savo darbą, – pasakė Lena Lundberg ryškia, plačia Smolando tarme ir akimirkai pakėlė akis nuo kavos puodelio. – Galima sakyti, beveik smulkmeniškai. Nė vienos praleistos darbo dienos, na, tik po nelaimės. Bankui jis buvo tikras lobis.

Ant sienos jai už nugaros kabėjo nedidelis įrėmintas vingriomis raidėmis išsiuvinėtas paveikslėlis: „Mano namai – mano tvirtovė."

Lena Lundberg laikė sunėrusi rankas ant pilvo, jau suapvalėjusio ir aiškiai matomo.

– Ar galima teigti, kad jis gyveno dėl darbo? – paklausė Holm. – Ar tai buvo asmeninis pasirinkimas?

– Taip, aš taip manau. Jis gyveno dėl banko. Ir dėl manęs, – pridūrė ji atsargiai. – Ir būtų gyvenęs dėl vaiko.

– Jis vis dar gali, – tarė Kerstina Holm, nelabai tikėdama savo žodžiais.

Chorchė Čavesas sėdi ant lovos Kerstinai Holm prie kojų. Jo rankoje – labai susikaupusio Jorano Andersono nuotrauka. Andersonas laiko prieš save iškeltą strėlytę ir kaip tik ruošiasi sviesti. Tobulai sutelktame žvilgsnyje matyti neįtikėtinai šaltakraujiškas ryžtas. Kitoje nuotraukos pusėje neryškiai pieštuku užrašyta: „1993/12/3."

Ant sienos priešais išsiuvinėtą paveikslėlį buvo smiginio lenta su trimis strėlytėmis. Čavesas priėjo prie jos ir vieną ištraukė. Susižavėjęs apžiūrėjo keistą strėlytę su neįprastai ilgu smaigaliu.

– Ar visos smiginio strėlytės taip atrodo? – pasidomėjo jis.

Lena Lundberg pažiūrėjo į jį liūdnomis žaliomis akimis. Praėjo kelios minutės, kol jai pavyko pereiti prie šios temos.

– Jis specialiai užsisakydavo jas iš vienos firmos Stokholme. Regis, vadinasi „Lankai ir strėlės". Senamiestyje. Jis sakė, kad smiginio strėlytė turi būti trisdešimties centimetrų, pusė jos ilgio – kotas ir smaigalys, o pusė – sparneliai. Jis eksperimentavo, kol atrado tam tikrą jam tinkančią pusiausvyrą, ir idealus variantas buvo su tokiu štai ilgu smaigaliu. Žinoma, atrodo gana keistai.

– Ar jis žaisdavo kokiame nors klube? – paklausė Čavesas ir pakilnojo strėlytę, mėgindamas nustatyti svorio centrą.

– Smiginio klube mieste. Vekšėje. Kaip tik ten buvo tą vakarą, apie kurį kalbėjote, tada, kai buvo sumuštas. Jis buvo pagerinęs kažkokį rekordą, o kai klubas užsidarė, nenorėjo liautis, tad nuėjo į tą restoraną ir toliau miklino ranką. Šiaip jau jis retai vaikšto po barus.

– O tu pati su juo žaisdavai? – klausinėjo Čavesas ir sviedė strėlytę į lentą. Ji neįsmigo, nukrito ir perkirto parketą. – Atsiprašau, – tarė jis, ištraukė strėlytę ir apžiūrėjo mažytę apgailėtiną skylutę medinėse grindyse.

Viskas buvo taip ne laiku.

– Kartais žaisdavome, – prisipažino Lena Lundberg nekreipdama jokio dėmesio į abejotiną Čaveso elgesį. – Dėl smagumo. Bet išeidavo nelabai smagiai. Visada leisdavo man išsiveržti į priekį, bet pabaigoje pasivydavo. Nė už ką nesutikdavo pralaimėti. Žinote, pradedama nuo penkių šimtų vieno ir einama iki nulio. Paskutine strėlyte reikia pataikyti į dvigubą ratą ir baigti lygiai nuliu, nei daugiau, nei mažiau. Žaidimo pabaiga turi tiksliai sutapti su nuliu.

Polis Jelmas sėdi išsidrėbęs viešbučio kambario fotelyje ir žiūri į trečią nuotrauką. Šita daryta vos prieš porą savaičių iki incidento banke. Andersonas laiko apkabinęs Leną Lundberg ir plačiai šypsosi. Abu stovi pusnyje prie namo, iš sniego nulipdę žvakidę, kurioje dega žvakė. Jis išraudęs, atrodo sveikas ir laimingas. Tačiau žydrose akyse esama kažkokio baikštumo.

Jelmui tai labai gerai pažįstama.

Tylus vaiko baikštumas.

– Ir jis nežino, kad tu laukiesi? – paklausė Jelmas.

Lena Lundberg vėl pažiūrėjo į savo kavos puodelį ir sumurmėjo:

– Kaip tik ketinau pasakyti. Bet kai jį atleido, jautėsi kaip nesavas. Pranešimas atėjo paštu iš Stokholmo, paprastame rudame voke. Nieko nežinojo net jo banko direktorius Albertas Josefsonas. Mačiau, kaip atplėšė voką ir kaip jo žvilgsnyje kažkas užgeso. Gal jau tada žinojau, kad jį praradau.

– Nuo tada, kai jis dingo, nepalaikėte jokio ryšio?

– Vasario penkioliktosios rytą... – tarė Lena, lyg vartytų kalendorių. – Ne, jokio. Aš nežinau, kur jis yra ir ką veikia.

Staiga pažiūrėjo Jelmui tiesiai į akis. Jis nusuko žvilgsnį.

– Ką jis iš tikrųjų padarė?

– Galbūt nieko, – pamelavo Jelmas ir pasijuto nekaip.

Chorchė Čavesas pakyla nuo lovos, pasirąžo ir surenka nuotraukas. Stovi ir minutėlę dvejoja.

– Gal visgi reikėtų pranešti Hultinui?

– Tegul jie pasėdi paskutinę naktį pas „Lovisedal“ valdybos narius, – neskubėdamas sako Jelmas. – Vis tiek ten nieko neatsitiks.

– Be to, ko gero, turėtume sulaukti mūsų tariamo kolegos fotoroboto, – nusižiovauja Kerstina Holm.

– To, kuris sustabdė visą prakeiktą tyrimą, – primena Čavesas ir netrukus priduria: – Ne, paklausykite. Šiandien jau gana. Pakankamai gerai padirbėjome. Žinoma, su gana karčiu poskoniu...

Padeda nuotraukas ant Jelmo naktinio stalelio ir išeina iš kambario baisiausiai žiovaudamas.

„Kerstina tebeguli ant lovos, pavargusi ir... nepaprastai erotiška“, – pagalvoja Jelmas. Jis vis dar nėra įsitikinęs, ar ankstesnis incidentas viešbučio kambaryje tikrai įvyko.

– Ar tu ką nors išmanai apie astrologiją? – paklausia ūmai.

– Nes aš moteris? – atsako ji lygiai taip pat ūmai.

Jis nusijuokia.

– Taip, turbūt todėl.

– Alternatyvus mąstymas, – ironiškai pareiškia ji, atsisėda ant lovos krašto ir atmeta juodus plaukus. – Šį tą išmanau.

– Šįryt, juk tai buvo šįryt?.. Mano dukra pasakė, kad šita... dėmė ant skruosto atrodo kaip astrologinis Plutono ženklas. Ką tai reiškia?

– Nesu apie tai pagalvojusi, – atsiliepia Kerstina ir priėjusi paliečia jo skruostą. – Galbūt tavo dukra teisi. Paskutinį kartą man atrodė, kad tai panašu į klajūnų ženklą.

– Tu tikrai galvojai apie mano dėmę? – paklausia jis ir užsimerkia.

– Plutonas, – sako ji atitraukdama ranką, – gali reikšti daugybę įvairių dalykų. Taip pat ir valingumą. Bet ir nejautrumą.

– Štai kaip.

– Palauk, dar ne viskas. Plutonui taip pat priskiriamas individo sugebėjimas visiškai pasikeisti. Ir katarsis, galutinis apsivalymas.

– Velniai griebtų, – nusistebi Jelmas, vis dar užsimerkęs. – Bet ar tai tikrai panašu į Plutono ženklą? Kaip manai?

Vėl pajunta švelnų prisilietimą prie skruosto. Neatsimerkia.

– Man atrodo, kad panašu į erekciją, – ištaria ji paprastai.

– Apgailestauju, – atsiprašo jis visai neapgailestaudamas. – O kaip dėmė?

– Ji dingo bendrame raudonyje.

Jis atsimerkia. Kerstina sėdi ant lovos krašto už poros metrų ir neryškioje šviesoje žiūri į jį tamsiu žvilgsniu.

– Tai vienintelis būdas ją paslėpti, – sako jis ir atsisėda. – Turiu paklausti apie Malmę. Ar tikrai kažkas atsitiko?

Ji negarsiai nusijuokia.

– Tas vyriškas demistifikavimas. Negali gyventi tiksliai nežinodamas, ar ne?

– Bet patikėk manimi, migla išlieka.

Ji atsigula ant lovos, rankas pasideda po galva.

– Aš supratau tavo norą, – sako ji. – Kai paklausei apie Anos Klaros Humelstrand meilužį galą... Pamaniau, kad patenkinai save įsivaizduodamas mane besimasturbuojančią, kad jauti tam tikrą potraukį moterims, kurios pasitenkina pačios.

– Viešpatie, – nustemba jis dėl Holm įžvalgumo. – Bet kaip tu įėjai vidun? Į viešbučio kambarį?

– Puikiai žinai, kad palikai duris atviras.

– Tai viskas buvo mano norų išsipildymas? O tu pati, neatrodė, kad tau būtų buvę nemalonu?

– Vieno pasitenkinimas priklauso ir kitam. Jei nėra prievartos, tai yra prievartos prieš kito norą. Svarbiausia, kai į tave žiūri kaip į žmogų.

Juos skiria kambario šiluma. Kerstina kalba toliau kiek prikimusiu balsu:

– Ar tu supratai mano norą?

Jis užsimerkia, pagalvoja. Pro šalį pralekia jos vaizdai, frazės, žodžiai. Jis įnirtingai ieško, už ko užsikabinti, užuominų, žvilgsnių. Mato tik jos vaizdą, kai ji sėdi pasidėjusi kojas ant stalo ir įsikišusi ranką į kelnaites.

Jaučiasi kaip mažas berniukas.

– Duok man užuominą, – paprašo. Jam atrodo, kad tik cypteli.

– Nusirenk, – liepia ji.

Jis taip ir padaro. Stovi kiek sutrikęs ir nuogas. Rankomis užsidengia penį.

– Patrauk rankas ir susidėk jas ant galvos.

Ji tebeguli ant lovos apsirengusi, pasikišusi rankas po galva.

Jis stovi. Penis pasistoja įstrižai, ieško, bet nepasiekia. Niekada nepasiekia.

– Ateik čia ir atsistok kojūgalyje, man prie kojų.

Jis prieina laikydamas rankas už galvos. Penis siūbuoja pirmyn atgal. Atsiremia keliais į lovos kraštą. Penis tiesiai virš lovos. Ji persikelia arčiau. Atidžiai apžiūri neliesdama.

– Yra tokia moterų rykštė, – sako ji, nepaleisdama penio iš akių, – kurią dauguma vienaip ar kitaip patiria. Mane pačią išprievartavo, kai buvau penkiolikos, o paskui dar ne kartą mano mielasis sužadėtinis policininkas, nors jis, žinoma, vėliau apie tai nė nenutuokdavo.

Jis jaučia, kaip iš karto nusileidžia.

– Atsigulk čia, – liepia ji.

Jis atsigula šalia ir užsimerkia. Ji švelniai glosto dėmę ant skruosto. Jis niekam nesipriešina.

– Ar gali man atleisti? – paklausia ji švelniai. Tarsi mažos mergaitės balsu.

Jis linkteli, akys vis dar užmerktos. Niekada nesiliovė jautęsis mažu berniuku.

– Žiūrėk, – sako ji tokiu pat šviesiu balsu. – Dabar dėmė panaši į kryželį.

Jis nusišypso ir supranta.

Ir visai nieko nesupranta.

Bet jausmas malonus.

29

Jie sėdėjo ir valgė pusryčius viešbučio restorane, kai suskambo Čaveso telefonas. Chorchė atsiliepė, bet paskui daugiau nieko neištarė, tik baisiai išblyško. Jelmas iš karto atpažindavo tokius pokalbius. Manėsi beveik suprantąs, apie ką kalbama.

Nauja žmogžudystė.

Ar jie tikrai nepadarė šiurkštaus tarnybinio prasižengimo, kai iš karto nepranešė Jorano Andersono pavardės ir nenusiuntė atvaizdo?

Ar Hultinas tikrai nebūtų spėjęs permesti apsaugos nuo „Lovisedal“ prie „Sydbanken“ banko valdybos narių, jei jie iš karto būtų apie viską pranešę, nelaukdami, kol įtarimai pasitvirtins?

Jis pažiūrėjo į Kerstiną ir suprato, kad ji galvoja apie tą patį.

Ar jų noras pirma iki galo išsiaiškinti, o tada pateikti puikiai užbaigtą bylą kainavo žmogaus gyvybę?

Galva sukosi nuo tokios minties.

Bet to dar negana.

– Vakar vakare buvo rimtai sužeistas Gunaras Nybergas, – dusliu balsu pranešė Čavesas, baigęs kalbėti telefonu. – Kai saugojo „Lovisedal“ valdybos narį.

Dar vienas akmuo ant širdies.

– Po velnių, – nusikeikė Kerstina Holm ir spausdama sutrupino sumuštinį su paštetu.

– Ar būklė rimta? – sustingęs paklausė Jelmas.

– Nelabai pavyko išklausti. Nė neįsivaizdavau, kad Hultinas gali būti toks žiauriai piktas. Pavojinga gyvybei. Matyt, tai įvyko valdybos pirmininko Jakobo Lidnerio namuose Lidingėje. Nybergas ėjo link namo, buvo pašautas, pakilo, prarado savitvardą, prasiveržė pro plačią gyvatvorę ir visu kūnu puolė ant beprotiškai lekiančio šaulio automobilio.

Jelmas negalėjo sulaikyti kiek isteriško juoko.

– Taip, panašu į Nybergą.

– Be to, jo puolimas puikiai pavyko. Šaulys įvažiavo tiesiai į gatvės žibinto stulpą, o Sioderstetas ištraukė jį prieš pat užsidegant automobiliui.

– Ar šiuolaikiniai automobiliai gali užsidegti? – sutriko Jelmas.

– Jūs niekada neatspėsite, kas buvo šaulys, – pasakė Čavesas.

– Nežaisime ir nespėliosime, – atkirto Holm.

– Gyvasis Igoris. Aleksandras Briusovas.

– Velniai griebtų! – sušuko Jelmas. – Ką, po velnių, jis ten darė?

– Ir įvyko dar viena žmogžudystė, ar ne? – paklausė susitvardžiusi Holm.

Čavesas linktelėjo.

– Geteborge. Ir tikrai – „Sydbanken“ valdybos narys iš 1990-ųjų. Ulfas Akselsonas. Turėjo aukštą postą „Volvo“ kompanijoje.

Jie sėdėjo ir tylėjo. Galiausiai Čavesas pratęsė kalbą:

– Žinoma, blogiausia tai, kad jei būtume paskambinę vakar vakare, būtume galėję išgelbėti ir Nybergą, ir Akselsoną...

Vėl tyla. Vėl Čavesas:

– Nors mes to niekada tikrai nesužinosime...

Jonas Vredė šiandien atrodė kiek žvalesnis. Jis prisiminė veido bruožus ir padėjo atkurti labai aiškų ir išsamų tariamo kolegos iš Valstybės kriminalinės atvaizdą, to kolegos, kuris vasario mėnesį perėmė ir užgesino tyrimą dėl užrakintoje banko saugykloje rasto Valerijaus Trepliovo lavono.

Veidas gulėjo priešais juos ant Vredės rašomojo stalo. Visi trys jį atpažino – šviesų, kupiną jėgos, griežtų bruožų.

Paskutinį kartą matė jį Nilso Emilio Karlbergerio virtuvėje Jurholme.

Tai buvo Maksas Granas.

Iš Saugumo policijos.

30

Janas Olovas Hultinas ryžtingai žingsniavo policijos pastato koridoriais. Jis turėjo du reikalus ir abiem atvejais nesiruošė gražbyliauti. Du likę „A grupės“ nariai, Siodersstetas ir Norlanderis, sekė jam iš paskos. Jie ėjo tarsi geras, blogas ir bjaurus* palei išdžiūvusią Bergsgateno gatvės upės vagą, rankas laikydami ant revolverių, o fone buvo girdėti barškuolių tarškėjimas. Neįmanoma pasakyti, kuris iš jų buvo geras, kuris blogas ir kuris bjaurus.

Atokiame apklausų kambaryje sėdėjo Jakobas Lidneris, „Lovisedal“ koncerno valdybos pirmininkas. Jis staigiai atsistojo, kai vidun įžengė didvyriškoji trijulė.

– Po velnių, ką sau galvoja kriminalinės policijos inspektorius, kad paima mane per pačius pusryčius ir atvežęs čia prieš mano valią pasodina į suknistą kalėjimo vienutę? Ar jūs suvokiate, kas aš toks?

– Sėsk ir užsičiaupk, – santūriu balsu paliepė Hultinas ir pats atsisėdo.

Jakobas Lidneris žioptelėjo.

* „Geras, blogas ir bjaurus“ – italų režisieriaus Sergio Leone's vesterno pavadinimas. (Red. past.)

– Kaip jūs drįstate... – pagaliau išspaudė jis gaudydamas orą.

– Sėskis! – suriko Hultinas. Čia buvo jo teritorija.

Lidneris susmuko ant kėdės. Hultinas puolė:

– Jūsų teigimas, kad „Lovisedal“ atsilaikė prieš bet kokį rusų mafijos spaudimą, nebuvo visiškai teisingas, ar ne?

– Klystate. Mes nesutikome su jokia apsauga, – paprieštaravo Lidneris aukštai iškėlęs galvą.

Hultinas giliai įkvėpė ir susivaldė.

– Tai ką, velniai griebtų, vakar vakare prie jūsų namo veikė rusų mafiozas Aleksandras Briusovas?

– Aš nieko nežinau, – užsispyrė Lidneris.

– Jis pašovė vieną iš mano vyrų!

– Tikrai apgailestauju, bet su manimi tai nesusiję. Esu dėkingas už apsaugą. Tikriausiai jis taikėsi į mane. Dabar jau turite savąjį žudiką mafiozą.

Hultinas spoksojo į Jakobą Lidnerį nekęsdamas jo iš visos širdies. Sioderstetas ir Norlanderis persimetė sutrikusiais žvilgsniais. Lidneris atrodė kiek nuolankesnis, bet puikiai mokėjo išlaikyti savo gynybines pozicijas.

– Leiskite papasakoti, kaip viskas buvo, – išspaudė Hultinas pro sukąstus dantis. – Jūs sutikote su mūsų teorija, kad „Lovisedal“ valdybai gali grėsti pavojus, nors žinojote, kad tai ne rusų mafijos kaltė, ir žinojote dėl vienos paprastos priežasties: jūs esate su jais tampriai susiję. Kadangi nepasitikėjote mano vyrų sugebėjimu jus apsaugoti, pasirūpinote papildoma apsauga – sode jus saugojo mafijos narys. Be to, Briusovas buvo jums skolingas, nes tai jūs sumokėjote superadvokatui Reinoldui Rangsmyrui už gynybą, o paskui pasirūpinote, kad Briusovas dingtų rotušės pastate. Jis buvo sode ir jam buvo įsakyta šauti į bet ką, kas tik pasirodys įtartina, o tada panaikinti visus pėdsakus. Jis žinojo, kad Sioderstetas yra jūsų name, o kai į sodą įžengė dar vienas stambus vyras, gana panašus į Briusovo

velionį kolegą Valerijų Trepliovą, jis pradėjo šaudyti, taip, kaip buvo liepta. Laimei, jei taip galima sakyti, šovė į tokį profą kaip Gunaras Nybergas, o tokio vienu šūviu nenudėsi. Kulka perėjo kiaurai kaklą, bet tai nesutrukdė Nybergui sustabdyti Briusovo. Ar suprantate, ką sakau? Jūsų sumauta nelegali mėgėjiška apsauga vos nekainavo gyvybės vienam mano profesionaliausių vyrų!

Lidneris minutėlę žiūrėjo į jį. Tada nusijuokė Hultinui tiesiai į veidą. Geriau būtų to nedaręs.

Norlanderis ir Sioderstetas iš savo vietų pirmoje parterio eilėje pamatė tai, ko Jelmas ir Čavesas pavydės jiems visą likusį gyvenimą.

Tikrą hultinišką smūgį galva.

Jis nusitaikė Jakobui Lidneriui į vešlų baltą antakį ir smogė galva. Kairysis antakis trūko iš karto. Lidneris nustebęs žiūrėjo į kraują, lašantį priešais jį ant stalo.

– Viešpatie, – teištarė jis.

– Ar tu nesupranti, kad Aleksandras Briusovas prakalbo! – užriaumojo Hultinas. – Manai, kad sėdžiu čia ir malu šūdą su tavimi iš socialinių paskatų? Kad išplėsčiau savo ryšius? Gerasis Igoris išklojo viską apie tamprius tavo ir „Lovisedal“ koncerno ryšius su ta rusų ir estų mafijos atšaka, kuriai vadovauja Viktoras X. Jis tikisi tapti liudytoju ir išvengti bausmės, ir greičiausiai taip ir bus. Tavo suknisti triukai vos nekainavo man vieno iš geriausių Švedijos policininkų gyvybės!

Lidneris prispaudė ranką prie antakio, iš kurio kaip iš gausybės rago liejosi kraujas. Dabar jis buvo kitoks.

– Neturėjo būti dviejų policininkų, – tarė tyliai. – Visada būdavo tik vienas.

Hultinas atsistojo.

– Savaime suprantama, jūs būsite nuvežtas tiesiai į areštinę, – pasakė atidarydamas duris. – Būsite sulaikytas už pasikėsinimą nužudyti policininką, bet paskui kaltini-

mų akte bus prirašyta gerokai daugiau. Tikrai nereikia priminti, kad susirastumėte advokatą.

Koridoriuje Hultinas su pasimėgavimu patrynė rankas. Trijulė nuskubėjo į uždariausią policijos skyrių. Hultinas turėjo kortelę ir kodą, kurie leido patekti į menkai apšviestus koridorius. Jis atplėšė vieno kabineto duris. Pora ten sėdinčių gerai sudėtų keturiasdešimtmečių ponų vienodomis odinėmis striukėmis pakėlė akis nuo kompiuterių. Abiejų rankose per sekundę atsirado iš rankovių išlindę didžiuliai pistoletai su duslintuvais ir nukrypo į Hultiną, Siodersteta ir Norlanderį.

– Puikus pasirodymas, – santūriu balsu įvertino Hultinas.

– Tu neturi jokios teisės būti šiose patalpose, Hultinai, – griežtai pareiškė Jilis Diosas. – Dink, kol neiškvietėme apsaugos.

– Nė vienas iš mūsų iš čia nedingsime, kol nesužinosime, kas, po velnių, nutiko tam tyrimui, kurį uždangstė ponas Maksas Granas. Jis susijęs su Valerijumi Trepliovu, nužudytu užrakintoje banko saugykloje Algotsmoloje, Smolando regione.

Jilis Diosas ir Maksas Granas susižvalgė.

– Tai slapta, – kiek kitokiu balsu tarė Diosas.

– Nuo kada jūs turite teisę prisistatyti kaip iš Valstybės kriminalinės? Ir kodėl, velniai griebtų, neperdavėte informacijos? Ar suprantate, kaip sugaišinote šią bylą su tuo savo prakeiktu slaptumu ir groteskišku įsikišimu? Ar suprantate, kiek jūsų globojamų verslininkų be reikalo mirė? Kad juos netiesiogiai nužudėte?

Maksas Granas atsikrenkštė. Galbūt atrodė kiek pablyškęs.

– Mes stebėjome Igorį ir Igorį gerokai iki tol, kol jie įsipainiojo į šią bylą. Kai paskambino tas pareigingasis komisaras iš Vekšės, mes iškart perėmėme tyrimą; supratome,

kad saugykloje jie rado Trepliovą. Tuodu buvo gerai įsitvirtinę toje Smolando dalyje. Supratome, kad šalyje vyksta didelis sovietų infiltracijos manevras, velniškai didelis.

– Tad leidote mums kapanotis sumautais rusų mafijos pėdsakais ir nedavėte nė menkiausio siūlo užsikabinti?

– Mes nuolatos dirbome dviem kryptimis, – paaiškino Jilis Diosas. – Viena – rusų mafijos pėdsakas. Antra – Somalio pėdsakas. Abu tyrimai visiškai slapti. Valstybės saugumas.

– Po velnių, kas yra Somalio pėdsakas? – užriko Hultinas.

– Sonja Šermarkė, dėl Dievo meilės! – sušuko Diosas. – Ta namų tvarkytoja, į kurią jūs visai nekreipėte dėmesio. Ji, kaip jūs sakote, „atrado" direktoriaus Karlbergerio lavoną. Paaiškėjo, kad ji kartu su visa grupe potencialių teroristų iš Somalio nelegaliai apsigyveno šalyje. Ji apsimetė namų tvarkytoja ir pateko į daugelį svarbių šeimų Jurholme. Jau daugiau kaip mėnesį tardome ją ir jos bendrininkus. Greitai juos prigriebsime.

– A, prisimenu, – nusišaipė Hultinas. – Taigi! Septyni somaliečiai vaikai, penki jų tėvai ir vienas pastorius iš Spongos. Elitinis būrys! Jie turėjo būti išsiųsti iš šalies, visi išsigandę ir susigrūdę glaudėsi mažame dviejų kambarių bute Tenstoje, slepiami vietinės Švedijos liuteronų bažnyčios. Puikus grobis. Septynetas vaikų. Ar juos taip pat tardote rūsyje daugiau kaip mėnesį?

– Ar žinai, kam šiuolaikiniai teroristai gali panaudoti mažus vaikus? – visiškai rimtai paklausė Jilis Diosas.

– Pasigailėkime mano vis didėjančios skrandžio opos ir palikime šitą temą, – pasakė Hultinas. Dabar jis atrodė gana sukalbamas. – Tai ką sužinojote iš apakintojo Trepliovo Algotsmoloje?

– Neabejotinai kriminalinio pasaulio santykių aiškinimasis, – pareiškė Granas. – Kažkas norėjo perimti Igorio ir

Igorio teritoriją. Sovietų mafijos grupuotės šiandien daugiau ar mažiau atvirai kovoja dėl įtakos nusikalstamame Švedijos pasaulyje.

– O kokia gi sąsaja su galingųjų žmogžudystėmis? – švelniai paklausė Hultinas.

– Kaip tik tiriame sąsajas tarp somaliečių ir rusų. Tikriausiai kalbama apie bendrą konspiraciją senais komunistiniais pagrindais.

Hultinas šiek tiek ištiesė nugarą ir vis dar atrodė gana geraširdiškas. Sioderstetas ir Norlanderis baiminosi, kad gerai nutaikytas smūgis tokiame kabinete kaip šis gali turėti šalutinį poveikį. Tačiau Hultinas smogė perkeltine prasme ir vis dar švelniu balsu:

– Jūs daugiau kaip mėnesį žinojote, kad Igoris ir Igoris buvo svarbi mūsų tyrimo linijų sankirta, ir tikrai matėte laikraščiuose, kad jie ieškomi. Jūs tyčia šiurkščiai suklaidinote tyrimą, kurį generalinis policijos komisaras per televiziją vakar vakare pavadino svarbiausiu nuo Palmės žmogžudystės; be to, jūs pasinaudojote Valstybės kriminalinės policijos priedanga, kad neteisėtai nuslėptumėte informaciją, vadinasi, šiurkščiai nusižengėte visoms taisyklėms. Visi šie reikalai yra ne šiaip tarnybiniai prasižengimai, bet tiesiog nusikaltimai. Dabar aš einu tiesiai pas generalinį policijos komisarą ir informuosiu apie jūsų nusižengimus įstatymui, ir manau, kad vėliausiai šiandien po pietų abu būsite pašalinti iš policijos. Jau dabar galite pradėti krautis daiktus.

– Tu mums grasini? – paklausė Jilis Diosas ir atsistojo.

– Verčiau žiūrėkite į tai kaip į pažadą, – pataisė Hultinas ir mandagiai nusišypsojo.

31

Gunaras Nybergas buvo maitinamas per zondą. Jūros marios sriubos nutekėjo žemyn žarnele, kyšančia iš tvarsčių, dengiančių beveik viską nuo pakaušio iki kaklo. Matėsi tik akys, kurios, rodėsi, šviečia iš laimės.

– Kaip ką tik pranešiau Nybergui, – tarė gydytojas trims lankytojams, – mes ką tik konstatavome, kad gerklė, nepaisant visko, visiškai atsistatys. Kulka praėjo per centimetrą nuo miego arterijos, maždaug tiek pat buvo ir iki gerklų, bet išėjo pro stemplės viršutinę dalį, iškart po rykle. Jis greitai vėl galės dainuoti, bet praeis kiek laiko, kol galės normaliai valgyti. Be to, sutrupinti kairysis skruostikaulis ir kairysis viršutinis žandikaulis. Gana rimtai sukrėstos smegenys, nemažai veido odos žaizdų. Odos žaizdos ant pečių ir aukščiau. Taip pat keturi sulaužyti šonkauliai, lūžęs dešinės rankos kaulas, daugybė mažesnių žaizdų beveik ant viso kūno. Bet, – pridūrė gydytojas išeidamas, – jis vis tiek atrodo žvalus.

Nybergas jau buvo gavęs nedidelę juodą lentelę, ant kurios drebančia kairiąja ranka galėjo rašyti žinutes. Jis parašė: „Igoris?“

Jelmas linktelėjo ir pasakė:

– Aleksandras Briusovas. Tavo idiotiškas puolimas ant automobilio atskleidė visą ryšį tarp Viktoro X ir „Lovisedal“, gana rimtas ryšys. Briusovas, ko gero, taps liudytoju mainais už paleidimą.

Nybergas parašė: „Bet mūsų vyras negerai?“ Čavesas ir Holm turėjo Jelmui padėti iššifruoti ir kreivas raides, ir žodžių tvarką.

– Ne, – tarė Čavesas. – Briusovas nėra mūsų vyras. Mūsų vyras yra paprastas švedų banko tarnautojas Joranas Andersonas.

Tvarsčių kalnai truputį sujudėjo. Gal tai turėjo reikšti juoką?

– Dabar mes pradėsime jo ieškoti, – pasakė Jelmas. – Galbūt spėsi grįžti, kol jį pagaus.

Nybergas pabrėžtinai pakratė tvarsčius. Žarnelės, jungiančios jį su gausybe aparatų, neramiai susiūbavo. Vienas aparatas cyptelėjo tarsi išsigandęs. Nybergas parašė: „Ne po velnių per porą dienų jis bus jūsų.“ Ištrynė ir parašė naują žinutę. Tik vieną žodį. „Missa.“

– Ką „Missa“? – paklausė Jelmas.

– Ar mes ką nors praleidome? – pasiteiravo Čavesas.

– Aha, – tarė Kerstina Holm, stovėdama prie Nybergo lovos kojūgalio. Priėjo prie jo, atsisėdo ant kėdės šalia ir paėmė jo ranką, vienintelį matomą odos lopinėlį baltame fone. Tada po dešimties sekundžių visiškai švariu ir aiškiu balsu užgiedojo. Tai buvo vedantysis altas Palestrinos „Missa Papae Marcelli“.

Nybergas užsimerkė. Jelmas ir Čavesas stovėjo visiškai nejudėdami.

Kai jie grįžo į policiją, ant Jelmo rašomojo stalo gulėjo ką tik gautas fakso pranešimas. Kadangi Hultinas laukė

Mūšio vadavietėje, Jelmas paskubomis teužmetė akį išeidamas iš kabineto. Tik koridoriuje smegenys sureagavo į siuntėjo pavardę. Kriminalistikos komisaras Erikas Brunas iš Hudingės policijos. Jelmas grįžo prie rašomojo stalo.

Brunas rašė: „Manau, bus geriausia, jei sužinosi anksčiau už žurnalistus. Šiąnakt Dritera kalėjimo kameroje nusižudė. Dabar šeima vis dėlto galės pasilikti. Pasistenk, kad tai nepaveiktų tavo darbo. Tu tik atlikai pareigą. Šilčiausi linkėjimai, Brunas."

„Šiąnakt", – pagalvojo Jelmas, faksograma prilipo jam prie pirštų. Keista naktis. Lidingėje pašautas Gunaras Nybergas, Geteborge nužudytas Ulfas Akselsonas, Noršiopinge nusižudė Dritera Frakula, o Algotsmoloje identifikuotas Joranas Andersonas. Tarp to ir viso kito yra silpnos sąsajos.

„Švedija maža šalis", – pagalvojo jis ir tuo pat metu jam dingtelėjo, kad turėjo pagalvoti kažką visai kito.

Kai Jelmas įžengė į Mūšio vadavietę, faksograma tebebuvo prilipusi jam prie pirštų. „A grupė" buvo susirinkusi. Tai buvo pirmas kartas, kai jis susitinka su Hultinu, grįžęs iš Vekšės.

– Nepaprastai puikiai padirbėjote Vekšėje, – pagyrė Hultinas ir pažiūrėjo tiriančiu žvilgsniu.

„Puikiai, puikiai", – pagalvojo Jelmas ir akimirką pasijuto skęstantis mėšle ir pasilypėjantis ant Driteros Frakulos lavono, kad iškištų nosį į paviršių. Pasipurtęs nuvijo tą vaizdą, atplėšė faksogramą nuo pirštų ir atsisėdo.

– Ačiū, – padėkojo.

– Taip puikiai, kad net nekreipsiu dėmesio į tai, kiek laiko praėjo nuo tada, kai jūs sužinojote pavardę, ir kada ją pranešėte.

Hultino pagyrimai retai būdavo vienareikšmiai. Jis ramiai kalbėjo toliau:

– Gerai. Žinoma, visa apsauga buvo perkelta nuo „Lovisedal“ koncerno 1991-ųjų metų valdybos ant „Sydbanken“ 1990-ųjų metų valdybos. Dagfeltas, Strand-Julenas, Karlbergeris, Brandbergas ir Akselsonas mirę. Deja, valdyboje buvo dar dvylika asmenų. Aštuoni Stokholme, pora Malmėje, vienas Erebru ir vienas Halmstade. Geteborgietis iš šitos kompanijos jau pasiųstas į kapus. Iš tų dvylikos atradome ir jau saugome devynis. Vienas yra užsienyje, o dviejų kol kas neradome. Laimei, abu yra stokholmiečiai, Larsas Erikas Hedmanas ir Alfas Rubenas Vingė. Dabar svarbiausia surasti būtent juos. Šįryt buvo paskelbta Jorano Andersono žalio „SAAB 900“ paieška, ir pasirodo, kad automobilis jau beveik mėnesį stovi Nineshamno policijoje be registracijos numerių, o variklio numeris nudilintas. Dabar jį apžiūri technikai, bet pirmas raportas praneša, kad pėdsakų nėra, ir tai nestebina. O kalbant apie patį Andersoną, tai, žinoma, paieška paskelbta visoje šalyje, o jo paskutinė nuotrauka nusiųsta visiems teritoriniams policijos skyriams ir pasienio postams. Dabar aukštesnė instancija diskutuoja, ar paviešinti atvaizdą ir įtraukti didįjį detektyvą – visuomenę.

– Manau, tai būtų didelė klaida, – suabejojo Sioderstetas. – Tol, kol jis nežino, kad mes žinome, jis jaučiasi palyginti saugus dėl to, ką daro.

– Žinoma, – pritarė Hultinas. – Tik reikia priversti Miornerį ir vaikinus tai suprasti.

– Padaryk viską, ką gali, – pasakė Siodterstetas. – Juk turi daug slaptų ginklų.

Hultinas rūsčiai dėbtelėjo į jį ir pratęsė:

– Prioritetai atrodo maždaug taip. Pirma, nustatyti Hedmano ir Vingės buvimo vietą. Antra, patikrinti visus galimus Andersono ryšius Stokholme ir pabandyti surasti jo būstą Stokholme nuo vasario mėnesio; turime tą smiginio

prekių parduotuvę senamiestyje, bet turi būti ir dar kas nors, smiginio draugija ar panašiai, velniai griebtų. Trečia, truputį paspausti Leną Lundberg per tą „incidentininką“ Vekšėje, Vredę. Ketvirta, su Andersono nuotrauka pasisukioti po nusikaltėlių pasaulį.

Hultinas trumpam nutilo ir pasižiūrėjo į savo popierius.

– Darysime šitaip: kol nėra Nybergo, Čavesas kartu su Stokholmo kriminaline policija turės pabendrauti su nusikaltėliais, Holm grįš į Vekšę ir su Vredės palyda paklausinės apie draugų ratą ir ryšius Stokholme, Norlanderis patikrins smiginio prekių parduotuvę ir draugiją, o tada, kartu su įvairiais pagalbininkais, patikrins viešbučius ir išnuomotus butus maždaug nuo vasario penkioliktosios, Jelmas ir Sioderstetas nustatys, kur yra Hedmanas ir Vingė. Prisiminkite, kad galite naudotis visa policija, kad jus kur. Ir, kaip visada, venkite bet kokių ryšių su spauda ir Saugumu. Dabar yra dvylikta valanda, gegužės dvidešimt devintoji. Šiandien sueina du mėnesiai, kai Joranas Andersonas pradėjo savo žmogžudysčių seriją. Pasistenkite, kad aukų nebūtų daugiau kaip penkios ir kad tyrimas nesitęstų ilgiau kaip du mėnesius.

Kerstina Holm grįžo į Vekšę ir paprašė Vredės palydos, kaip pasakė Hultinas. Kai ji įžengė pro duris, jis atrodė kiek sutrikęs; manė, kad jo aplaidumas Trepliovo byloje liks tik prisiminimas. Dabar teko praleisti dar vieną dieną, temdomą jo šešėlio. Holm gana greitai pamatė, kad Jorano Andersono draugų ratas iš esmės ribojasi smiginio klubu. Jis, žinoma, buvo didžioji klubo žvaigždė, bet netgi ten neatsirado nė vieno, kuris iš karto būtų pareiškęs esąs jo draugas.

Ir nė vienas nežinojo apie jokius ryšius Stokholme. Jie grįžo pas Leną Lundberg, bet negalėjo prisiversti jos „truputį paspausti". Jų akimis žiūrint, buvo akivaizdu, kad ji nieko nežino.

Chorchės Čaveso išvykos į Stokholmo nusikaltėlių pasaulį visai nenusisekė. Niekas neatpažino Jorano Andersono veido; to ir reikėjo tikėtis. Čavesui atrodė, kad jam teko pats purviniausias darbas.

Taip manė ir Vigas Norlanderis. Smiginio prekių parduotuvėje jiems teko ieškoti Andersono kompiuterio registre. Tada vyriškis už prekystalio prisiminė strėlytes su ilgu smaigaliu, bet ne daugiau. Jis visada užsisakydavęs strėlytes paštu. Smiginio draugijoje apskritai niekas tokio nepažinojo, bet jie rado Andersono pavardę poroje vietinių Smolando sąrašų su rezultatais, visada pačiame viršuje. Jie nusistebėjo, kad Andersonas, atrodo, niekada nesivaržęs už Smolando ribų, nors keletą kartų buvo laimėjęs prieš šalies komandos žaidėjus. Norlanderis leido dieną važinėdamas po visus miesto viešbučius, lydimas būrio Valstybės kriminalinės policijos asistentų ir Stokholmo policininkų, tikrino nuomos skelbimus rytiniuose ir skelbimų laikraščiuose nuo vasario penkioliktosios ir vėliau. Viešbučiuose nieko tikro neaptiko, bet kai kurie butų nuomotojai, telefonu išklausę nelabai aiškų apibūdinimą, tarėsi atpažįstantys Joraną Andersoną. Tačiau, pamatę jo nuotrauką, visi prisipažino klydę. Norlanderis ir jo vyrai užsispyrę ieškojo toliau.

Tiesioginiu Hultino įsakymu Stokholmo policininkai taip pat nuėjo į Stokholme nužudytų aukų darbovietes ir rajonus, kur nužudytieji gyveno, parodė žudiko atvaizdą bendradarbiams, šeimoms ir kaimynams. Tą patį padarė Geteborgo policija Ulfo Akselsono aplinkoje. Niekas niekur nebuvo matęs Jorano Andersono.

Sioderstetas ir Jelmas iš paskutiniųjų stengėsi surasti anuodu 1990 metų „Sydbanken" valdybos narius.

Artas Sioderstetas apsilankė Alfo Rubeno Vingės firmoje „UrboInvest“ ir jo namuose Estermalme. Niekas, regis, per daug nesijaudino, kad jo nėra; matyt, toks elgesys jam buvo būdingas – kartais dingti porai dienų visiems iš akiračio, o paskui grįžti lyg niekur nieko. Anot vieno darbuotojo, Vingė turėjo finansinių galimybių leisti sau tokią ekstravaganciją. Sioderstetas apsilankė salyne, važiavo į įspūdingą Vingės vasarvietę Verm̃dės saloje, bet kelias buvo uždarytas užkardu. Toliau nepravažiavo.

Polio Jelmo daliai teko prapuolęs ankstesnysis valdybos narys Larsas Erikas Hedmanas. Jis tikrai buvo prapuolęs. 1986–1990 metais „Sydbanken“ valdyboje jis atstovavo Tarnautojų profsąjungų asociacijai. Tuomet jis buvo ir vadovaujantis derybininkas, tikėjosi tapti pirmininku, buvo vedęs, turėjo du vaikus ir prašmatnų butą Vasastano mikrorajone. Dabar gyveno dviejų kambarių bute Bandhagene, buvo išmestas iš asociacijos, neteko visų įpareigojimų valdyboje. Dešimtmečių sandūroje jis porą metų sėkmingai derino sunkų alkoholizmą su darbu ir privertė visus užsičiaupti, bet po kelių neįtikėtinų pasirodymų pusiau viešoje aplinkoje profsąjungos kantrybė baigėsi ir Hedmanas atsidūrė užribyje. Padedant Bandhageno socialiniam skyriui Jelmas surado Hedmaną ant parko suoliuko prie alkoholio parduotuvės ir be jokio švelnumo parvedė namo į purviną butą, kur sulaukė policininkų, ir šiems teko abejotinas malonumas saugoti Larso Eriko Hedmano sveikatą ir gyvybę. Kalbant apie sveikatą, neįmanomas uždavinys.

Jelmas grįžo į policijos pastatą ir buvo įsitikinęs, kad tyrimas ir vėl suksis tuščiąja eiga. Erzinanti mintis. Dar vienas apgailėtinas mėnuo. Visa vasara įšaldyta. Per Joraną Andersoną, kuris tyčiojasi iš jų vaikštinėdamas gatvėmis su iškelta, bet nematoma smiginio strėle.

Jelmas sėdėjo savo kabinete ir bukai spoksojo pro langą į policijos pastatą, kai suskambo telefonas ir laikas ūmai ėmė tekėti visai kitokiu tempu.

– Jelmas, – atsiliepė jis.

– Pagaliau, – prabilo ramus balsas tokia tarme, kurią išgirdęs Jelmas nesąmoningai įjungė pokalbio įrašymą. Smolando tarme. – Sunku prisiskambinti. Nemalonūs darbuotojai skambučių centre. Polis Jelmas, didvyris iš Butšiurkos. Apie tave buvo beveik tiek pat antraščių kaip ir apie mane šį pavasarį.

– Joranas Andersonas, – tarė Jelmas.

– Tau dar net nespėjus pagalvoti, kaip nustatyti mano buvimo vietą, aš papasakosiu apie geriausią būdą, ką daryti, kad nebūtum susektas. Reikia pavogti mobiliojo ryšio telefoną.

– Atsiprašau, kad taip sakau, – pradėjo Jelmas kiek rizikuodamas, – bet tai, kad tu skambini ir giriesi, prieštarauja mūsų susidarytai nuomonei apie tave. Tu pažeidi sudarytą psichologinį portretą.

– Paskambinkite, jei rasite tokį, kuris atitinka, – tyliai tarė Joranas Andersonas. – Ne, skambinu ne tam, kad pasigirčiau. Skambinu norėdamas pasakyti, kad laikytumeisi atokiau nuo mano sužadėtinės. Antraip būsiu priverstas dar labiau pažeisti psichologinį portretą ir pašalinti dar ir tave.

– Tu niekada manęs nepašalinsi, – nepsichologiškai pratrūko Jelmas.

– Kodėl gi ne? – paklausė Andersonas nuoširdžiai susidomėjęs.

– Helena Brandberg, Einaro Brandbergo duktė. Galėjai lengvai nušauti ir ją ir pasiimti garsajuostę, bet nutarei bėgti ir palikti ją mūsų rankose.

– Tai identifikavote mane per garsajuostę? – nustebo Joranas Andersonas. – Turėjo būti nelengva.

– Nelengva, – pripažino Jelmas. – O ką tu manei?

– Per plėšiką banko saugykloje, savaime suprantama. Aš laukiau, kad tai paaiškės ir kad pradėsite mane medžioti. Bet kai taip nenutiko, ėmiau veikti. Be to, laikraščiuose pasirodė tas vaiduokliškas atvaizdas. Lyg jis būtų gyvas. Kas atsitiko?

„Kodėl nebūti atviram?“ – pagalvojo Jelmas.

– Saugumo policija nuslėpė tyrimą dėl valstybės saugumo.

Joranas Andersonas garsiai nusijuokė. Jelmas irgi buvo benusijuokiąs.

– Bet, kaip žinome, tas žingsnis šiek tiek pakenkė jų tikslui – garantuoti saugumą valstybėje, – po kiek laiko pasakė Andersonas.

– Liaukis ir pasiduok, – ramiai pasiūlė Jelmas. – Tu labai aiškiai parodei savo nepasitenkinimą bankų elgesiu dešimtmečių sandūroje. Dabar baik. Juk jau žinai, kad mes saugome kiekvieną tos sumautos valdybos narį.

– Ne visai... Be to, kalbama ne apie parodymą, o apie taip iš įvairių dalykų susiklosčiusį atsitiktinumą, kad iš viso to išėjo daug daugiau. Likimas. Riba tarp atsitiktinumo ir likimo yra labai trapi, bet jeigu ją peržengei, kelio atgal nebėra.

– Ką nori pasakyti?

– Argi tu neskaitai laikraščių? – nustebo Joranas Andersonas.

– Retai, – prisipažino Jelmas.

– Juk aš tautos didvyris, dėl Dievo meilės! Ar neskaitei skaitytojų skilties? Nelinksma jausti pagirias, nors net iš tolo nematei jokios šventės. Taip šiandien Švedijoje jaučiasi žmonės. Visi, kurie turi galimybę ir teisę kalbėti ir daryti įtaką, sutartinai mus įtikinėja, kad mes dalyvavome kažkokioje šventėje, už kurią dabar turime sumokėti. Kokia šventė? Būtent tai, ką aš darau, yra šventė, retroaktyvi

liaudies šventė! Paskaityk skaitytojų skiltis laikraščiuose, pasiklausyk, ką mieste kalba žmonės! Aš tai darau, galbūt ir tau reikėtų. Nors tu sėdi uždarame kabinete ir manai, kad ši byla vyksta ten, viduje. Bet mieste kalbama vien apie tai. Matyti, kas bijo, o kas džiūgauja.

– Nebandyk manęs įtikinti, kad vykdai politinę misiją!

– Tomis svaigulio dienomis esu buvęs tik vienoje šventėje, – kiek ramiau pasakė Andersonas. – Bare „Hackat och Malet“ Vekšėje, kovo dvidešimt trečiąją, tūkstantis devyni šimtai devyniasdešimt pirmaisiais. Ten pamačiau, kaip atrodo pirkimo šventė.

– Tu nesi koks nors liaudies revoliucionierius, – užsispyręs bandė Jelmas. – Tai sugalvojai vėliau.

– Žinoma, – žvaliai pritarė Andersonas. – Pats visada balsuodavau už nuosaikiuosius.

„Koks keistas pokalbis“, – pagalvojo Jelmas. Čia ne kvailos idėjos apsėstas serijinis žudikas, kuris sėdi ir laukia valandų valandas tuščiose svetainėse, nušauna savo aukas dviem šūviais į galvą, o paskui klausosi džiazo. Misterija subyrėjo į tūkstančius gabaliukų, mitas buvo demistifikuotas. „Misterioso“, – spėjo jis pagalvoti. Galbūt kažkokiu iškreiptu būdu žudymas išgydė Andersoną. Iš kitos pusės, gal čia yra tik dieninė Jorano Andersono versija, su kuria jis dabar kalbasi – sąlyginai – protingai, galbūt natūralioji versija atrodo visai kitaip.

„Žmonės“, – pagalvojo Jelmas ir tarė:

– Tik noriu paklausti kaip profesionalas. Kaip įsigavai į namus?

– Kai seki žmogų pakankamai ilgai, greitai vienaip ar kitaip prieini prie jo raktų, – abejingai paaiškino Andersonas. – Paskui tiesiog greitai pasidarai atspaudą molyje ir pats pasigamini raktą. Tai ne ką sudėtingiau nei užaštrinti smiginio strėlytę. Taip pat ištiri jų įpročius ir lauki jų.

– Ar pakankamai ilgai sekei kitą auką?

Trumpam stojo tyla. Jelmas išsigando, kad Andersonas baigė pokalbį.

– Pakankamai ilgai, – galiausiai atsakė Andersonas ir pridūrė: – Bet mes nukrypome į lankas. Skambinau tik norėdamas pasakyti, kad laikytumeisi atokiau nuo mano sužadėtinės. Kitaip būsiu priverstas nužudyti ir tave.

Visą tą laiką Jelmui galvoje sukosi vienas klausimas. Ar būtų taktiškiau jį užduoti, ar nutylėti? Kaip reaguotų Joranas Andersonas? Po šio šiurpaus pokalbio jis abejojo dar labiau. Šiurpaus savo tariamu normalumu. Galiausiai paklausė, nors galbūt nereikėjo:

– Jei bendravai su Lena, tikriausiai žinai, kad ji nešioja tavo kūdikį? Kaip atrodys to vaiko ateitis?

Stojo visiška tyla.

Po dešimties sekundžių pasigirdo tylus klikt ir pokalbis nutrūko. Jelmas padėjo ragelį, sustabdė įrašymą, išėmė garsajuostę ir nuėjo pas Hultiną.

– Aš ką tik su juo kalbėjau, – pasakė Jelmas.

Hultinas pakėlė akis nuo savo popierių ir įsispoksojo į jį per pusinius akinius.

– Su kuo?

– Su Joranu Andersonu, – tarė Jelmas ir pamojavo garsajuoste.

Hultinas parodė į savo grotuvą, jo veido išraiška nepasikeitė.

Jie perklausė pokalbį. Jelmui kartais atrodė, kad jis be reikalo buvo pasyvus, o kartais atrodė, kad buvo visai trenktas, bet apskritai čia buvo ilgas keistas pokalbis tarp serijinio žudiko ir policininko.

– Aš suprantu tavo atsargumą, – tarė Hultinas nutilus įrašui. – Nors gal ir galėjai pasistengti labiau, kad užčiuoptum pėdsaką. Man regis, čia yra trys dalykai. Pirma: net jeigu tartume, kad jo tylėjimas pabaigoje rodo, kad nežinojo apie savo sužadėtinės nėštumą, yra akivaizdu, kad pa-

laikė su ja ryšį. Turbūt ji paprasčiausiai nutylėjo tą dalyką. O turint galvoje, kad jis paskambino taip greitai po jūsų apsilankymo ten, tikėtina, kad jie palaikė ryšį iki tol; labai abejoju, kad pirmas kontaktas per tris su puse mėnesio būtų įvykęs kaip tik kitą dieną po to, kai jį identifikavotė. Holm turi gerokai paspausti Leną Lundberg ten, Algotsmoloje. Antra: kai pranešei, kad saugome visus valdybos narius, Andersonas atsakė: „Ne visai..." Galima spėti, kad jo taikinys yra Alfas Rubenas Vingė; jis vienintelis, kurio neradome. Turime padaryti viską, kad rastume. Trečia: kai paklausei, ar pakankamai ilgai sekė kitą auką, jis atsakė: „Pakankamai ilgai." Galima spėti, kad jis pasiruošęs jau šiąnakt. Nors pasidarbavo Geteborge tik praeitą naktį. Gerai, tai nedaug, bet pakanka, kad imtume veikti. Taigi, Andersono buvimo vietą Stokholme tikriausiai galime sužinoti iš Lenos Lundberg, kita auka tikriausiai bus Alfas Rubenas Vingė ir tikriausiai tai įvyks šiąnakt. Aš skambinu Holm, tu skambini Siodերstetui dėl Vingės. Imk mobilųjį telefoną.

Jelmas truputį pastovėjo; Hultinas tikrai įsismagino. Jis čiupo telefoną ir paskambino Kerstinai į Vekšę. Jau buvo bebaigiąs pokalbį, kai Jelmas nuo rašomojo stalo paėmė Hultino mobiliojo ryšio telefoną ir surinko Siodersteto numerį.

– Artai. Vingė bus kitas, tikriausiai šiąnakt. Ką žinai? Beje, kur esi?

– Čia, – melodramatiškai atsakė Siodերstetas ir atidarė duris. Išjungė telefoną, kurį laikė rankoje ir pareiškė: – Aš sėdėjau kabinete. Ką sužinojote?

– Holm važiuoja tiesiai pas Leną Lundberg, – pasakė Hultinas, lyg nebūtų pastebėjęs įspūdingo Siodersteto pasirodymo. Tik tada atsisuko į Siodերstetą: – Su kuo kalbėjai apie Vingę?

Siodերstetas iš karto suprato:

– Žmona Kamila, gyvenanti Narvos gatvėje, dvi sekretorės-biuro darbuotojos jo įmonėje „UrboInvest" Sturės gatvėje – Lisa Hegerblad ir Vilma Hamar, du bendradarbiai – Johanesas Lundas ir Vilgotas Ėvermanas bei kaimynas prie uždaryto vasarnamio Vermdėje – pulkininkas Mikelis Šioldas.

– Kaip smarkiai juos spaudei?

– Nelabai smarkiai.

– Ar buvo bent mažiausia užuomina, kad kuris nors iš jų žino daugiau, nei pasako? Gerai pagalvok.

– Tam tikras kartėlis žmonos balse... Galbūt bendras viešos paslapties pojūtis biure...

– Gerai, gal žinote, ar grįžo Čavesas arba Norlanderis?

– Kol kas negrįžo nė vienas, – atsakė Sioderstetas.

– Tada imsimės patys, – nutarė Hultinas, pakilo ir ėmė vilktis švarką. – Dabar yra... pusė šešių. Gali būti, kad kas nors tebesėdi firmoje „UrboInvest", paskambinsime pakeliui. Važiuosime kiekvienas savo automobiliu. Artas imsis žmonos, Polis ir aš važiuosime į biurą. Jei ten nieko nebus, gausime kitų ieškoti kitur. Susiskambiname ir pranešame vieni kitiems viską, ką tik sužinosime, teigiamo ar neigiamo. Kaip visada, venkite policijos racijos. Aš pabandysiu surasti Vigą ir Chorchę ir lauksiu Kerstinos skambučio dėl pokalbio Algotsmoloje. Viskas aišku?

– Jokio pastiprinimo? – koridoriuje paklausė Sioderstetas.

– Kai ateis laikas, – atsakė Hultinas.

Ant policijos laiptų jie susidūrė su Niklasu Grundstriomu iš Vidaus tyrimų skyriaus. Jo ir Jelmo žvilgsniai susidūrė. Jelmas pajuto, kad nesąmoningai stabtelėjo.

– Vartaisi taukuose, Jelmai? – ramiai paklausė Grundstriomas.

– O gal vargstu taukuose? – taip pat ramiai atsakė Jelmas.

– Klausyk, žygiuok pas Diosą ir Graną, – pasiūlė Hultinas. – Ten yra pora tokių, kuriems tikrai reikalingos tavo paslaugos.

Grundstriomas žiūrėjo pavymui, kai trijulė bėgo žemyn laiptais į lauką prie savo automobilių. Tada įėjo vidun ir atleido iš darbo porą Saugumo vyrų.

Hultinas, Jelmas ir Sioderstetas nuvažiavo tuo pačiu keliu link Estermalmo; gana greitai slinko vienas paskui kitą per pačias transporto spūstis.

– Vilgotas Ėvermanas tebesėdi „UrboInvest“, – pranešė Jelmas mobiliojo ryšio telefonu. – Laukia mūsų. Kiti išėjo namo. Gavau vienos biuro darbuotojos adresą, Vilmos Hamar, ji gyvena Artilerijos gatvėje. Kiti gyvena už miesto. Ar imtis jos?

– Taip, – liepė Hultinas.

Trys automobiliai vienas paskui kitą važiavo iki pat Humlegordeno. Prieš pat Sturės ir Karlo gatvių sankryžą Hultinas informavo:

– Kerstina pranešė, kad ji pas Leną Lundberg. Greitai vėl paskambins. Jokio ryšio su Chorche. Vigas lanko visas galimas vietas, šiuo metu tikrina vieną butą Ėsmu gyvenvietėje. Atvyks kaip galėdamas greičiau.

Sioderstetas ir Jelmas pasuko dešinėn į Karlo gatvę, o Hultinas dar pavažiavo keliasdešimt metrų Sturės gatve. Už kelių kvartalų Jelmas pasuko į Artilerijos gatvę, o Sioderstetas važiavo toliau iki Karlo aikštės ir Narvos gatvės.

Jelmas paspaudė telefonspynės mygtuką ties Hamar pavarde, atsiliepė mandagus vyriškas balsas ir jį įleido. Duris trečiame aukšte atidarė tas pats mandagiu balsu atsiliepęs vyriškis; jis rūkė pypkę ir atrodė rimtas ir, kaip sakoma, vyresnio vidutinio amžiaus.

– Kriminalinė policija, – prisistatė Jelmas ir pamojavo pažymėjimu taip, kad vyriškis, regis, visai sutriko. – Ieškau Vilmos Hamar, Tai labai svarbu.

– Įeikite, – pakvietė vyriškis ir šūktelėjo: – Vilma! Policija!

Vilma Hamar išlindo iš virtuvės, šluostydamasi rankas virtuviniu rankšluosčiu. Ji buvo žemo ūgio, kresna, maždaug penkiasdešimties.

– Atsiprašau, kad trukdau, – karštligiškai tarė Jelmas. – Turbūt žinote, koks reikalas. Mes manome, kad jūsų viršininko Alfo Rubeno Vingės gyvybei iškilo grėsmė, o per pirmąjį vizitą mums susidarė įspūdis, kad apie jo nebuvimą darbe buvo pasakyta ne visa teisybė.

Vilma Hamar papurtė galvą ir atrodė lojali, lojali bet kokia kaina.

– Kiekvieną mėnesį jis dingsta porai dienų ar daugiau, kaip ir sakiau anam policininkui. Nesikišu į tai, ką jis veikia.

– Periodinis alkoholikas, jei paklaustumėte manęs, – įsiterpė vyras čiulpdamas pypkę.

– Rolfai! – šūktelėjo Vilma.

– Ar girdėjote apie galingųjų žmogžudystes... – pradėjo Jelmas, bet suskambo telefonas.

– Gerai, – tarė Sioderstetas ragelyje. – Šį kartą žmona prisipažino be išsisukinėjimų. Ji gerokai apsvaigusi. Esama meilužės, kartoju: esama meilužės. Bet žmona nežino, kas ji. Tačiau pareiškė pageidavimą nukąsti jai spenelius, jeigu ją rastume.

– Ačiū, – padėkojo Jelmas ir užbaigė pokalbį.

– Norite pasakyti, kad... Alfas Rubenas būtų... – išsigandusi pradėjo Vilma Hamar.

– Kita auka, taip, – užbaigė Jelmas. – Nebandykite jo ginti dėl kažkokio iškreipto lojalumo, nes tai gali jį pražudyti. Išsiaiškinome, kad jis turi meilužę. Ar žinote, kas ji?

Vilma Hamar susiėmė už kaktos.

– Deja, bet svarbi kiekviena sekundė, – ragino Jelmas, kol Vilma Hamar dar neėmė pūsti miglos.

– Taip, – pripažino ji. – Bet nežinau, kas ji. Porą kartų atsiliepiau telefonu, kai ji skambino. Jos akcentas suomiškas, tai viskas, ką žinau. Bet Lisa garantuotai žino daugiau.

– Sekretorė?

Ji linktelėjo.

– Lisa Hegerblad.

– Ji gyvena... kažkur... Rosundoje? Ar turite adresą ir telefono numerį?

Vilma Hamar atsivertė abonentų knygą ir ant mažo geltono lipuko užrašė adresą ir telefono numerį, Jelmas prilipdė jį ant savo telefono.

– Ačiū, – padėkojo jis ir išėjo.

Lipdamas žemyn surinko telefono numerį. Po dešimto pyptelėjimo padėjo ragelį. Tada paskambino Hultinas.

– Sėdžiu su „UrboInvest" tarybos nariu Vilgotu Ėvermanu. Kiek paspaudus jis pasakė meilužės vardą ir kaip ji atrodo. Daugiau nieko nežino, tikrai. Ji žemo ūgio, pelenų spalvos pažo šukuosena, jos vardas Anja.

– Galiu pridurti, kad ji gali būti suomė arba Suomijos švedė, – pasakė Jelmas. Pasigirdo pyptelėjimas.

– Man kažkas skambina, – įspėjo Hultinas. – Ar yra kas nors skubaus?

– Sekretorė Rosundoje. Neatsako.

Hultinas trumpam dingo. Jelmas atsisėdo į automobilį ir kankindamasis laukė. Sioderstetas įčiuožė su savo volvu ir atsistojo priešais. Skambutis. Abu atsiliepė.

– Gerai, – tarė Hultinas. – Grupinis pokalbis. Turiu ryšį ir su Kerstina.

– Alio, – atsiliepė Kerstina Holm iš Algotsmolos. – Aš ką tik išsamiai pakalbėjau su Lena Lundberg. Ji tikrai šį ketvirtį kartkartėmis bendraudavo su Andersonu. Ji tikrai mane apgavo. Andersonas pasakęs tik tiek, kad turi kažkokį svarbų reikalą. Paskui grįšiąs namo ir viskas bus kaip buvę. Kaip ir įtarėte, ji nedrįso pasakyti jam esanti nėščia.

– Prie reikalo, – šiurkščiai liepė Hultinas.

– Esu priversta kiek išsiplėsti. Lenos brolis gyvena Stokholme ir, kai jis lankėsi paskutinį kartą, vos prieš savaitę iki incidento banke, dėl kažkokios priežasties papasakojo apie bendradarbio seserį, kuri dirbanti JAV ir galinti sau leisti laikyti tuščią butą. Tai viskas, ką Lena galėjo prisiminti. Ji neprisiminė, kuo vardu išvykėlė į JAV, nors jos vardą brolis buvo minėjęs, bet Lena neabejojo, kad butas yra kažkur Fitjoje, o paskambinusi broliui sužinojo ir vardą – Ana Viljamson. Toliau elkitės, kaip išmanote.

– Gerai padirbėjai, – pagyrė Hultinas.

– Kaip ji jaučiasi? – paklausė Jelmas.

– Ji kaip tik pradėjo įžvelgti tam tikras sąsajas. Jaučiasi prastai.

– Pasimatysime, – atsisveikino jis.

– Žiūrėk, kad nenušautų, – pasakė Kerstina ir dingo.

– Ar jūs čia? – paklausė Hultinas. – Baigiame pokalbį, aš paieškosiu adreso.

Jie laukė užsidarę savo automobiliniuose kiautuose.

Suskambo Jelmo telefonas. O Siodersteto – ne, Jelmas matė pro automobilio langą. Tikriausiai ne Hultinas.

– Pagaliau, – Čaveso balsas. – Nori tikėk, nori – ne, buvo pavogę mano telefoną. Pagaliau atgavau jį iš vieno narkomano. Kas vyksta?

– Prasidėjo, – paaiškino Jelmas. – Kur tu?

– Sergelio aikštėje. Diena buvo žiauri. Nemaniau, kad nusikalstamas Stokholmo pasaulis toks... didelis.

– Baigiam pokalbį, paskambinsiu po kelių sekundžių. Hultinas kaip tik ieško adreso. Jorano Andersono.

– O, velnias, – nusikeikė Čavesas ir padėjo ragelį.

Telefonas iš karto suskambo. Jelmas pamatė, kad tuo pat metu atsiliepia ir Siodersteta s.

– Alio, – tarė Hultinas. – Anos Viljamson butas yra Fitjos gatvėje 11, ketvirtame aukšte.

Jelmas garsiai nusijuokė.

– Kas yra? – suirzo Hultinas.

– Atsitiktinumų žaismas, – atsakė Jelmas ir užvedė automobilį. – Tai mano senojo policijos komisariato kaimynystėje.

Visi nuvažiavo į Sergelio aikštę, ten pasiėmė Čavesą. Tas įšoko į Jelmo mazdą ir šis bendrais bruožais jam viską paaiškino.

– Kaip jis iš balso? – paklausė Chorchė, kai jie įsuko į Esingės plentą.

– Tokio įžvalgaus proto, kad net nejauku, – pripažino Jelmas. – Tarsi tai būtų visai ne jis.

Jelmas bandė išsiaiškinti chronologiją. Jei pėdsakas tikrai tas, vadinasi, Joranas Andersonas gyveno policijos kaimynystėje Fitjoje, kai planavo savo baisiuosius žygius. Jis vaikštinėjo pirmyn ir atgal pro gretimas duris, ir gali būti, kad vasarį ir kovą jie keletą kartų susidūrė. Svarstė, ar galėjo matyti jo butą pro savo kabineto langą. Tada jis iškeliavo į Danderydą įvykdyti pirmosios žmogžudystės, prieš pat Jelmui įsigaunant į Imigracijos tarnybą vaduoti įkaitų. Ir kol Jelmą spirgino Grundstriomas su Mortensonu, Andersonas įvykdė antrąją žmogžudystę Strandvegeno gatvėje.

Kaip jis ten sakė? „Taip iš įvairių dalykų susiklostęs atsitiktinumas, kad iš viso to išėjo daug daugiau. Likimas. Riba tarp atsitiktinumo ir likimo yra labai trapi, bet jeigu ją peržengei, kelio atgal nebėra."

Poliui Jelmui atrodė, kad jis artėja prie ribos.

Nors jie pasistatė automobilius Hudingės policijos stovėjimo aikštelėje, nė vienam nekilo mintis paprašyti kolegų pagalbos. Suėjo pro gretimas duris, užlipo į ketvirtą aukštą ir susibūrė prie durų, ant kurių buvo Viljamson pavardė. Name buvo visiškai ramu.

Hultinas paskambino į duris. Niekas neatidarė. Bute nesigirdėjo nė garso. Hultinas paskambino dar kartą. Ir

dar kartą. Jie palaukė porą minučių. Tada Jelmas išspyrė duris.

Jie įpuolė iškėlę ginklus. Mažas dviejų kambarių butas buvo tuščias. Miegamajame stovėjo paklota lova su visiškai lygiu apklotu ir krūvele minkštų žaislų galvūgalyje. Ant sienų kabėjo mergaitiško kambario plakatai. Čavesas pasilenkė pažiūrėti po lova. Ištraukė susuktą čiužinį, panašų į vyniotinį, įdarytą apklotu. Po lova pūpsojo ir rusiškas kelioninis lagaminas. Jame buvo gal dešimt pakelių su penkių šimtų kronų banknotais.

Svetainė atrodė tokia pat negyvenama kaip ir miegamasis. Kiek suglamžyta blizganti rausva plakatinė idilė. Sunku įsivaizduoti, kad kas nors būtų galėjęs gyventi čia daugiau kaip tris mėnesius ir nepajudinti nė vieno daikto. Ant viryklės stovėjo švarus puodas. Jo dugnas buvo drėgnas. Virtuvinis stalas buvo su stalčiumi. Hultinas jį ištraukė.

Visų pirma į akis krito visiškai skirtingų raktų ryšulys, nors jie buvo visiškai lygūs, be jokių griovelių ir dantukų, paruošti dildyti. Stalčiuje gulėjo dėžė. Ji buvo aprašinėta rusiškomis raidėmis. Hultinas užsitempė gumines pirštines ir ją atidarė. Ten ilgomis eilutėmis stovėjo išrikiuoti devynių milimetrų šoviniai iš Kazachstano; jų buvo gerokai daugiau nei pusė.

Po šaudmenų dėže gulėjo rašomąja mašinėle atspausdintas sąrašas su septyniolika pavardžių. Hultinas atsargiai jį pakėlė ir patvirtindamas sumykė. Kunas Dagfeltas, varnelė, Bernhardas Strand-Julenas, varnelė, Nilsas Emilis Karlbergeris, varnelė, Einaras Brandbergas, varnelė, Ulfas Akselsonas, varnelė.

Paskutinė varnelė buvo prieš Alfo Rubeno Vingės pavardę.

Jelmas nuėjo į svetainę. Nukabino nuo sienos suglamžytą plakatą. Po juo buvo smiginio lenta. Bet jokių strėlyčių.

Jie peržiūrėjo drabužių spintas ir komodas. Daugiau nerado jokių Jorano Andersono pėdsakų, nors jis daugiau kaip tris mėnesius gyveno šiame bute. Susuktas čiužinys, rusiškas lagaminas su penkių šimtų kronų banknotais, drėgnas puodas, raktų ruošinių ryšulys, dėžė su šoviniais iš Kazachstano, smiginio lenta ir numatytų aukų sąrašas. O šiaip neatrodė, kad būtų čia lankęsis.

Jelmas paskambino buvusiems kolegoms, dirbantiems tiesiog už sienos, ir davė įsakymą uždaryti butą, sekti jį naktį ir atlikti jame techninę apžiūrą. Išėjus į artėjančios vasaros saulę, keletas vėsių vėjo gūsių priminė, kad jau vakaras. Buvo beveik aštunta valanda. O viskas dar tik prasideda, ir vėl prasideda nuo pradžių.

Jelmas ir Čavesas paskambino sekretorei Lisai Hegerblad, ir šį kartą ji atsiliepė. Kai Jelmas paklausė apie Vingės nebuvimą darbe, jos balse nuskambėjo priešiškumas. Jis nespėjo pabrėžti, kaip tai svarbu, o ji padėjo ragelį. Jie giliai atsiduso ir išvažiavo į Rosundą pasikalbėti su ja akis į akį.

Hultinas ir Sioderstetas nuvažiavo į Didžiojo Esingeno salą, kur neblogame name su neblogu vaizdu į Melareno ežerą gyveno jaunesnysis Vingės kolega Johanesas Lundas. Į jų pakartotinius skambučius atsiliepė tik telefono atsakiklis. Po signalo jie nepaliko jokios žinutės.

Kadangi Didysis Esingenas buvo žymiai arčiau nei Rosunda, Hultinas ir Sioderstetas savo tikslą pasiekė anksčiau. Vyras mėlynu kombinezonu vaikščiojo aukštyn žemyn stataus sodo šlaito veja ir įsijautęs tręšė, stumdydamas kažkokį riedantį daiktą, panašų į tam nelabai pritaikytą žoliapjovę. Iš po mėlynos apykaklės kyšojo balta marškinių apykaklė ir juodas kaklaraiščio mazgas. Iš kombinezono kišenės barkšojo telefonas.

– Štai kaip, – tarė vyras, pamatęs Sioderstetą. Liovėsi tręšęs ir pasirėmė ant tręšimo aparato. – Jūs likote nelabai patenkintas...

– Kodėl neatsakote į skambučius? – šiurkščiai paklausė Hultinas.

– Laidinis telefonas naudojamas tik kai kuriems pokalbiams, jie sujungiami tiesiai su atsakikliu. O čia, – paplekšnojo per mobiliojo ryšio telefoną, – svarbiems pokalbiams.

Jie sekundę tylėjo ir vyras, matyt, pamanė leptelėjęs kvailystę, nes patikslino:

– Dalis žinučių išsaugomos ir jas perklauso mano žmona, o man skirti skambučiai peradresuojami tiesiai čia.

„Tikra tiesa", – pagalvojo Sioderstetas ir tarė:

– Pažiūrėk į dangų. – Johanesas Lundas pažiūrėjo. – Dabar pusė devynių, o saulė vis dar virš horizonto. Už poros valandų saulės neliks. Tada neliks ir Alfo Rubeno Vingės. Supranti? Po kelių valandų tavo viršininką nužudys serijinis žudikas, jau nužudęs penkis visuomenės grietinėlei priklausiusius piliečius, maždaug tokius kaip tu.

Johanesas Lundas pažiūrėjo į juos apstulbęs.

– Galingųjų žudikas? Velnias. Jis visada stebino mane kaip labai *nesvarbus* žmogus. Tai jį savotiškai... pakylėja.

– Papasakok viską, ką žinai apie laikotarpius, kai jis nebūna darbe, – liepė Hultinas.

– Kaip jau sakiau, aš nežinau nieko, – atsakė Lundas ir susimąstęs pažiūrėjo į Esingės dangų. – Jis labai įtarus mano atžvilgiu. Po paraliais, jis žino, kad darbe tvarkausi žymiai geriau už jį ir uždirbu jam daug daugiau pinigų negu jis pats. Jam manęs reikia, bet manęs nekenčia. Maždaug taip. Nekenčia manęs, bet aš reikalingas. Kaip jums labiau patinka. Ir jam niekada nešautų į galvą papasakoti man ką nors asmeniško.

– Ar jis turi artimesnių draugų, kuriems papasakotų? – paklausė Hultinas.

Johanesas Lundas nusijuokė.

– Viešpatie, žmogau! Mes verslininkai!

– Ar niekada nebuvai sutikęs neaukštos šviesiaplaukės suomės pažo šukuosena, vadinamos Anja? – paklausė Sioderstetas.

– Niekada, – atsakė Lundas ir pažiūrėjo jam tiesiai į akis. – Apgailestauju.

Suskambo Hultino telefonas. Tai buvo Čavesas.

– Dabar mes pas Lisą Hegerblad Rosundos gatvėje. Ar turite ką papasakoti prieš mums įeinant?

– Čia nulis, – atsakė Hultinas. – Deja.

– Gerai, – tarė Čavesas, baigė pokalbį ir įsikišo telefoną į striukės kišenę.

Jie paskambino į duris. Graži jaunesnio vidutinio amžiaus moteris – „taip būtų galima pasakyti, jei neskambėtų taip baisiai“, – dingtelėjo Jelmui – atidarė duris ir atrodė nepatenkinta.

– Policija, kaip suprantu? – kreipėsi Lisa Hegerblad. – Maniau, kad jau...

– Mes turime labai mažai laiko, – nutraukė ją Jelmas ir įsibrovė pro duris. Nelabai žinojo, ar jam gaila, kad turi paminti įprastas mandagumo taisykles.

Lisos Hegerblad butas buvo erdvus – trys dideli kambariai aukštomis lubomis. Baldai tokie, kokie buvo itin madingi devintojo dešimtmečio pabaigoje: juoda ir balta, plieno vamzdžiai, kreivi kampai, asimetrija, šiek tiek ką tik praturtėjusio žmogaus šaltumo. Atrodė taip, tarsi nuo tų nerūpestingų metų laikas bute būtų visiškai sustojęs.

– Tu esi asmeninė Alfo Rubeno Vingės sekretorė, – tarė Čavesas. – Aišku kaip dieną, kad žinai daug daugiau, nei pasakei. Mes puikiai suprantame, kad biure, kitų akivaizdoje, negalėjai visko papasakoti. Bet dabar, pasakysiu tiesiai šviesiai, direktoriaus Vingės gyvenimas pastatytas ant kortos. Po poros valandų jis bus nužudytas.

– Oi! – matyt, tai buvo šoko išraiška. – Bet tas baltaplaukis faras nieko apie tai nesakė.

– Tas baltaplaukis faras tada dar šito nežinojo, – paaiškino Čavesas. – Bet juodaplaukis dabar jau žino. Byla patamsėjo, – nesusilaikė nepridūręs.

– Nagi, – paragino Jelmas. – Ji kalba su suomišku akcentu, vardu Anja, šviesiaplaukė su pažo šukuosena, ir yra ta, su kuria Alfas Rubenas Vingė porai dienų per mėnesį pasislepia meilės lizdelyje, kur ant paklodžių vis daugėja dėmių. Kas ji?

– Tiksliai nežinau, – prabilo Lisa Hegerblad. – Viskas, ką sakai, yra tiesa. Aš dažnai kalbu su ja telefonu, bet iškart perjungiu pokalbį Alfui Rubenui. Niekada nesu organizavusi jam susitikimo su ja, nors šiaip už susitikimų organizavimą visada atsakinga aš. Bet ar jūs nekalbėjote su Johanesu?

– Johanesu Lundu Esingene? Jis nieko nežino, – atsakė Čavesas.

Lisa Hegerblad nusijuokė.

– Taip taip. Kadangi man kaip viršininkas labiau patinka Alfas Rubenas, o ne Johanesas, turbūt bus geriau viską papasakoti. Alfas Rubenas Vingė ir Johanesas Lundas yra kaip tėvas ir sūnus, Alfas Rubenas jau paskyrė Johanesą savo įpėdiniu ir testamentu paliko jam firmą. Jeigu Alfas Rubenas mirs, viską perims Johanesas ir tada mes visi išnyksime užleisdami vietą jaunesnėms pajėgoms.

– Gal žinai, ar Lundas kada nors buvo sutikęs Anją?

– Tuo aš visiškai įsitikinusi. Jie dažnai eina į verslo pietus su savo antrosiomis pusėmis, kai antroji pusė nėra, taip sakant, teisėtoji antroji pusė.

Čavesas iš karto paskambino Hultinui.

– Taip? – atsiliepė Hultinas.

– Kur jūs?

– Mes grįžtame pas žmoną į Narvos gatvę pakalbėti apie draugų ratą. Šią akimirką esame, – traškesys ragelyje, – tunelyje po Fredhelio kvartalu. Ar girdi mane?

– Silpnai. Apsisukite kiek galėdami greičiau ir grįžkite pas Lundą. Jis paveldės „UrboInvest“, kartoju: Johanesas Lundas paveldės „UrboInvest“, jeigu Alfas Rubenas Vingė mirs. Jis turi priežastį nieko nesakyti apie Anją. Labai tikėtina, kad jis žino, kas ji tokia.

– Gerai, – sutraškėjo Hultinas. – Atrodo, kad matau pagrindinius kontūrus. Mes grįžtame į Didįjį Esingeną.

Hultinas baigė pokalbį kaip tik tada, kai automobilis išlindo iš tunelio. Jis perspėjo Siodersteta, sekantį per porą automobilių už jo, ir apsukę ratą Fredhelio sankryžoje jie grįžo į tunelį, nuvažiavo Fredhelio tiltu ir Mažuoju Esingenu. Pora drąsuolių maudėsi prie uolų Fredhele, kur besileidžianti saulė ėmė dažyti bangas raudonai.

Jie nespėjo pamatyti Melareno grožio. Nors jau kokią minutę buvo išvažiavę iš tunelio, jautėsi tebesą jame. Tunelio gale šmėkšojo niūri šviesa vardu Joranas Andersonas, bet šiuo metu jį užstojo kita panaši figūra vardu Johanesas Lundas. Siodersteta sėdėjo savo automobilyje ir kaip įmanydamas stengėsi neatsilikti nuo baisiai lekiančio Hultino. Pasvarstė, – galbūt su tam tikra viltimi, – ar Hultinas vėl paleis į darbą savo akmeninę kaktą.

Lundas sėdėjo prie vandens ir rūkė. Kombinezonas kabėjo ant hamako krašto. Hamakas lengvai sūpavosi, o dūmų debesys, kurie prieš išsisklaidydami telkėsi aplink tvirtą sprandą, liudijo Lundo pasitenkinimą.

Hultinas sugriebė priartėjusį hamaką ir smarkiai patraukė. Johanesas Lundas nukrito ant žolės, ir baltų marškinių alkūnės išsižaliavo. Pamatęs policininkus neištarė nė žodžio, tik tyliai atsistojo. Dabar žvilgsnis buvo kitoks. Jis buvo pasiruošęs ginti savo palikimą ragais ir nagais.

– Mikliai, – santūriu balsu tarė Hultinas. – Anja.

– Kaip jau sakiau, aš nieko...

– Jei Vingė mirs, tu būsi apkaltintas prisidėjęs prie žmogžudystės. Kitos galimybės prabilti nebus. Būsi suimtas ir nuvežtas į policiją.

– Jūs neturite kuo mane apkaltinti, – nesijaudindamas atkirto Lundas. Pažiūrėjo į savo žalias alkūnes ir toliau čiulpė cigariuką. – Aš paprasčiausiai nežinau, kas ta Anja. Ir net jeigu būčiau kada nors ją sutikęs, tai vis tiek man niekas nebūtų jos pristatęs.

– Ar tu įsitikinęs, kad nori eiti sunkesniu keliu? – ramiai paklausė Hultinas.

– O kodėl gi ne? – įžūliai atšovė Lundas. – Tik pamėgink nuvežti mane į policiją. Maždaug per valandą mane paleis. O per tą laiką garbusis Alfas Rubenas Vingė suspės užversti kojas. Tai su manimi nesusiję.

– Tu ne taip mane supratai, – tarė Hultinas ir trenkęs kakta praskėlė Lundui dešinį antakį. – Važiuoti į policiją yra paprastesnis kelias. Sunkusis prasidės dabar.

Johanesas Lundas nustebęs spoksojo į kruviną ranką, ką tik atitrauktą nuo kaktos.

– Viešpatie, mano žmona ir vaikai žiūri į mus pro langą.

– Ir jie pamatys tikrai žiaurų spektaklį, jei tučtuojau nepasakysi Anjos pavardės.

– Aš maniau, kad apie policijos smurtavimą galima paskaityti tik laikraščiuose, – pralemeno Lundas ir gavo dar vieną smūgį.

Jis gulėjo susirietęs ant žemės ir gaudė orą. Hultinas pasilenkė prie jo ir ramiai pasakė:

– Per daug pastatyta ant kortos, kad būtų galima dirbti su šilkinėmis pirštinaitėmis. Dabar turime progą per porą valandų sugauti baisiausią serijinį žudiką, kokio Švedijoje nebuvo jau kelis dešimtmečius. Antraip jis išslys iš mūsų

tinklų. Šiandien kaip tik žinome, į ką jis taikosi. Tokia galimybė daugiau nepasikartos. Turbūt numanai, jog neketinu leisti, kad per tavo karjeros planus jis išsisuktų. Aišku, tu žiūri į jį kaip į netikėtą įrankį perimti valdžią „UrboInvest". Netgi galiu tai suprasti. Bet jei neišspausi visko, ką žinai apie Anją, būsi tikrai rimtai sužalotas. Viskas labai paprasta.

– Jos pavardė kažkokia suomiška, – sušnypštė Lundas. – Parkila, Parika, Parlika. Kažkas tokio. Ji gyvena Sioderyje. Tai viskas, ką žinau.

– Ar tai jos namai yra jųdviejų meilės lizdelis?

– Apie tai nieko nežinau, prisiekiu!

– Jokių grupinio sekso orgijų, kur dalyvauji tu ir tavo atsitiktiniai pažįstami? – kaip koks nelabasis prikibo Hultinas.

– Po velnių! – suaimanavo Lundas.

– Ar ji prostitutė? Iškviečiama mergina?

– Ne. Nemanau. Neatrodo. Visai kitokia. Kiek drovi.

– Ačiū už bendradarbiavimą, – tarė Hultinas ir atsitiesė. – Jei paaiškės, kad vienaip ar kitaip melavote arba nuslėpėte informaciją, mes grįšime šiek tiek išplėtoti šio pokalbio esmės. Ar nieko nenorite pridurti arba pakeisti?

– Tikiuosi, farų pragare užteks vietos jums abiem.

– Jis turėtų būti gana pilnas, – atkirto Hultinas ir paliko Lundą.

– Parkila, Parika, Parlika, – kreipėsi jis į Siodersteta, kai jie ėjo atgal link automobilių. – Kuri iš jų labiausiai tikėtina?

– Parkila ir Parika yra vardai, – paaiškino Siodersteas. – Parlika vargiai įmanoma.

– Patikrink Anją Parkilą ir Anją Pariką Sioderyje, – liepė Hultinas. – O paskui visus kitus Parkilas ir Parikas visame Stokholme ir aplink jį.

Siodersteas paskambino į informaciją. Ūkininko gatvėje Sioderyje gyveno Anja Parika, jokios Anjos Parkilos.

Taip pat šeši Parikos tinkamu atstumu aplink miestą: trys, kurių telefono numeris su Stokholmo kodu 08, du, kurių telefono kodas 018, ir vienas, kurio telefono kodas 0175. Sioderstetas energingai užsirašė užrašų knygutėje.

– Kieno kodas yra 0175? – paklausė jis.

– Halstaviko ir Rimbo, – atsakė balsas iš telefoninių paslaugų tarnybos ir davė jam adresą Rimbo gyvenvietėje. Tas adresas buvo paskutinis.

– Ačiū, – padėkojo Sioderstetas, baigė pokalbį ir surinko Anjos Parikos iš Ūkininko gatvės numerį. Niekas neatsiliepė.

– Anja Parika, – pasakė Sioderstetas Hultinui, stovinčiam ir laukiančiam šalia savo automobilio. – Ūkininko gatvė 53. Niekas neatsiliepia.

– Lekiu ten, – tarė Hultinas ir įšoko į automobilį. – Kiek jų yra? – šūktelėjo pro atvirą langą, važiuodamas atbulas iš Johaneso Lundo sklypo.

– Šeši Parikos. Trys Stokholme ir apylinkėse, du Upsaloje, vienas Halstavike ir Rimbo.

– Patikrink, ar stokholmiečiai giminės. Pas kitus pasiųsk Čavesą ir Jelmą. Juk jie jau važiuoja į šiaurę.

Hultinas nuvažiavo. Sioderstetas paskambino Čavesui:

– Jos vardas Anja Parika, P-a-r-i-k-a. Gyvena Sioderyje. Gali būti išvykusi. Hultinas pakeliui į ten. Kur jūs?

– Laukiame prie futbolo stadiono. Keista, bet „Gnaget“ komanda ką tik sutriuškino „Blåvitt“. Šimtai potencialių suimamųjų sraunia srove plūsta pro automobilį.

Sioderstetas davė jiems abu numerius su kodais 018 ir 0175.

– Patikrinkite, ar jie giminės su Anja. Blogiausiu atveju turėsite ten nuvažiuoti.

– Kas tas 0175?

– Rimbo gyvenvietė, – paaiškino Sioderstetas. – Adresus turiu. Paskambink, jeigu jie nenorės šnekėti.

Sioderstetas baigė pokalbį ir pradėjo tikrinti tuos tris numerius su kodu 08. Du buvo Šerholmene, tuo geriau, tai gana arti, bet vienas Heselbyje.

Šerholmene pasirodė begyveną broliai, palyginti neseniai atsikraustę iš Tameforso, jie nepažinojo jokios Anjos Parikos.

– Bet yra tėčio sesuo Esterbotene, – suomiškai pasakė vienas iš brolių. – Jai devyniasdešimt treji, kurčia, akla ir velniškai žvali. Galbūt ieškote jos?

Sioderstetas baigė pokalbį ir paskambino į Heselbį. Irenė Parika iš Heselbio buvo Anjos vyresnioji sesuo.

– Kiek jai metų? – švediškai paklausė Sioderstetas.

– Dvidešimt, – atsakė Irenė Parika. – Universitete studijuoja ekonomiką. Jėzau, ar jai kas nors atsitiko?

„Baltasis Kristau“, – Sioderstetui nejučia kilo kvaila asociacija.

– Dar ne, bet pavojus yra. Nepaprastai svarbu, kad galėtume ją rasti. Ar girdėjai apie kokį vyresnį meilužį?

– Tarp mudviejų penkiolika metų. Retokai bendraujame. Aš nieko nežinau apie jos meilės reikalus. Tik tiek, kad kartais ji gerokai susipainiodavo.

– Ir nežinai jokios vietos, kur ji galėtų priimti meilužį?

– Meilužį, meilužį! Koks bjaurus žodis!

– Kalbame būtent apie tai. Nusiramink ir pagalvok.

– Aš žinau tik apie vieno kambario butą Sioderyje.

– Ar turite daugiau brolių ar seserų, o gal tėvai gyvi ir gyvena Švedijoje?

– Vyresnysis brolis mirė prieš pat gimstant Anjai. Bet mama ir tėtis gyvi, nors jau sensta. Jie gyvena Rimbo.

Sioderstetas pasakė jai savo telefono numerį, padėkojo ir pamatė, kad laikas tirpte tirpsta. Rimbo yra daugiau

kaip už penkiasdešimties kilometrų nuo Stokholmo. Jis paskambino Čavesui:

– Kaip sekasi?

– Upsaloje nulis sveikų. Į skambutį pirmuoju numeriu niekas neatsiliepė, paskambinęs antruoju ilgai ir painiai šnekėjausi su pagyvenusiu ponu Arnoru Parika. Islandas, imigravęs į Suomiją ir pasiėmęs suomišką pavardę, o paskui imigravęs į Švediją. Ilgai tvirtino esąs Anjos tėvas. Po ilgo painaus pokalbio paaiškėjo, kad per Suomijos Žiemos karą buvęs iškastruotas rusų. Kaip tik ruošiausi skambinti į Rimbo.

– Kalbėk rimtai. Tai Anjos tėvai. Tikriausiai gausite ten nuvažiuoti.

– Velnias, – nusikeikė Čavesas. – *Tempus fugit.**

– O mes su juo, – pridūrė Sioderstetas.

Jis tebesėdėjo Didžiajame Esingene ir stebėjo, kaip išblėsta šviesa – kartu su ja išblėso ir mintys. Nebeturėjo ką daryti. Sėdėjo nieko neveikdamas, rankas pasidėjęs ant vairo. Jautėsi taip, lyg jį kas būtų užšaldęs. Laikas nesustabdomai bėgo, jo liko vis mažiau.

Buvo po devynių vakaro, gegužės dvidešimt devintoji, ir tikriausiai Joranas Andersonas jau kažkur sėdi ir laukia Alfo Rubeno Vingės.

Suskambo telefonas. Sioderstetui atrodė, kad keliant jį prie ausies sąnariai braška ir traška.

Skambino Hultinas:

– Anjos butas Ūkininko gatvėje tuščias. Atrakinau duris visrakčiu. Jokių pėdsakų. Kaimynai nieko nežino. Vigas čia. Radome adresų knygelę. Joje nėra jokių Vingės pėdsakų, bet nemažai vardų ir adresų, matyt, daugiausia studijų draugų. Dabar pradėsime skambinėti. Ar žinai, kaip sekasi Jelmui ir Čavesui?

* Laikas bėga. (Lot.)

– Ne, – Sioderstetas galėjo išspausti tik tiek. Tebesijautė užšaldytas. Paskutinį kartą sudrebėjo iš siaubingo bejėgiškumo, o tada visas sustingo.

Vėl skambutis. Kai galiausiai pajėgė atsiliepti, išgirdo Čavesą. Keista, bet Čaveso balsas buvo labai panašus į jo paties.

– Pas tėvus nieko neužčiuopėm.

Viskas. Sioderstetas suprato, kad juodu abu su Čavesu suledėjo. Joranas Andersonas netrukus išsprūs iš jų tinklo. Buvo pasiektas maksimalus tempas, o dabar jis nukrito žemiau minimalaus. Žodžiai tarsi bejėgiškumo nuodai kapsėjo jiems į ausis ir plito kūnais. Neišmatuojama įtampa ir neviltis.

Vėl telefonas. Sioderstetas vos ne vos pajėgė atsiliepti.

– Alio, – suskambo kiek nedrąsus moteriškas balsas. – Čia vėl Irenė. Irenė Parika. Anjos sesuo.

Jo viduje liovėsi braškėti ledo lytys. Gal kažkur aukštupyje pasimatė galinga pavasarinio potvynio srovė?

– Taip? – sukluso Sioderstetas.

– Man atrodo, kad prisiminiau vieną dalyką, – dvejodama pradėjo Irenė Parika. – Galbūt tai visai nereikšminga...

Sioderstetas laukė. Pavasarinis potvynis artėjo.

– Mama ir tėtis turi sodo namelį, kuriuo, manau, Anja kartais pasinaudoja. Pačiame Tantolundeno gale.

Ir pavasarinis potvynis prasidėjo, apsėmė krantus, ištirpdė ledą, užliejo miestą ir žemę... Sioderstetas pasuko automobilio raktelį. Automobilis, regis, turėjo įkaisti iki raudonumo nuo vairuotojo nekantros.

– Ar turi tikslesnį adresą? – paklausė jis važiuodamas link Esingeno plento.

– Deja, ne, – atsakė Irenė Parika. – Man atrodo, kad sodų bendrija yra Pietų Tantolundene. Tai viskas.

Sioderstetas padėkojo ir pagalvojęs, kad padarė tai nuoširdžiai, iš tiesų nuoširdžiai, paskambino Hultinui.

– Man atrodo, kad turime jį, – tarė ramiai. – Sodo namelis Tantolundeno parke. Sodų bendrija Pietų Tantolundene. Parikos tėvai.

Tyla. Tirpstantis ledas. Visame mieste tirpstantis ledas.

– Važiuok link rotušės, – galiausiai liepė Hultinas.

Nenumanydamas kodėl, Sioderstetas nuvažiavo link rotušės. Miestas buvo beveik tuščias. Beriedant Amatininkų gatve vėl paskambino Hultinas:

– Visiems! – beveik šaukė jis. – Nustatėme namelį Tantolundeno parke. Renkamės Lignagateno gatvės pabaigoje, paskutinis skersgatvis nuo Horno gatvės prie Hornstulio. Padarysime tai patys. Visi važiuoja ten nedelsdami. Išskyrus Artą. Paskambinsiu tau už sekundės.

Dvejetas, tebesėdintis mazdoje prie Rosundos futbolo stadiono, kaipmat atitoko iš sutrikimo. Jelmas iki pat galo nuspaudė greičio pedalą, ir Čavesas visu kūnu loštelėjo beveik iki galinės sėdynės.

Jie atvyko pirmieji. Aplinkui nė gyvos dvasios. Tantolundenas priminė kaimą – juoda skylė didmiesčio viduryje. Kai kuriuose nameliuose ant kalvos sumirgėdavo viena kita švieselė.

Kažkur ten yra Joranas Andersonas.

Jie tyliai sėdėjo automobilyje. Nei žodžio, nei judesio. Jelmas rūkė. Čavesas, regis, to nė nepastebėjo.

Prie mazdos pričiuožė taksi. Trumpą nejaukią akimirką Poliui Jelmui pasirodė, kad Joranas Andersonas atvyko jo „pašalinti“, kaip sakė telefonu. Bet iš taksi išlipo Kerstina Holm. Ji greitai įšoko pas juos ir klestelėjo ant užpakalinės sėdynės.

– Tiesiai iš Arlandos, – tyliai tarė ji. – Turbūt nėra prasmės prašyti santraukos?

– Anjos Parikos tėvai čia turi sodo namelį, – pasakė Jelmas ir pajuto, kaip Kerstinos ranka paliečia jam petį. Trumpai perbraukė per ją savąja. Ir tuojau pat atitraukė ranką.

Į nedidelį akligatvį, kuriam buvo suteikta garbė vadintis Lignagateno gatve, įlėkė „Volvo Turbo“. Iš jo iššoko Hultinas su Norlanderiu ir persėdo į mazdą. Darėsi ankšta.

– Artas tuoj atvyks su žemėlapiu, – pasakė Hultinas vos linktelėdamas Kerstinai. – O tu grįžai. Gerai. Rotušės Nekilnojamojo turto registro skyriuje radau už tai atsakingą darbuotoją. Tikėkimės, kad Artas susitiks su juo kažkur rotušės rūsiuose.

– O mes neiškviesime šaulių ir panašiai? – viltingai paklausė Jelmas.

– Ne, – trumpai atsakė Hultinas. Daug reiškiantis „ne“.

Praėjo nemažai laiko, kol Siodersteto automobilis įlingavo į Lignagateno gatvę. Jis išlipo laikydamas žemėlapį priešais save. Jį pasitiko visi grupės nariai. Hultinas griebė žemėlapį ir kurį laiką įdėmiai tyrinėjo.

– Ledai ištirpo? – paklausė Siodserstetas Čaveso.

– Pagaliau, – atsakė Čavesas.

– Na, būry! – galiausiai sušuko Hultinas. Jie susispietė aplink žemėlapį. – Namelis čia, – parodė jis. – Gerai, visi matote? Jis yra kitoje nedidelio tako pusėje, beveik pačiame kalvos viršuje. Šituo taku galime nusigauti iki namelio, jei būsime velniškai atsargūs. Čia namas priešais, jis yra arčiausiai mums reikalingo namelio. Durys šitoje pusėje, tai yra į kitą pusę nuo Parikos namelio. Tai mūsų pirmasis taškas. Numeris vienas. Pirmiausia vienas iš jūsų nusigaus iki ten ir patikrins, ar Parikos namelyje vyksta koks nors judėjimas. Aplinkui yra pora namelių, kurie atrodo tinkami kaip stebėjimo postai, abu stovi kitapus Parikos namelio, ten turėsite nusigauti eidami aplinkui, nuo šlaito viršaus, šičia. Vienas iš namelių stovi įstrižai aukščiau priešingoje pusėje, šitas, antrasis taškas, o kitas čia pat, žemiau, ant šlaito link Hornstulio pakrantės, čia, trečiasis taškas. Šiais trimis taškais mes apsupame reikalingą namelį taip, kad niekas negali įeiti arba išeiti nepastebėtas. Pirmasis taškas dengia

visą namelio priekį tako pusėje. Antrasis taškas dengia iš viršaus ir nemažą dalį užpakalinės dalies. Trečiasis taškas dengia iš apačios ir taip pat dalį užpakalinės dalies. Taigi pirmajame taške pasodinsime pirmąjį vyrą. Paskui jį pakeis kitas, nes tai mūsų svarbiausias stebėjimo postas. Tada po vieną antrajame ir trečiajame taške. Viskas aišku? Paskirsime susitikimo vietą šlaito apačioje ir palaikysime ryšį iš ten. Ten stovėsime mudu su Norlanderiu, būsime vadovaujanti grupė.

Buvo sunku įžiūrėti, ar Norlanderis atrodo patenkintas, ar nusivylęs. Hultinas, norėdamas įtikinti savo gerais ketinimais, pasakė:

– Vigo vaidmuo pats svarbiausias. Jis bus jūsų greičiausia, akimirksniu suveikianti ugnies priedanga. Dabar – kas geriausiai sugeba tyliai ir mitriai atrakinti spyną?

„A grupės" nariai susižvalgė.

– Aš galiu, – pasisiūlė Čavesas.

– Gerai, – sutiko Hultinas. – Tu eini pirmas. Paskui tave eis Jelmas. Kai mes nusileisime į susitikimo vietą šlaito apačioje, tu lipsi tiesiai viršun. Iš pradžių teks užsiimti alpinizmu, paskui bus šiek tiek lygiau. Pirmasis namelis, kurį pasieksi, matyti iš susitikimo vietos apačioje. Štai šitas, – Hultinas visą laiką rodė žemėlapyje ir braižė oranžines linijas, silpnai šviečiančias tamsoje. – Tu praeisi pro šitą namelį ir dar tris, juos matai čia. Takas pasisuka iškart virš pirmojo taško, turėtum pamatyti, kai praeisi pro ketvirtą namelį. Kai pamatysi taką, namelis numeris vienas bus tau tiesiai prieš akis. Tai galioja ir tau, Poli.

– Tik vienas klausimas, – tarė Jelmas. – Ar mes žinome, kad tie taškai negyvenami?

Hultinas pažiūrėjo į jį.

– Ne. Tai tikimybių skaičiavimas. Dauguma savininkų būna čia tik dienomis ir krapštosi savo soduose. Bet gali

būti ir taip, kad nameliai gyvenami. Tada teks keisti planus.

– Be to, kelias irgi veda per kelis sklypus. Tik pagalvok, o jei kas nors bus namie ir ims rėkti, kad mindome jų premijuotas tulpes?

– Žinoma, judate vikriai ir be garso, – pasakė Hultinas nenuleisdamas nuo Jelmo akių. Ar gali būti, kad Hultinas paprasčiausiai pražiūrėjo nemažai dalykų? – Laikykitės kuo toliau nuo namelių. Juk negali būti nė kalbos apie evakuaciją. Andersonas iškart suprastų. Na, antras taškas – Kerstina, trečias taškas – Artas. Jūs išeinate tuo pat metu kaip Jelmas, kai tik Chorchė duos ženklą iš pirmojo taško. Bet, prieš pradėdami lipti aukštyn šlaitu, paeisite gerokai labiau į kairę nuo susitikimo vietos. Netrukus išeisite į kiek didesnį kelią, čia, ir eisite juo aplink sodus. Kai kelias susidurs su taku, čia, pradėsite skaičiuoti, vienas, du, trys, keturi, penki, šeši, septyni, aštuoni, devyni nameliai. Prie devintojo Kerstina lenda gilyn palei tris namelius. Trečiasis namelis yra antras taškas. Durys atsuktos į kylantį šlaitą ir turėtų būti visai nematomos iš mūsų objekto. Artas eina keliu pro dar keturis namelius, kol kelias šlaitu ima statėti. Prie ketvirto namelio, kai Kerstina bus nuėjusi gilyn, tu taip pat pajudi gilyn į sodus. Čia taip pat reikia eiti tiesiai iki trečiojo. Durys kiek labiau pastebimos, gali būti matomos iš objekto. Turite būti atsargūs, kad įveiktumėte tamsoje spyną neišgirsti ir nepastebėti.

Hultinas nutilo. Tada linktelėjo, ir jie pasileido žemyn žolėtu šlaitu į Tantolundeną, kuris, nors ir keista, buvo juodut juodutėlis, lopelis tylios tamsos vidury miesto triukšmo ir šviesų mirgėjimo.

– Čia bus susitikimo vieta, – sušnabždėjo Hultinas, išlankstė žemėlapį ir išdalijo mažus kišeninius žibintuvėlius bei radijo stotis, ištrauktas iš rankinės. – Naudokitės

ausinėmis. Telefonai tegul irgi būna įjungti, kaip atsarginė priemonė, bet dėl Dievo meilės, neskambinkite vienas kitam, nebent kraštutiniu atveju. Skambučio signalas, žinoma, girdėsis. Žibintuvėliai irgi tik kraštutiniam atvejui. Chorche, Kerstina ir Artai, ar turite reikalingus įrankius spynoms atrakinti? Jei ne, turiu mūsų mažojoje greitosios pagalbos rankinėje.

Jie pasiėmė po įrankių ryšulį.

– Gerai, varyk, – liepė Hultinas.

Chorchė ėmė kabarotis šlaitu ir dingo iš akių. Jie laukė penkias be galo ilgas minutes. Tada per ausines išgirdo Čaveso balsą:

– Gerai, – sušnabždėjo jis uždusęs. – Pirmas taškas užimtas. Laimei, jis tuščias. Tačiau antras namelis, kurį tu, Poli, praeisi, gyvenamas. Verandoje sėdi vyras ir žiūri į Oštos įlanką. Jį galima apeiti iš užnugario. Šiaip tuščia. Apie mūsų objektą: langai užtraukti juodais roletais. Bet už jų tikrai matyti judėjimas. Regis, dega šviesa. Joranas Andersonas čia. Kartoju: mūsų vyrukas čia. Ateikite.

– Išsiunčiu likusias pajėgas. Nedaryk nieko, kol jie neateis. Dabar baigiu, – nesilaikydamas taisyklių paprastai pasakė Hultinas.

Holm ir Sioderstetas patraukė į kairę, Jelmas – Čaveso pėdomis. Vyras iš antrojo namelio nebesėdėjo verandoje. Jis vidury nakties krapštėsi tarp rožių krūmų. Jelmas susmuko už vieno krūmo ir laukė tris minutes, kurios atrodė kaip valandos. Vyro siluetas juodavo juodumoje. Lėtai ir kiek apsvaigęs lietė savo mylimas rožes. Jelmas per ausines išgirdo, kaip į vietą atėjo Kerstina, o paskui – Artas. Jų nameliai taip pat buvo tušti. Girdėjo, kaip nekantriai jie laukia, bet ničnieko negalėjo padaryti. Galiausiai vyrui atsibodo naktinėti ir jis grįžo į verandą. Garsiai atsirūgo, kai Jelmas prasmuko jam už nugaros ir nusigavo pas Čavesą, kuris išpūtęs akis žiūrėjo į jį tamsoje.

– Po velnių, kas atsitiko? – sunerimo jis.

– Tam seniui šovė į galvą pasikrapštyti prie rožių. Tupėjau susirietęs už poros metrų nuo jo. Ar kas nors atsitiko? – paklausė Jelmas ir pranešė per radijo stotį, kad jau esąs vietoje.

– Ne, – atsakė Čavesas tuo pat metu, kai Hultinas per radijo stotį pasakė:

– Gerai. Ar kas nors mato kokį tarpą roletuose?

– Pirmasis taškas, – atsiliepė Čavesas. – Jokio tarpo iš šitos pusės.

– Antrasis taškas, – atsiliepė Holm. – Čia irgi nėra. Objektą matau kiek prasčiau, nei tikėjausi. Matau tik viršutinę vieno lango dalį su roletu.

– Trečiasis taškas, – atsiliepė Sioderstetas. – Matau šviesos tarpelį prie roleto, daugiau nieko. Viduje jokio judėjimo. Iškart pranešiu, kai tik ką pamatysiu.

Jelmas atsisuko į Čavesą. Bolavo tik jo siluetas.

– Kaip, po velnių, galėjai pasakyti, kad jis čia? – sušnabždėjo Jelmas.

– Galiu prisiekti, kad mačiau ten kažką judant, – taip pat pašnabždomis atsakė Čavesas. – O Artas juk mato šviesą. Taip, po velnių. Jis čia.

Mažas namelis anapus tako skendėjo visiškoje tamsoje. Jame, regis, niekas nė nekrustelėjo.

Naktis buvo juoda ir žvarbi. Plonas mažas mėnulio pjautuvėlis vargiai skleidė bent kiek šviesos. Tolumoje vos žibėjo keletas pavienių žvaigždžių. Lyg būtų atsidūrę toli kaime. „Jorano Andersono gimtosiose vietose“, – pagalvojo Jelmas.

Jie drebėjo tamsiuose nameliuose.

Laukė. Galėjo girdėti, kaip Hultinas galvoja šlaito apačioje. Nebuvo jokio tikro plano, tas aišku. Planas įgijo formas jį bevykdant.

– Gal mums užmegzti ryšį? – pabandė Jelmas.

Kurį laiką buvo tylu.

– Jis galėjo paimti įkaitus, – susimąstęs atsiliepė Hultinas. – Labai tikėtina, kad jis paėmė Alfą Rubeną Vingę ir Anją Pariką įkaitais. Per šiurkščiai užmegztas ryšys įkaitus gali pražudyti.

– Kodėl jis staiga turėtų imti įkaitus?

– Dėl priežasties, kurią paminėjai kalbėdamas su juo. Jeigu Vingė atvyko kartu su Anja. Jis leido gyventi Helenai Brandberg, nors jam tai kainavo garsajuostę. Jis nenori žudyti Anjos. Turi savo sąrašą ir skrupulingai jį vykdo. Dabar sėdi ten, viduje, su vyru iš sąrašo ir su mergina, kurios sąraše nėra, ir nežino, kaip elgtis.

Vėl kurį laiką buvo tylu. Staiga pūstelėjo žvarbus vėjas ir nuo takelio pakėlė kelis žolės kuokštus. Jie sukosi ore neįtikėtinu greičiu.

– Yra viena galimybė, – pasakė Jelmas per radijo stotį.

– Kokia? – paklausė Hultinas.

– Kad jis laukia.

– Ko?

– Manęs, – paaiškino Polis Jelmas.

Visiška tyla. Tolimas naktinio eismo triukšmas įslinko į tylą ir tapo jos dalimi. Tyliai suūkė pelėda. Net ir tai buvo tylos dalis.

Čavesas kiek sujudėjo. Išsitraukė pistoletą.

Laikas visiškai sustojo.

Ausinėse sutraškėjo:

– Aš jį mačiau, – prabilo Artas Sioderstetas. – Per tarpelį prie roleto mačiau pistoletą. Šmėkštelėjo sekundę. Jis vaikšto viduje.

Laikas susitraukė. Ilgi, duslūs dūžiai sulig kiekviena sekunde, tiksinčia jų smegenyse.

Hultino tylėjimas.

Sprendimas.

Mažasis namelis, jų tikslas, tebebuvo visiškai tylus. Bet viduje kažkas plykstelėjo, to nesimatė, bet buvo akivaizdu.

Lange kažkas šmėkštelėjo, gal viena, gal kelios figūros.

Tada suskambo Jelmo telefonas.

Negarsus signalas tyloje nuskambėjo kaip beprotiškai aidintis varpas.

Jelmas atsiliepė kaip galėdamas greičiau.

– Štai kur skamba, taip, – tarė Joranas Andersonas. – Gana aiškiai girdėti. Vadinasi, esi namelyje priešais. Aš tavęs laukiau.

Gerą minutę Jelmas negalėjo išspausti nė garso. Paskui tik paklausė tokiu balsu, kurio pats nepažino:

– Ar jie gyvi?

– Vieno atžvilgiu tai grynai apibūdinimo klausimas, – pareiškė Joranas Andersonas. – Mergina išsigandusi, bet gyva. Antrasis atrodė miręs jau tada, kai atėjo.

Ir vėl kurį laiką tyla. Čavesas pridėjo radijo stotį prie telefono. Dabar pokalbį girdėjo visi nameliai.

– Ką nori daryti? – paklausė Jelmas.

– Ką *aš* noriu daryti? – ironiškai perklausė Andersonas. – O ką nori daryti *tu*?

Jelmas giliai įkvėpė.

– Aš ateinu, – pasakė jis.

Dabar buvo Andersono eilė nutilti.

– Ateik. Bet šį kartą jokio ginklo už kelnių juosmens už nugaros. Ir jokių įjungtų racijų.

Andersonas baigė pokalbį.

– Janai Olovai? – kreipėsi Jelmas per Čaveso radijo stotį.

– Tau nebūtina, – pasakė Hultinas.

– Taip taip, – tarė Jelmas ir atidavė savo ginklą Čavesui. Tada nusivilko striukę ir padėjo ant grindų kartu su radijo stotimi ir telefonu.

Chorchė žiūrėjo į jį tamsoje, uždėjo delną jam ant rankos ir sušnabždėjo:

– Įėjęs sukelk porai sekundžių triukšmą, kad galėčiau nusigauti iki kairiojo lango. Lauksiu lauke.

Jelmas linktelėjo, ir jie išėjo į naktį. Chorchė liko už namelio. O Jelmas pasuko už kampo.

Vilkėjo tik marškinėliais, rankos virš galvos – taip perėjo takelį tarp namelių. Atrodė, jog tie keli metrai niekada nesibaigs. Jelmas pamanė, kad turėtų sušalti.

Akimirką jam pasivaideno, kad bėga Imigracijos tarnybos laiptais Halundoje.

Durys kiek prasivėrė. Nieko nematyti. Tik ryški šviesa.

Jis užlipo į nedidelę verandą ir įsmuko pro praviras duris. Ant staktos pastebėjo kabančius varpelius ir pasinaudojęs proga trenkė į juos galva. Kol tie skambėjo, jam pasirodė, kad akies kampučiu mato, kaip Čavesas kerta takelį.

Kuklus lubų šviestuvas skleidė neryškią šviesą, bet visiškai apakino prie tamsos pripratusias akis. Praėjo kiek laiko, kol Jelmas apskritai pradėjo kažką skirti.

Ant grindų tolimesniame dešiniajame kampe išvydo dvi figūras, surištas ir užklijuotomis burnomis. Išplėstos šviesiai mėlynos Anjos Parikos akys virš lipnios juostos, Alfas Rubenas Vingė užsimerkęs. Ji sėdėjo, jis gulėjo susirietęs kaip gemalas. Jų kūnai nesilietė.

Palei kairę sieną stovėjo nedidelė nepaklota lova.

„Meilės guolis", – nejučia pagalvojo Jelmas.

Ant kėdės iš karto į kairę nuo durų sėdėjo Joranas Andersonas. Jis buvo lygiai toks pat kaip nuotraukose, kiek droviai nusišypsojo. Rankoje laikė Valerijaus Trepliovo pistoletą su duslintuvu. Pistoletas buvo nukreiptas Jelmui tiesiai į stuomenį. Juos teskyrė du metrai.

– Uždaryk duris, – liepė Joranas Andersonas. – Ir eik atsisėsk ant tolimesnio lovos galo.

Jelmas padarė kaip liepta.

– Na štai, – tarė Andersonas, visą laiką nukreipęs į jį ginklą. – Kaip suprantu, tarp Tantolundeno namelių knibžda snaiperių?

Jelmas tebetylėjo. Nežinojo, ką pasakyti.

– Ar pameni, ką žadėjau padaryti, jei toliau persekiosi Leną? – paklausė Andersonas ir kreivai šyptelėjo. – Aš ką tik su ja kalbėjau. Iš čia. Ji nesijaučia gerai.

– Bet vargu ar tai mūsų kaltė? – pabandė prieštarauti Jelmas.

– Aš klausiau, ar prisimeni, ką žadėjau padaryti, – Andersono tonas tapo kietesnis.

– Prisimenu.

– Ir vis tiek atėjai?

– Tu ne žudikas.

Joranas Andersonas nusijuokė garsiai, bet santūriai.

– Keistoka girdėti iš žmogaus, į kurį nukreiptas ginklas, nužudęs penkis žmones.

– Liaukis, – atsiliepė Jelmas. – Juk nori, kad visa tai baigtųsi.

– Mat kaip? – ramiai tarė Andersonas.

– Nelabai žinau, kada tai prasidėjo. Atskaitos tašką galima nukelti į keletą skirtingų vietų. O tu žinai?

– Ne.

– Pirmosios dvi žmogžudystės buvo tobuli nusikaltimai. Jokių pėdsakų. Be galo profesionalios. Paskui Karlbergerio svetainėje, kai stovėjai, kaip visada, klausydamasis nuostabios muzikos ir pincetu traukei iš sienos kulkas, staiga kažkas atsitiko. Palikai vieną kulką. Ar kaip tik tada susimąstei?

– Tęsk, – liepė Joranas Andersonas su ta pačia veido išraiška.

– Paskui padarei ilgą pertrauką, dėl kurios mes padarėme daugybę klaidingų išvadų. Tada galėjai liautis ir grįžti namo pas besilaukiančią savo merginą.

– Tikrai taip manai?

– Tiesą sakant, ne, – pripažino Jelmas. – Tas, kuris kartą šovė į žmogų, niekada nebebus koks buvęs. Patikėk, aš žinau. Bet vis dar įmanoma gyventi. Padėk ginklą dabar ir pamatysi, kaip užauga tavo vaikas.

– Apie tai gana. Toliau.

– Gerai. Prireikė šiek tiek laiko taip grakščiai suplanuoti pirmas tris žmogžudystes. Aukos turi grįžti namo vėlai ir būti vienos, ir tai turi įvykti per pakankamai trumpą laiką. Abiem atvejais tarp žmogžudysčių praėjo dvi dienos. Tada turėjai suplanuoti kitas. Nors man vis tiek įdomu, ar tikrai reikėjo planuoti taip ilgai – pusantro mėnesio nuo nakties iš balandžio antrosios į trečiąją iki nakties iš gegužės septynioliktosios į aštuonioliktąją. Ką iš tikrųjų veikei visą tą laiką? Abejojai? Mąstei?

– Visų pirma klausiausi. Kaip sakiau telefonu. Važinėjau viešuoju transportu pirmyn ir atgal, tiesiog sėdėjau metro traukiniuose, autobusuose ir tarpmiestiniuose traukiniuose, visur, kur kalbėjo žmonės, sėdėjau ir klausiausi, klausiausi jų teorijų ir idėjų, minčių ir jausmų. Galbūt tu teisus, kad abejojau. Bet nutariau tęsti dėl žmonių reakcijos.

– Trumpas klausimas. Kodėl du šūviai į galvą? Kodėl taip... vienodai?

– Juk tu buvai Fitjoje, – atsakė Andersonas pavargusiu balsu. – Ar neskaičiavai šovinių? Septyniolika valdybos narių, trisdešimt keturios kulkos. Visą laiką viskas sutapdavo. Ar gali suprasti, kaip viskas sutapo? Jautis banke davė man ginklą, garsajuostę su muzika, kuriai skambant buvau sumuštas, ir po dvi kulkas valdybos nariams. Tiksliai. O paleidęs dvi esi užtikrintas, jei turi tik dvi. Viskas buvo taip paprasta.

– Ir dar garsajuostė, kurią palikai. Po velnių, juk tikrai būtum spėjęs ją pasiimti, net nežudydamas dukters? Bet

palikai. Kodėl? Juk tau ji buvo didysis įkvėpimo šaltinis. O tada? Be muzikos pasidarė nepakeliama? Ar tai privertė pažvelgti sau į širdį? Paskui skambutis man, kai labai sąmoningai pažėrei užuominų. Ir galiausiai šitai. Tu išsiaiškinai Vingės įpročius, žinojai, kad jis atvažiuos čia su Anja. Ir žinojai, kad jos nužudyti nepajėgsi. Sėdėjai čia visiškai taip pat kaip visada ir laukei savo aukos. Galbūt jie buvo trumpam išėję, iš meilės lizdelio patraukė į barą, tada įsmukai vidun. Bet čia nėra įprasta svetainė. Labai gerai žinojai, kad Vingė bus ne vienas. Tu ieškojai būtent tokios situacijos, kokioje dabar atsidūrėme. Čia tavo gal ir nesąmoningas, bet labai tikslingas kūrinys. Norėjai, kad ateičiau. Kodėl aš? Ir kodėl norėjai būtent tokios situacijos?

Joranas Andersonas pažiūrėjo į jį. Tik dabar Jelmas pamatė, kad jis be galo pavargęs. Kad jam viskas įgriso.

– Įvyko tiek daug, – tarė jis. – Tos visos keistos sąsajos, atvedusios mane į šitą situaciją. Atsitiktinumų sankaupa, kurią laikiau likimu. Galbūt tebetikiu tuo. Bet su muzika dingo misterija. O tu, būtent tu, Poli Jelmai, buvai kaip vinis į karstą. Tas tuščias butas, apie kurį sužinojau, pasirodė besąs šalia policijos pastato Fitjoje. Gerai, tai buvo natūralu, kaip visagalės schemos dalis. Kad paskui ten įvyko įkaitų drama, visai tuo pat metu kaip ir mano pirmoji žmogžudystė, ir nukreipė visą žiniasklaidos dėmesį, tai irgi natūralu. Viskas derėjo. Bet kai paskui paaiškėjo, kad būtent *tu* buvai mano namuose Algotsmoloje ir kalbėjaisi su Lena, kad būtent *tu* medžioji mane, tada supratau, kad mūsų likimai susieti, tavo ir mano. Žinau, kad tu vos nepradai darbo per tą įkaitų dramą. Žinau, kad tu, visai kaip ir aš prieš kelis mėnesius, stovėjai ir žiūrėjai į save veidrodyje savo namuose Nošborge ir nieko jame nematei. Žinau, kad jautei, kaip išmuša pagrindą tau iš po kojų. Žinau, kad kybojai tuščioje erdvėje ir troškai, kad policijos vadovybė

mirtų už tai, kad neparėmė tavęs, kad nesiteikė nusileisti ant žemės iš savo postų aukštybių. Galbūt netgi galvojai, kad norėtum nužudyti juos visus. Argi nesupranti, kokie mes panašūs? Mes, paprasti švedai, nuo kurių pabėgo laikas. Nebėra nieko, kuo tikėjome. Viskas buvo pakeista, o mes nesuspėjome sekti posūkiuose, Poli. Mes nusiteikėme gyventi statiškame pasaulyje, tai pats švediškiausias bruožas; su motinos pienu perėmėme mintį, kad visada viskas išliks kaip buvę. Mes esame popierius, kuriame rašoma iš naujo, nes manoma, kad jis tuščias. Ir, ko gero, taip ir yra. Tuščias.

Joranas Andersonas atsistojo ir kalbėjo toliau:

– Kitą kartą, kai žiūrėsi į veidrodį, jame matysi mane, Poli. Tavyje aš gyvensiu toliau.

Polis Jelmas sėdėjo ant lovos be žado. Nebuvo ką pasakyti. Jis nieko negalėjo pasakyti.

– Atsiprašau, – tarė Joranas Andersonas, – bet turiu užbaigti smiginio partiją.

Iš kišenės išsitraukė metrą ir strėlytę. Ją pasidėjo ant stalo priešais save ir nuropojo, vis dar atsukęs ginklą į Jelmą, iki dviejų žmogystų kampe. Nuo stambaus nejudančio Alfo Rubeno Vingės kūno atmatavo atstumą, padarė žymę ant grindų truputį toliau nuo kėdės ir grįžo. Atsisėdo, padėjo metrą ant stalo ir paėmęs strėlytę pasvėrė ją rankoje.

– Žinai, kaip žaidžia „Penkis šimtus vieną"? – paklausė jis. – Eini atgal nuo penkių šimtų vieno iki nulio. Kai kaime banke pataikiau į „buliaus akį", man buvo likęs tik vienas metimas. Vis dar nebaigiau. O aš niekada nesu palikęs nebaigto žaidimo. Ar žinai, kokia žaidimo pabaiga?

Jelmas neatsakė. Tik spoksojo.

Andersonas pakėlė strėlytę.

– Reikia tiksliai pataikyti į reikalingą skaičių dvigubame žiede, kad liktų nulis. Man kaip tik to reikia. Bet pa-

prastai žaidimą baigiu daug greičiau nei per keturis mėnesius.

Jis pakilo ir nuėjo prie žymės ant grindų.

– Du metrai trisdešimt septyni centimetrai. Tiek pat, kiek atmatuodavau svetainėse.

Jis iškėlė strėlytę prieš Jelmą. Jelmas tiesiog žiūrėjo. Anja Parika spoksojo beprotišku žvilgsniu. Net Vingė atsimerkė. Žiūrėjo į strėlytę.

– Ta pati strėlytė, kurią ištraukiau iš jaučio akies namuose Algotsmoloje vasario penkioliktąją, – paaiškino jis. – Metas užbaigti.

Andersonas iškėlė strėlytę, nusitaikė Alfui Rubenui Vingei į pilvą ir sviedė. Strėlytė įsmigo į pilvą. Vingės akys išsiplėtė. Per juostą nepasigirdo jokio garso.

– Dvigubas žiedas, – pareiškė Joranas Andersonas. – Pabaiga. Žaidimas baigtas. Gana ilga partija.

Nuėjo prie Jelmo ir atsitūpė kiek toliau nuo lovos. Pistoletą vis dar nukreipęs į jį.

– Kai aš žaidžiu, – tarė jis paprastai, – būnu labai susikaupęs. Kai žaidimas baigiasi, būnu labai atsipalaidavęs. Įtampa atslūgsta. Galiu grįžti į kasdienybę su naujomis jėgomis.

Jelmas vis dar negalėjo išspausti nė garso.

– O kasdienybė, – kalbėjo Joranas Andersonas, – kasdienybė yra mirtis. Aš norėčiau, kad pagautum mano krintantį kūną.

Įsikišo duslintuvą į burną. Jelmas negalėjo pajudėti. „Suakmenėjęs įkaitų didvyris“, – spėjo pagalvoti.

– Pabaiga, – sušvebeldžiavo Joranas Andersonas.

Šūvis.

Pokštelėjo garsiau nei turėtų.

Andersonas griuvo ant Jelmo. Jis pagavo krintantį kūną. Pagalvojo, kad ant jo bėgantis kraujas yra jo paties.

Jelmas pažiūrėjo į langą virš Anjos ir Vingės. Visur gulėjo stiklo šukės. Roletas nuplėštas. Chorchė Čavesas įkišo vidun savo juodą makaulę.

– Į petį, – tarė jis.

– Ai, – sudejavo Joranas Andersonas.

32

Atvyko netgi Gunaras Nybergas. Sėdėjo savo įprastoje vietoje aptvarstyta galva ir atrodė kaip mumija iš seno siaubo filmo. Žinoma, jis neturėtų čia būti.

Bet susirinko visi, pasiruošę atsisveikinti vieni su kitais ir grįžti į savo darbovietes Hudingės, Sundsvalio, Geteborgo, Vesteroso, Stokholmo, Nakos komisariatuose. Poryt prasideda birželis. Vasara išgelbėta.

Nuotaika labai dviprasmiška. Visi tylūs.

Janas Olovas Hultinas įėjo pro savo specialias paslaptingąsias duris ir paliko jas praviras. Ten buvo paprastas tualetas.

Misterija dingo, migla išliko.

Hultinas bumbtelėjo ant stalo storą aplanką, atsisėdo ir užsidėjo ant savo didelės nosies skaitymo akinius.

– Taigi, – prabilo jis. – Pats laikas trumpai apibendrinti naktį. Joranas Andersonas gydomas ligoninėje dėl palyginti nedidelės žaizdos petyje. Alfas Rubenas Vingė gydomas toje pačioje ligoninėje dėl taip pat nedidelio sužeidimo į storąją žarną. Nieko nuostabaus, kad Anja Parika nukentėjo labiausiai; ji gydoma intensyvios terapijos skyriuje dėl

sunkaus psichinio šoko. Galime tik tikėtis, kad ji pasveiks. Kaip jūs? Poli?

Jie susižvalgė kiek nustebę.

– O taip, – atsiliepė Jelmas pavargusiu balsu. – Įkaitų ekspertas atsigavo.

– Gerai, – tarė Hultinas. – Chorche, papasakok, kas nutiko.

– Nieko ypatingo, – atsakė Čavesas. – Priėjau prie lango kairėje nuo durų, kaip buvome sutarę su Poliu. Bet ten nebuvo nė mažiausio tarpelio, todėl netrukus aš lėtai judėjau toliau iki lango, kur Artas sakė matęs tarpelį. Nuėjau ten kaip tik tada, kai Andersonas priėjo prie Jelmo. Tada šoviau į petį pagal žinomą pavyzdį.

– Visiškai prieš taisykles, – įvertino Hultinas santūriu balsu, nuėjo prie lentos ir nubrėžė paskutines strėles. Jis sukūrė didžiulę diagramą, sudėtingą, asimetrišką schemą. Ten buvo visi vardai, visos vietos, visi įvykiai iš šios ilgos, įtemptos bylos.

Hultinas kiek pastovėjo apžiūrinėdamas kūrinį.

– Abstraktumo grožis, – apibūdino jis ir grįžo prie stalo. – Ir konkretaus policijos darbo purvas.

Ir grįžo prie konkrečių dalykų.

– Taigi taigi, – tarė jis. – Bet kokiu atveju, pamatėme paskutinį pasikartojimą. Chorchės šūvis pasigirdo aiškiai prieš išmušant dvyliktai, tad tyrimas tęsėsi lygiai du mėnesius.

Visus sutrikdė Sioderstetas:

– Vadinasi, tyrimas baigtas gegužės dvidešimt devintąją, tą pačią dieną, kai 1453 metais turkai įžengė į Konstantinopolį; tai naujųjų laikų pradžios data.

Jie taip ilgai žiūrėjo į jį, kad galiausiai jis tarsi atsiprašydamas trūktelėjo pečiais.

– Dėkoju, – santūriai tarė Hultinas. – Na. Trumpas paskutinis klausimas mūsų nevietiniams: ar norite važiuoti namo?

Niekas neatsakė.

– Tai važiuokite ir mėgaukitės vasara. Paskui grįžtate atgal. Jei norite. Miorneris ir generalinis policijos komisaras, ir neabejotinai keletas kitų, norinčių pasišildyti jūsų šlovės spinduliuose, netrukus praneš, kad „A grupė" paliekama nuolat dirbti, nors, žinoma, ne su tokiu juokingu pavadinimu.

Buvusios „A grupės" nariai kvailai spoksojo vieni į kitus.

– Galios tokios taisyklės, – kalbėjo Hultinas, pasitaisė akinius ant nosies, tyliai perskaitė užrašus ir papurtė galvą. – Ketinau perskaityti jums Miornerio pranešimą, bet dabar matau, kad jis neįskaitomas. Taigi padarysiu santrauką. Kaip žinote, „A grupė" buvo Valstybės kriminalinės policijos eksperimentas, kad būtų išvengta tokių idiotiškų dalykų, kaip buvo tiriant Palmės nužudymą, kai dirbo per didelės, nuolat besikeičiančios ir išteklius švaistančios tyrimo grupės; o dabar bus sukurtas mažas, kompaktiškas, vieningas branduolys, pasiruošęs juodai dirbti, su dideliais įgaliojimais, leidžiančiais permesti standartinius veiksmus asistentams, taip sakant, kad tuo tarpu pati grupė galėtų visą dėmesį sutelkti į esmę. Eksperimentas vertinamas šitaip, cituoju be jokio noro: „Šiuo momentu ir atsižvelgiant į tuos kontekstus, kurie to pasėkoje, pagal aukščiau pateiktą pastabą, buvo įvykdyti iki idealios dabartinio tyrimo baigties ir yra akivaizdžiai patenkinami." Kitaip tariant, Miorneris yra velniškai patenkintas. „A grupė" taps nedideliu nuolatiniu Valstybės kriminalinės policijos skyriumi, kuris tiesiog dirbs su kietais riešutėliais. Šiuo metu atrodo, kad tai bus „tarptautinio pobūdžio smurtiniai nusikaltimai". Ką pasakysite? „Specialusis Valstybės kriminalinės policijos darbo su tarptautinio pobūdžio smurtiniais nusikaltimais padalinys."

– Ar turite kokį gerą butą viename iš centrinių miesto rajonų laukinei Suomijos švedų šeimai su penkiais vaikais? –

paklausė Siodersteta s. – Man jau žiauriai nusibodo prakaituoti sode.

– Laiko prakaituoti sode nebus labai daug, – atsakė Hultinas. – Ar man tai vertinti kaip siodersteti šką „taip“?

– Žinoma, turiu pakalbėti su šeima, – apsidrausdamas pasakė Siodersteta s.

– Žinoma, – pritarė Hultinas. – Jūs turite porą visiškai laisvų mėnesių pasikalbėti su šeimomis ir taip toliau. Vėl susitiksime rugpjūčio ketvirtąją. Iki tol jūs laisvi, nors, žinoma, turite būti pasiekiami Jorano Andersono bylos ikiteisminio tyrimo prokurorui. Chorchės išgelbėta gyvybė valstybei kainavo daug milijonų.

Čavesas nusivaipė. Hultinas kalbėjo toliau:

– Ar kuris nors dabar iš karto atsisako toliau dirbti Valstybės kriminalinėje policijoje? Jūs žinote, ką sykį pasakė vienas vyras: „Kartą ten patekęs, niekada nebeišeisi. Išneš puošniame karste. Su antspaudu „Valstybės kriminalinė policija“.“

Jelmas nusišypsojo. Niekas nenorėjo atsisakyti dirbti toliau.

– Tada aišku, – tarė Hultinas ir susirinko popierius. – Malonios vasaros. Jeigu ji dar nesibaigė.

Jie neryžtingai pakilo ir išėjo vienas paskui kitą. Jelmas liko sėdėti, nelabai pajėgdamas pajudėti. Hultinas paėmė kempinę, ketindamas paversti savo šedevrą lentoje maža dėme ant kempinės. Sudvejojo ir neatsisukdamas tarė:

– Gal įsimink šitą schemą ir pakeisk ja Švedijos žemėlapį savo atlase.

Jelmas žiūrėjo į neaprėpiamą rodyklių, langelių ir raidžių rezginį. Ten buvo viskas. Visiškai beprotiškas ir visiškai logiškas žemėlapis šalies, kuri sudužusi stovi savo mąstymo šukėse. Nesuvokiamai išsidėsčiusios sąsajos tarp kūno dalių, kurias tampo mirties traukuliai. Nervų sistema,

apnuodyta pinigų narkotikais. Siaubinga dvasinio pasileidimo ir kultūrinio fasado diagrama.

Pagalvojo ir tyliai nusijuokė.

Hultinas suraukė antakius ir pasakė:

– Laikas nuo mūsų pabėgo, Poli.

– Gali būti, – pritarė Jelmas. – Bet aš nesu tvirtai įsitikinęs.

Abu kurį laiką tylėjo ir žiūrėjo į schemą, kol ji visiems laikams įsitvirtino jųdviejų atmintyje. Kai Hultinas galiausiai pavertė ją nedidele mėlyna dėme ant kempinės, ji jau buvo užsifiksavusi jų tinklainėje.

– Ačiū už gerą vadovavimą, – padėkojo Jelmas ir ištiesė ranką.

Hultinas paspaudė ją, atrodė niūrus.

– Tu šiek tiek sutrikęs, Poli, – pasakė jis. – Bet tikriausiai gali tapti neblogu policininku.

Hultinas grįžo į savo slaptą namelį. Jelmas žiūrėjo jam pavymui. Prieš pat uždarydamas duris Hultinas santūriu balsu tarė:

– Šlapimo nelaikymas.

Jelmas ilgai žiūrėjo į tą pusę ir galvojo apie futbolą. Kietas vidurio gynėjas su sauskelnėmis.

Išėjo į koridorių ir iš eilės užsuko į visus kabinetus. Kiekviename buvo langas, per stiklą sraunia srove tekėjo lietus. Matyt, vasara per daug ankstyva. O gal ji jau baigėsi.

Pirmame kabinete sėdėjo Siodersteta su Norlanderiu ir taikiai šnekučiavosi. Senasis nepalankumas buvo jei ne visai, tai bent laikinai pamirštas.

– Aš dingstu, – pasakė Jelmas. – Geros vasaros.

– Eik ramybėje, – tarė Vigas Norlanderis iškeldamas stigmatizuotas rankas.

– Užsuk šią vasarą į Vesterosą, – pasiūlė Artas Siodersteta. – Mes įrašyti telefonų abonentų knygoje.

– Kodėl gi ne? – tarė Jelmas ir pamojavo.

Iš kito kabineto neįgaliųjų vežimėliu išvažiavo Gunaras Nybergas. Atrodė groteskiškai – didžiulė mumija, spaudžianti į šonus vežimėlio rankenas.

– Juoktis leidžiama, – mumijos balsu sušvokštė Nybergas.

Jelmas tą ir padarė. Riedėdamas koridoriumi Nybergas švokštė toliau:

– Apačioje manęs laukia automobilis.

– Pasistenk susilaikyti jo nepuolęs! – šūktelėjo Jelmas jam pavymui. Nybergas atsuko už nugaros sveikąją ranką ir parodė jam pirštą.

Jelmas įžengė pas Kerstiną. Ji kaip tik dėjo ragelį.

– Skambino Lena Lundberg, – tarė ramiai. – Gal juodu kaip nors gali išsiaiškinti tarpusavyje. Aš negaliu.

– Ar ji gimdys?

– Atrodo... Kaip pasakyti savo vaikui, kad jo tėvas yra serijinis žudikas?

– Galbūt jis galės pats pasakyti...

– Jei gyvens taip ilgai, – pasakė Kerstina ir išsiblaškiusi ėmė kraustyti savo stalčių. – Nepamiršk, kad jis nužudė rusų mafiozą.

– Ne, to nepamiršiu.

Jelmas stebėjo, kaip keičiasi jos elgesys. Tai kėlė susižavėjimą.

– Ką darysime dabar? – paklausė jis galiausiai.

Ji pažiūrėjo į jį. Jelmas pajuto, kaip jį prikaustė nuostabus tamsių akių žvilgsnis.

– Nežinau, – atsakė ji. – Kaip manai?

– Aš taip pat nežinau. Pamiršau, koks kasdienybės skonis. Viską, ką darėme, darėme apimti keisto nerimo. Kas bus, kai išeisime iš šito uždaro kabineto? Aš nežinau. Ten kitas pasaulis, o mes būsime kiti žmonės. Dabar mano gyvenime tam tikra sumaištis.

Ji nenuleido nuo jo žvilgsnio.

– Ar tai suprasti kaip „ne“? – paklausė.

Jis gūžtelėjo pečiais.

– Galbūt. Galbūt man tavęs siaubingai reikės. Jausmas beveik toks.

– Gerai, man dabar bet kokiu atveju reikia į Geteborgą sutvarkyti daugybės reikalų. Paskambinsiu tau, kai grįšiu.

– Paskambink man prieš grįždama, – paprašė jis.

Jie pasibučiavo. Nepajėgė atsiplėšti vienas nuo kito.

– Galbūt mano lape vis dar yra ženklai, – pasakė jis išeidamas. – Nepaisant to, kad ant jų visą laiką užrašoma kažkas kito.

Ji papurtė galvą ir parodė į jo skruostą.

– Šiandien dėmė panaši į širdį.

Jis įėjo į savo kabinetą. Jį pasitiko nuostabus ką tik sumaltos, ką tik išvirtos kolumbietiškos kavos kvapas.

– Ar spėsi išgerti paskutinį puodelį? – paklausė Čavesas.

– Kodėl paskutinį? – klausimu atsakė Jelmas sėsdamasis. – Aš nupirkau kavos malūnėlį ir dėžių dėžes pupelių.

– Juodagalvių kavos, – nusišaipė Čavesas.

– O kaipgi, – atsakė Jelmas. – O aš pats pradedu žilti.

Abu nusijuokė. Iš visko ir iš nieko.

Jelmas turėjo dar porą nedidelių reikalų prieš atiduodamas tarnybinį automobilį. Nuvažiavo į Miško kapines ir, stovėdamas lietuje, pro tarpą tarp dviejų medžių stebėjo Driteros Frakulos laidotuves. Žmona garsiai ir nevaldomai raudojo, o jis jautėsi kaip niekšas. Įsikibę jos juodo sijono laikėsi maži juodai aprengti vaikai. Visa kolona taip pat juodai apsirengusių Kosovo albanų lydėjo Frakulą per liūtį į paskutinio poilsio vietą.

Stovėdamas savo patetiškoje slėptuvėje Jelmas pagalvojo, kiek žmonių ateitų į jo laidotuves. „Galbūt Cila kelioms minutėms pamirštų ją ištikusią krizę“, – vaikiškai pagalvojo jis.

Joranas Andersonas gyvas, Dritera Frakula miręs.

Keletą sekundžių pamąstė apie teisingumą. Paskui išvažiavo į Meštą.

Rogeris Palmbergas atidarė duris nuotolinio valdymo mechanizmu. Sėdėjo savo vežimėlyje ir atrodė kaip mėgėjiškas kūno dalių junginys. Polis lyg ir pastebėjo neryškiai šmėkštelėjant šypseną.

– Ar dabar jau aišku? – paklausė Palmbergas per elektroninį kalbos aparatą.

– Dabar jau aišku, – atsakė Polis Jelmas ir papasakojo visą istoriją nuo pradžios iki pabaigos. Prireikė poros valandų. Palmbergas visą laiką įdėmiai klausėsi ir kartais įterpdavo gudrų klausimą, kai pastebėdavo mąstymo spragą arba netiksliai atpasakotą vietą. Tokių buvo daug.

– Po velnių, – tarė elektroninis balsas, kai Jelmas baigė pasakoti. – Skamba beveik taip, lyg būtum pats sukūręs šitą istoriją.

– Aš pažvelgiau sau į širdį, – pasakė Jelmas ir nusijuokė.

Tada jie apie valandą klausėsi Telonijaus Monko, ir Palmbergas atkreipė Jelmo dėmesį į kai kuriuos naujus „Misterioso“ niuansus.

Paskui Jelmas parvažiavo į policiją, paliko tarnybinį automobilį ir metro grįžo namo į Nošborgą. Traukinių stotyje iš kiekvieno mažiausio stovo su vakariniais laikraščiais rėkte rėkė viena už kitą ryškesnės antraštės.

„Galingųjų žudikas sugautas! Imigrantų kilmės policininkas šiąnakt tapo įkaitų dramos didvyriu!“

Jelmas garsiai nusijuokė perone, sausakimšame skubančių žmonių.

„Pasikeitėme vaidmenimis“, – pagalvojo jis ir įlipo į traukinį.

Atsisėdo šalia nedidelės grupelės keleivių, matyt, bendradarbių, norėdamas pasiklausyti, ar jie kalba apie žmogžudystes.

Jie daugiausia šnekėjosi apie darbą nedidelėje siuntų firmoje, kas ką daręs su vadovu, apie pakeltus ir nepakeltus atlyginimus ir apie tuos, kurie apsijuokę įvairiose situacijose. Galingųjų žmogžudystės tyrimo išaiškinimą paminėjo tik vieną kartą. Jie buvo nusivylę. Manę, kad tai tarptautinis sąmokslas, o čia tik išprotėjęs banko tarnautojas iš Smolando. Jie buvo įsitikinę, kad policija suklydusi. Kažkur slepiasi tikrieji nusikaltėliai.

„Galbūt“, – pagalvojo Polis Jelmas ir užmigo.

33

Buvo vėlyvas vakaras. Jelmas spoksojo pro savo kotedžo langą Nošborge. Lietus tebepylė. Pavasaris, regis, aplenkė Švediją. Dar net ne birželis, o oras toks rudeniškas.

Nepaisydami to, vaikai savaitgaliui išvažiuos į vasarnamį Dalarėje. Pas Cilą. O jis visai neturi kur važiuoti. Jį užvaldė vienišumo jausmas.

Dabar atrodė taip neįprasta tiesiog vaikštinėti po namus. O būti namuose ir negirdėti Cilos buvo dvigubai neįprasta. Polis du mėnesius išsėdėjo uždarame kabinete ir jam buvo sunku iš ten išeiti. Abejojo, ar kada nors pavyks visu šimtu procentų.

Jam trūko Kerstinos. Ir trūko Cilos.

Jis išgėrė skardinę stipraus alaus ir pabandė galvoti apie ilgas ilgas atostogas. Kartais atrodydavo, kad atostogos žiojės kaip baisi tuštuma. Vos per parą teko persiorientuoti nuo maksimalaus aktyvumo iki visiško pasyvumo. Sudėtinga permaina.

O gal atostogos neprivalo būti tokios pasyvios kaip visada? Gal galima užsiimti kuo nors kitu? Be to, jis beveik ėmė jaustis apleistas. Su tuo susitaikyti irgi reikia laiko.

Polis ištuštino skardinę ir nuėjo į tualetą. Stovėjo ir šlapinosi visiškoje tamsoje – ilgai, ilgai. Taip stovint ir iš klozeto kylant šlapimo dvokui, aplink jį ėmė ryškėti vonios kambario kontūrai. Pamatė save veidrodyje, vos šviesesnė juosta aplink tamsulį. „Kaip šalmas, – pagalvojo jis. – Apsauginis šalmas."

Laukė, kol iš tamsos pasirodė veidas. Bijojo, ką pamatys. Bet tai, ką pamatė, buvo ne erinijos, ne Joranas Andersonas, o veidas kaip veidas, tiesi nosis, siauros lūpos, ne visai šviesūs trumpai kirpti plaukai, marškinėliai. Ir keletas žilų plaukų. Dar raudona dėmė ant skruosto. Šalmas išnyko.

Jis švelniai perbraukė per dėmę. Anksčiau, stovėdamas prieš veidrodį, galvodavo: jokių ypatingų požymių, apskritai jokių požymių. Dabar vieną turės. Pirmą kartą nejautė jokios neapykantos šiam trūkumui, iš viso jokios neapykantos. „Išskirtinis požymis", – pagalvojo jis.

Vieną akimirką jam tikrai atrodė, kad dėmė panaši į širdį.

Šiaip ar taip, jis matė save patį, o ne Joraną Andersoną. Ir akimirką jam tikrai patiko tai, ką matė.

Užmerkė akis ir staiga išvydo beribę tamsą.

Iš jos artėjo susikaupęs dviejų mėnesių nuovargis. Jelmas pirmą kartą per du mėnesius jam nesipriešino.

Pagalvojo apie Joraną Andersoną, apie trapią ribą tarp jų ir kaip lengva ją peržengti ir niekada nebegalėti sugrįžti. Mintys kilo iš sielos gelmių toje beribėje, visa apimančioje tamsoje. Bet jo paties ten nebuvo. Ne visai.

Tada sučirškė durų skambutis, trumpas, aiškus signalas. Polis iš karto suprato, kas tai.

Kai atidarė duris, ji stovėjo lietuje. Žvilgsnis toks pat kaip tą kartą virtuvėje. Ir aną kartą ant liepto. Galutinai apleisto žmogaus. Be galo vienišas. Bet taip pat žymiai ryžtingesnis už jo.

Įleido ją tylomis. Ji taip pat nepratarė nė žodžio. Drebėjo. Polis nuvedė ją prie sofos ir įpylė taurę viskio. Ranka virpėjo, kai kėlė ją prie lūpų.

Polis stebėjo jos smulkų, stiprybės kupiną veidą silpnoje šviesoje. Juto, kad šviesa sumirgėjo, buvo beišnykstanti. Mažulytė gyvybės liepsna. Paklojo jai ant sofos, o pats nuėjo į miegamąjį. Viskas turės palaukti. Pagaliau yra rytojus.

Ant naktinio stalelio pasidėjo savo ausinuką, įdėjo garsajuostę, griuvo ant nepaklotos lovos ir sekundę prisiminė milijonus erkių, su kuriomis gyvena. „Kiekvienas žmogus kaip pasaulis“, – pagalvojo mieguistai, įspraudė ausines į ausis ir paleido garsajuostę.

Kai pianinas pradėjo savo tingią kelionę aukštyn ir žemyn, pirmyn ir atgal, ji įėjo į kambarį. Atsigulė šalia, ir jis ją apkabino. Jie žiūrėjo vienas į kitą. Žvilgsniai buvo tokie patys. Jų pasauliai taip beviltiškai atskirti. Krūtine juto jos kvėpavimą, girdėjo, kaip saksofonas prisijungia prie pianino.

Misterija dingo, bet migla išliko.

Misterioso.

Bendra kelionė baigėsi. Saksofonas pradėjo savo klajones.

„Šitoje muzikoje visko tiek daug“, – užmigdamas pagalvojo jis. Juto, kad kažkur šalimais alsuoja pasaulis. Galbūt laikas įtraukti jo kvapo.

Šviesa užgesinta.

Jis pasiekė nulinį tašką.

Liko tik užbaigti.

Arne Dahl
Misterioso

Iš švedų kalbos vertė
Virginija Jurgaitytė

Redaktorė
Dalia Kižlienė

Viršelio dailininkas
Zigmantas Butautis

Maketavo
Eglė Jurkūnaitė

2011-03-31
Tiražas 2 000 egz. Užsakymo Nr. 1315

Išleido UAB „Baltų lankų" leidyba
Kęstučio g. 10, LT-08116 Vilnius
leidykla@baltoslankos.lt
www.baltoslankos.lt

Spausdino UAB BALTO print / Logotipas
Utenos g. 41A, LT-08217 Vilnius
info@logotipas.lt
www.logotipas.lt

Stokholmas apimtas panikos – keistu būdu žudomi įtakingiausi verslininkai. Žudikas savo aukas užklumpa jų pačių namuose ir paleidžia du šūvius į galvą skambant legendinio džiazo muzikanto Thelonijaus Monko kompozicijai „Misterioso“. Šiems nusikaltimams tirti Valstybės kriminalinėje policijoje įsteigiama ypač slapta „A grupė“ – sutelkiami išradingiausi Švedijos, ir ne tik, policininkai, jiems suteikiami neriboti įgaliojimai. Vedami išlavintos intuicijos ir aštraus proto jie ima veikti. Tarp jų – Polis Jelmas, ankstesniame darbe vos nenušalintas nuo pareigų už... didvyriškumą. Jo santykiai su žmona prastėja, o „A grupėje“ yra viena moteris...

Arne's Dahlio slapyvardžiu geriausius detektyvus Švedijoje rašo literatūros mokslų daktaras Janas Arnaldas (g. 1963). Jis puikiai išmano literatūrą ir tikrai žino, kas jaudina labiausiai, kaip suregzti intrigą, kada ją pradėti narplioti ir kaip skaitytojui neleisti nuobodžiauti.

Arne Dahlis – vienintelis skandinavų detektyvų autorius, pelnęs prestižiškiausius šio žanro apdovanojimus: Danų detektyvų autorių akademijos apdovanojimą (*Palle Rosenkrantz Prisen*) 2004 m. ir Vokietijos detektyvo prizą (*Deutscher Krimi Preis*) 2005 ir 2006 m.

Tarp Europos detektyvo žanro autorių jis itin meistriškai analizuoja, kaip elgiasi sudėtingose situacijose atsidūrę žmonės.

Die Zeit

ISBN 978-9955-23-454-8

